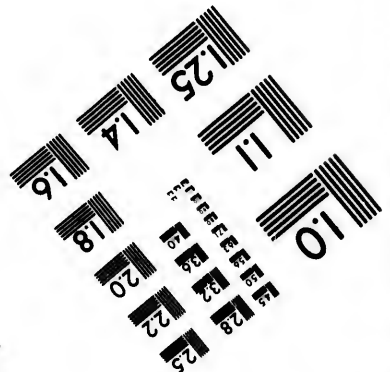
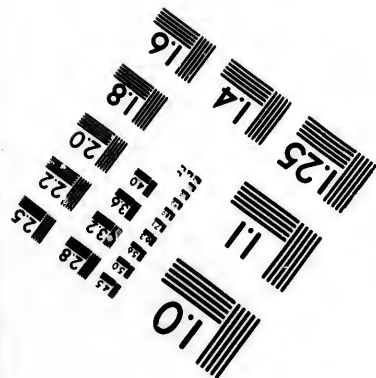
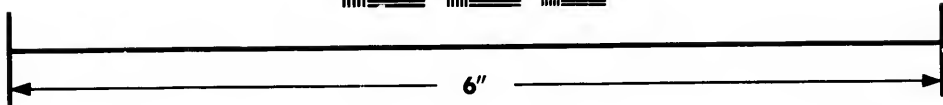
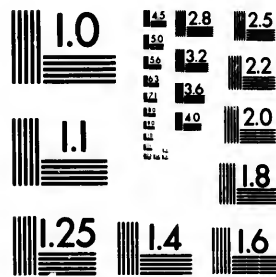

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

1.5 1.8 2.0 2.2 2.5
2.8 3.2 3.6 4.0

**CIHM/ICMH
Microfiche
Series.**

**CIHM/ICMH
Collection de
microfiches.**

Canadian Institute for Historical Microreproductions / Institut canadien de microreproductions historiques

1.5 1.8 2.0 2.2 2.5
2.8 3.2 3.6 4.0

© 1982

Technical and Bibliographic Notes/Notes techniques et bibliographiques

The Institute has attempted to obtain the best original copy available for filming. Features of this copy which may be bibliographically unique, which may alter any of the images in the reproduction, or which may significantly change the usual method of filming, are checked below.

L'Institut a microfilmé le meilleur exemplaire qu'il lui a été possible de se procurer. Les détails de cet exemplaire qui sont peut-être uniques du point de vue bibliographique, qui peuvent modifier une image reproduite, ou qui peuvent exiger une modification dans la méthode normale de filmage sont indiqués ci-dessous.

- Coloured covers/
Couverture de couleur
- Covers damaged/
Couverture endommagée
- Covers restored and/or laminated/
Couverture restaurée et/ou pelliculée
- Cover title missing/
Le titre de couverture manque
- Coloured maps/
Cartes géographiques en couleur
- Coloured ink (i.e. other than blue or black)/
Encre de couleur (i.e. autre que bleue ou noire)
- Coloured plates and/or illustrations/
Planches et/ou illustrations en couleur
- Bound with other material/
Relié avec d'autres documents
- Tight binding may cause shadows or distortion along interior margin/
La reliure serrée peut causer de l'ombre ou de la distortion le long de la marge intérieure
- Blank leaves added during restoration may appear within the text. Whenever possible, these have been omitted from filming/
Il se peut que certaines pages blanches ajoutées lors d'une restauration apparaissent dans le texte, mais, lorsque cela était possible, ces pages n'ont pas été filmées.
- Additional comments:/
Commentaires supplémentaires:

- Coloured pages/
Pages de couleur
- Pages damaged/
Pages endommagées
- Pages restored and/or laminated/
Pages restaurées et/ou pelliculées
- Pages discoloured, stained or foxed/
Pages décolorées, tachetées ou piquées
- Pages detached/
Pages détachées
- Showthrough/
Transparence
- Quality of print varies/
Qualité inégale de l'impression
- Includes supplementary material/
Comprend du matériel supplémentaire
- Only edition available/
Seule édition disponible
- Pages wholly or partially obscured by errata slips, tissues, etc., have been refilmed to ensure the best possible image/
Les pages totalement ou partiellement obscurcies par un feuillet d'errata, une pelure, etc., ont été filmées à nouveau de façon à obtenir la meilleure image possible.

This item is filmed at the reduction ratio checked below/
Ce document est filmé au taux de réduction indiqué ci-dessous.

10X	12X	14X	16X	18X	20X	22X	24X	26X	28X	30X	32X
					✓						

The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

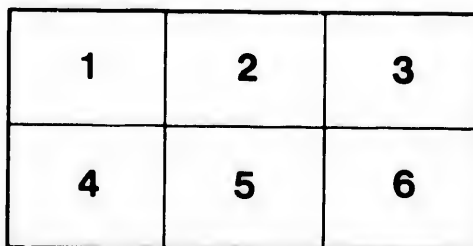
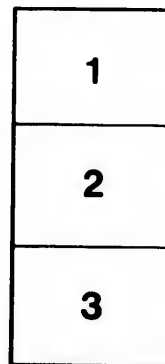
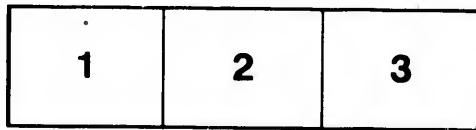
Library Division
Provincial Archives of British Columbia

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol \rightarrow (meaning "CONTINUED"), or the symbol ∇ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

Library Division
Provincial Archives of British Columbia

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

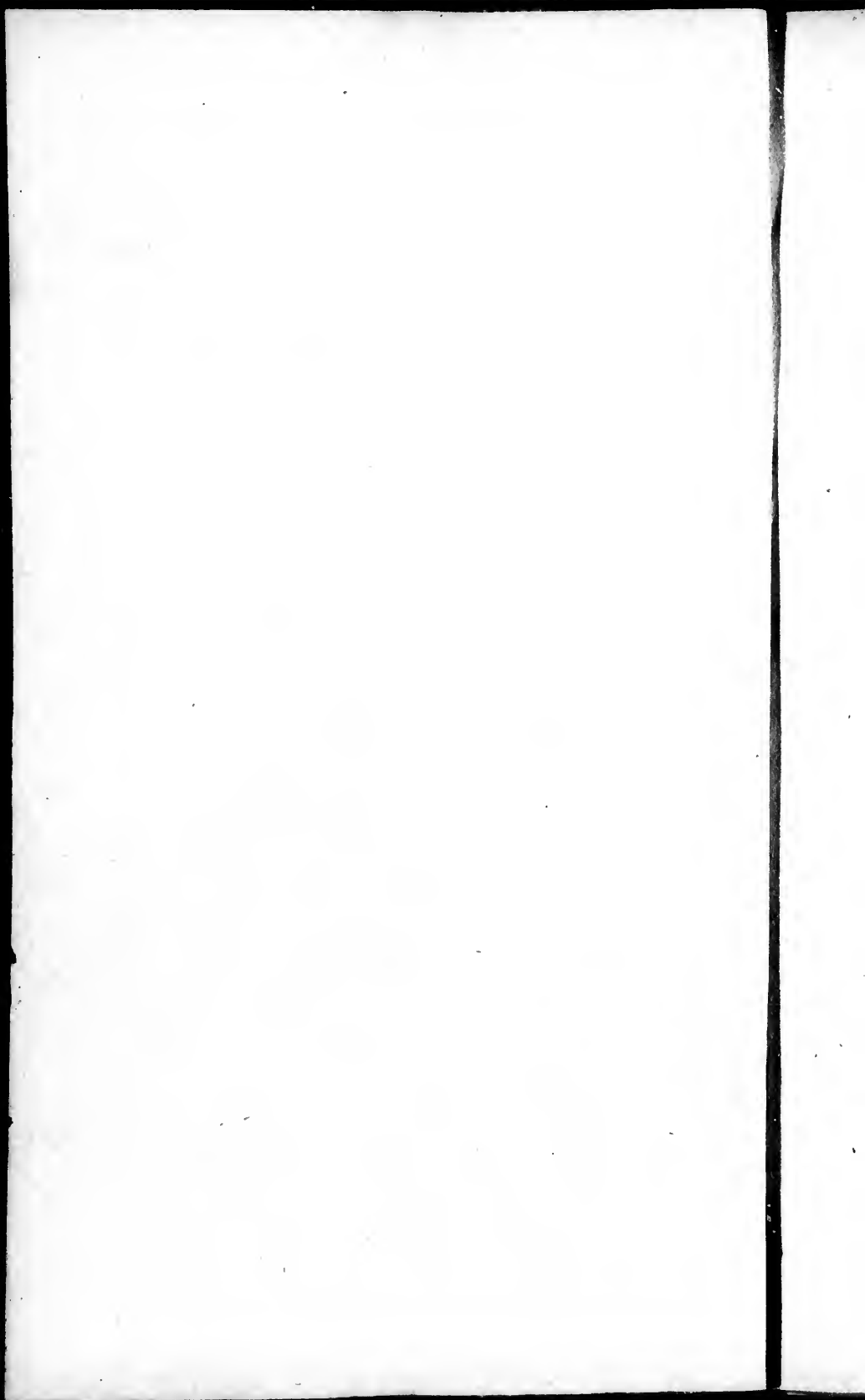
Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole \rightarrow signifie "A SUIVRE", le symbole ∇ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

errata
to

pelures,
on à

P. 121 wrongly numbered 129

pp. 374-375 wrongly numbered 373 + 374

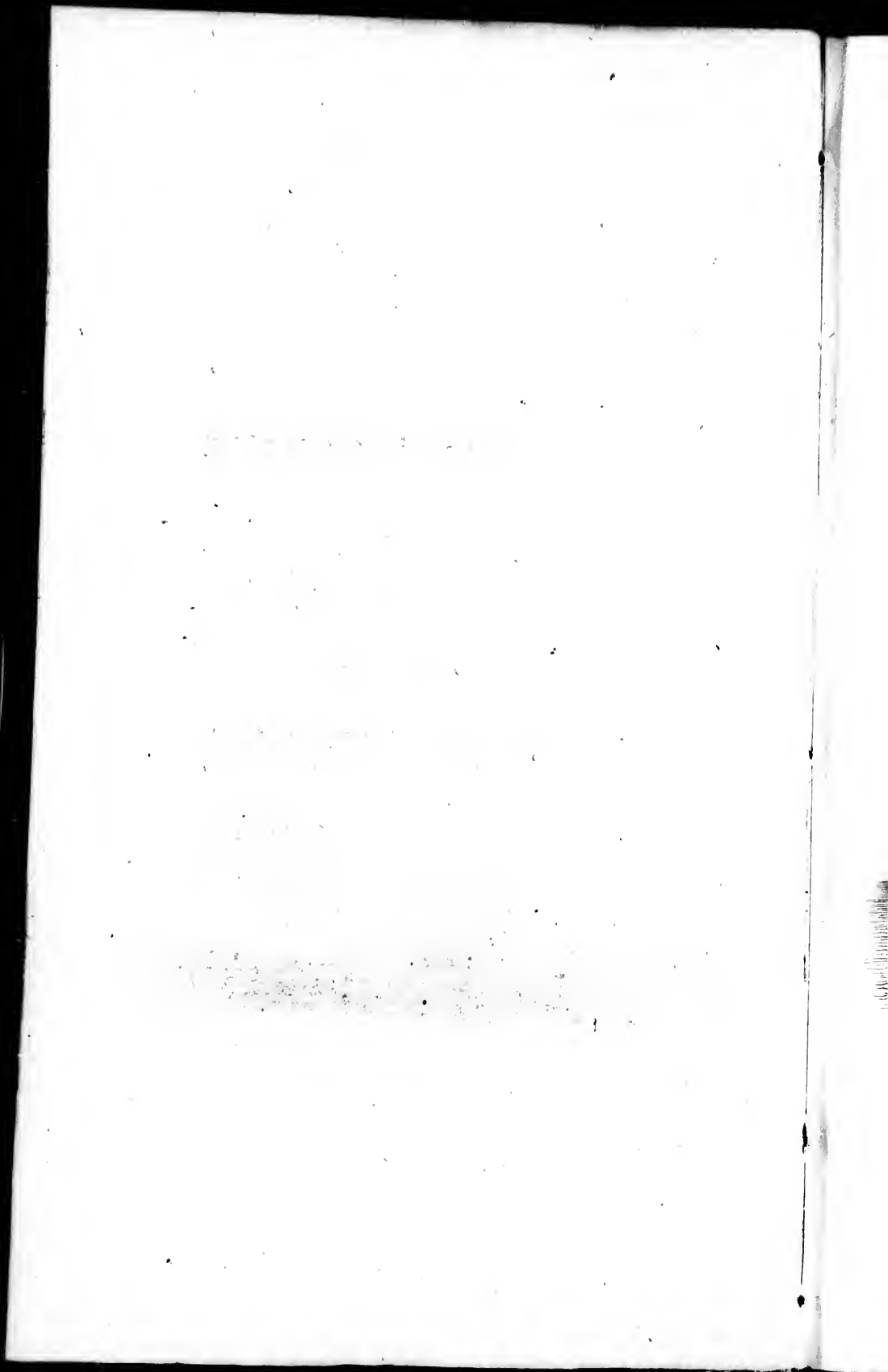
ONTDEKKINGSREIS

IN DE

Z U I D - Z E E

EN NAAR DE

BERINGS-STRAAT.

ONTDEKKINGSREIS

IN DE

ZUID-ZEE

EN NAAR DE

BERINGS-STRAAT,

in de jaren 1815, 1816, 1817 en 1818.

ONDER HET BEVEL VAN

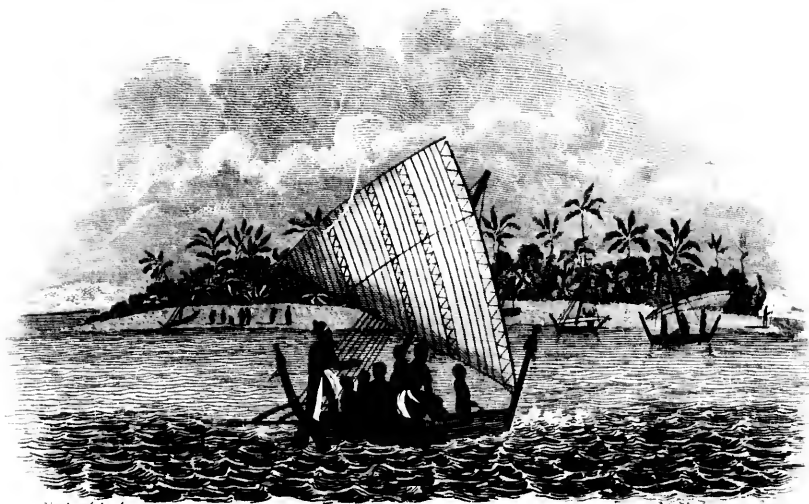
OTTO VON KOTZEBUE,

LITENANT DER RUSSISCH-KEIZERLIJKE MARINE.

uit het Hoogduitsch.

TWEDE DEEL.

MET KAARTEN EN PLATEN.

J. van Meulen

GEZICHT VAN HET EILAND AIRICK.

J. van Meulen

Te AMSTERDAM, bij
JOHANNES VAN DER HEY.

M D C C C X X I I I

1863

NW
910.4R
K870
v.2

E
R
E
G
BU

INHOUD

VAN HET

TWEEDE DEEL.

VAN UNALASKA NAAR KALIFORNIË.	Bladz. 1.
VAN CALIFORNIË NAAR DE SANDWICH- EILANDEN.	— 17.
VAN DE SANDWICH-EILANDEN NAAR RADACK.	— 38.
VAN RADACK NAAR DE ST. LAURENS- EILANDEN.	— 179.
VAN DE St. LAURENS-EILANDEN NAAR GUAHAM.	— 271.
VAN GUAHAM NAAR ST. HELENA.	— 381.
VAN ST. HELENA NAAR ST. PETERS- BURG.	— 384.
	VER-

VERSLAG WEGENS DE DOOR DEN *RURICK*
 IN DEN GROOTEN OCEAAN ONTDEKTE EI-
 LANDEN, DOOR DEN KAPITEIN *KRUSEN-*
STERN. Bladz. 387.

D
 14de
 wij
 van
 scho
 daan
 Op
 nigte
 geluk
 den
 valler
 klimm
 aanbr
 schap
 11

. ONT-

ONTDEKKINGSREIS

IN DE

ZUID-ZEE

EN NAAR DE

BERINGS-STRAAT.

VAN *UNALASKA* NAAR *CALIFORNIE*.

De werkzaamheden op den *Rurick* waren den 14den September verrigt, het water aan boord en wij allen gereed, om *Unalaska* met het aanbreken van den dag te verlaten; alleen de Heer ESCHSCHOLTZ, die 's avonds te voren eene wandeling gedaan had, om te botaniseren, was nog niet terug. Op mijn verzoek zond de Heer KRIUKOFF eene menigte lieden met lantarens in het gebergte, die zoo gelukkig waren hem nog voor zonnenopgang te vinden. Op zijne wandeling door de duisternis overvallen, had hij het niet gewaagd de steile rots af te klimmen, maar besloten op zijn hoog standpunt het aanbreken van den dag af te wachten. Onze blijdschap over de gelukkige terugkomst van onzen even

zoo beminnenswaardigen als bekwamen arts, was onbeschrijflijk, en wij hadden hem naauwlijks in ons midden, toen het anker geligt werd en een gunstige wind ons uit de haven bragt. Het weder was gedurende ons verblijf in *Unalaska* tamelijk warm geweest, en slechts de met sneeuw bedekte toppen der bergen kondigden den ophanden winter aan. Men had mij in *Unalaska* de passage tusfchen de eilanden *Akun* en *Unimak*, als de zekerste aangeprezen om in den oceaen te komen, en ik rigtte den koers derwaarts.

Den 15den omzeilden wij bij het aanbreken van den dag de noordelijke punt van het eiland *Akun*, en bevonden ons in de straat, die zuiver en ongevaarlijk icheen. Het eiland *Unimak* lag duidelijk voor ons. De majestueus hooge fulkerbroodvormige piek, die het midden des eilands beflaat, was vrij van wolken, en wij berekenden zijne hoogte op 5525 Engelsche voeten. Een tegenwind hield ons in deze streek op, en het daarmede verbonden fchoone weder, hetwelk toeliet zoowel lengten als breedten waar te nemen, flelde ons in flaat om eene goede kaart te vervaardigen. Deze flraat fchijnt mij zoo zeker en ruim, dat ik haar iedereen zeeman kan aanbevelen. Den 16den, 's morgens om acht ure, bevonden wij ons in de open zee.

Begunfligd door een' flerken noord-westen wind, die flomwijken tot een' florm aangroeide, hebben wij de reis van *Unalaska* naar *Californië* zeer flpoedig afgelegd. Den 1flen October, om middernacht, za-

gen

gen wij bij manschijn Kaap *de los Reyes*, en, 's namiddags om vier ure, lieten wij het anker vallen, in *Puerto San Francisco*, tegenover het *Presidio*. Onze kleine *Rurick* scheen het *Presidio* in geene geringe verlegenheid te brengen; want toen wij de vesting *Sant Joaquin*, die op eene landtong ligt, welke uit hooge rotsen bestaat, en den zuidelijken ingang vormt, naderden, zagen wij vele soldaten, te voet en te paard, en in de vesting zelve was men bezig de stukken te laden. De ingang van de haven is zoo eng, dat men de vesting op den afstand van een musketfchot voorbijzeilen moet. Terwijl wij dezelve naderden werden wij, daar de Russische vlag hier onbekend is, door den roeper gevraagd tot welke natie wij behoorden. Nadat ik had geantwoord dat wij Russen en hunne vrienden waren, gaf ik vijf schoten, en kreeg even zooveel van de vesting terug. Er verliep, nadat wij het anker geworpen hadden, een goed uur, zonder dat men zich om ons bekommerde; de geheele militaire bezetting had de vesting verlaten, en zich aan den oever tegenover het schip geschaard. Eindelijk viel het mij in dat VANCOUVER hier in het geheel geene booten had aangetroffen: ik zond derhalven den Luitenant TCHISCHMAREFF en den Heer CHAMISSO naar den wal, om den Commandant mijne aankoms te berigten, en deze, DON LUIS DE ARGÜELLO, Luitenant der kavallerie, had de beide Heeren beleefd ontvangen, en hen beloofd den *Rurick* dagelijks van versche levensmiddelen te voorzien. Een

mand met vruchten, die hij mij dadelijk zond, was mij, na zulk eene lange ontbering van dezelve, een welkom geschenk. Hij zond ook, daar hij bereids van zijne regering met betrekking tot ons, bevelen had ontvangen, nog heden een' courier naar *Monte-rey*, om den Gouverneur van *Californië* onze aankomst te berigten.

Den 3den October bezocht mij een artillerieofficier van het *Presidio* als afgezondene van den Commandant, en met hem een geestelijke van het zendeling-schap. De eerste bood ons uit naam van den Commandant allen mogelijken bijstand aan, hetzelfde deed de geestelijke uit naam van het zendeling-schap, en terwijl ik deze beleefde aanbiedingen in dank aannam, gaf ik slechts den wensch te kennen, dagelijks versche levensmiddelen voor mijne gansche manschap te bekomen. Zij vonden mijn verlangen zeer billijk, en beloofden mij nog eens alle ververfchingen te bezorgen, die het land opleverde, en reeds des namiddags zond men ons een' vetten os, twee schapen, kool, komkommers en eene menigte andere vruchten. Na lange ontbering leefden wij thans in overvloed, en ik verblijdde mij over het gezond voedsel, hetwelk mijne manschappen tot den ophanden langen togt nieuwe krachten zou geven. Wel schenen zij allen zich oogfchijnlijk in den staat der bloeiendste gezondheid te bevinden, maar evenwel kon bij eenigen de kiem des scorbuts reeds voorhanden zijn, daar de vermoeijenissen in de *Berings-straat*, het volflagen gemis van versche levensmid-

len

len en het vochtig weder zeer geschikt konden zijn om den grond tot deze ziekte te leggen. Om dit kwaad zoo veel mogelijk voor te komen, liet ik ieder namiddag de geheele manschap watermeloenen en appelen geven, die hier van eene voortreffelijke hoedanigheid waren, en die zij in menigte moesten eten.

Den volgenden dag zou het feest van ST. FRANCISCUS bij de zendelingen gevierd worden, en de geestelijke noodigden ons allen op het middagmaal. Heden deed ik in gezelschap van al onze Heeren eene wandeling in het *Presidio*, waar de Commandant, Don LUIS DE ARQUELLO, ons aan de deur ontving, met acht kanonschoten begroette, en ons hierop in zijne woning bragt. Ik vond het *Presidio* gelijk VANCOUVER hetzelfde beschreven heeft. De bezetting bestaat uit eene compagnie kavallerie, waarvan de Commandant chef is, die slechts een officier der artillerie onder zijn commando heeft.

Den 4den, 's morgens om acht ure, voeren wij gezamentlijk naar den wal, en gingen in het *Presidio*, om, ingevolge van onze afspraak, in gezelschap van den Commandant naar de zendelingen te rijden. De paarden stonden reeds gezadeld, en wij namen de reis aan, begeleid door tien kavalleristen, alle schoone, welgemaakte kerels, die hunne karabijnen en lanfen met de vaardigheid van onze Kozakken voerden. Zij hebben hunne bekwaamheid aan de bestendige oefening te danken, want de militairen dienen in *Californië* alleen tot dekking der zendelin-

gen, tegen de overrompelingen der wilde volkeren, en zijn daarbij der geestelijkheid behulpzaam in het aanwerven van Christenen onder deze wilden, en om de reeds bekeerde zielen in het nieuwe geloof te onderhouden. Wij leiden bij het buitengemeen schoone weder den weg in een uur af, offchoon hij over de helft uit zand en bergen bestond. Zelden versierden kleine struiken de onvruchtbare heuvels, en eerst in de nabijheid der zendelingen kwamen wij in bekoorlijker streken, en herkenden de weelderige natuur van *Californië*. Nadat wij eene door Indianen (*) bewoonde straat doorgereden hadden, hielden wij stuit voor een groot, naast de kerk staande gebouw, hetwelk door de zendelingen werd bewoond, en hier kwamen ons vijf geestelijken te ontmoet, van welken drie tot de hier aanwezige zendelingen behoorden, en twee tot de bijwoning van dit feest uit *Santa Clara* gekomen waren. Dezen bragten ons in eene groote eenvoudig gemeubeleerde morsige kamer, waar wij met achting ontvangen werden. Met den klokslag van tien ure traden wij in de ruime, van steen gebouwde en van binnen fraai versierde kerk, waar wij reeds eenige honderderden halfnaakte Indianen op de knien vonden liggen, die, offchoon zij noch Spaansch noch Latijn verstaan, sedert zij bekeerd zijn geene mis mogen verzuimen. Daar ook de
 hee-

(*) De Spanjaarden noemen hier de wilden *los Indios*, waarom ik dezen naam ook behouden heb.

heeren zendelingen zich geene moeite geven, om de taal der Indianen te leeren, is het mij onbegrijpelijk, hoe men hen den Christelijken godsdienst geleerd heeft; en het mag er donker genoeg in de hoofden en harten dezer arme menschen uitzien, die slechts de door het oog begrepen uitwendige ceremoniën weten mede te doen. De zucht om wilde volkeren te bekeeren, verspreidt zich thans in de geheele *Zuidzee*, en veroorzaakt veel onheil, daar de zendelingen er nooit op bedacht zijn om hen eerst tot menschen te vormen, alvorens zij Christenen uit hen maken, en zoo wordt hetgeen hen geluk en rust bezorgen moest, de oorzaak van bloedige oorlogen, dewijl op de *Vrienden-eilanden*, bij voorbeeld, de Christenen en Heidenen elkander onophoudelijk zoeken te verdelgen. Ik vond het vreemd dat de ongedoopten gedurende de gansche ceremonie geknield moesten blijven liggen; maar voor deze moeite werden zij eenigzins schadeloos gesteld door de kerkmuzijk, die hen veel genoegens scheen te geven, en die hen zonder twijfel van den geheelen godsdienst alleen begrijpelijk was. Het orkest bestond uit eene bas, eene viool en twee fluiten; deze instrumenten werden door kleine halfnaakte Indianen gespeeld, en er had veel disharmonie plaats. Uit de kerk gingen wij aan tafel, waar aan spijs en wijn, welken laatten de zendelingen zelf vervaardigen, geen gebrek was. Na den maaltijd wees men ons de woningen der wilden, die uit lange en lage van leemsteen ge-

bouwde huizen bestaan, en verscheiden straten vormen. De onreinheid in deze kazernen was onbeschrijflijk, en deze mag wel de reden der grootte sterfte zijn, want van duizend Indianen, die zich in *San Francisco* bevinden, sterven jaarlijks driehonderd. De Indiaansche meisjes, waarvan er zich vierhonderd hier bevinden, wonen afgezonderd van de mannen, insgelijks in zulke kazernen; beide deelen moeten zwaar arbeiden. De mannen bebouwen het veld; de oogst word door de zendelingen ontvangen, in pakhuizen opgeslagen, en den Indianen slechts zooveel daarvan gegeven als zij tot hun onderhoud volstrekt noodig hebben. Ook de soldaten van het *Presidio* worden daarvan onderhouden, ondertuschen niet kosteloos, want zij moeten het duur betalen. De vrouwen spinnen wol en weven eene grove stof, die deels tot hare algemeene kleeding gebruikt, en deels naar *Mexico* gezonden wordt, om andere noodwendige waren daarvoor in te ruilen. Daar het heden een feestdag was, werkten ook de Indianen niet, maar waren in verscheiden groepen met allerlei spelen bezig, onder welken een, waartoe eene bijzondere vaardigheid wordt vereischt; er zitten namelijk twee tegenover elkander op den grond, elk houdt eene menigte dunne staafjes in de hand, en terwijl deze gelijktijdig met groote snelheid in de hoogte geworpen worden, raden zij dadelijk of ze even of oneven zijn; naast ieder speler zit een schrijver, die de winst en het verlies aanteekeent. Daar zij altijd om iets spelen, en buiten hunne kleeding, die zij niet op
het

het spel mogen zetten, niets bezitten, bewerken zij met moeite en kunst kleine witte schelpen, die hen in plaats van geld dienen.

De kust van *Californië* is zoo rijk van onderscheiden volksstammen, dat zich in *San Francisco* dikwijls meer dan tien natiën bevinden, van welke ieder hare eigen taal spreekt. Toen wij de zendelingen verlieten, werden wij door twee groepen Indianen verrast, die insgelijks uit verichillende natiën bestonden. Zij kwamen in hun oorlogscostume, dat is geheel naakt en niet bonte kleuren beschilderd; de hoofden der meesten waren met vederen en andere sieraden versierd, maar eenigen hadden hun lang verwilderd haar met dons bedekt en de gezigten daarbij op het vreeslijkste besmeerd. Hun krijgsdans had niets merkwaardigs, en het speet mij slechts dat ik de woorden van hun gezang niet verstond. De physionomie dezer Indianen is lelijk, dom en wild, overigens zijn zij goed opgewassen, tamelijk lang en zwartbruin van kleur; de vrouwen zijn klein en zeer lelijk, zij hebben veel negerachtigs in het gezicht, echter is een negerkop nog schoon te noemen bij dezen; wat haar hoofdzakelijk van de negerinnen onderscheidt, is haar zeer lang, glad, pikzwart haar. De zendelingen verzekerden dat zij wegens hare domheid moeilijk te onderwijzen zijn; maar ik geloof dat deze heeren zich daaromtrent niet veel moeite geven; wijders verhaalden zij ons dat de Indianen diep uit het land kwamen, en zich vrijwillig aan hen onderwierpen, waaraan wij

insgelijks twijfelden, het onderwijs in den godsdienst begon dan dadelijk, en zij werden naarmate van hunne vatbaarheid vroeger of later gedoopt. *Californië* kost der Spaansche regering zeer veel, en zij heeft er geen ander voordeel van dan dat jaarlijks een paar honderd Heidenen tot Christenen gemaakt worden, doch die weldra in hun nieuw geloof sterven, dewijl zij zich aan de veranderde levenswijze niet kunnen gewennen. Twee malen in het jaar krijgen zij verlof om naar hun vaderland te gaan; deze korte tijd is hun gelukkigste, en ik zelf heb hen onder luid gejuich naar huis zien trekken. De zieken, die de reis niet kunnen mededoen, verzellen ten minsten hunne gelukkige landslieden, tot aan den oever, waar deze zich inschepen, en zitten dan dagen lang aan denzelfden, om de verwijderde toppen der bergen met weemoed aan te faren; verscheiden dagen blijven zij dikwijls zonder voedsel op deze plaats, zoo zeer boeit de aanblik van hun vaderland deze nieuwe Christenen. Telkens ontvlugten eenigen der verlofgangers, en zij zouden het waarschijnlijk allen doen, wanneer de vrees voor de soldaten, die hen vatten en als misdadigen bij de zendelingen terug brengen, hen niet wederhield; maar deze vrees is zoo groot, dat zeven of acht dragonders genoegzaam zijn om verscheiden honderden Indianen in bedwang te houden.

Er storten zich in de baai van *San Francisco* twee groote rivieren uit, van welke de noordelijke de aanmerkelijkste is, en door de Spanjaards *Rio grande*

ge-

genaamd wordt. Deze zou volgens de beschrijving der zendelingen, in de wereld hare wedergade niet hebben, en voor de grootste vaartuigen bevaarbaar zijn; daarbij zijn hare oevers vruchtbaar, het klimaat is zacht en de bevolking talrijk. Dikwijls doen de zendelingen in groote welgewapende booten reizen op deze rivier, om voor hun geloof te werven, hetgeen hen echter zelden gelukt, dewijl de Indianen hooger op dappere en goedgewapende krijgslieden zijn.

Nadat wij nog een' kop chokolade gedronken en de zendelingen voor hun vriendschappelijk onthaal bedankt hadden, reden wij heen, en bereikten den *Rurick*, toen er juist een courier van den Gouverneur van *Oud-Californië*, DON PABLO VICENTE DE SOLA, uit *Monterey* aangekomen was. Hij overhandigde mij een' brief van den Gouverneur, die veel verplichtends behelsde, waarin hij mij zijn genoegen over mijne gelukkige aankomst betuigde, en beloofde, zoo ras zijne bezigheden zulks toelieten, zelf naar *San Francisco* te komen, om zich te overtuigen, dat men al mijne wenschen vervulde; tevens had de Commandant op mijn verzoek verlof bekomen om een' bode aan den Heer KUSKOFF (*) af

(*) De Heer KUSKOFF, Agent der Rusfisch-Amerikaansche Compagnie, heeft zich op bevel van den Heer BARANOFF, die het hoofd is van alle bezittingen in Ame-

af te zenden, wien ik dadelijk wegens het aanschaffen van eenige mij ontbrekende artikelen schreef, die hij ligt bezorgen kon, daar hij met de Amerikaanse schepen in handelbetrekking stond.

De *Rurick* moest gekalefaat, de zeilen verfeld, sommig wrak geworden touwwerk vernieuwd worden, en het schoone weder begunstigde de noodwendige werkzaamheden. Terwijl **TSCHISCHMAREFF** dezen bezorgde, hield ik mij met de instrumenten bezig, die ik in eene aan den oever opgeslagen tent liet brengen, waar ik dagelijks den gang der chronometers onderzocht. Ook onze natuuronderzoekers waren bezig, daar zocht in dit zelden door geleerden bezocht land veel nieuws liet ontdekken. De Heer **CHORIS** teekende ijverig; en wanneer de dag dus onder allerlei bezigheden schielijk was omgegaan, kwamen wij 's avonds bij elkander om in rust het schoone klimaat te genieten, waarbij ons de officieren van het *Presidio* gezelschap hielden. De militairen schijnen zoowel op de regering als op de zendelingen ontevreden, en dit is niet te verwonderen, daar zij reeds in zeven jaren geene soldij bekomen en aan ge-

rika, in *Bodega* nedergezet, om vandaar de volkplanting van levensmiddelen te voorzien. *Bodega* ligt van *San Francisco* te water eene halve dagreis naar het noorden, en wordt door de Spanjaards *Puerto-Bodeja* genoemd. De haven is slechts voor kleine schepen; **KUSKOFFS** grootere bezitting ligt iets noordelijk van *Puerto-Bodeja*.

genoegzaam alle kleedingstukken gebrek hebben; daar bij zijn de inwoners geheel ontbloot van Europeifche waren, daar geen koopvaardijfchip in eenige haven van *Californië* mag binnenloopen, en het is jammer dat dit fchoone, vruchtbare land zoo geheel nuttelooſ daar liggen moet.

Den 16den, 's avonds om vijf ure, kondigden zeven ſchoten van de veſting de nabijheid van den Gouverneur aan, en kort daarop acht ſchoten uit het *Preſidio* zijne aankomſt aldaar.

Den volgenden dag kwam tot onze blijdfchap eene groote baydaar van den Heer KUSKOFF met al de verlangde voorwerpen hier aan. 's Middags hadden wij het genoegen den Heer Gouverneur met zijn gevolg in onze tent te onthalen. Zijn beleefd vrolijk gedrag behaagde ons zeer, en maakte ons zijn omgang wenfchenswaardig, en daar ook hij in ons gezelfchap behagen ſcheen te vinden, waren wij dagelijks of op het *Preſidio* of bij mij bij elkander. Elk' onzer wenfchen voorkwam hij vriendelijk, en wij hebben hem veel aangenaam doorgebragte dagen te danken.

Den 18den meldde ik den Heer KUSKOFF met de baydaar, die terug ging, het verlangen van den Gouverneur om hem hier te zien, en wegens zijn etablifement in *Bodega* met hem te ſpreken. Ik verbaasde toen ik van den Gouverneur vernam, dat zich in *Californië* eene menigte Ruſfiſche gevangenen bevonden; er had zich namelijk een aan de Compagnie behoorend ſchip aan de kuſt gewaagd, om te
han-

handelen, en daar zulks met de Spaansche wetten strijdig is, werd een gedeelte der manschap, die, niets kwaads vermoedende, zich aan land bevond, door de soldaten gegrepen en in de gevangenis geworpen. Ingevolge van het uitdrukkelijk verbod des Onderkonnings van *Mexico* mogt de Gouverneur hen aan den Heer KUSKOFF niet overleveren, doch aan mij wilde hij hen afstaan, als ik hen kon medevoeren; maar dit was mij wegens de kleinheid des schips onmogelijk; ik kon slechts drie man medenemen, en koos dus onder deze voor vreemde schuld boetenden drie Rusfen uit, die der Amerikaansche Compagnie lang gediend hadden; en behalve dezen nam ik ook den Heer ELLIOT aan boord, om hem op zijn verlangen aan de *Sandwich-eilanden* af te zetten, van waar hij ligt met een Noörd-Amerikaansch schip, dat naar *Sitka* zeilde, bij den Heer BARANOFF geraken kon. JOÃO ELLIOT DE CASTRO, van geboorte een Portugees, was met een Amerikaansch schip te *Sitka* gekomen, en aldaar door den Heer BARANOFF aangeveld geworden, om het naar *Californië* bestemde koopvaardijfchip als supercarga te geleiden, en hier met de andere manschap gevangen geraakt.

De Gouverneur verschaftte ons den 23sten het zonderting schouwspel van het gevecht eens stiers en een' beer. De laatste zijn hier te land zoo menigvuldig, dat men slechts éene mijl van de woningen in het bosch behoeft te gaan, om hen in groote menigte aan te treffen. De foort onderscheidt zich van de onzen door een' spitzen kop en eene aschgraau-

grauwe kleur; ook zijn zij vlugger en stoutmoediger dan bij ons; desniettegenstaande zijn de dragonders hier zoo behendig en vermetel, dat men hen te paard in het bosch om een' beer zendt, gelijk men bij ons den kok bevelen zou eene gans uit het hok te halen. Drie dragonders te paard, slechts van strikken voorzien, zijn toereikend om een' beer te overweldigen, dien zij bij het vangen, altijd in hun midden zoeken te houden en tergen. Zoodra het woedende dier op een' ruiter wil aanvallen, werpt hem de andere de strik, die met sterke riemen aan den zadel vast is, om den voorpoot, geeft zijn paard de sporen, en werpt daardoor den beer neder; dit oogenblik neemt de andere waar, werpt hem de strik om den achterpoot, en wanneer hij nu bewegingloos nederligt worden door den derden ook strikken om de twee andere pooten geslagen, en zoo wordt hij zonder gevaar naar huis gebragt. Op deze wijze hadden de dragonders heden een' beer gebragt, terwijl eenige anderen op dezelfde wijze een' wilden stier aanbragten. Het vee is het gansche jaar in de weide aan zich zelve overgelaten, daardoor in een' verwilderden toestand, en wordt insgelijks, wanneer een rund geslacht zal worden, dood een paar ruiters met strikken gevangen. Het gevecht tussehen deze twee dieren was merkwaardig, en offchoon de stier zijn' woedenden vijand dikwijls met de horens in de lucht sleet, moest hij toch in het einde bezwijken.

Na-

Nadat de Gouverneur met den Heer RUSKOFF, die gekomen was, een gesprek gehouden en al onze verlangens met veel goedheid vervuld had, vertrok hij, verzeld van onzen innigen dank, den 29sten weder naar *Monterey*. Een van de Rusfen, met name IWAN STROGONOFF, dien ik hier aan boord genomen had, was op de jagt door zijn' kruidhoorn, die vuur vatte, dermate gekwetst geworden, dat hij, ondanks de zorgvuldige behandeling van onzen arts, sterven moest.

Den 1sten November was de *Rurick* in behoorlijken staat, de gang der chronometers op het naauwkeurigste bepaald, en alle instrumenten aan boord. Van levensmiddelen waren wij door de inwoners overvloedig voorzien, mijne matrozen allen gezond, en zoo verlieten wij met een' noord-oosten wind en de ebbe om negen ure onze ankerplaats, salueerden de vesting, en bevonden ons om tien ure buiten de baai. Nog tot twee mijlen in zee hoorden wij het doordringend gehuil der zeeleeuwen, die aan den oever op de steenen lagen. Zee-otters vindt men aan de oevers van *Californië* menigvuldig, en daar men dezen hier in vroeger tijden niet zag, is het te vermoeden, dat zij van de *Aleutische Eilanden* en het noordelijk gedeelte van *Amerika* hier heen getrokken zijn, om daar de vervolgingen te ontgaan.

Na herhaalde waarnemingen aan land, heb ik de volgende resultaten bekomen:

Breedte $37^{\circ}, 48', 33''$ N. Lengte, berekend naar

de

de afstanden tusſchen zon en maan, waarvan 125 genomen werden op verſcheiden dagen, $121^{\circ}, 12', 30''$ W.

Inclinatie van het kompas $62^{\circ}, 46'$

Afwijking van het kompas . . . $16^{\circ}, 5'$ O.

Het gemiddelde van onze waarnemingen in *San Francisco* gaf voor den tijd des hoogen vloods bij nieuwe en volle maan $11^h 50^m$. Het grootste verſchil der waterhoogten ging tot zeven voeten.

Nadat wij ons van het land verwijderd hadden, kregen wij een' ſterken noord-westen wind, die aan deze kusten gewoonlijk waait, en zeilden spoedig voorwaarts.

VAN CALIFORNIE NAAR DE SANDWICH-
EILANDEN.

Den 11den November, op de breedte van $25^{\circ}, 5', 55''$, lengte $138^{\circ}, 1', 16''$, verliet ons de gunstige noord-noord-westen- en noord-oostewind; er kwamen sterke rukwinden uit het zuid-westen, die, verzeld van regen en geheel donkere lucht, aanhielden. 's Avonds, om acht ure, toen het reeds donker was, zagen wij den hemel in het zenith vijftien ſeconden lang, zoo ſterk verlicht, dat wij de vóórwerpen op de ſchans zoo duidelijk als bij dag konden onderscheiden:

Den 13den bevonden wij ons reeds op de breedte

N. DEEL.

9

VAN

van 23°, 46', zonder dat de pasfaat nog vernomen werd; de zuid-westewind werd integendeel nog bestendiger, en eindelijk zoo hevig, dat wij genoodzaakt waren een paar reeven te nemen. Op dezen afstand van het land heerscht tusfchen de keeringen een aanhoudende zuid-westewind, een mij tot heden onbekend natuurverschijnsel, dat verdient vermeld te worden.

Den 16den, op de breedte van 22°, 34', lengte 104°, 25' verhief zich eindelijk na eene stilte de wind uit het noord-oosten, en wij kregen den lang verwachten pasfaat; eene verandering, die misfchien door de zonsverduistering, die wij hadden, bewerkt werd. Zoolang de wind uit het zuid-westen aanhield, bemerkten wij iederen avond een sterk weerlichten in het zuiden.

Het gezelschap van den Heer ELLIOT, die veel natuurlijk verstand bezat, was ons zeer aangenaam; hij had, gedreven door de begeerte om fchielijk rijk te worden, in alle werelddelen zijn geluk beproefd, doch zoodra hij een klein fortuin verworven had, hetzelfde door mislukte speculatiën weder verloren, en is zelfs eens in *Buenos-ayres*, en naderhand in *Californië* in gevangenshap geraakt. Het was mij zeer aangenaam te vernemen dat de Heer ELLIOT zich voor twee jaren als lijfarts en eerste gunsteling van den Koning TAMMEAMEA een' geruimen tijd op de *Sandwich-eilanden* had opgehouden. De Koning had hem veel land gefchonken, dat hij nog als zijn eigendom beschouwde, en het ging hem wel; maar de-

dewijl hij naar schatten streefde, dreef de winzucht hem naar *Sitka*, bij den Heer BARANOF, waar hij zich gouden bergen beloofde, en in plaats daarvan de gevangenis in *Californië* leerde kennen, gelijk den lezer bekend is. De Heer ELLIOT bezit wezenlijke kundigheden in de geneeskunst, en is in *Rio Janeiro* verscheiden jaren als chirurgijn bij het hospitaal geplaatst geweest. Zijne bekendschap met den Koning TAMMEAMEA is ons naderhand zeer goed te stade gekomen.

Den 21sten November, 's middags om een ure, waren wij nog vijftig mijlen van *O Weihee* verwijderd, en zagen den berg *Mauna-Roa*. Op ELLIOTS raad besloot ik eerst de noordzijde van *O Weihee* om te zeilen, om in de baai *Tocahai*, waar de Engelschman YOUNG zijn verblijf heeft, berigten, zoowel wegens den toestand des eilands, als wegens het verblijf des Konings, in te winnen. Deze voorzigtigheid scheen mij des te noodwendiger, daar, ingeval dat TAMMEAMEA niet meer in leven was, wij ons van de gezindheid der inwoners jegens de Europeanen moesten onderrigten. Bovendien bewoont de Koning dikwijls het eiland *Wahu*, en men wint een' aanmerkelijken weg uit, wanneer men de zuidpunt van *O Weihee* vermijdt, waar de hooge *Mauna-Roa* den zeeman door stilte ophoudt. Volgens ELLIOT verzekering, moest men, om levensmiddelen te bekomen, met den Koning zelven onderhandelen, dewijl de inwoners het regt niet hadden om de schepen te verzorgen.

Eerst bij zonnenondergang bevonden wij ons in de nabijheid van het eiland, zeilden langs het noordelijk gedeelte van hetzelfde, hielden ons gedurende den nacht aan de oostelijke zijde, en namen bij het aanbreken van den dag den koers naar de noordelijke punt, die ons des middags den 22sten op een' afstand van elf mijlen in het zuid-westen lag. De noord-oostzijde van *O Weihee* levert den zeeman wel een schilderachtig, maar geen aantrekkelijk gezicht op. Het land verheft zich effen en langzaam tot eene hoogte, die in de wolken verdwijnt. Het eiland zou op deze zijde niet vruchtbaar zijn, ondertuschen volgens de groote menigte rookkolommen te oordeelen, die wij zagen opstijgen, is hetzelfde zeer bevolkt. ELLIOT verzekerde dat hij het stuk land, hetwelk hij op deze zijde bezat, slechts tot weide voor zijne varkens gebruiken kon. Eene kano met twee man roeide naar ons toe, en toen ik bijdraaijen liet, in de hoop van hier reeds eenige berigten te bekomen, kwam ook dadelijk een der eilanders aan boord, die ons een hoen en eenige zelfgemaakte touwen wilde verkoopen. ELLIOT, die zijne taal verstond, en dadelijk door hem voor den Naja, (zoo heette hij bij den Koning) herkend werd, kon slechts met moeite het berigt uit hem krijgen dat de Koning zich in de baai *Karakakoa*, en YOUNG zich op het eiland *Wahu* bevond. De schroomvalligheid en het wantrouwig gedrag van den wilden maakten ons zijne gezegden verdacht, en ELLIOT geloofde dat er een onaangenaam voorval op het eiland moest plaats

plaats gehad hebben, weshalve de grootste omzigtigheid noodig was. Terwijl wij ons met den eilander bezig hielden, floeg de boot, die met een touw aan het schip was vastgemaakt, om, en de daarin zittende viel in het water, maar hij had het touw schie-lijk gegrepen, en liet zich, offchoon wij zeer snel zeilden, door het schip mede voort slepen. Wij be-wonderden de kracht van dezen mensch; er werd bijgedraaid, en onze koopman sprong in zee, om de kano los te maken; hierop hadden beiden veel moeite met dezelve om te keeren en het water er uit te scheppen, terwijl de hooge golven het schuitje gedurig weder vulden. Daar dit alles zwemmende geschiedde, kan de lezer zich voorstellen hoe ver zij het in deze kunst gebragt hebben. Eindelijk zaten zij er in, maar nu ontbraken de roeiriemen, die bij het omslaan verloren gegaan waren; een Europeaan had zich niet ligt weten te helpen, maar deze beiden waren niet verlegen, want zij vonden hun behoud in hunne sterkte, en roeiden met de handen snel heen. 's Namiddags om twee ure omzeilden wij de noordpunt, en stevenden op een' afstand van drie-kwart mijl langs den oever naar de *Tocahai-baai*. Schepen, die de noordelijke punt van *O Weihee* om-zeilen, moeten zich zeer in acht nemen om de stengen niet te verliezen, dewijl gewoonlijk boven het land eensklaps rukwinden ontstaan; eenige Ame-rikanen, die onvoorzigtig waren, hebben de hunnen er bij ingefchoten.

Thans onderscheidden wij duidelijk de voorwerpen.

aan land, en genoten hier reeds een vriendelijker gezicht, terwijl wij groene velden en vele woningen, beschaduw'd door bananen en palmen, aan den oever ontdekten. Wij zagen eenige Morai's, die den gebiedvoerders van deze streek toebehoorden, en aan den steenen rand en de daarin zijnde afgodsbeelden te herkennen zijn. Verscheiden kano's, opgevuld met meisjes, roeiden naar ons toe, maar ik had geen tijd om de wellevendheid jegens het schoon geslacht in acht te nemen, en zield schielijk voorwaarts, om *Karakakoa* zoo spoedig mogelijk te bereiken, waar ik *TANMEAMEA* hoopte te vinden. De noordpunt van *O Weikoo* bestaat uit laag land, hetwelk zich in eene rechte lijn in een' spitsen hoek tot in het wolkgewest verheft. Zoodra men deze streek bereikt, werkt de pasfaat niet meer, en men heeft zee- en landvinden te verwachten, die dikwijls door volkomen stilte en ligte togtwinden uit alle streken van het kompas afgebroken worden. Thans zagen wij youngs plantaadje, die uit verscheiden op de Europeesche wijze van witten steen gebouwde huizen bestond, omringd van bananen en palmen. Het land heeft een dor aanzien, en zou voor bebouwing weinig vatbaar zijn, daar hetzelfde meestendeels uit *Javanasfa's* bestaat. Eene kano met zes menschen riam de stilte waar om aan boord te komen, en zij herkenden allen, daar zij 's Konings onderdanen (*Kanaka's*) (*) waren, den Heer *ELLIOT* voor den Na-

(*) *Kanaka* heet het gemeene volk op de *Sandwich-eilanden*.

Naja. Een hunner, die als matroos met een Amerikaansch schip in *Boston* geweest was, een weinig Engelsch sprak en een vlugge kerel was, bleef op ELLIOTS verzoek aan boord, om ons te loodsen; deze meende insgelijks dat de Koning in *Karakakoa* en YOUNG naar *Wahu* gezonden was; wijders verhaalde hij dat in *Wahu* twee, en in *Karakakoa* een schip onder Amerikaansche vlag ten anker lagen, waarvan het laatste door een' hevigen storm in de nabijheid der *Sandwich-eilanden* alle masten verloren had. Toen onze loods vernam dat hij zich op een Rusfisch schip bevond, werd hij zeer beängst, en op ELLIOTS vraag naar de reden van zijne vrees, vernamen wij het volgende :

Voor vijf maanden hadden twee Rusfische aan de Amerikaansche Compagnie toebehoorende schepen de *Elemenia* en de *Ontdekking*, zich hier opgehouden. Er waren geschillen ontstaan tuschen de Rusfen en de inboorlingen, waarbij de laatste, volgens het bericht des verhalers, in een zeer voordeelig licht voorkwamen. De schepen hadden bij hun vertrek van de *Sandwich-eilanden* bedreigd dat zij weldra met eene sterkere magt zouden terug komen, en bovendien nog van een oorlogschip gesproken, dat insgelijks het oogmerk had de inwoners vijandelijk te behandelen. Thans begrepen wij het angstvallig gedrag des eersten eilanders, en het gelukte den Heer ELLIOT slechts met moeite onzen wilden, die zich door een' sprong in zee wilde redden, daarvan te wederhouden, terwijl hij hem verzekerde dat wij

Slechts hier gekomen waren om het ongelijk van onze landslieden bij zijn volk weder goed te maken. Het was mij zeer aangenaam dat ik al deze berigten voor onze zamenkomst met TAMMEAMEA bekomen had; want deze kon ligt, verbitterd tegen de Russen, ons schip voor het verwachte vijandelijke oorlogschip houden. Ik gevoelde thans dubbel hoe nuttig ELLIOT ons was, dewijl hij hier in zeker opzigt onze beschermgeest worden kon. Eene volkomen stilte boeide ons heden aan eene plaats.

Den 23sten November, nadat wij, uithoofde van den zwakken wind, weinig gevorderd waren, bezocht ons des morgens eene kano, om te vernemen welk schip wij voerden; tevens bragt men ons berigt dat de Koning *Karakakou* verlaten en zich naar *Ti-utatua*, eene kleine baai, eenige mijlen noordwaarts, begeven had, doch waar hij slechts den nacht blijven en morgen de kust verder naar het noorden vervolgen zou. De reden van deze reis was de bonitenvangst, waarvan de Koning ongemeen veel hield. Ik zond dadelijk de kano aan den Koning terug, met het berigt, dat een Russisch oorlogschip met vriendschappelijke oogmerken was aangekomen, dat de bevelhebber van hetzelfde Zijne Majesteit wenschte te spreken, en derhalve hoogstdezelve verzocht *Ti-utatua* niet te verlaten, waar hij morgen hoopte aan te komen; ook de Naja liet den Koning zijne aankomst melden. Gedurende den nacht voerde een frische wind ons in de nabijheid van *Ti-utatua*. De stroom liep bij dag naar het zuiden en 's nachts naar

het

het noorden paralel met de kust, hetgeen een gevolg der land- en zeevinden is.

Met het aanbreeken van den volgenden dag naderden wij de baai. Eenige kano's, door den Koning gezonden, kwamen ons te gemoet, en ik nam de gelegenheid waar, om den Heer ELLIOT met de geleerden aan land te zenden, om den Koning het oogmerk onzer reis bekend te maken. Daar het eiland *O Weihee* geene bekwame haven oplevert, had ik besloten, om zoodra ik met den Koning wegens het leveren van levensmiddelen overeengekomen was, naar het eiland *Wahu* te zeilen, alwaar zich, volgens ELLIOT'S verzekering, eene nog in geene reisbeschrijving vermelde haven bevinden zou: ik liet derhalve den *Rurick* onder zeil, en laveerde met korte gangen in de nabijheid des lands. Het Amerikaansche schip, hetwelk in *Karakakoa* gelegen had, zagen wij thans naar *Ti-utatua* zeilen, alwaar hetzelfde, offchoon men in deze baai onveilig ligt, daar zij open is, en de grond uit koralen bestaat, het anker wierp. 's Morgens om acht ure had ELLIOT zijne zaken gelukkig en voordeelig voor ons verrigt. Hij kwam met twee der voornaamste hoofden des lands, waarvan de eene de broeder der Koningin was, aan boord, en dezen verwelkomden ons uit naam des Konings. Het waren een paar ongemeen lange, Herculisch gevormde mannen, wier kleeding, naar de nieuwste mode in *O Weihee*, ons zeer zonderling voorkwam, daar zij enkel uit een' zwarten frak en een' kleinen witten stroehoed bestond. VAN ELLIOT

vernam ik dat de Koning werkelijk de aankomst van een vijandelijk oorlogschip verwacht en dadelijk bevel gegeven had om de gansche kust met soldaten te bezetten, die ook reeds, vierhonderd man sterk, met geweren gewapend, gereed stonden. De Koning liet mij zeggen dat het hem zeer speet, dat hij mij niet op het schip kon bezoeken, dewijl zijn wantrouwig volk hem dit niet veroorloofde, maar dat hij zelf een beter gevoelen van ons had, nadat zijn Naja hem met het oogmerk van onze reis had bekend gemaakt, en dat hij mij tot eene blijk van zijne vriendschappelijke gevoelens bij zich in zijn leger verzocht, alwaar hij mij op een in den grond gebraden zwijn wilde onthalen. Tot mijne zekerheid had hij bevolen dat een der chefs, zoo lang ik aan land was, aan boord blijven moest. Ik voer dus 's morgens om tien ure, in gezelschap van de Heeren ELLIOT, TSCHISCHMAREFF en een' chef, met name JOHN ADAMS (*), naar land. Het gezigt op het leger des Konings was slechts door eene smalle, uit naakte rotsen bestaande landtong verborgen, maar toen wij deze omgevaren hadden, verraste ons de aanblik van het bekoorlijkste landschap. Wij bevonden ons in eene kleine zandbaai, beschermd tegen de golven der zee, op spiegelglad water; aan den oever lag een vriendelijk palmenboschje, onder welks schaduw

(*) Het is hier het gebruik den naam des Europeërs, met wien men vriendschap gesloten heeft, aan te nemen.

duw verscheiden goed gebouwde stroohutten stonden. Door de groene bladen der bananen schemerden regts twee verblindend witte op de Europeesche wijze van steen gebouwde huizen, waardoor deze plaats het gemengd voorkomen van een Europeisch en OWeiheesch vlek bekwam, hetwelk voor ons oog een vreemd maar bekoorlijk gezigt opleverde. Links, digt aan het water, stond op eene door kruist te weeg gebragte hoogte het Morai des Konings, omringd van grootte houten standbeelden, die karikatuurachtige menschlijke figuren voortstellen, en zijne goden zijn. De achtergrond van dit dal wordt begrensd door den majesteuzen hoogen berg *Mauna-Wororay*, wiens hoogte, naar mijne berekening, 1687 toises bedraagt. Hij verheft zich aan deze zijde tamelijk steil; aan zijne afhelling wisfelen groene velden en dalen met schoone boschen af, tusschen welken men niet zelden magtig groote overhangende lavarotsen gewaar wordt, die het gansche landschap door de mengeling van wildheid en cultuur een schilderachtig aanzien geven. Eene menigte met geweren gewapende eilanders stond aan den oever. De Koning kwam ons met eenigen zijner voornaamste krijgslieden tot aan de landingsplaats te gemoet, trad, toen wij uitgestapt waren, naar mij toe en schudde mij hartelijk de hand. De nieuwsgierigheid dreef het volk van alle kanten herwaarts, maar er heerschte de grootste orde, en noch gedruisch noch gedrang was geoorloofd. Daar stond ik nu naast den beroemden TAMMEAMEA, die de opmerkzaamheid

komst van
 ladelijk be-
 soldaten te
 aan sterk,
 De Koning
 dat hij mij
 zijn wan-
 , maar dat
 nadat zijn
 is had be-
 jk van zij-
 zijn leger
 grond ge-
 e zekerheid
 ang ik aan
 voer dus
 de Heeren
 met name
 op het le-
 malle, uit
 en, maar
 ste ons de
 Vij bevon-
 tegen de
 den oever
 elks scha-
 duw

Europeërs,
 nemen.

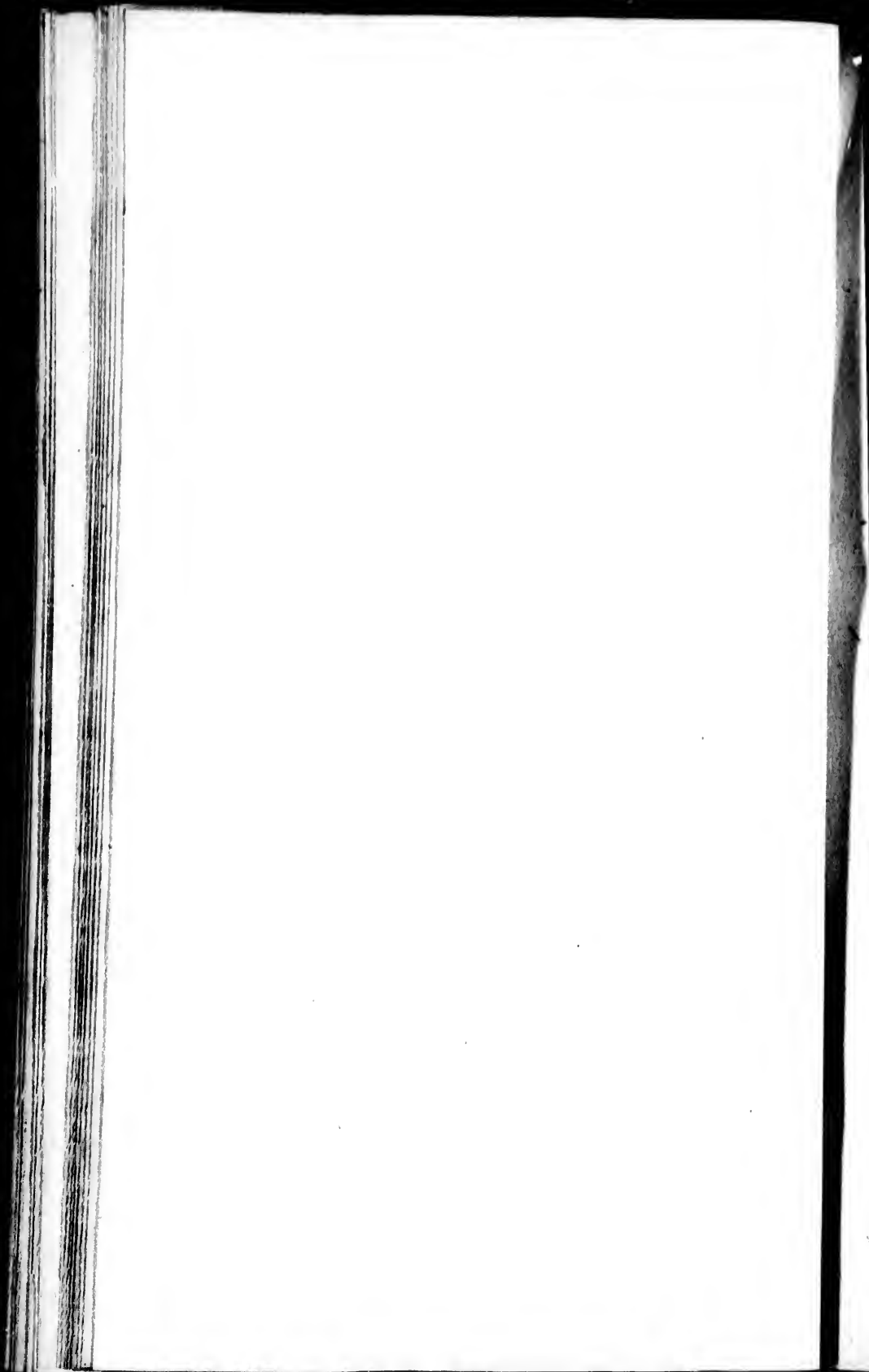
heid van geheel *Europa* tot zich getrokken had, en mij thans door zijn welvoeglijk, ongedwongen en vriendelijk gedrag het grootste vertrouwen inboezemde. Hij voerde mij in zijn stroopaleis, hetwelk volgens het gebruik hier te land slechts uit eene enkele ruime zaal bestond, en, gelijk hier alle huizen, den landvind zoowel als den zeewind een' vrijen doortogt gaf, waardoor de drukkende hitte getemperd wordt. Men gaf ons regt aardig bewerkte Europeesche stoelen, zettede eene maghonijhouten tafel voor ons, en zoo hadden wij de gezamentlijke meubelen van het paleis in bezit. Hoewel de Koning, steenen op de Europeesche wijze gebouwde huizen bezit, geeft hij toch deze eenvoudige woning de voorkeur, om het landsgebruik niet te beledigen. Al wat hij als nuttig erkent volgt hij naar, en zoekt het bij zijn volk in te voeren; paleizen van steen schijnen hem overtollig, daar de stroohuizen gemakkelijker zijn, en hij slechts het geluk, maar niet de behoeften zijner onderdanen vermeerderen wil. TAMMEANEA's kleeding, die uit een wit hemd, blaauwbroek, rood vest en bonten halsdoek bestond, kwam mij vreemd voor; want geheel anders had mijne verbeelding mij zijn koninglijk costume voorgesteld. Maar somtijds zou hij zich prachtig kleeden, daar hij verscheiden geborduurde uniformen en andere kleedingstukken bezit. De aanzienlijken, die bij onze audientie tegenwoordig waren, en allen op den grond plaats genomen hadden, waren in een nog zonderlijger costume dan de Koning; want de zwarte frakken

en had, en
wongen en
inboezem-
, hetwelk
mit eene en-
lle huizen,
een' vrijen
aitte getem-
werkte Eu-
houten tafel
ntlijke meu-
de Koning
wde huizen
woning de
e beledigen.
r, en zoekt
n van steen.
zen gemak-
baar niet de
wil. TAM-
d, blaauwe
ond, kwam
had mijne
voorgefeld.
eeden, daar
andere klee-
e bij onze
den grond
t zonderlin-
arte frakken.
op

TAMMEAMEA,

KONING DER SANDWICH-EILANDEN.

op het bloote ligchaam stonden hen hoogst belagchelijk ; daarbij komt dat zij hen zelden passen , daar zij van Amerikaansche schepen ingeruild zijn , waar de lieden niet ligt de grootte en dikte der voorname Sandwich-eilanders bereiken. Een' der ministers zat de taille hoog op den rug , slechts met het grootste geweld was de rok dichtgeknoopt , hij zweette van benaauwdheid , en men zag hem zijne ellende aan ; maar de mode veroorloofde hem niet zich van dezen last te bevrijden. Het is zonderling dat de wilden ons Europeanen nog overtreffen in het verdragen der oogenakken , waaraan de mode hen onderwerpt. De schildwachten aan de deur waren geheel naakt ; zij hadden eene patroontas met een paar pistolen om het lijf gebonden en een geweer in de hand. Nadat de Koning ons regt goeden wijn ingeschonken en zelf op onze gezondheid daarvan gedronken had , maakte ik hem mijn oogmerk bekend , om hier versche levensmiddelen , water en hout in te nemen. Een jong man , met name cook , de eenige blanke , dien de Koning bij zich had , was vlug , niet onbeschaafd en sprak vaardig de taal des lands ; hij had vroeger op een schip als stuurman gediend , maar zich reeds voor verscheiden jaren op dit eiland nedergezet , waar hij in 's Konings gunst stond , en een aanmerkelijk stuk land bezat : deze was thans onze tolk. TAMMEAMEA liet mij het volgende zeggen :

„ Ik verneem dat gij de bevelhebber van een oorlogschip en op eene dergelijke reis zijt als cook

„ en

„ en VANCOUVER, en gevolgljk u met den handel
 „ niet inlaat. Ik ben derhalve ook niet voornemens
 „ dien met u te drijven, maar u kosteloos van alles
 „ te verzorgen wat mijne eilanden voortbrengen. Deze
 „ zaak is hiermede afgedaan, en behoeft geene ver-
 „ dere vermelding. Maar thans verzoek ik u mij
 „ te zeggen of het de wil uws Keizers is dat zijne
 „ onderdanen mij in mijn' hoogen ouderdom begin-
 „ nen te verontrusten. Sedert TAMMEAMEA Koning
 „ van deze eilanden is, heeft geen Europeaan reden
 „ gehad om zich over eenig onregt te beklagen, dat
 „ hem hier wedervaren is. Ik heb mijne eilanden
 „ tot eene vrijplaats voor alle natiën gemaakt, en
 „ elk schip, dat levensmiddelen verlangt te hebben,
 „ daarmede verzorgd. Voor eenigen tijd kwamen
 „ van de Amerikaansche Kolonie *Sitka* hier eenige
 „ Rusfen, eene natie, met welke ik vroeger geene
 „ gemeenschap had gehad. Dezen werden vriende-
 „ lijk ontvangen en van het noodige voorzien; maar
 „ zij hebben mij slecht beloond, daar zij op het
 „ eiland *Wahu* mijne onderdanen vijandelijk behan-
 „ delden en met oorlogschepen dreigden, die de
 „ eilanden zouden veroveren; ondertusfchen zoo lang
 „ TAMMEAMEA leeft zal dit niet gebeuren. Een
 „ Rusfische arts, met name SCHEFFER, die voor
 „ eenige maanden hier kwam, gaf voor van den
 „ Keizer ALEXANDER afgezonden te zijn om op
 „ mijne eilanden te botaniferen. Nu had ik veel
 „ goeds van den Keizer ALEXANDER gehoord, en
 „ inzonderheid behaagde mij zijne dapperheid: ik
 „ ver-

„veroorloofde dus den Heer SCHEFFER niet alleen
 „te botaniferen, maar beloofde hem ook allen bij-
 „stand, schonk hem een stuk land met boeren,
 „waardoor het hem nooit aan levensmiddelen kon
 „ontbreken; met één woord, ik zocht hem zijn
 „verblijf hier zoo aangenaam te maken als mogelijk
 „was, en weigerde hem geene zijner vorderingen.
 „Maar wat was het gevolg van mijne gastvrijheid?
 „Reeds in *OWeihee* vergold hij mijne goedheid met
 „een' ondank, dien ik geduldig verdroeg. Hierop
 „reisde hij, overeenkomstig met zijn verlangen,
 „van het eene eiland naar het andere, en zette
 „zich eindelijk op het vruchtbare eiland *Wahu* ne-
 „der, waar hij zich als mijn ergste vijand gedroeg,
 „terwijl hij aldaar het Morai, ons heiligdom, ver-
 „woestte, en op het eiland *Otuway* den Koning
 „TAMARY, die zich reeds voor vele jaren aan mij-
 „ne magt onderwierp, tegen mij opruide. Aldaar
 „bevindt SCHEFFER zich nog op dit oogenblik, en
 „bedreigt mijne eilanden.”

Zoo luidde het verhaal des Konings, voor welks
 waarheid ik slechts in zoo ver kan instaan, als TAM-
 MEAMEA ieder' Europeaan, die zich bij hem neder-
 zet, bij een goed gedrag, zeer begunstigt, en alge-
 meen als een braaf, regtschapen man bekend is.
 Den Heer SCHEFFER ken ik persoonlijk niet, maar
 heb naderhand vernomen hoe hij op de *Sandwich-*
eilanden geraakt is; hij diende namelijk als arts op
 het aan de Russisch-Amerikaansche Compagnie be-
 hoorende schip *Suwarow*, dat onder het bevel van
 den

den Luitenant LASAREFF in 1814 van *Kronstadt* naar *Sitka* ging. LASAREFF liet, om mij onbekende redenen, Doctor SCHEFFER in 1815 in *Sitka* terug, en nam zijne terugreis naar *Europa* zonder Doctor aan. De Heer BARANOFF, die zich als Directeur van alle Rusfisch-Amerikaanfche koloniën gewoonlijk in *Sitka* onthoudt, en in geen te best gerucht staat, nam hem in zijne bescherming, zond hem naar de *Sandwich-eilanden*, met welk oogmerk is onbekend; wat hij daar uitgevoerd heeft weet de lezer.

Ik verklaarde TAMMEAMEA dat het slechte gedrag der Rusfen hier geenszins op rekening van onzen Keizer was te stellen, daar deze zijnen onderdanen nooit eene onregtvaardige daad beval; doch dat de uitgebreidheid van zijn rijk hem beléttede de slechte daden aanstonds te vernemen, die ondertusfenen nooit ongestraft bleven, winneer zij tot zijne kennis kwamen. Mijne verzekering dat de Keizer geenszins voornemens was zijne eilanden te veroveren, verblijdde den Koning zeer. De glazen werden dadelijk op de gezondheid des Keizers geledigd; hij werd nog hartelijker dan te voren, en wij konden ons geen aangenamer en voorkomender gastheer wenschen. Met eene voor zijn' onderdom' bewonderenswaardige levendigheid leidde hij het gesprek; deed allerlei vragen over *Rusland* en maakte aannemingen. Niet altijd was ook in staat om de woorden des Konings over te zetten, die der O-Weihefche taal eigendommelijk en zoo geestig waren, dat

zijne ministers dikwijls in een luid gelach losbarstten. Eene van TAMMEAMEA's vrouwen wandelde het huis voorbij, en wenschte mij door de deur vriendelijk goeden dag, maar mogt niet binnen komen, dewijl dit het eethuis des Konings was. Met verlof van den Koning deden wij in COOKS gezelschap eene wandeling, waarbij ons vijf naakte soldaten als cerewacht werden medegegeven. Wij bezochten de Koningin favorite, KAHUMANNA, van welke VANCOUVER spreekt, vonden bij haar ook de beide andere vrouwen, en werden van allen vriendelijk ontvangen. Het huis, dat KAHUMANNA bewoont, is aardig gebouwd, en van binnen zeer zindelijk. De vloer, waarop de drie vrouwen naar het Aziatisch gebruik hadden plaats genomen, was met fijne, fraai bewerkte matten belegd, en zij zelve in de fijnste stoffen gekleed. KAHUMANNA zat in het midden, aan hare zijden de beide andere vrouwen; en ik kreeg de eervolle uitnoodiging om mij tegenover haar ook op den grond te zetten. Zij deed verscheiden nieuwsgierige vragen, die ik, door COOK, tot haar genoegen, beantwoordde. Er werden watermeloenen gebragt, en KAHUMANNA was zoo goed van zelve er een te snijden en mij een stuk daarvan toe te reiken. De voornaamste bezigheid der koninglijke vrouwen bestaat in tabakrooken, zich het haar uitkammen, met een' waaijer de vliegen weggagen en in eten. TAMMEAMEA rookt niet, maar anders heeft dit gebruik op de *Sandwich-eilanden* sedert eenige jaren zoodanig de overhand genomen, dat kleine kinderen vroeger

ger rooken dan loopen, en de volwasfenen het rooken zoodanig overdrijven dat zij daarvan bewustloos nedervallen, en zelfs daaraan sterven. De tabaksplant, die door de Europeanen herwaarts gebragt is, wordt met zorgvuldigheid aangekweekt, en is hier landeigen geworden. De reuk is zeer aangenaam, maar de tabak uiterst sterk. Pijpenstelen hebben zij hier niet noodig, maar de pijpenkoppen, die zij, naar het landsgebruik, altijd aan de zijde hebben hangen, maken een gedeelte uit van den koninglijken opschik. Dezen waren van de grootte der aanmerkelijkste meerfchuimen pijpenkoppen, van donker hout gemaakt en met koper beflagen, hetgeen echter slechts rijke lieden kunnen hebben. Met veel smaak deed KAHUMANNA eenige halen uit de pijp, en liet een gedeelte van den rook op, en blies het overige door de neusgaten weder uit. Half bedwelmd reikte zij mij de pijp, en toen ik er voor bedankte, gaf zij, verwonderd over mijne Europeesche lomphed, de pijp aan de naast haar zittende vrouw, en deze gaf haar, na een kort genot, weder aan de andere vrouw. Zoodra de pijp op deze wijze uitgerookt was, werd eene nieuwe gestopt, die dezelfde ronde deed.

De tweede bezigheden der dames is het friseren van haar naar de mode kort gefneden haar; slechts over het voorhoofd laten zij hetzelfde een paar duimen groeiën, smeeren het met eene witte kleverige masfa en kammen het in de hoogte. De sneeuw-witte stralen, die daardoor over het donkerbruine

ge-

gezig opstijgen, geven hetzelfde een wonderlijk voorkomen. Alle drie koninginnen waren zeer groote dikke vrouwen, die eene halve eeuw overleefd hadden en waarschijnlijk nooit schoon geweest waren. Hare kleeding onderscheidde zich van die der overige dames doot verscheiden zijden doeken. Voor de deur zat op eene mat de dochter des Konings, een tamelijk schoon meisje; achter haar stond een kleine negerjongen, die haar een zijden scherm over het hoofd hield, om haar voor de zonnestralen te beschermen; een paar andere jongens verdreven met roode vederbosfen de vliegen uit hare nabijheid. De gansche groep zag er aardig uit. Toen ik wilde opstaan, wederhield KAHUMANNA mij, om nog met veel deelneming naar VANCOUVER te vernemen; deze had namelijk gedurende zijn verblijf alhier TAMMEAMEA met KAHUMANNA oneenig gevonden en de verzoening bewerkt. Het bericht van zijn dood scheen haar te bedroeven.

Nadat wij de vrouwen des Konings verlaten hadden, bezochten wij zijn' zoon. Cook verhaalde mij dat deze Prins, als troonopvolger, reeds in de regten zijns vaders getreden was, die in het vervullen der gewigtigste *taboos* (*) bestaan. TAMMEAMEA heeft

(*) Het eerste *taboe* van des Konings zoon bestaat daarin, dat niemand hem bij den dag mag zien; gebeurt dit een' ongelukkigen, dan moet hij zulks met den dood boeten.

heeft dit om staatkundige redenen zoo geschikt, opdat er na zijn' dood geene omwenteling ontsta; want zoodra de zoon het gewigtigste koninglijke *taboo* volbrengt, is hij heilig, staat met de priesters in betrekking, en niemand waagt het hem den troon te betwisten. De Prins krijgt wanneer hij in de regten des vaders getreden is, den naam van LIO-LIO, dat is hond der honden, en als zoodanig een' vonden wij hem werkelijk. Wij traden in een zindelijk huisje, in hetwelk LIO-LIO, eene lange, dikke, naakte figuur, uitgestrekt op den buik lag, en slechts draag het hoofd opligte, om ons te bekijken. Naast hem zaten eenige naakte soldaten met geweren, die het monster bewaakten, een jonge schoone eilander joeg met eene roode vederbos de vliegen van hem weg, en ik had liever dezen, wegens zijne belangrijke physiognomie en welvoeglijk gedrag, voor des Konigs zoon gehouden. TAMMEAMEA, die zich door zijne wijze regering eenen roem verworven, en den grond tot de beschaving van zijn volk gelegd heeft, moest een' opvolger hebben, die het begonnen werk met ijver en verstand voortzette. Voor de scheepvaart ware het zeer gewigtig, wanneer de *Sandwich-eilanden* met *Europa* op denzelfden graad van beschaving stonden, en de Engelsen, die deze eilanden onder hunne bescherming genomen hebben, moesten zorg dragen dat na TAMMEAMEA's dood een verstandig man hem opvolgde, en elke omwenteling voorgekomen wierd. Ook verdient TAMMEAMEA wel dat men hem hier een gedenkteeken oprigte.

Met

Met veel traagheid rigtte zich eindelijk de hond der honden op, en een dom, niets zeggend gezigt gaapte ons gecuevend aan. Mijne geborduurde uniform scheen hem te behagen, want hij sprak breedvoerig daarover met een paar naakte kamerheeren. Zijn ouderdom kon ik niet vernemen, dewijl men hier deswegens geene aanteekening houdt; ik achtte hem omtrent twee en twintig jaren oud, en geloof dat zijne ongemeene zwaarlijvigheid van de liggende levenswijze voortkomt.

Tegen den middag keerden wij naar TAMMEAMEA's woning terug, waar ik verrast was, vrachtschuiten, van zestig tot zeventig voeten lang te zien, geheel op de Europeefche wijze gebouwd, die gebruikt werden om levensmiddelen van het eene eiland naar het andere te vervoeren. TAMMEAMEA zoekt Europeefche fcheepsbouwmeesters in zijn land te trekken, en betaalt zeer goed hunne onderrigting. Op onze wandeling werden wij aanhoudend door eene menigte mannen en vrouwen verzeld, die veel gedruis en beweging maakten, maar zich daarbij welvoeglijk gedroegen. TAMMEAMEA ontving ons vriendelijk, en na eenige vragen, hoe mij de landfreet bevalen had, liet hij ons wijn brengen, en bragt ons in een aardig, digt bij het Morai gebouwd huisje, waar de tafel op de Europeefche wijze reeds gedekt stond. Hij gaf voor, dat in het huis, waar wij eerst geweest waren, geen varkensvleesch gegeten mogt worden, dewijl zijne vrouwen in deszelfs nabijheid woonden; maar YOUNG, die den

Koning geheel bestudeerd heeft, verklaarde mij de zaak anders; hij dacht namelijk dat de Koning het huis, naast het Morai, waar hij gewoonlijk zijne offermaaltijden houdt, daarom tot zijne eetzaal gekozen had, dewijl hij het tot ons onthaal gebraden zwijn zijnen goden uit dankbaarheid voor de verzoening met de Rusfen wilde offeren. Bij de maaltijden der mannen mogen de vrouwen op doodstraf niet tegenwoordig zijn: waarom ook ieder gezin buiten de woonhuizen nog twee anderen bezit; het eethuis der mannen en dat der vrouwen. De tafel was slechts voor ons Europeanen gedekt, en de Koning en zijne ministers nuttigden niets, ofschoon zij tegenwoordig waren, omdat, gelijk hij zeide, het varkensvleesch voor hem van daag *taboe*, dat is verboden, was. Het offerzwijn, hetwelk op een' palm-tak in het midden van de tafel lag, werd door een' der ministers onder velen ceremoniën voorgesneden, en behalve deze spijs onthaalde men ons op zoete patatten, yams en gebakken tarowortelen. De Koning was gedurende den maaltijd zeer spraakzaam; hij onderhield zich somtijds met mij, en wendde zich dan weder tot zijne ministers, die zich over zijne invallen van lagchen niet konden onthouden. Hij bemint den wijn, maar drinkt hem niet overmatig, en was aanhoudend bezorgd om onze glazen te vullen. Toen hij op de Engelsche manier de gezondheid van alle zijne gasten afzonderlijk gedronken had, noodigde hij ons uit om onze glazen op de gezondheid van onzen Keizer te ledigen, en toen dit

geschied was, overhandigde mij een zijner ministers een' bonten met veel kunst bewerkte vederkraag, dien de Koning op plechtige dagen, bij voorbeeld, in oorlogstijden, zelf gedragen had. Hierop zeide hij mij door cook, offchoon hij zelf tamelijk goed Engelsch spreekt: „Ik heb gehoord, dat uw monarch een groot held is; ik bemin hem daarom, dewijl ik zelf er ook een ben, en zend hem dezen kraag als een blijk van mijne achting.”

Nadat wij gegeten en het huis verlaten hadden, was de Koning er zeer op gefield dat ook mijne roeijers goed onthaald zouden worden; hij droeg dit aan een' der chefs op, en dadelijk werd de tafel van nieuws gedekt; zij moesten plaats nemen, en werden met dezelfde opmerkzaamheid bediend, die men ons bewezen had. Zeker zijn nimmer matrozen in hun leven zoo aanzienlijk onthaald geworden, want even als bij ons stond achter ieder een kanaka met een vederbos, om gedurende het eten de vliegen weg te jagen.

TAMMEAMEA'S eerste gang was thans naar het Morai. Hier omvatte hij een der standbeelden, hetwelk bijzonder rijkelijk met vruchten en stukken van een geosferd zwijn behangen was, met de woorden: „Dit zijn onze goden, die ik vereer: of ik wel daaraan doe, weet ik niet, maar ik volg mijn geloof, dat niet kwaad kan zijn, daar het mij beveelt nooit onregt te doen.” Deze uitdrukking van een' wilde, die door eigen kracht zich tot dezen graad van beschaving heeft verheven, ver-
ge- raadt

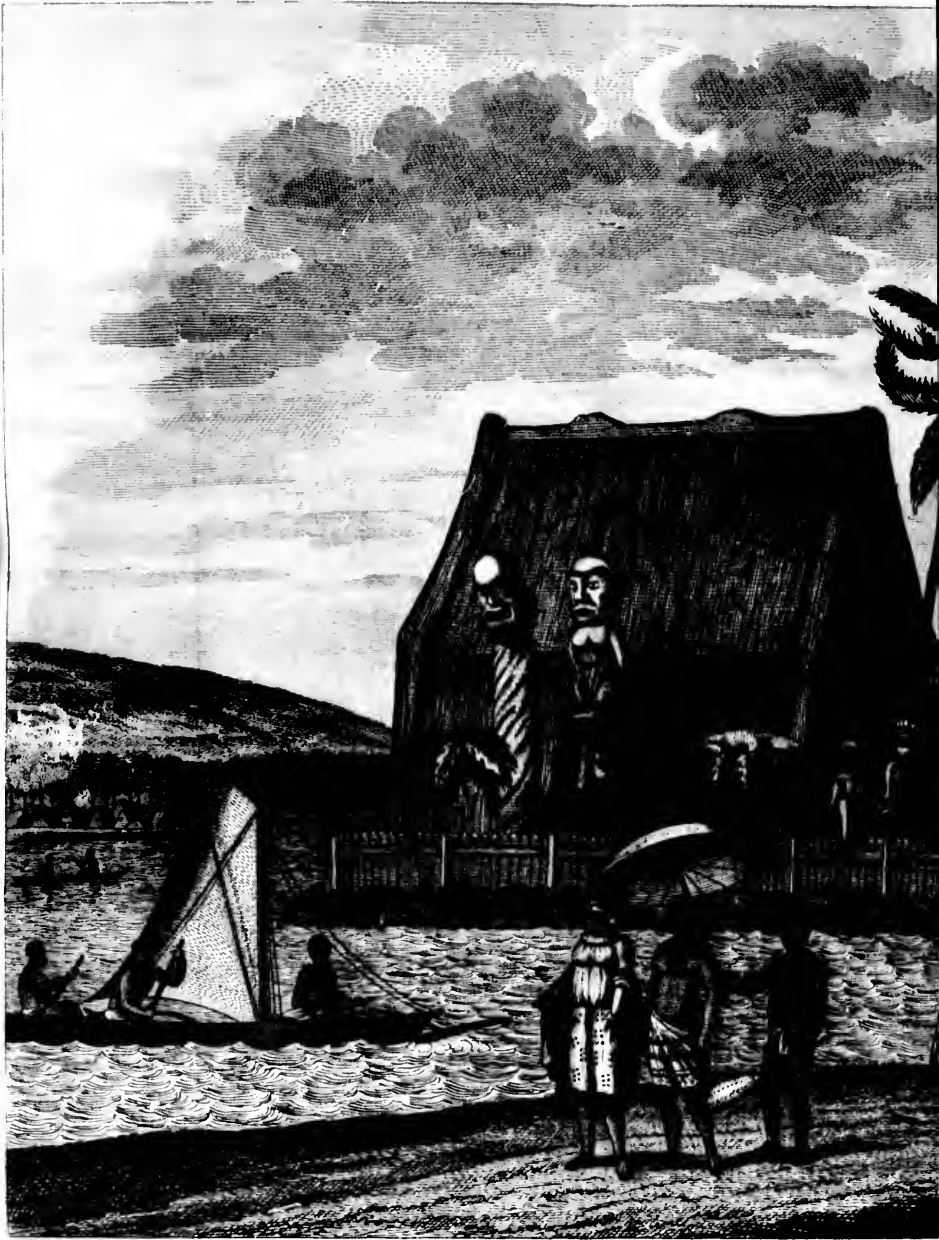
raadt veel gezond oordeel, en had voor mij iets aandoenlijks. Wanneer de Koning in het Morai is, mag er niemand in, en wij bewonderden gedurende dezen tijd de uit hout gefneden kolosfale afgodsbeelden, die de affchuwelijkfte karrikaturen voorftelden. Wel-dra kwam TAMMEAMEA weder bij ons, bragt ons in het huis, waar hij ons het eerst ontvangen had, en wij plaafden ons als te voren op floelen, terwijl de hovelingen hunne plaats en op den grond namen.

Thans naderde de tijd dat TAMMEAMEA zijn' maaltijd gewoon is te houden; hij verontfchuldigde zich dat hij in onze tegenwoordigheid eten zou, en zeide: „Ik heb gezien hoe de Rusfen eten; thans „kunt gij uwe nieuwsgierigheid voldoen, en eens „zien hoe TAMMEAMEA eet.” De tafel was niet gedeckt: maar de fpijzen ftonden in een' hoek op bananenbladen, die tot fchotels dienden, in gereedheid. Bijzondere bedienden bragten dezelve kruipende tot in de nabijheid des Konings, waar een kamerheer ze aannam en op de tafel zette. De maaltijd bestond uit gekookten visch, yams, tarwortelen en een' gebraden vogel, niet veel grooter dan eene musch, die zich op de toppen der bergen onthoudt, zeer zeldzaam, en slechts eene fpijs voor de koninglijke tafel is. De Koning at zeer fchielijk en met voortreffelijken appetijt, maar fprak daarbij onophoudelijk. In de plaats van brood dient het tarodeeg, dat, met water verdund, eene weeke brei wordt, die, offchoon de Koning zeer fraai tafelgereedfchap bezit, in eene kalabafchaal aan zijne
reg-

ij iets aan-
i is, mag
nde dezen
lsbeelden,
en. Wel-
agt ons in
n harl, en
n, terwijl
namen.
zija' maal-
ligde zich
a, en zei-
ten; thans
, en eens
as niet ge-
ek op ba-
n gereed-
lven krui-
waar een
tede. De
ns, taro-
el grooter
er bergen
spijs voor
r schielijk
ak daarbij
dient het
ceke brei
nai tafel-
an zijne
reg-

GEZIGT OP HET EILAND O WEIHEE.

De reis, vol. 1, pl. 10

GEZIGT VAN HET KONINKLIJK MORAI IN DE BOGT TI

D. Vermeer, sculp.

IN DE BOGT TI-ATATUA OP HET EILAND O WEHEE.

re
fl
g
m
va
in
fo
w
de
”

te
ce
zie
op
fel
va
loc
de
de

(
kon
eer
wa
ziji
in
der
wie
van

regterhand staat; wanneer hij visch of vleesch eet, steekt hij den wijsvinger er in, en smeert zich eene goede portie daarvan met veel vaardigheid in den mond, en deze onappetijtelijke wijze van eten wordt van den Koning af tot door den geringsten onderdaan in acht genomen. TAMMEAMEA, die zich bij den gangschen maaltijd slechts van zijne vingers bediende, en wel zag dat ik zijne bewegingen opmerkzaam volgde, zeide tegen mij: „Dit is zoo het gebruik in „mijn land, en ik wil er niet van afgaan.”

Zijn spuwdoosdrager verlaat hem geen oogenblik, terwijl hij de doos, die van hout in de gedaante van eene tabaksdoos gemaakt, en met een deksel voorzien is, altijd in gereedheid houdt. De deksel wordt opgeligt, wanneer de Koning wil spuwen, en dan schiekelijk weder dicht gedaan. Dit zorgvuldig bewaren van het koninglijk speeksel spruit voort uit het bijgeloof, dat, in het bezit van dezen schat, hunne vijanden hen door tooverij geene ziekte kunnen toezenden (*).

Na

(*) *Quaritur*: of men op dergelijke wijze ook de andere koninglijke uitwerpselen bewaart, met welke men wel eens in beschaafde Christenlanden getooverd heeft? *Item*: wat de groot-dignitaris met den inhoud doet, wanneer zijne Majesteit de doos genadig gevuld heeft, hetgeen in sommige gevallen wel eens zeer geprecipiteerd geschieden kon? In ernst, wij zouden zoo iets eer den Sandwichers kunnen wijsmaken, wanneer zij het gebruik zagen van onze kwispeldoortjes.

VERT.

Na den maaltijd werd eindelijk befloten welke levensmiddelen ik uit *Wahu* bekomen zou; dezen beflonden in drieënveertig zwijnen, een evenredig getal hoenders en ganzen, alle foorten van vruchten, die het eiland voortbrengt, en hout zoo veel ik zelf wilde. *TANMEAMEA* zeide mij dat hij naar een' vertrouwden gezonden had, die mij naar *Wahu* verzellen en aldaar naauwkeurig op het volbrengen zijner bevelen acht geven zou; bovendien was mij een geleider noodig, om de haven van *Wahu* in te loopen, daar dit anders geen Russisch fchip toegelaten wierd. Deze uitstekend grootmoedige handelwijze van een' half-wilden monarch overtrof mijne verwachting; en ik overtuigde mij hoe langer hoe meer dat *TANMEAMEA* als Koning niet ligt te vervangen zal zijn, daar zijne regering zich zoo voordéelig onderscheidt door gerechtigheid, befehaving zijner onderdanen en invoering van nuttige kunsten. Om hem eenigermate mijne dankbaarheid te betoonen, fchonk ik hem uit naam des Keizers twee metalen achtponders mortieren, op wier lavetten de naam *Rurick* gegraveerd was: een gefchenk, dat hem zeer veel genoeg gaf. Wijders véreerde ik hem, daar zijn voorraad ten einde was, eene kwartpijp wijn, en beloofde hem uit *Wahu* nog eenige flaven ijzer te zenden, die hij tot den bouw der booten noodig had. Het was mij zeer aangenaam zijne gefchenken met enkel voor hem nuttige tegengefchenken te kunnen beantwoorden. Eenige zeer fchoone grote appelen, die ik uit *Califor-*
nië

nië medegebragt had, waren voor den Koning iets nieuws; hij deelde dadelijk zijnen ministers er van mede, en toen allen ze zeer welsmakend vonden, werden de pitten bewaard, om de proef te nemen of deze boomen hier zouden voortkomen, waaraan ik geenszins twijfel.

De kunst van onzen teekenaar, daar eenigen der aanzienlijken in grootè haast sprekend gelijkend geteekend waren, werd algemeen bewonderd. Zelfs TANMEAMEA zag het werk van den Heer CHORIS met verbazing aan, maar wederstond lang mijn verzoek om zich, gelijk zij hier zeggen, op het papier te laten brengen, dewijl hij met deze kunst waarschijnlijk het denkbeeld van tooverij verbond. Eerst toen ik hem zeide hoe verheugd onze Keizer zijn zou, wanneer hij zijn portret kreeg, liet hij er zich toe bewegen, en tot mijne grootè verwondering gelukte het den Heer CHORIS hem zeer goed te treffen, ofschoon TANMEAMEA, om het hem moeilijk te maken, geen oogenblik stil zat, en telkens gezigten trok, waartegen al mijn bidden niets baatte. 's Avonds om vijf ure namen wij afscheid van den koning, die ons nogmaals herhaalde dat wij op het eiland *Wahu* geen gebrek zouden lijden. Daar onze leidsman nog niet aangekomen was, beloofde ik hem onder zeil in de nabijheid des lands te wachten. Een fraai mak paard, dat de koning met een Amerikaansch schip uit *Amerika* gekregen had, hield hij als eene zeldzaamheid, en liet het vrij rondloopen. Eene menigte kleine jongens hadden aan den oever het zand plat

ge-

getreden, en teekenden daarop met een stokje zeer aardig den *Rurick* onder zeil. Van *ELLIOT*, die beloofd had mij tot *Wahu* te verzellen, moest ik scheiden, hoe hard mij dit ook viel: de Koning wenschte zijn' lijfarts en Naja weder bij zich te hebben, en dit verzoek kon ik hem niet weigeren. Zonder *ELLIOTS* tegenwoordigheid waren wij mischien het offer van vreemde schuld geworden, en onbetwistbaar hadden wij hem het vriendschappelijk onthaal te danken dat ons hier ten deel viel. Reeds hadden wij een paar uren gekruist, en nog was onze leidsman er niet. De zon ging onder, en daar de nabijheid des lands in de duisternis gevaarlijk voor ons was, liet ik eenige kanonnen losfen, om den Koning aan ons te herinneren. Eindelijk verscheen *COOK* om acht ure met onzen geleider, die dewijl hij diep in het land was, niet vroeger had kunnen komen. Deze, een levendig, met natuurlijk verstand begaafd man, met name *MANUJA*, behoorde niet onder de aanzienlijken des lands, maar bezat in den hoogsten graad het vertrouwen des Konings, hetwelk hoofdzakelijk daaraan bleek, dat hij hem kostbare Europeesche waren uit zijnen schat in bewaring had gegeven. *COOK* verhaalde mij dat *TAMMEAMEA* nooit op den rang zijner onderdanen acht gaf, zijne vertrouwden gewoonlijk uit de mindere klassen verkoos, en zich zelden in zijne keus bedroog. Zijne grooten behandelt hij wel regtvaardig, maar gestreng, en daar hij hen weinig vertrouwt, moeten zij hem gewoonlijk op zijne reizen verzellen, waardoor

door hij hen de gelegenheid beneemt om zich door eene zamenzwering van zijne heerschappij te ontslaan; zij hebben niet vergeten dat hij de veroveraar van hunne landen en thans alleenheerscher is; en zij zouden gewis hun eigendom heroveren, wanneer hij het zoo goed niet verftond, hen in toom te houden.

Met hulp van een' zwakken landwind, die hier geregeld eenige uren na zonnenondergang waait, namen wij de reis aan naar het eiland *Wahu*. Ik raad ieder' zeeman, die van *OWeihee* naar *Wahu* zeilt, zich in de nabijheid der kust te houden, waar de land- en zeewind het sterkste waait, daar integendeel op den afstand van eenige mijlen van het land flite heerscht, die door den *Mauna-Roa* veroorzaakt wordt. Zoodra men het kanaal tusschen *OWeihee* en *Muwe* bereikt heeft, krijgt men den waren pasfaatwind, en mag dan gerust den koers naar *Wahu* rigten, zonder van den *Mauna-Roa* iets te vrezen. Voor die geenen mijner lezers, die geene zeelieden zijn, en niet weten wat ik onder land- en zeewinden versta, zal eene korté verklaring niet overbodig zijn. Bij alle hooge eilanden, die tusschen de keerkringen aan den eeuwigen pasfaatwind zijn blootgesteld, brengt de onder den wind liggende kust, dat is de tegenover die liggende, welke door den pasfaatwind wordt aangewaaid, bij dag een' wind uit zee voort, die naar het land toestroomt, doch gedurende den nacht den tegenovergestelden. De verklaring van dit

ver-

verschijnsel is eenvoudig; bij dag; namelijk, wordt het land door de brandende zon zoodanig verhit, dat hetzelfde in warmte de zee overtreft: daarom stroomt de lucht uit het koudere oord naar het warmere, en brengt den zoogenaamden zeewind voort. 's Nachts is het omgekeerd; de zee is dan warmer dan het land, en daaruit ontstaat de landwind.

Den 25sten November hadden wij bijna den ganschen dag stilte; de eilanden *Wahu* en *Muve* waren duidelijk te zien: beiden leveren den zeeman door hunne reuzenhoogte een verheven gezicht op. De drie hooge bergen op *OWeihee* met dien op het eiland *Muve* verheffen zich trotsch tot in de wolken. Ik had zoowel dit maal als bij het tweede bezoek, dat ik op de *Sandwich-eilanden* afleide, gelegenheid om hunne hoogte te meten, daar ik hen dikwijls geheel vrij van wolken zag, en deel hier het gemiddelde resultaat mijner metingen mede.

Op het eiland *O Weihee* de berg

<i>Mauna-Roa.</i>	2482,4	<i>toises.</i>
<i>Mauna-Koah.</i>	2180,1	—
<i>Mauna-Wororai.</i>	1687,1	—

Op het eiland *Muve* de hoogste

top.	1669,1	—
--------------	--------	---

Gedurende den nacht kregen wij den pasfaat, en zeilden het eiland *Tauroa* zoo dicht voorbij, dat wij eene menigte vuren aan den oever zagen. Den 26sten, met het aanbreken van den dag, bevonden wij ons in

in de nabijheid van het eiland *Ranai*; maar thans werd de wind zoo zwak, dat wij eerst 's namiddags de zuid-westpunt van het eiland *Wahu* zagen, en tegen den avond nog vijf mijlen van daar verwijderd waren. Daar ik niet hopen kon nog heden de haven te bereiken, besloot ik gedurende den nacht mij in de nabijheid der *Wahititi-baai* te houden, die door VANCOUVER genoegzaam bekend is, en in welke zich de nieuwe haven bevinden zou. Op *O Weihee* zeide men dat de stroom bij *Wahu* zoo sterk naar het westen liep, dat men zich hoeden moest van onder den wind des eilands te geraken; maar ik heb het tegendeel ondervonden, terwijl ik bij het aanbreeken van den dag vond dat de stroom ons acht mijlen naar het zuid-oosten gedreven had, ofschoon de wind frisch uit het zuid-oosten blies en zeer hooge golven het schip omringden.

Mijn reisgenoot MANUJA was dezen nacht zeeziek geworden, en zijn knecht, een jonge Sandwicher van veertien jaren, was niet in staat om zich te verroeren. Ik had MANUJA, die zich zeer welvoeglijk wist te gedragen, en met het gebruik van mes, vork en lepel geenszins verlegen was, aan onze tafel genomen; hij at wat men hem gaf met goeden appetijt, dronk gaarne eenige glazen wijn, en gedroeg zich over het algemeen zoodanig, dat het scheen of hij meermalen op Europeesche schepen geweest was.

Den 27sten November, des morgens, nam ik den koers naar de westpunt der *Wahititi-baai*, die door
den

den suikerbroodvormigen berg (*) onmiskenbaar is; wij omzeilden dezelve echter, uit hoofde van den zwakken wind, eerst tegen den middag. *Wahu* is zoowel van de inboorlingen als van de Europeanen als het vruchtbaarste eiland der geheele groep erkend; men noemt hetzelve den tuin der *Sandwich-eilanden*, en het heeft regt op dezen naam door de buitengewone met de bekoorlijkste natuur verbonden behouwing. De kale, puntige rotfen, die het zuid-oostelijk gedeelte des eilands uitmaken, en zich 529 *toises* boven de oppervlakte der zee verheffen, benemen den aankomenden het geloof aan de groote vruchtbaarheid des eilands; maar naauwelijks heeft men den grooten *Diamantheuvel* omgezeild, of men wordt door vriendelijke landschappen verrast. Dadelijk aan den oever ziet men groene met bananen en palmen bewasfen dalen, waar de woningen der wilde verstrooid liggen; achter dezen verheft zich het land allengs; alle bergen zijn met vriendelijk groen bedekt, en dragen den stempel der nijverheid. Hier heeft men het zuidelijk gedeelte des eilands voor zich,

(*) De Engelschen noemen dezen berg *Diamond-hill*, éene benaming die door de aldaar gevonden en voor diamanten gehouden quartz-kristallen ontstaan is. Nog heden schijnt men van gevoelen te zijn dat deze berg diamanten bevat, en heeft daarom den inwoners verboden hem te bezoeken. *Young* schonk mij een' steen van dezen quartz, en dacht dat dezelve, offchoon geen diamant, toch wel een edele steen kon zijn.

zich, hetwelk in eene regte lijn twintig mijlen van het oosten naar het westen voortloopt, zonder dat de gesteldheid des lands verandert. Van het noordwestelijk gedeelte van *Wahu*, ziet men hier den hoogsten berg des eilands uitstekten, wiens hoogte, naar mijne gisping, 631,1 toises bedraagt. Wij zeilden thans het dorp *Wahititi* voorbij, bij hetwelk VANCOUVER op eene zeer gevaarlijke plaats ten anker gelegen had, zonder te vermoeden dat hij zich in de nabijheid van eene zeer gemakkelijke haven bevond, en zagen door onze verrekijkers reeds het vlek *Hana-rura*, aan hetwelk de haven van denzelfden naam ligt. Eene kano met drie man kwam ons te gemoet; MANUJA riep hen iets toe, sprong in het water, en bereikte, als een bekwaam zwemmer, weldra het schuitje, waarmede hij aan land voer, om den bevelhebberen aldaar onze aankomst te melden, en ons, wegens den moeilijken ingang der haven, een' loods te zenden. Wij bevonden ons thans in de nabijheid van *Hana-rura* en zagen verscheiden op de Europeesche wijze gebouwde huizen, die met de hutten der inboorlingen een zonderling contrast maakten. De omstreken van *Hana-rura* zijn bekoorlijk. In de haven zag men eene vesting, van welke TAMMEAMEA'S vlag waaide; in de nabijheid lagen verscheiden schepen ten anker, en het geheel had een Europeesch aanzien, wanneer de palmen en bananen niet aan een ander werelddeel herinnerden. 's Namiddags, om twee ure, zond de gouverneur ons een' loods; deze heette HEBOTTEL,

was van geboorte een Engelschman , stond in dienst van den Koning , en zijn ambt was alle aankomende schepen in de haven te brengen. Ook wij kwamen thans aan den ingang van dezelve , en moesten op zijn verlangen het anker laten vallen. De diepte bedroeg acht vademen op een' bodem van koralen en zand. De gesteldheid des lands brengt hier mede dat de gansche dag de wind uit de haven waait , daarom moeten de schepen voor dezelve den morgen afwachten , dewijl kort voor zonnenopgang eene stilte plaats heeft , die waargenomen wordt om het schip in de haven te boegseren , Het was mij onaangenaam hier ten anker te liggen , daar men bij een' sterken zuidelijken wind , die bij *Wahu* dikwijls waait , zonder redding verloren is. Een rif , aan hetwelk de branding zich hevig brak , was slechts honderd vademen van ons verwijderd , en toch is dit de eenige plaats , waar men ten anker liggen kan , dewijl wat verder de diepte onpeilbaar wordt ; bovendien was de gesteldheid des bodems zoo slecht , dat onze ankertouwen in twaalf uren zeer veel geleden hadden. De gansche kust is met koraalriffen bezet , die zich op vele plaatsen eene mijl ver in zee uitstrekken , en achter dezen heeft de natuur de schoone haven van *Hana-rura* gevormd , die van den zeekant door de riffen tegen de woede der golven beschermd wordt , en die men de eerste in de wereld kon noemen , wanneer de ingang voor groote schepen niet te ondiep ware.

Zoodra wij het anker geworpen hadden , voer ik
aan

aan land, om den Gouverneur KAREIMOKU mijne opwachting te maken. Hoewel MANUJA voor ons aangeland was, onze vriendschappelijke gezindheid verklaard en de bevelen des Konings bekend gemaakt had, waren nogtans alle inwoners door de verlichting van een Rusfisch oorlogschip in ontrest en onder de wapenen. Op de landingsplaats werd ik door den Engelschman YOUNG (*) onder het vreeslijk gefchreeuw der eilanders ontvangen, en toen ik aarzelde om uit te stappen, riep YOUNG mij toe dat ik niets te vreezen had, en hielp zelf mij uit de boot. Wij gingen onder het geleide eener menigte soldaten, die den aandrang des volks afweerden, naar zijne nette, zeer zindelijke woning, waar kort daarop ook KAREIMOKU met den voornaamsten adel verscheen. Hij, zoowel als zijn gevolg, waren in het costume des lands gekleed, hetwelk in een ruim wit gewaad bestaat, dat uit boomschors vervaardigd, en naar de Romeinsche wijze over den regterlehter gehangen wordt; bovendien hebben zij eene patroentas en een paar pistolen om het naakte lijf gespt. De gansche trein kwam regtstreeks uit de vesting, waar, in geval van een' aanval, reeds alle maat.

(*) YOUNG, een der eerste vertrouwden des Konings, houdt zich reeds over de twintig jaren op deze eilanden op, en was thans naar *Wahu* gezonden, om de vesting te bouwen. Zijn levensloop is door VANCOUVERS reizen bekend.

maatregelen tot verdediging genomen waren. KAREIMOKU's Herculifche gefalte, gepaard met zijne indrukmakende houding, kwam voordeelig uit in het Romeinſch costume; zijn gezig verried verſtand, en daar hij dit werkelijk bezit, hebben de Engelfchen hem den naam van PITT gegeven. Hij begroette mij op de Europeefche wijze, mij de hand ſchuddende. Nadat hij mij genoodigd had om te zitten, en met zijn gevolg ingelijks plaats genomen had, was mijne eerste zorg hem zijn miſtrouwen jegens mij geheel te benemen. YOUNG maakte hem met het oogmerk mijner reis bekend: zijn ſomber gezig helderde een weinig op, en hij liet mij het volgende zeggen:

„De goden zijn getuigen, dat wij den Ruſſen „nooit onregt gedaan hebben, en evenwel hebben „zij ons goed met kwaad vergolden.” Ik verzekerde dat alles, wat SCHEFFER, over wien hij zich hoofdzakelijk beklagde, hier gedaan had, tegen den wil van onzen Keizer geſchied was, en zocht hem ook wegens de toekomſt, die hij nog immer vreesde, gerust te ſtellen. Ons geſprek eindigde daarmede dat hij mij beloofde TANNEAMEA's bevelen, die hem heilig waren, te mijnen aanzien op te volgen, en morgen ochtend om vier ure mogt ik een kanon loſfen, tot een ſein voor de booten, die mij in de haven zouden brengen. Hierop ſcheidde wij vriendſchappelijk van elkander.

In de haven lagen drie ſchepen; twee daarvan, een groot driemast en eene fraaije brik, behoorden

TAM-

TAMMEAMEA, die ze tegen fandelhout ingeruild had. De driemast, die den naam *Albatros* voert, dient vooreerst als transportschip, om levensmiddelen van *Wahu* naar *O Weihee* te voeren, maar zal in het toekomende onder TAMMEAMEA's vlag met fandelhout naar *Canton* gaan, om aldaar Chineesche waren in te ruilen. De Engelsche regering heeft aangenomen zijne vlag overal te eerbiedigen en zijn' handel in *Canton* te ondersteunen, en onbetwistbaar zullen de Sandwichers in hunne beschaving snelle vorderingen maken, wanneer hun handel op *Canton* bloeiend wordt. De brik is naar de Koningin, *Kahumanna* genaamd; zij kan volgens hare grootte achttien stukken voeren, is als een oorlogsvaartuig tot snel zeilen gebouwd, en vervult thans bij TAMMEAMEA de plaats van zoodanig een schip. Oorspronkelijk is deze brik, die zeer snel zeilen moet, door de Franschen tot een' kaper gebouwd, en voerde toen den naam van *La grande Guimbarde*. Zij werd door de Engelschen genomen, die haar den naam gaven van *Forester of London*. Met den Kapitein PICCORD, die daarmede verscheiden reizen van *West-Amerika* naar *Canton* gedaan had, kwam dit schip in de *Zuid-zee*, en hier werd de reeds bekende koop met TAMMEAMEA gesloten (*). Na den verkoop des schips trad PICCORDS tweede officier, ALEXANDER ADAMS, in 's Konings dienst, werd

(*) Zie I Deel, blz. 288.

werd bevelhebber van hetzelfde, en heeft in die hoedanigheid maandelijks vijftig piasters inkomen, en alle levensmiddelen, die hem dagelijks gezonden worden, vrij. De equipage bestaat uit zes Europeanen en eenige landskinderen. Het derde schip, *The Traveller of Philadelphia*, onder Amerikaansche vlag, was juist op reis, toen ik met den *Rurick* aankwam. De bezitter van hetzelfde, WILCOK, wiens broeder in *Canton* Amerikaansche Consul is, bezocht mij. De Heer WILCOK had reeds voor eenige jaren *Canton* verlaten, en zijn schip met Chineesche goederen geladen, om aan de westkust van *Amerika* met de Spaansche koloniën een' fluikhandel te drijven; maar het was hem ongelukkig gegaan. In *Valpareso* kwam hij in gevaar van zijn schip te verliezen, en slechts een gelukkig toeval redde hem van de gevangenschap. Na vele vergeefsche met gevaar verbonden pogingen, om zijne lading in het zuidelijk *Amerika* kwijt te worden, zeilde hij, uitgeput van de lange zeereis, naar *Botany-bay*, om uit te rusten en zich van levensmiddelen te voorzien, en aldaar gaf hem de Gouverneur van *Port-Jackson* een' brief mede des Konings van *Engeland* aan TAMMEAMEA, benevens verscheiden geschenken, waaronder zich ook fraai geborduurde uniformen bevonden. Wijders wordt, gelijk de Heer WILCOK mij verhaalde, op bevel der Engelsche regering in *Port-Jackson* een fraai schip voor TAMMEAMEA gebouwd. Uit dit alles laat zich besluiten dat de Engelschen de *Sandwich-eilanden* in hunne bijzondere be-

fcherming genomen hebben, ze misfchien thans reeds in ftilte als haa eigendom befchouwen, en ze gewis, zoodra de omftandigheden zulks toelaten, geheel in bezit zullen nemen.

De Heer WILCOK was thans voornemens naar de kust van *Californië* te zeilen, om aldaar zijn geluk te beproeven. Eer wij fcheidde gaf hij mij nog berigt van eene eilandengroep, die in 1803 door het fchip *Amerika*, uit de Vereenigde Staten, gevoerd, door Kapitein ANDREAS WALTHER op eene reis van de *Marquizen-eilanden* naar *Canton* ontdekt is geworden. Deze groep zou uit lage, fterk met hout bewafte koraal-eilanden beftaan, en omtrent dertig mijlen in den omtrek hebben. Aan hare westelijke zijde had de Kapitein eene bekwame ankerplaats gevonden, en is aldaar geland, om eenige geiten op het eiland achter te laten. De waargenomen breedte van hetzelfde is 3°, 48' N, lengte volgens de chronometers 159°, 15' W van *Greenwich*.

Den 23ften November, met het aanbreken van den dag, werd een ftuk gelost, en weldra verfcheen de koninglijke loods, de Heer HEBOTTEL, verzeld van acht dubbele kano's, elk met zestien tot twintig roeijers bemand; in ieder bevond zich de eigenaar, hier door de Engelschen *Ferri* of chef genaamd, om bij het boegferen orde te houden. De oude YOUNG zat in eene kleine ligte fhuit, en beftuurde het geheel. De vrolijkheid op de vaartuigen was algemeen, men fchertfte en lachte, het werk werd fpelende verrigt, en de volwafte Sandwichers

schenen dartele kinderen. Wij hadden volkomen stilte: de ankers werden geligt, en de kano's boegfeerden ons met zulk een geweld, dat de *Rurick* volgens het log drie mijlen in het uur liep. Na een half uur hadden wij de haven bereikt, en wierpen het anker op den afstand van een pistoolfchot van het land, tegenover de vesting op acht vademen diepte. Thans kwam YOUNG aan boord, om mij te zeggen dat de kano's den koning niet behoorden, en wij ieder vijf piasters te betalen hadden, maar dat ik daarentegen, als bevelhebber van een oorlogschip, van de betaling des ankergronds vrij was (*). Offchoon ik het zonderling vond dat men mij niet vroeger daarvan onderrigt had, moest ik mij echter aan de wet onderwerpen, en veertig piasters betalen. Naauwlijks was het anker geworpen, toen eene menigte Sandwicherinnen, deels zwemmende, deels in kano's, den *Rurick* omringden; allen wilden aan boord komen, en waren misnoegd, toen haar de toegang ontzegd werd. Ik had, om de noodwendige verrigtingen te doen, het schip voor eenige dagen *taboe* verklaard; de beminnelijke nymphen zongen ons nog eenige minneliederen toe, en keerden hierop, vol verwondering over onze wreedheid, terug.

Den 29sten had men begonnen ons op TAMMEAME-

ME-

(*) Voor alle koopvaardij(schepen bestaat hier de wet dat zij, volgens hunne diepte, een' piaster voor den voet ankergrond moeten betalen.

MEAS bevel van levensmiddelen te voorzien: dagelijks kregen wij taro, yams, kokosnoten, bananen en watermeloenen in overvloed; de zwijnen zijn zoo groot dat de gansche manschap in twee dagen er geen verteren kon, weshalven ons van het ontvangen getal meer dan de helft overig bleef, die ik deels inzouten, deels levendig medenemen liet. Het varkensvleesch wordt hier door een' Spanjaard, met name MARINI, die zich hier sedert verscheiden jaren ophoudt, en voormaals in de gunst des Konings stond, zoo voortreffelijk ingezouten, dat ik er nog geheel onbedorven van te *St. Petersburg* gebragt heb. In *Amerika*, in de Spaansche koloniën, wordt het vleesch niet gezouten, dewijl men gelooft, dat hetzelfde reeds onder het zouten tot verrotting overgaat. In *Chili* neemt men tot scheepsvoorraad in de zon gedroogd vleesch, dat sap- en krachtloos is. Men heeft onder de heete hemelfreken bij het zouten inzonderheid acht te geven dat de beenen er uitgenomen en het bloed door zware gewigten uitgeperst worde.

Een misverstand deed heden het volk tegen ons opstaan; het greep bereids naar de wapenen, en de zaak was mischien slecht afgelopen, bijaldien YOUNG niet nog ter regter tijd tuschenbeiden gekomen ware. De zaak was als volgt: Daar de haven *Hava-rara*, voor zoover ik weet, nog door niemand opgenomen, en zeker slechts weinig zeelieden bekend is, besloot ik een plan van dezelve te ontwerpen, en zond den onderstuurman CHRAMTSCHENKO af, die op verscheiden

punten lange staken met daaraan vastgemaakte vlaggen oprigten moest. De verschijning dezer vlaggen bragt de inwoners tot wanhoop; want SCHEFFER had eens eene Russische vlag opgestoken, met de woorden: „Ik neem het eiland in bezit,” en daarom twijfelden zij niet of ik had ook den eersten stap tot verovering gedaan. Toen YOUNG bij mij kwam, en mij dringend verzocht om de vlaggen te laten wegnemen, verklaarde ik hem mijn onschuldig oogmerk, verwisfelde de noodlottige vlaggen met bezems, en daarmede was de rust hersteld. Om het vertrouwen des volks nog meer te winnen, liet ik KAREIMOKU verzoeken om morgen middag den *Rurick* met zijne tegenwoordigheid te vereeren. Het schip *Albatros*, door Europeanen gecommandeerd, en met inboorlingen bemand, verliet heden *Wahu*, om levensmiddelen naar *O Weihee* te brengen.

KAREIMOKU had mijne uitnoodiging aangenomen, en verscheen des anderen daags tegen den middag met zijne vrouw, den Heer YOUNG en de voornaamste *Ferris*, onder welke zich ook de broeder van de Koningin KAHUMANNA bevond; ook YOUNG bragt zijne vrouw, eene nabestrende van TAMMEAMEA, mede. KAREIMOKUS ernst had zich, daar zijn wantrouwen verdwenen was, in vriendelijkheid veranderd; hij drukte mij hartelijk de hand, en zeide verscheiden malen: *Aroha!* (God zegene u!). Mijne gasten hadden allen hunne beste kleederen aangetrokken; naauwelijks herkende ik KAREIMOKU, die in de kleeding van een' Engelschen stuurman, met gewas-

waste laarzen en een' drickanten hoed pronkte ; maar liet zat hem alles zoo naauw , dat hij geen lid vrij bewegen kon , en de middaghitte hem in deze kleeding dreigde te vertikken ; niet minder trotsch , maar even zoo ongemakkelijk , bewogen de overige *Ferris* zich in hunne Europeesche kleeding , en men zag hier matrozen , modegekken en Hernhutters in een bont mengfel ; allen waren door hunnen opschik in den pijnlijksten toestand , en schenen opgeschikte apen. De kleeding van TAMMEAMEA's ministers was nog het best van allen , dewijl zij zich tot een' frak bepaalde. Het is hier zoover gekomen , dat zelfs voor den gemeentsten man een Europeesch kleedingstuk behoefte geworden is : zoodat men op het land de belagchlijkste figuren ziet. Menigeen gaat in zijn bloote hemd , een ander heeft eene broek aan , en een derde pronkt met een vest. De Amerikanen koopen in hunne steden alle uit de mode geraakte kleederen op , en verhandelen ze hier met groot voordeel. Een mijner gasten had een' ongemeen langen rok aan , met knopen ter grootte van een' driegulden , die hij onophoudelijk met welgevallen beschouwde. De dames , daarentegen , wikkelen zich geheel in hare shawls (*tappa*) , en hebben een' zijden doek om den hals. Mevrouw YOUNG maakt , als de vrouw eens Europeërs , eene uitzondering , en kleedt zich in kostbare Chineesche zijden stoffen. Haar goedaardig gezigt , en haar voor eene halfwilde zeer bescheiden gedrag kwamen mij zeer aangenaam voor , waar-

te-

tegen KAREIMOKUS gemalin, lang en grof, zich zeer onvrouwelijk gedroeg.

Daar er voor zulk een talrijk gezelschap geene ruimte genoeg in de kajuit was, werd de tafel op de schans gedekt; maar vergeefsch hadden onze koks alle hunne kunst aangewend, om den Sandwichers een regt hoog denkbeeld van een Rusfisch gastmaal in te boezemen; zij aten niets. Ongelukkig wist ik niet dat het varkensvleesch noodwendig in het Morai gewijd zijn moest, om door hen gegeten te worden: thans was niet alleen dit, maar alle spijzen *taboe*, dewijl zij met het gebrad op een vuur bereid waren. Daar zaten nu onze gasten in hunnen koddigen opschik, en waren nuchteren aanschouwers van een' Europeeschen maaltijd, tot dat zij eindelijk op mijne dringende bede besloten wat besluit, kaas en vruchten te nuttigen; wijn en brandewijn schenen niet *taboe*, want zij ledigden vlijtig hunnen glazen. De eilanders zijn helaas! aan de geestrijke dranken hartstogtelijk overgegeven. De Europeanen hebben niet nagelaten ook hier dit vergift te verbreiden, en hen met een slecht voorbeeld voor te gaan. Zij ledigen vaardig eene fles rum in een' teug, en het is ongelooflijk hoeveel zij daarvan verdragen kunnen. De dames, die niets eten mogten, omdat hare mannen tegenwoordig waren, hielden zich des te dapperder aan den wijn. KAREIMOKU verzuimde niet de gezondheid van onzen Keizer en TANMEAMEA te drinken. Het schip, en vooral deszelfs inwendige
in-

inrigting, maakte bij allen veel fortuin, inzonderheid beschouwde KAREIMOKU alles met de grootste opmerkzaamheid. Door het portret mijns vaders, dat fraai geschilderd in de kajuit hing, waren mijne gasten zoo misleid, dat zij zich slechts door betasten overtuigden dat het geen levend wezen was. De Heer CHORIS wees hen TANMEAMEA's portret, wien zij dadelijk herkenden en groot genoeg daarin vonden. Toen het in het land bekend werd dat wij TANMEAMEA op het papier bezaten, bezochten ons dagelijks zeer vele menschen om hem te zien. Om vier ure verliet mijn gezelschap het schip, zeer te vreden over het onthaal, daar ik beproefd had den verongelukten maaltijd door kleine geschenken te vergoeden.

Met zonnenondergang begon heden voor KAREIMOKU en zijne voornaamste *Ferris* een *taboe*, hetwelk een' nacht en twee dagen duurt. Hoe aanzienlijker men hier is, hoe meer heilige pligten men te vervullen heeft, en met iedere nieuwe en volle maan heeft zulk een *taboe* plaats. Zij gaan, zoodra de zonden horizon nadert, in het Morai, en verlaten hetzelfde niet eer voor de bepaalde tijd om is. De Heer CHAMISSO kreeg op zijn verzoek van KAREIMOKU verlof om het gansche *taboe* in het Morai mede te houden: zonder twijfel is hij de eerste Europeër, wien dit verlof ten deel viel, en uit zijne bijdrage tot deze reisbeschrijving zal de lezer vernemen, hoe het hem op deze heilige plaats ging.

Nadat KAREIMOKU mij bezocht had, waren ook
de

de inwoners van mijne vreedzame gevoelens overtuigd, en ik mogt onbescroomd het land betreden. Zoodra dus mijne gasten den *Rurick* verlaten hadden, begaf ik mij naar *Hana-rura*, waar de inwoners zich zeer welvoeglijk gedroegen, en het gaarne zagen dat ik, om mijne nieuwsgierigheid te voldoen, in hunne huizen trad; alle huisgenooten verzamelden zich dan om mij, reikten mij ververfchingen, spraken veel en speelden als kinderen. Aan tabakspijpen ontbrak het in geene hut, en het rooken schijnt ook hier algemeen.

De huizen in *Hana-rura*, die fomwijlen in lange rijen zamenhangen fomwijlen ook verftrooid liggen, gelijken die in *O Weihee*. Eenige Europeanen, die zich hier nedergezct hebben, bewonen huizen, die als middelding tusschen de onzen en die der eilanders kunnen gelden. De Spanjaard *MARINI*, die zich hier een huis van steen gehouwd heeft, is ieder, die het eiland *Wahu* bezoekt, aan te bevelen; hij heeft vele nuttige planten ingevoerd, voor wier voortkomen hij zorgt, en is tot heden de eenige, die eene aanzienlijke kudde van osfen, koeijen en schapen bezit. In het binnenland is veel rundvec, dat voor vele jaren door Europeanen werd hier gebragt en zeer toeneemt; maar het is thans zoo verwilderd, dat men in het gebergte gaat, om hetzelve te schieten. Alle avonden drijft een naakte Sandwicher *MARINIS* kudde, waaronder zich ook paarden bevinden, die hij uit *Amerika* liet komen, naar huis. Nog woonde reeds sints dertig jaren op dit eiland een Engelschman

man, met name HOMS, die eertijds KAREIMOKU's ambt bekleedde, en wiens braafheid algemeen geroemd wordt. Daar alle Europeanen, die zich hier nederzetten, Sandwicherinnen trouwen, moet eenmaal de oorspronkelijke stam verloren gaan.

Mijn oogmerk, om de vesting te bezoeken, werd verijdeld door het woord *taboe!* dat de schildwacht mij toeriep. Naderhand vernam ik, dat de ingang iederen vreemdeling, vooral Europeanen verboden is. KAREIMOKU onthoudt zich altijd in de vesting, aan welke nog gedurig gearbeid wordt, en daar zij met het geschut nog niet handig kunnen omgaan, hebben zij den Engelschman GEORGE BEKLEY, die voormaals op een koopvaardijfchip diende, tot commandant benoemd. De vesting zelve is niets dan een met sehiergaten voorzien vierkant, de muren zijn twee vademmen hoog, uit koraalsteen opgehaald. Ik bezocht YOUNG, die mij den brief van Koning GEORGE III aan TAMMEAMEA, denzelfden, dien WILCOK uit *Port-Jackson* medebragt, te lezen gaf. Hij was in de Engelsche taal geschreven, en TAMMEAMEA met „Zijne Majesteit” betiteld. Ik deel het hoofdzakelijke uit den inhoud hiermede:

„GEORGE, Koning van *Engeland*, zegt zijne
 „Majesteit, den Koning der *Sandwich-eilanden*, zij-
 „nen innigen dank voor den hem door het fregat
 „*Cornwallis* toegezonden vedermantel. Hij verze-
 „kert hem van zijne vriendschap en bescherming,
 „en meldt dat het der gansche Engelsche zee-
 „aanbevolen is, om alle schepen onder de vlag van
 „Zij-

„ Zijne Majesteit den Koning TAMMEAMEA met alle „ achtig te behandelen.”

In het slot van den brief wordt nog gesproken van het schip, dat in *Port-Jackson* voor hem gebouwd wordt, en van geschenken, die aan Zijne Majesteit gezonden zijn; en uit het geheel blijkt dat TAMMEAMEA door de Engelsche regering als werkelijke Koning erkend is. Alle schriftelijke depêches, die deze bekomt, worden aan den Heer YOUNG in bewaring gegeven, die het bijzonder vertrouwen des Konings zoowel als des volks bezit, doch die, reeds oud en zwak, weldra zijn' landgenoot DAVIS, die ons door VANCOUVER bekend is, in het graf volgen zal. De zoon neigde tot ondergaan, toen ik het Morai voorbij ging, waar juist KAREIMOKU in gezelschap van CHAMISSO en verscheiden *Ferris* intrad. Dit Morai is op eenigen afstand van *Hana-rura* zeer spoedig gebouwd, dewijl de inwoners het oude, hetwelk door het indringen van SCHEFFERS volk ontheiligd was, moesten vernielen. De woede der inboorlingen was toenmaals zonder grenzen, en zeker hadden SCHEFFERS onderhoorigen hunne daad, zonder YOUNGS tuschenkomst, met het leven geboet. De trein nam gedurende deszelfs intogt in het Morai het diepste stilzwijgen in acht. Kort daarop kwamen van alle vier kanten eenigen weder er uit, hieven de handen ten hemel, schenen door luid geschreeuw iemand van boven te roepen, en trokken, nadat zij dit verscheiden malen herhaald hadden, weder naar binnen. Hierop sprongen twee kerels

woc-

woedend naar buiten, en liepen uit alle magt in eene tegengefelde rigting in een' grooten kring rondom het Morai. Ik verwijderde mij, om met hen in geene aanraking te komen, want in dit geval ware hunne heiligheid mij medegeleeld geworden, en ik had het *taboe* in het Morai moeten medehouden, een genoeg, dat ik mij liever ontzeide, daar mijne nieuwsgierigheid door den Heer CHAMISSO voldaan kon worden.

Daar ik reeds lang den wensch geuit had, om den dans der Wahuërs te zien, noodigde KAREIMOKU ons den 4den December daartoe. Men bragt ons aan zijn huis, voor hetwelk eene ruime plaats tot de plegtigheid bereid was, en die bereids door eene menigte aanschouwers omringd was. Voor ons had men in het midden van den kring matten op den grond uitgespreid. Het kwam mij vreemd voor dat de gastheer niet tegenwoordig was; maar weldra kwam YOUNG bij mij, en zeide: „ De Gouverneur „ verzoekt wegens zijn uitblijven verſchooning: zij- „ ne gemalin is zoo dronken, dat hij haar niet kan „ verlaten.” Hoe zonderling deze verontſchuldiging ook klonk, was zij echter waar, en ik moest haar laten gelden. De vrouwen zijn hier over het algemeen ſterker aan den drank overgegeven dan de mannen. Wij namen plaats, en dadelijk begon de dans. Vier mannen maakten de muzijk, die met kleine ſtaven op uitgeholde kalbaſfen floegen, en daardoor een dof geklapper te weeg bragten, dat als de maat van het gezang gelden kon. Drie dan-

fers van beroep, die op alle eilanden rondreizen, en zich voor geld laten zien, traden op, geheel naakt, met armbanden van varkenskiezen en snoeren van hondentanden om de enkels. Dezen plaatsten zich tegenover ons, en drukten door geschikte lichaamsbewegingen de woorden van het accompagnierend gezang uit; inzonderheid wisten zij hunne gelaatstrekken elk oogenblik te veranderen en naar de bewegingen des lichaams te schikken. De aanschouwers waren verrukt, en traden, bij iedere pozing in den kring, om de dansers te beschenken, en gaven eindelijk in de verrukking zelfs hunne zijden doeken weg. Nadat de mannen zich genoegzaam onderscheiden hadden, veranderde het tooneel, en eene menigte jonge meisjes ordende zich in twee rijen. De hoofden en schouders waren met bloemkransen bevallig versierd, om den hals hadden zij paarden en allerlei wonderlijke dingen, en het onderlijf met bonte tappa's bedekt. Deze groep was zeer aardig, daar de meisjes de bevalligste bewegingen naar de eentonige muziek maakten. De laatste rijen voegden zich naar de eersten, en maakten altoos de bewegingen der voordanseressen na. Het geheel had de uitdrukking der reine natuur, en vermaakte mij meer dan een kunstig uitgevoerd Europeesch ballet. De dansplaats was door eene bamboeshening omringd, achter welke een klein huisje verborgen lag; voor hetzelfde wandelde een groot, door twee kanaka's bewaakt zwijn, dat door ieder' voorbijgaanden aanzienlijken met vriendelijkheid gestreeld werd: deze liefkozingen
kwa-

kwamen mij vreemd voor, en ik vernam door YOUNG dat in het huisje zich een zoon van TAMMEANEA, een kind van negen maanden, bevond, hetwelk KAREIMOKU ter opvoeding is toevertrouwd, en dat dit het taboezwijn was, hetwelk den goden geöfferd wordt, wanneer de jonge prins zijne eerste heilige pligten in het Morai vervult. Het dansfeest was heden ter eere van den kleinen koningszoon gegeven, want offchoon hij aan de vermakelijkheden geen deelnemen, en zelfs voor zekeren ouderdom in het geheel niet te voorschijn komen mag, vereischt zijne aanzienlijke geboorte toch dat hem dikwijls feesten gegeven worden.

Ons scheepswerk werd spoedig verrigt; maar wij bemerkten dat het koper weder op verscheiden plaatsen beschadigd was, en wel aan een gedeelte des schips, dat zoo diep in het water lag, dat slechts de bekwaamste duiker in staat was om hetzelve te repareren. Toen mijn besce zwemmer vruchteloos beproefd had eene koperen plaat aan te slaan, zond KAREIMOKU mij een' zijner lieden, die het werk gelukkig volbragt. Tot onze groote verbazing bleef hij drie of vier minuten onder water, kwam dan een oogenblik boven, om adem te halen, en dook dadelijk weder onder. Zijn kameraad reikte hem de nagels, maar nam den tijd waar, dat zij ingeslagen werden, om boven water lucht te scheppen. De bekwame duiker vond bij het onderzoek des ganschen scheepsbodems vele beschadigde plaatsen, die slechts door kielhalen te herstellen waren.

Onze omgang met de bewoners van *Hana-rura* was voortreffelijk; dagelijks bezochten ons verscheiden *Jerris*, dien het alleen geoorloofd was den *Rurick* naar believen te betreden, en dikwijls geschenken medebragten, zonder tegengeschenken aan te nemen. Het schip was van den morgen tot den avond door het schoone geslacht omlegerd. Onze matrozen, die zich dagen lang aan land ophielden, hadden nooit reden om zich over de inboorlingen te beklagen, die hen altijd gastvrij ontvingen, en hen zelfs zonder mistrouwen met hunne vrouwen alleen lieten. Naardien ons dus aan land geen gevaar scheen te dreigen, besloot ik eene kleine voetreis te doen, naar de door de Engelschen dus genoemde *Paarl-rivier*, die slechts eene halve dagreis ter westen van *Hana-rura* legt. De paarlvischerij is hier op doodstraf verboden, en slechts de Koning trekt er voordeel van. Eenige paarlen uit deze rivier, die *KAREIMOKU* mij schonk, zijn zeer fraai. Ik liet mijn verlangen om derwaarts te reizen *KAKEIMOKU* te kennen geven, die mij gaarne het verlof daartoe gaf, en mij veiligheidshalve nog twee heden medegaf. De Heer *CHAMISSO*, die insgelijks een' leidsman bekwam, deed ondertussehen een' uitstap in het binnenland.

Den 8ten December, 's morgens om negen ure, voorzag ik mij van een klein kompas en een' zaksextant, en nam met doctor *ESCHSCHOLTZ* en den Onderstuurman *CHRAMTSCHENKO*, die mij bij het opnemen der kust behulpzaam zijn zou, de reis aan. Wij haalden den Commandant *BEKLEY*, die ons verzel-

zellen wilde, van zijn huis af, waar ook de beide foldaten reeds op ons wachtten; het waren een paar rustige kerels, die zich gemakshalve van alle kleederen ontdaan, en slechts tot een teeken van hunnen stand met zilver beslagen hartsvangers op zijde hadden hangen. Zoodra wij *Hana-rura* achter den rug hadden, moesten wij ons over de rivier van denzelfden naam laten zetten, die uit het gebergte ontspringt, en de westelijke zijde van het vlek begrenst. Hare breedte bedraagt op sommige plaatsen vijftien vademen, en hare diepte is genoegzaam om de booten te dragen, die men er heen zendt om water te halen. Het is de eenige plaats, waar men zijn' watervoorraad bekomen kan, en was bekwaam daartoe, wanneer niet bij hare monding bij laag water eene ondiepte ontstond. Daarom moet men bij het afzenden der booten op ebbe en vloed acht geven, en het zoo inrigten, dat zij met hoog water den terugweg nemen, dewijl zij anders twaalf uren zouden moeten blijven liggen. Het water is welsmakend en gezond. De weg leidde thans naar het westen door een schoon aangebouwd dal, hetwelk tegen het noorden, door dicht bewasfen gebergten eene bekoorlijke wildernis daarstelde, en in het zuiden door de zee begrensd werd. De kunstige tarovelden, die men gevoeglijk taromeeren noemen kon, trokken mijne opmerkzaamheid tot zich. Elk dezer velden bestaat omtrent honderdzestig vierkante voeten, vormt een regelmatig vierkant, en is, gelijk onze basfins, rondom met steenen bezet. Dit veld, of deze vijver, want zoo kon men het vak noemen,

bevat een paar voeten water, in welks modderigen grond de taro geplant wordt, daar hij slechts in zulke vochtigheid tiert; elk derzelven heeft twee sluizen, om van de eene zijde het water in, en van de andere hetzelfde weder in het naburige veld uit te laten, vanwaar hetzelfde gedurig verder gaat. De velden worden trapswijze lager, en hetzelfde water, hetwelk uit eene hoogliggende bron of uit eene beek afgeleid wordt, kan eene groote plantaalje bevochtigen. Bij het planten van den taro wordt het water tot op een' halven voet afgetapt, en de kroon van eene reeds geöogste plant in het slijk gestoken, die dadelijk weder wortelen schiet en na drie maanden geöogst kan worden. De taro heeft veel ruimte noodig, dewijl hij zeer sterke wortelen schiet; hij schiet lange stengels en groote bladen, die, als het ware op de oppervlakte des waters drijvende, een zonderling gezigt opleveren. In de tusschenruimten der velden, die zes tot tien voeten breed zijn, heeft men aangename schaduwrijke alleën, terwijl aan wederzijden suikerriet of bananen geplant worden. Nog een nut verschaffen de tarovelden den inwoners, daar de vischen, die zij in verder gelegen beeken vangen, hier voortreffelijk gedijen. Op dezelfde wijze als zij hier de riviervischen houden, geschiedt zulks in de zee met de zeevischen, waartoe zij somwijlen de buitenste koraalriffen bezigen en van dezen tot aan den oever een' muur van koraalsteen trekken, die zelfs in de zee een' goeden vischput vormt. Zoodanig een vischput vereischt zeker veel arbeid, maar geenszins zooveel kunst als de tarovelden, bij welke beiden met elkander ver-

verbonden zijn. Ik heb gansche bergen met dergelijke velden bebouwd gezien, door welken het water trapswijze affiep; iedere fluis vormde een' kleinen waterval, die door suikerriet of bananenalleeën in het naburig veld nederviel en een ongemeen vrolijk gezicht opleverde. Suikerplantaadjen en tarovelden wisfelden af met op onzen weg verstrooid liggende woningen, en wij hadden ongemerkt vijf mijlen tot aan het groote dorp *Mauna-roa* afgelegd, hetwelk in een aangenaam dal aan het hangen van een' berg ligt. Hier stort zich een ruischende stroom van denzelfden naam in het meer uit, die zich op een' verren afstand zichtbaar schilderachtig door bergen en rotsen heen kronkelt. Voor het dorp, dat uit kleine aardige biezenhuisjes bestaat, liggen twee kokos- en broodboom-boschjes, welken wij doorgingen, om op den heuvel aan gene zijde uit te rusten. Hier hadden wij een ruim uitzigt op de haven. Het kompas werd geplaatst, en ik nam met mijn sextant eenige hoeken, waarover de met ons loopende inwoners in grooten angst geraakten, dewijl zij thans, gelijk de Heer BEKLEY zeide, een werk der tooverij verwachtten. Daar de hier wonende eilanders zelden een' Europeaan te zien krijgen, beschouwden zij ons des te nieuwsgieriger. Het was overigens een goedhartig volk, dat zich in opletendheid jegens ons uitputte, van blijdschap over onze kleine geschenken danste en zong, en zeer ontevreden was, toen wij spoedig weder heen gingen. In verscheiden huizen hoorden wij een luid gejam-

mer, en vernamen dat zich in dezen, kranke mannen bevonden, die door hunne vrouwen beweend werden. Hier heerscht namelijk het gebruik, dat, zoodra een man ziek wordt, zijne vrouw en vrouwelijke bloedverwanten zich om zijn leger verzamelen, luid over zijn' toestand jammeren, zich de haren uittrekken en het gezigt bekrabben, in de hoop van hem daardoor verlichting, dikwijls zelfs genezing te verschaffen. Ook het gebruik, bij den dood van een' voornamen *Ferri* zijn' gunsteling mede te begraven, heeft hier nog plaats. *Bekley* verhaalde mij dat de priesters *Tammeanea's* begeleiders daartoe reeds bestemd, en hun lot hen geenszins verborgen gehouden hadden, dewijl deze slagtoffers, trosch op hunne bestemming, deze eer met blijdschap door den dood koopen. Ik zelf heb in *Wahu* een dezer slagtoffers gezien, een' man, die altijd vrolijk en wel te vreden was. Bij den dood des Konings worden dezen gebonden in het koninglijken *Morai* gebragt, en aldaar onder vele ceremoniën door den priester om het leven gebragt.

De rivier *Mauna-roa*, die eene der breedsten in het land zijn mag, heeft haren naam van den berg *Mauna-roa*, op het eiland *O Weihee* gekregen, en heet, woordelijk overgezet, berg-hoog. Tegenover het dorp zou zich eene gemakkelijke haven bevinden, die echter tusfchen riffen een' gevaarlijken ingang heeft. Nadat wij behoorlijk waren uitgerust, zetteden wij onze reis verder voort, verlieten den

oever, en doorsnedden eene zich ver in zee uitstrek-
kende landtong, waar de weg ons voorbij een' hoo-
gen berg voerde. Op deze hoogte matigde de noord-
oostpasfaat de drukkende hitte, maar woei somwijlen
zoo heftig, dat hij ons van de steile afhelling dreigde
neder te storten. Wij bemerkten hier verscheiden
tapaplantaadjen, een boom, uit wiens schors het
hier gebruikelijke lijnwaat vervaardigd wordt. De
bereiding van dit lijnwaat is moeilijk, naardien de
schors zoo lang in het water geklopt wordt, tot zij
de noodige fijnheid bekomen heeft. Slechts oude
vrouwen houden zich daarmede bezig, terwijl de
jongeren in ledigheid mogen leven, en haren tijd door-
brengen met zich van de mannen hun hof te laten
maken. Zoo voegt men hier nog den zwaren arbeid
bij den last des ouderdoms, en laat aan de arme oude
vrouwen niets overig dan de herinnering aan hare
vrolijk doorgebragte jeugd.

Onze weg voerde ons na twee uren in een bekoor-
lijk dal, waar wij ons onder schaduwrijke brood-
boomen aan den oever van een zoutmeer nederzette-
den, welks bezitter, een voorname *Ferri*, aanmerke-
lijke inkomsten daarvan trekt, daar de oevers van
dit meer met het schoonste zout bedekt zijn. Er
bevonden zich eene foort van pinguins op hetzelfde,
die, offchoon zij niet kunnen vliegen, evenwel zeer
moeilijk te schieten zijn, dewijl zij, in het oogenblik
dat het kruid van de pan brandt, onderduiken.
Daar ik eenigen voor onze naturalienverzameling ver-
langde te bezitten, zond ik een' mijner gilden er op

uit, en deze bewees, terwijl hij er een paar schoot, dat de Sandwichers zeer goede schutters zijn. De Heer BEKLEY verhaalde mij van eene soort wilde eenden, gelijk wij in *Europa* hebben, die in Januarij uit het noorden hier komen, broeden, en met het begin der lente weder vertrekken. Deze opgave, waaraan ik niet twijfelen kon, daar de Heer BEKLEY wegens zijne liefhebberij voor de jagt, zich dikwijls dagen lang aan dit meer ophoudt, deed mij vermoeden dat zich omstreeks den 45° der breedte een onontdekt land bevinden moest, van waar deze trekvogels komen; want bezwaarlijk laat het zich denken dat zij den verren weg van de *Aleutische Eilanden* of van *Noord-Amerika* afleggen, om hier een' tweeden zomer te genieten.

Nadat wij eenige ververschingen gebruikt hadden, stegen wij nogmaals over een' hoogen berg, en bevonden ons kort daarop in eene schoon bebouwde vlakte tussehen tarovelden, suikerplantaadjen en bananenboomen. Op dezen afstand van de hoofdstad *Hana-rura* waren wij voor de inwoners voorwerpen van de hoogste bewondering. Een klein aardig meisje van zes jaren huppelde onbescroomd rondom ons heen, en riep de anderen, die ouder, maar veel angstiger waren, toe: „Komt eens hier, en „bezieet deze vreemde blanke menschen! Wat hebben zij mooie tapa's aan! en wat dragen zij blinde dingen! Weest toch niet dom, en komt „hier!” De vrijmoedigheid van dit kind behaagde mij; ik hing haar eene snoer paarden om den hals; eene

eene kostbaarheid, die haar verlegen maakte. De andere meisjes kwamen thans naderbij, om door handgeklap hare bewondering over mijn geschenk uit te drukken, zij zelve echter beschouwde hetzelfde niet een stil welgevallen.

De streek is hier onbeschrijflijk aangenaam; velden en dorpen wisselden af met kokos- en broodboombooschen; nu opende zich op eene hoogte een ruim, romanesk uitzigt, dan daalden wij weder in een vreedzaam dal af. Wij gingen thans door eene allée, van aloë, naar ik geloofde; zij had de dubbele hoogte eens mans, en droeg eene ronde roode vrucht; mijn leidsman, die mijne opmerkzaamheid op dezelve bespeurde, plukte dadelijk er eenigen af, en verzocht mij er van te eten, zonder te vermoeden hoe vreemd zij mij waren; ik beet er in, en werd voor mijne snoepzucht gestraft; want offchoon ik den smaak aangenaam vond, had ik toch den mond vol kleine stekels, die mij tot den anderen morgen zeer deden. Het speet hem te laat mij niet gezegd te hebben dat men de vrucht schillen moet, eer zij gegeten kan worden. Doctor ESCHSCHOLTZ, die terug gebleven was, en eerst na mijn ongeval weder bij ons kwam, kende de vrucht zeer wel, en onderrigte mij dat het geene aloë maar een *Cactus* of Indiaansche vijg was. Wij kwamen hier de bezittingen van YOUNG en HOMS voorbij, die de Koning hen geschonken had, en zeer aanzienlijk en goed gebouwd waren. Offchoon de zon hoog aan den hemel stond, was toch de lucht vervuld met eeni-

eene kleine, van de onzen onderscheiden soort van vledermuizen. Ik schoot er eene in de vlugt: het dier viel, en mijne kunst verwekte bij de dorpbewoners eene algemeene verbazing. Om vijf ure bereikten wij ons nachtverblijf, nadat wij omtrent tien, maar in eene regte lijn slechts zes mijlen van *Hana-rura* afgelegd hadden. Wij bevonden ons thans in een net dorpje, hetwelk KAREIMOKU behoorde, en zijn' naam *Waujau* van eene snelvlietende beek ontleende, die zich hier in de zee uitstortte. Hier wilde ik vernachten, om mij den volgenden morgen naar de nabij gelegen *Paarl-rivier* in te scheppen, en gelastte dienvolgens mijne geleiders dadelijk eene kano te huren; maar zij zagen vruchteloos er naar eene uit, daar de inwoners vooreenige dagen de kust verlaten hadden om te vischen. Er was slechts eene enkele boot voorhanden, die een' *Ferri* in *Hana-rura* toebehoorde, en daar zijne'lieden het niet waagden ons dezelve af te staan, moest ik wel tot den volgenden dag geduld hebben. De bewoners van het dorp hadden van KAREIMOKU bevel om ons goed te onthalen, en hunne eerste zorg was dus ons een maal te bereiden. Eene big werd met taro en patatten in de aarde gebakken, de tarovelden leverden verschen visch, voor den wijn hadden wij zelf gezorgd, onze appetijt was voortreffelijk, en zoo schein de maaltijd ons koninglijk. De nieuwsgierigheid had eene menigte aanschouwers herwaarts gelokt, eenigen van dezen bekwamen wijn, die hen heerlijk smaakte, offchoon zij hem voor de eers-

eerste maal proefden. Een vrolijke geest bezielde onzen gasten, en de avond ging om onder zang en dans. Naderhand bleek het dat ons, ondanks alle voorzigtigheid een mes ontftolen was, en de mij door KAREIMOKU medegegeven geleiders, die voor het gedrag der inwoners verantwoordelijk moesten zijn, poogden vergeefs den dief uit te vinden. Zelden bestelen de Sandwichers elkander, en altijd wordt zulk eene daad met de verachting van allen, en dikwijls met den dood gestraft; maar een Europeaan iets te ontvremen strekt hen tot grooten roem, en zij snoeven daarop. Van schrijven hebben de eilanders een hoog denkbeeld, en een brief schijnt hen eene zaak van groote waarde, waarvan de Heer BERLEY mij het volgende voorbeeld verhaalde: Toen hij zich nog in *O Weihee* ophield, schreef hij aan een' vriend in *Wahu*, en gaf den brief een' kanaka mede, die naar *Wahu* ging. Deze beloofde hem denzelfden te bezorgen, doch behield hem, en bewaarde hem als eene groote kostbaarheid. Na eenige maanden verscheen er een Europeesch schip; de kanaka verzuimde niet met zijn' schat aan boord te varen, om hem den Kapitein tot een' hoogen prijs aan te bieden; deze, bij geluk een oud vriend van BERLEY, herkende zijne hand, kocht den brief, en zoo kwam hij den schrijver weder in handen.

Men had ons slaapplaatsen op zeer zindelijke maten bereid; maar de ratten, die lustig over ons gezigt heensprongen, verdreven ons den slaap, en wij moesten na een' doorgewaakten nacht nog de onaan-

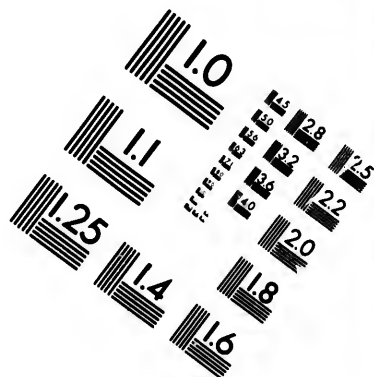
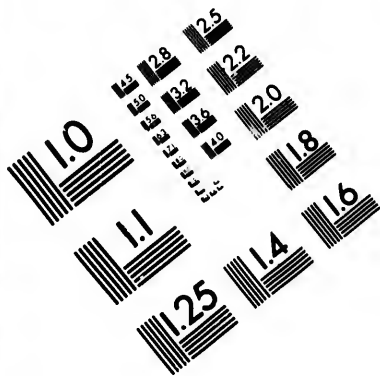
ge-

genaamheid ondervinden, daar wij voltrekt geene kano bekwamen, van af te trekken zonder de *Paarl-rivier* gezien te hebben. Aan den mond van deze rivier bevinden zich verscheiden eilanden, en zij is zoo diep, dat de grootste linieschepen eenige vademmen van den oever kunnen ankeren, en zoo breed, dat honderd schepen gemakkelijk daarin plaats vinden. De ingang der *Paarl-rivier* is van dezelfde gesteldheid als die der haven van *Hana-rura*; maar de kromming tussehen de riffen zou de doorvaart nog moeilijker maken. Ware deze plaats in handen der Europeënen, dan zouden zij gewis middelen vinden om de haven tot eene der beste in de wereld te maken. In de *Paarl-rivier* bevinden zich haaijen van eene bijzondere grootte, en men heeft verscheiden voorbeelden dat menschen bij het baden door hen verflonden zijn geworden. De inwoners hebben aan den oever een' kunstigen vischput van koraalsteenen aangelegd, waarin een groote haai gehouden wordt, wien zij, naar men mij verhaalde, somwijlen volwasfen menschen, maar zeer dikwijls kinderen als offers toewerpen. Op de terugreis kreeg ik half vergane zwijnen in het oog, die aan de boomen hingen, en ik vernam dat dit een gebruik der hoeders was, om hunne meesters te bewijzen dat zij gestorven en niet door hen gellagt waren. Tegen den avond kwamen wij weder gelukkig op den *Rurick* aan.

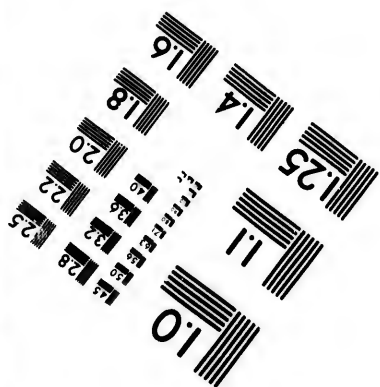
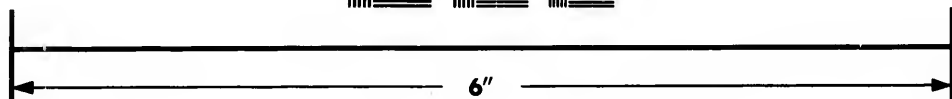
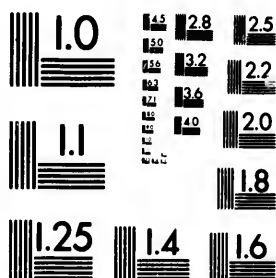
Den 9den December liet KAREIMOKU mij door MANUJA op een lansenspel noodigen. YOUNG, die
zeer

zeer verwonderd was, dat de Gouverneur hierin mijn verzoek had toegeestaan, achtte dit eene bijzondere gunst, en meende dat ik zulks aan mijn' rang als bevelhebber van het eerste oorlogschip, dat in *Hana-rura* verscheen, te danken had. De Sandwichers maken, gelijk ik naderhand dikwijls bemerkte, een groot onderscheid tuschen oorlogs- en koopvaardijsehpen; zij nemen op de laatste allerlei vrijheden, want zij doorzien de kunstgrepen der Europeesche kooplieden om hen op alle wijzen te bedriegen, en dezen hebben daardoor hunne achting verbeurd. KAREIMOKU had eene gewigtige reden om mij het schouwspel eener lansenoefening te weigeren, want sedert TAMMEAMEA het eiland *Wahu* veroverd heeft, zijn de gemoederen der te ondergebragten immer tot opstand geneigd, en nemen iedere gelegenheid daartoe waar. Slechts de aanzienlijken mogen deelnemen aan dit spel, waaruit gewoonlijk bittere ernst ontstaat, dewijl het nooit zonder gekwetsten of doden afloopt. Voor twee jaren, toen TAMMEAMEA bij een bezoek op het eiland *Wahu* zulk een krijgspel aanrigtte, had hij zijne soldaten met geladen geweren in de nabijheid, die aan de uitbarstende woede weldra een einde moesten maken. Men ziet hieruit dat KAREIMOKU regt had mij dit schouwspel eerst toe te staan, toen ik beloofde hem met mijne manschap bijstand te bieden. De dag, waarop de wedstrijd plaats hebben zal, wordt vooraf bepaald, opdat de edellieden uit alle oorden zich verzamelen kunnen, om hunnen moed en behendigheid te toonen.

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

1.5 1.8 2.0 2.2 2.5 2.8 3.2 3.6 4.0

0.1 0.2 0.3 0.4 0.5 0.6 0.7 0.8 0.9 1.0

nen. Er komen dikwijls over de honderd bij elkander, die zich in gelijke partijen deelen en eene groote plaats tot een slagveld innemen. Beide partijen nemen haren positie en van elke treedt de aanvoerder in het midden der plaats: deze beiden zoeken thans door werpspietsen, waarvan zij er verscheiden in de hand hebben, elkander te treffen; ieder doet zijn best om door geschikte wendingen des lichaams den worp van zijn' bestrijder te ontwijken, en beiden zijn in eene onophoudelijke beweging, terwijl zij heen en weder springen, zich bukken, en daarbij aanhoudend hunne lanssen werpen. De arméeën staan inmiddels, den uitslag afwachtende, bewegingloos en stil, en een hooge moed bezielt de partij wier aanvoerder overwinnaar wordt, hetgeen zij als een goed voortteeken aanmerken. Na deze inleiding worden beide arméeën handgemeen, benden strijden tegen benden; in een oogenblik zijn allen slaags, en men ziet de lucht vol afgestompte lanssen, want slechts zoodanigen mogen in dit spiegelgevecht gebruikt worden. Hunne ware krijgskunst bestaat in de linien des vijands door te breken, de enkele deelen met magt aan te tasten, en gevangen te maken: daarom verzuimt een bekwaam aanvoerder nooit zijn voordeel met de mislagen van zijn' bestrijder te doen, of hem door list zoover te brengen, dat zijne grootere magt naar eene zijde heentrekt, en daardoor het zwakkere gedeelte hem prijs gegeven wordt. Is zoodanig eene list gelukt, dan is de overwinning beslist, en de andere partij heeft de nederlaag.

laag. Geheel op dezelfde wijze gaat het in wezenlijke gevechten toe, slechts met het onderscheid, dat de lanssen spits genoeg zijn om den vijand op tien schreden te doorboren; ook slingeren zij bij hunne veldtogten steenen, en bedienen zich van groote knuppels, die van zwaar hout gemaakt zijn. Daar thans het gebruik der vuurwapenen hier ingevoerd is, zal dat der lanssen weldra ophouden. TAMMEAMEA geldt algemeen voor den bekwaamsten lanssenwerper; hij heeft dikwijls, om zijne bekwaamheid te toonen, met veertien lanssen te gelijk op zijne borst laten werpen, waarvan ieder worp dodelijk geweest ware, en hij is allen met veel bekwaamheid ontweken. De roem zijner onoverwinlijke dapperheid heeft hem de verovering der eilanden ligt gemaakt. Toen hij met zijne vloot voor *Wahu* verscheen, vlugtte de koning in het gebergte, overtuigd dat ook aan hem het gebruik, den overwonnenen te doden, voltrokken zou worden. „Ik moet sterven,” had hij tegen zijne vertrouwden gezegd, „maar niet door de hand mijns overwinnaars; want dezen triomf gun ik hem niet. Ik zelf wil mij aan de goden offeren.” Men heeft naderhand zijn lijk in eene grot op den top van een’ berg gevonden.

’s Namiddags voeren wij aan land, en vonden op de bepaalde plaats over de zestig *Ferris*, die zich bereids tot den kampstrijd verzameld hadden, maar wier lanssen, uit de toppen van suikerriet vervaardigd, tamelijk onschadelijk waren. Men verdeelde zich, het spel begon, en offchoon KAREIMOKU, die mede

deel daaraan nam, het tot geen bellisfenden slag komen liet, waren er toch na het eindigen van hetzelfde, eenige vrij gevaarlijk gekwetsten. Het gezigt van dit schouwspel heeft ondertusfchen iets zeer verlustigends.

Den 10den en 11den December was de *Rurick* weder zeilvaardig, en alleen het flette weder, dat ons niet toeliet de gereed liggende levensmiddelen aan boord te brengen, hield ons nog in *Wahu* terug; doch toen het fchoone weder, dat ons gedurende ons verblijf alhier aanhoudend begunstigd had, den 13den terug keerde, haastten wij ons om de levensmiddelen aan boord te brengen, die in zulk eene ruime maat voorhanden waren, dat de *Rurick* ze niet allen bevatten kon. Wij bekwamen taro, broodvrucht, yams, patatten, kokosnoten, fuikerriet en watermeloenen, benevens zeventien varkens, eenige geiten, hoenders en eenden. De varkens zijn in fmaak ver boven de Europeefchen te verkiezen, hetgeen vermoedelijk van hun voeder voortkomt, dat uit fuikerriet beftaat. 's Middags at Kapitein ALEXANDER ADAMS nog bij ons, wiens gefprekken, daar hij een man van gezond oordeel is, en veel gereisd heeft, ons zeer behaagden. Hij verhaalde mij onder anderen dat voor een paar jaren aan de kust van *Californië* door de Amerikanen uit de Vereenigde Staten een eiland ontdekt werd, hetwelk, uit hoofde van de menigte zeeotters, die men op hetzelfde vond, den naam van *Zecotters-eiland* kreeg. Deszelfs zuidelijke punt ligt op 35°, 17' noorder breedte, lengte

vol-

volgens maansafftanden 240°, 50' oostelijk van *Greenwich*; de omtrek van hetzelfde bedraagt tusschen de vijftig en zestig mijlen, en noord-noord-west van dit eiland moet een gevaarlijk rif zijn. Wijders merkte hij aan, dat terwijl men in *Europa* den slavenhandel poogde te vernietigen, de Amerikanen denzelven eerst regt zochten in bloei te brengen. Om slaven in te handelen begeeven de Amerikaansche schepen zich naar de noord-westkusten van *Amerika* op de breedte van 45°, waar de bevolking sterk is. De wilden aldaar, die merken dat menschen hen beter betaald worden dan vellen, leggen zich toe op deze afschuwelijke jagt, en daar zij allen door Amerikaansche kooplieden van vuurwapenen voorzien zijn, valt het hen ligt de ongelukkige stammen in de binnenlanden te overweldigen, en dezen dan op de schepen tegen kleedingsstukken te verruilen. Aandoenlijke voorbeelden van kinderlijke liefde treft men aldaar dikwijls aan, en zelfs daarmede doen de onmenschen voordeel; wanneer, bij voorbeeld, de zoon de gevangenschap zijns vaders verneemt, loopt hij heen om zich voor dezen aan te bieden, en zij nemen deze grootmoedigheid aan, daar de jongeling hen liever is, dan de grijzaard. Is op deze wijze het schip genoegzaam met slaven beladen, dan begeeft het zich naar het noorden tot den 55° der breedte, waar de kustbewoners de ongelukkigen tot hunne bediening tegen zecottervellen inruilen, die de Europeanen, verheugd over het schandelijk voordeel, in *China* duur verkoopen. Ook *TAMMEAMEA*'s vertrouwen misbruiken zij som-

tijds; een Amerikaanfche fcheepskapitein, dien hij eens een vaartuig met fandelhout aanvertrouwde, om hetzelfde naar *China* te brengen, is nooit terug gekeerd. Jaarlijks worden eenige matrozen, wegens hun flecht gedrag, hier aan land gezet, en daar dezen flechts kwade voorbeelden geven en niets dan onheil bewerken, is het te verwachten dat op deze wijze de goedhartigheid der Sandwichers weldra geheel ondermijnd zal zijn. Nog erger trek bijna fpelen hen de zendelingen, daar zij door den religiehaat, dien zij aanftoken, geheele natiën vernietigen. ADAMS bezit het vertrouwen des Konings in een' hoogen graad, en is door hem met de brik, die voormaals in *OWeihee* lag, naar *Wahu* gezonden geworden, om aldaar alle mogelijk oproer te beletten. Van *OWeihee* vreest hij niets, dewijl hij aldaar geboren is, en de goden zelf hem tot Koning beftemden; maar de inwoners van *Wahu* fchijnen hem als te ondergebragten zeer gevaarlijk.

Het was in *Hana-rura* bekend dat wij den volgende dag *Wahu* zouden verlaten: wij kregen daarom nog veel bezoek van de aanzienlijken, die ons gefchenken bragten en goede reis wenschten. De vrouwen omringden den geheelen dag het fchip zwemmende, en zeiden hare vrienden een teder vaarwel. KAREIMOKU liet mij nog door den Heer BEKLEY verzoeken, bij het afzeilen de vesting te falueren, waardoor hij haar in zekeren zin wilde inwijden, en ik beloofde hem dit gaarne.

Den 14den December, 's morgens om zes ure,
vor-

vorderden wij door een kanonschot een' loods, die dadelijk in gezelschap van eenige dubbele kano's verscheen. Het anker werd geligt, de *Rurick* de haven uitgeboegteerd, en ik liet, daar KAREIMOKU thans aan boord verscheen, met zeven schoten salueren, hetgeen hem zoodanig verblijdde, dat hij mij verscheiden malen omarmde. De vesting draalde niet mijne beleefdheid te beantwoorden; en toen deze geïndigd was, salueerde de koninglijke brik *Kahumanna*, hetwelk insgelijks van onze zijde met een gelijk getal schoten beantwoord werd. Thans was dit Europeesch gebruik ook op de *Sandwich-eilanden* ingevoerd. Het verschafte mij een genoeg dat ik de eerste Europeaan was, die met de vesting aldaar schoten wisselde, en wanneer *Hana-rura* zich tot eene bloeiende stad verheven heeft, zal men kunnen zeggen: De Rusfen hebben de vesting ingewijd, en het eerste schot van dezelve viel ter eere van hunnen Keizer ALEXANDER.

Om acht ure waren wij uit de haven. KAREIMOKU beloofde mij de goden te bidden dat bij dag ons de zon en bij nacht de maan geleiden mogt, en verliet ons met zijn gezelschap, hetwelk, terwijl men aftiet, driemaal *Hurrah!* riep. Met een' zwakken oostewind verwijderden wij ons van het land, en hadden reeds des namiddags, terwijl ik zuid-west sturen liet, den hoogsten top van het eiland *Wahu* uit het gezigt verloren.

Ingevolge van mijne instructie zou ik mij gedurende de wintermaanden in de streek der zoo weinig

bekenden *Koraal-eilanden* ophouden, om aldaar ontdekkingen te doen. Ik ontwierp daartoe geen omflagtig reisplan, daar mij uit de ondervinding bekend was, hoe zelden men hetzelfde volgen kan; zijn slechts de hoofdpunten bepaald, dan schikken de onderdeelen zich het best van zelve. Thans nam ik voor den koers van de *Sandwich-eilanden* zoodanig te rigten, dat ik de twee kleine eilanden opnemen kon, die door het fregat *Cornwallis* op deszelfs vaart van de *Sandwich-eilanden* naar *Canton* ontdekt zijn geworden. Ik had reden te gelooven dat derzelve ligging niet geheel juist opgegeven was, daar Kapitein KRUSENSTERN in 1804, toen zij nog niet ontdekt waren, met de *Nadeshda* juist over het punt heen zeilde waar zij op de kaart aangewezen zijn. De menigte zeevogels, die aldaar de *Nadeshda* omfladderden, lieten land in de nabijheid vermoeden. Nadat ik dus dezen gevonden had wilde ik den koers zetten naar de *Kutusoffs-* en *Suwarows-eilanden*, wier bewoners in het bezit zijn van groote booten, die weder op de nabuurschap van andere eilanden schijnen te duiden: dezen hoopte ik insgelijks te ontdekken, en mij daarop naar de *Carolines* te begeven.

Waarnemingen, die gedurende ons verblijf, op *Wahu* gedaan zijn.

Het gemiddelde uit dagelijksche middagswaarnemingen gaf voor de breedte van onze ankerplaats. 21°, 17', 57" N.

Het gemiddelde uit maansaftanden, die verscheiden

den dagen achter elkander genomen werden, gaf voor de lengte van onze ankerplaats. $157^{\circ}, 52' W.$

Afwijking der kompasnaald. $10^{\circ}, 57' O.$

Inclinatie der kompasnaald. $43^{\circ}, 39'$

Het gemiddelde onzer waarnemingen op *Wahu* gaf voor den tijd van den hoogen vloed en bij nieuwe en volle maan $2^u 55^m$. Het grootste verschil der waterhoogte ging tot zes voeten. De middelbare stand des barometers was 29 duimen 80 lijnen. De middelbare stand des thermometers 75° . Een eilandje, dat onlangs eerst ontdekt was, lag op $28^{\circ}, 15' N.$ Lengte $172^{\circ}, 30' W.$

Nog moet ik vermelden dat MANUJA, gedurende ons verblijf op *Wahu*, stiptelijk de bevelen des Koning volvoerde. Nimmer verliet hij het schip zonder mijn verlof, bewaarde hetzelfde voor diefstal, en was ons behulpzaam bij het inkoopen van zeldzaamheden. Had ik iets noodig dan sprong hij dadelijk in het water, en rustte aan land niet eer voor mijn verlangen vervuld was. Om mij van hout te voorzien dreef hij dadelijk honderd eilanders bij elkander, die het moesten vellen, aansleepen en klein hakken, hetgeen mijne matrozen in dit heet klimaat vrij zuur gevallen zou hebben. Wij beschonken hem rijkelijk bij het afscheid. Bijzonder vereerd vond hij zich, dat hij de voorwerpen, die ik TAMMEAMEA zond, onder zijne bewaring mogt nemen.

* * *

VAN DE SANDWICH-EILANDEN
NAAR RADACK.

Sedert ons vertrek van het eiland *Wahu* hadden wij tot den 17den, wanneer wij ons op $19^{\circ}, 44'$ breedte en $160^{\circ}, 7'$ lengte bevonden, of stilte of een' zeer zwakken zuid-oosten wind; daarbij bragt de sterke stroom uit het zuid-westen in drie dagen ons vijfenveertig mijlen naar het noord-oosten (*);
doch

(*) Toen ik in ADAMS journaal bladerde, vond ik de volgende belangrijke aanteekening:

„ Brik *Forester*, den 24sten Maart, 1815, op zee,
„ nabij de kust van *Californië*. Breedte $32^{\circ}, 45'$ N.
„ Lengte $233^{\circ}, 3'$ O.

„ Bij sterken wind uit het W N W en regen, zagen
„ wij heden morgen, om zes ure, een' schip op een'
„ geringen afstand, welks verwarde toestand der zeilen
„ ons overtuigde dat hetzelfde hulp benoodigd was. Wij
„ zetteden dadelijk den koers naar hetzelfde, en herken-
„ den het verongelukte schip voor een Japansch, het-
„ welk mast en roer verloren had. Ik werd door den
„ Kapitein aan boord gezonden, en vond op het schip
„ slechts drie stervende Japanners, den Kapitein en twee
„ matrozen. Ik liet de ongelukkigen naar onze brik bren-
„ gen, waar zij na eene zorgvuldige oppassing van vier
maan-

doch deze heeft thans zijne rigting naar het zuidwesten genomen.

Den 21sten, 's avonds om zes ure, bevonden wij ons op de breedte van $16^{\circ}, 55'$, lengte $159^{\circ}, 16'$ gevolglijk op dezelfde paralel, en vijftien mijlen van de *Cornwallis-eilanden* verwijderd. Onophoudelijk zat een matroos in den top der mast, zonder land te kunnen ontdekken, aan welks nabijheid, door de menigte der zeevogels, die ons omsladderden toch niet te twijfelen was. Zoodra de zon in de zee zonk, hield ik het schip tegen den wind, en laveerde den nacht met weinig zeil, in de hoop van het eiland, hetwelk zeer laag zijn moest, te ontdekken, wanneer deszelfs ligging niet geheel valsch bepaald was.

Den 22sten, bij het aanbreken van den dag, rigt-

„ maanden volkomen herstelden. Wij vernamen van deze
 „ lieden dat zij uit de haven *Osaco*, in *Japan*, vertrokken
 „ waren om naar eene andere handelplaats te zeilen, maar
 „ dadelijk, bij het uitloopen, door een' storm overval-
 „ len, mast en roer verloren hadden. Zeventien maanden
 „ lang was hun schip een spel der golven geweest, en
 „ van vijfendertig man der equipage waren alleen deze
 „ drie overgebleven, de anderen allen van honger gestor-
 „ ven.”

Deze aantekening is des te merkwaardiger, daar zij bewijst dat de stroom in deze zeeën, namelijk noordelijk van de keerkringen, zijne rigting altijd van het westen naar het oosten behoudt.

rigtte ik den koers weder naar het westen, en verwachtte ieder oogenblik van de mastkorf berigt dat er land te zien was, maar vruchteloos. Om acht ure bevonden wij ons, volgens de scheepsrekening op de breedte van $16^{\circ}, 50'$, lengte $169^{\circ}, 21'$, dus nagenoeg op het punt, waar de eilanden moesten liggen, maar altijd zonder het geringste te ontdekken. Nog hielden de vele zeevogels mijne hoop levendig; maar toen op den middag onze lengte die des eilands ver overtrof, moest ik haar opgeven; want thans was het waarschijnlijk dat het fregat *Cornwallis* in de bepaling der lengte gedwaald had. Onze waargenomen breedte, op den middag, was $17^{\circ}, 31'$, lengte $170^{\circ}, 1'$: wij waren dus door den stroom in vierentwintig uren zes mijlen naar het noorden gedreven, en hadden noodwendig, bijaldien derzelve breedte naauwkeurig bepaald was, de *Cornwallis-eilanden* op zulk een' geringen afstand moeten voorbijzeilen, dat wij haar konden zien; al waren zij ook nog zoo laag. 's Middags gaf ik het verder zoeken naar de eilanden op, in de overtuiging dat ik ze voorbijgezeild was, hetgeen ook het geringe aantal der zeevogels bevestigde, en stuurde thans zuid-west, met oogmerk om op de breedte van het eiland *San Pedro* te geraken, welks lengte ik wenschte te bepalen, ingeval hetzelfde bestond. Een sterke wind bespoedigde onze vaart; het weder was helder, echter schein een onophoudelijke nevel aan den horizon te rusten. Dit onder de keerkringen ongewone weder werkte ook op den barometer, die eene lijn lager

dan.

dan gewoonlijk stond, hetgeen ik vroeger onder de keerkringen niet bespeurd heb. Den 24sten December kregen wij sterken wind, toen wij ons op de breedte van $14^{\circ}, 42'$, lengte $173^{\circ}, 10'$ bevonden, en hij hield aan tot den 27sten, toen onze breedte $11^{\circ}, 2''$ en de lengte $179^{\circ}, 28'$ was. Van den 28sten tot den 29sten hebben wij op de paralel van het eiland *San Pedro* twee graden van het oosten naar het westen afgelegd, zonder het eiland te ontdekken: waarom het te vermoeden is dat hetzelfde of geheel niet of elders bestaat. Van hier nam ik dus een zuidelijker koers, om de paralel 10° te bereiken, die ik juist naar het westen wilde vervolgen. Sedert wij de strek der *Cornwallis-eilanden* verlieten, zagen wij dagelijks zeevogels, en somwijlen in zulk een groot aantal, dat zich hier noodwendig nog onontdekte eilanden moeten bevinden; maar niettegenstaande altoos van zonnenop- tot ondergang een matroos zich in de mast bevond, ben ik toch zoo gelukkig niet geweest van eene ontdekking te doen. Men kon trouwens gelooven dat onze lengte niet juist geweest was, waartegen ik nogtans dagelijks gedane waarnemingen van de afstanden tuschen de zon en de maan van den 23sten tot den 29sten heb aan te voeren, die mij zeker de miswijzing mijner chronometers nauwkeurig hadden aangewezen.

Om de keten der *Mulgraves* niet voorbij te zeilen, laveerden wij den 29sten op de breedte van $9^{\circ}, 52'$, lengte $186^{\circ}, 34'$ gedurende den nacht onder weinig
zeil,

zeil, en vervolgden bij het aanbreken van den dag den koers weder naar het westen.

Den 30sten, op de breedte van $9^{\circ}, 48'$; lengte $187^{\circ}, 9'$, hadden wij een' frischen noordewind en buitengemeen hooge golven uit het noord-westen. De stroom had ons sedert den vorigen dag zeven en twintig mijlen naar het westen gevoerd. Wij zagen meer vogelen dan gewoonlijk.

Den 31sten, op de breedte van $9^{\circ}, 49', 57''$, lengte volgens de scheepsrekening van de chronometers afgeleid, $188^{\circ}, 33'$, hadden wij den ganschen dag donker weder met fijnen regen, hetgeen anders onder de keerkringen geene plaats heeft. De wind liep van het noorden naar het noord-oosten en noord-noord-westen. Het veranderlijke weder gaf mij veel hoop in de nabijheid van land te zijn; maar ik zag vergeefs er naar uit. 's Namiddags om drie uren bevonden wij ons vlak in het noorden, vijftien mijlen van onze koerslinie des vorigen jaars verwijderd, en waren nu voor de tweedemaal door de keten der *Mulgraves* gezeild, zonder ze gezien te hebben. Ik rigtte thans mijn' koers zoo noordelijk als de wind mij toeliet, naar de *Kutusoff's-eilanden*, die ik beloofd heb nader te onderzoeken, en wij lapeerden den geheelen nacht door, onder weinig zeil, om noch aan den grond te raken noch het land te misfen.

Den 1sten Januarij 1817, waren wij op de breedte van $10^{\circ}, 10'$, lengte, volgens de chronometers herleid

leid van den 2den Januarij, 189°, 54', en hadden een' zwakken wind, die van het noord-noord-westen naar het noord-noord-oosten liep. 's Namiddags, om vier ure klaarde het weder op, en wij kregen uit de mast berigt, dat juist daar, waar onze koers ons heen voerde, in het noord-noord westen land te zien was. Het was een laag met geboomte bewasfen eiland, welks lengte van het noorden naar het zuiden drie mijlen en welks breedte drievierde mijl bedroeg. Naardien in deze streek geen enkel liggend eiland bekend is, waarom ik hetzelfde voor eene nieuwe ontdekking hield, noemde ik hetzelfde, omdat wij het op Nieuwjaarsdag het eerst gezien hadden, het *Nieuwjaars-eiland*. De te zwakke wind liet heden geen nader onderzoek toe. De visfchen speelden in ontelbare menigte rondom den *Rurick*. Wij zagen minder vogels, waaruit ik besloot dat het eiland bewoond was. Wij laveerden gedurende den nacht; het weder was ongemeen schoon, de volle maan stond prachtvol aan den hemel en beschermde ons voor ieder gevaar.

Den 2den, met het aanbreken van den dag, lag ons het eiland in het westen ten noorden op een' afstand van vijf mijlen. Daar zich aan het noordelijk gedeelte van hetzelfde een lang rif naar het noorden uitstreckte, rigtte ik den koers zuidelijk, waar geene branding te zien en de mogelijkheid eener landing te hoopen was. Wij hadden schoon weder, maar slechts zeer zwakken wind uit het oost-noord-oosten. Het lieflijke groen des eilands leverde een

vrolijk gezig op, en de omhoogstijgende rookkolommen hadden iets uitnoodigends voor ons. Toen wij de zuidpunt op een paar mijlen genaderd waren, ver-rasten ons zeven kano's, die, elk door vijf of zes man geroeid, regtstreeks op ons afkwamen. De bouwwijze van dezelve was gelijk die, welke wij in het vorige jaar bij de *Kutusoffs-eilanden* opgemerkt hadden, maar zij waren merklijk kleiner, en uit geheel kleine plankjes zamengevoegd. Deze wijze van de vaartuigen zamen te lappen, duidt gebrek aan timmerhout aan. Zij hebben het ongemak, dat men aanhoudend het indringende water moet uitscheppen, en daar zij slechts bij volkomen stilte het eiland verlaten, hebben deze schuitjes noch masten noch zeilen. Deze wilden waren ons met veel inspanning op honderd vadem genaderd, en bewogen toen de riemen slechts onachtzaam, om het schip met opmerkzaamheid en bewondering te beschouwen. Hun gedrag daarbij was verstandig: wij bespeurden noch het gefchreeuw noch de belagchelijke bewegingen, waardoor de wilden bij eene eerste zamenkomst met Europeërs zich gewoonlijk onderscheiden. Zij hielden zich slechts met het beschouwen des schips bezig, dat zij vol verbazing van den top der mast tot in het water bekeken. Niet minder nieuwsgierig zagen wij deze wilden aan, die mij allen lang en smachtig toefchenen; hunne bovendien donkere lichaamskleur schijnt op een' geringen afstand, dewijl zij getatoueed zijn, geheel zwart; hunne gezigten tatoueren zij niet. Een hoog voorhoofd, gebogen neus

neus en levendige bruine oogen, onderscheiden de bewoners van het *Nieuwjaars-eiland* voordeelig van de overige Zuid-zeeëilanders; hun lang zwart haar wrijven zij met kokosolie in, binden het op de kruin bij elkander en versieren het met bloemen en schelpen, om den hals dragen zij een snoer van roode schelpen. Hunne kleeding was onderscheiden; eenigen hadden een paar fijne matten om het ligchaam gewonden, anderen droegen een' gevlochten gordel, waarvan de grasraden tot op de voeten nederhingen en ze geheel bedekten. Het vreemdste waren voor ons hunne oorgaten, die meer dan drie duimen in de doorsnede hadden, en waarin zij groene zamengerolde bladen droegen; eenigen hadden ook zoodanige rollen van schildpad er ingestoken. Op iedere kano bevond zich een aanvoerder, daardoor kenmerklijk, dat hij, zonder te roeijen, slechts bevelen gaf. Deze bevindt zich altijd op de eene zijde der boot, met ondergeslagen beenen op een' verhoogden zetel, en zit daar geheel deftig. Een dezer voornamen, een lang welgemaakt man, met eene sterke baard, scheen meer getatoueed dan de overigen; in zijne hand had hij eenen grooten kinkhoorn, waaruit hij dikwijls zeer schelle en holle tonen haalde. Wat zijn oogmerk daarmede was weet ik niet; maar ik herinner mij op de *Marquizen-eilanden* het gebruik dezer hoorns bespeurd te hebben, die ondertusfchen aldaar slechts in den oorlog gebruikt werden. Door herhaalde teekens van uitnoodiging, en door ijzer, dat wij hen toonden, bewogen wij hen het schip

nader te komen, hetwelk nogtans geen van hen waagde te betreden. Er begon een levendige ruilhandel; voor kleine stukken ijzer van oude hoepen gaven zij gaarne het kunstigste en moeilijkste van hunnen arbeid, en de aanvoerder, stapte zelfs van zijn' schoonen kinkhoorn of, om een klein stuk oud ijzer te bekomen, hetwelk hij, nadat hij hetzelfde met verrukking beschouwd had, in zijn' gordel verborg. Zij handelden met groote eerlijkheid, en hun karakter schein mij vrolijk, zelfs spotzuchtig toe. Hunne erbarmlijke wapenen, die uit lomp bewerkte lanfen bestaan, bewijzen dat zij geene krijgslieden zijn; maar hun overig werk is sierlijker dan ik ergens elders gezien heb, en aan hun ligchaam nemen zij eene in het oog vallende zindelijkheid in acht. Vruchten en andere levensmiddelen schijnt het eiland slechts spaarzaam voort te brengen, ten minsten dezen hadden niets bij zich dan eenige pandanuskorlen, die zij onophoudelijk kaauwden. Zooveel men den vlugtigen blik, dien wij op de bewoners der *Kutussofs-eilanden* geslagen hadden, vertrouwen kan, schijnen zij met dezen tot eenen stam te behooren.

Geen luchtje verontrustte de zee, waardoor wij eene voortreffelijke waarneming bekwamen. De zuid-westpunt des eilands lag ons in het noorden volgens het ware kompas drie mijlen verwijderd. Wij vonden de breedte van het midden des eilands, $10^{\circ}, 8', 27''$ N.; de lengte, volgens de chronometers verbeterd door den laatsten maansaffand, $189^{\circ}, 4', 46''$ W. Ik nam de stilte waar, en zond den Lui-

te-

tenant TSCHISCHMAREFF met de Heeren geleerden in twee gewapende booten, om, bijaldien het mogelijk ware, eene landing te wagen. Zij kwamen na eenige uren terug, zonder hun oogmerk bereikt te hebben. De opmerkingen van den Luitenant TSCHISCHMAREFF gelijken die, welke D'ENTRECASTEAUX maakte op *Vendola*, een der *Admiraliteits-eilanden*, en ik laat ze hier volgen.

„ Toen de eilanders, die zich in de kano's bij het
 „ schip bevonden, zagen dat wij ons van hen ver-
 „ wijderden, en naar hun eiland toeroeiden, volgden
 „ zij ons onverwijld. Wij naderden eene plaats, die
 „ ons bekwaam scheen om te landen. De branding
 „ was gering, en wanneer de eilanders ons niet ver-
 „ hinderd hadden, waren wij aan land gestapt. Zij
 „ hadden zich in grooten getale aan den oever ver-
 „ zameld, gewapend met lansen, waaraan schaartige
 „ punten vastgemaakt waren, anderen omringden in
 „ hunne kano's de onzen, en ik besloot hier op het
 „ water, in de nabijheid van den oever, een' ruil-
 „ handel met hen te beginnen; zij wierpen zich bij
 „ hoopen in het water, zwommen naar ons toe, en
 „ bragten ons matten, halsbanden van schelpen, ko-
 „ kosnoten, pandanusvruchten en versch water in
 „ kokoschalen; ook hunne lansen boden zij ons in
 „ ruiling aan, benevens twee kleine boogen van plan-
 „ ken, die zij door haajentanden tot een wapen ge-
 „ maakt hadden; zij waren anderhalven voet lang en
 „ bijna twee duimen breed. Het getal der zwem-
 „ mende eilanders nam immer toe, en de kano's
 II. DEEL. G „ had-

„ hadden een' volkomen kring om ons gevormd ;
 „ maar wij lieten geene daarvan onze vaartuigen ge-
 „ heel nabij komen ; zij werden zeer stout , zelfs
 „ onbeschaamd , en boden ons kokoschalen aan met
 „ zeewater gevuld. Een oud man wilde volstrekt
 „ in de sloep klimmen , waarin ik zat ; ik sloeg hem
 „ op de handen en dreigde met den sabel , maar hij
 „ liet van zijn voornemen niet af voor ik hem een'
 „ vuistslag op het hoofd gaf , waarop hij mij ver-
 „ liet en naar den oever zwom. Een ander oud
 „ man wilde zich het roer der baydaar toeëigenen ,
 „ waarover de stuurman zoo gramstorig werd , dat
 „ hij op hem wilde schieten ; de Heeren geleerden ,
 „ die zich op dezelve bevonden , wederhielden hem ,
 „ en om onaangename tooneelen te vermijden , be-
 „ sloot ik liever naar het schip terug te keeren.
 „ Het eiland is met rocde koraalriffen omringd ; op
 „ de plaats waar wij lagen is het water niet hooger
 „ dan een' voet ; aan het rif zelve heeft hetzelfde
 „ vijftien vadem diepte , en verder , omtrent vijftien
 „ vadem van den oever , konden wij den grond
 „ niet bereiken. Op dit zelfde rif hadden de eilan-
 „ ders zich verzameld : daarom konden wij ook
 „ zonder gevaar niet landen. Het waren omtrent
 „ achttien vaartuigen , die ons omringden , geen be-
 „ vatte meer dan zes man , verscheiden een' of twee ;
 „ ook waren zij allen zonder masten. Het getal der
 „ eilanders in de schuiten en aan den oever bedroeg
 „ bij de tweehonderd ; maar wij zagen onder hen
 „ slechts weinig vrouwen , en in het geheel geene
 „ kin-

„ kinderen. Het eiland is zeer boschrijk, en wij
 „ zagen zeer veel pandanus, maar daarentegen slechts
 „ weinige en zeer lage kokosboomen. Deze eilan-
 „ ders waren alle getatoueed, gelijk die welken aan
 „ het schip waren, en hadden ook zamengerolde
 „ bladen in de ooren.”

Dat wij het nieuwe jaar dadelijk met eene ontdek-
 king hadden aangevangen, schein ons een goed voor-
 teeken, en verblijdde ons allen zeer. Ik veranderde
 thans mijn plan, naar de *Kutusoffs-eilanden* te zeilen,
 en stevende, daar zich in de nabijheid van het
Nieuwjaars-eiland nog verscheiden groepen lieten
 vermoeden, met hulp van een' zwakken noordewind,
 Zuid-west, om weder in de parallel van 10° te komen,
 en vervolgens een' westelijken koers in te slaan. De
 parallel 10° , op de lengte van 189° , is op ARROWSMITHS
 kaart met zulk eene groote menigte eilanden be-
 zaaid, dat ik ze niet misfen kon, al bestond ook
 slechts het tiende gedeelte daarvan. Met zonnenon-
 dergang verloren wij het *Nieuwjaars-eiland* uit het
 gezigt, offchoon wij slechts weinig mijlen van het-
 zelve verwijderd waren, en laveerden gedurende den
 nacht onder weinig zeil, om het schip op één punt
 te houden.

Den 3den Januarij, op de breedte van $9^{\circ}, 59', 47''$,
 lengte $189^{\circ}, 38'$, vervolgden wij onzen koers
 naar het westen, zagen vele sneppen, maar geen
 land, en bevonden ons weldra, volgens de scheeps-
 rekening, op de breedte van $10^{\circ}, 2'$, lengte $189^{\circ}, 40'$.
 Ik oordeelde het thans onnoodig verder naar het

westen te gaan, in de overtuiging dat de op ARROWSMITHS kaart aangeduide eilanden zich ten minsten hier niet bevonden, en liet het schip naar het zuid-oosten wenden, om mijn geluk in deze rigting te beproeven. Toen ik tot 's avonds zeven ure dezen koers had voortgezet, bevonden wij ons op de breedte van $9^{\circ}, 47'$, zeven mijlen westelijk van de koerslinie des vorigen jaars, zonder van den top der mast land te kunnen ontdekken. Kort voor zonnenondergang straften wij een' pelikaan voor de stoutheid van ons zoo dicht over het hoofd te vliegen, dat wij hem met de handen hadden kunnen grijpen: een musketschot wierp hem in zee, en ik zettede, ondanks de hooge golven, eene boot uit, om dezen zeldzamen buit voor ons naturaliënkabinet te bekomen. Gedurende den nacht behielden wij onder weinig zeil onze plaats. Slechts zelden heeft men in deze streken een' helderen horizont; altijd schijnt een digte nevel op denzelfen te rusten.

Den 4den, op de breedte van $9^{\circ}, 43'$, lengte $189^{\circ}, 53'$, wilde ik dien dag nog in deze strek vertoeven: ik liet bij het aanbreken van denzelfen alle zeilen bijzetten, om tot den middag den koers west ten zuiden te vervolgen, en dan naar het zuid-oosten te wenden. Een frische noord-noord-oostewind begunstigde onze vaart; de *Rurick* liep zeven knopen. Het was bijna middag, en onze hoop schier verdwenen, toen wij eensklaps uit de mast de blijde tijding kregen dat in het zuiden ten westen land te zien was. Om een uur zagen wij reeds van de
 schans,

schans, op een' afstand van zes mijlen, eene reeks van kleine sterken met geboomte bevasnen eilanden, wier tusfchenruimten door riffen aangevuld was; zij strekten zich uit zoo ver het oog reikte, en ik had er reeds over de twintig geteld. Ik vervolgde de keten op een' afstand van twee mijlen, zag de branding in de tusfchenruimten vreeslijk woeden, en het water aan gene zijden der keten spiegelglad. 's Namiddags, om vier ure, bereikten wij de westlijke punt der groep. De eilanden hadden hier een einde, maar een laag rif, dat weinig boven het water uitstak, strekte zich naar het zuid-westen, en nam vervolgens onafzienbaar ver zijne rigting naar het zuid-oosten. Zoodra wij de westelijke punt des rifs hadden omgezeild, bevonden wij ons onder den wind in geheel stil water, en daar men hopen kon dat er misfchien tusfchen de riffen een doortogt te ontdekken was, naderde ik dezelve op tweehonderd vademmen, en vervolgde ze op dezen afstand. Het was mij uit de ondervinding bekend, dat de diepte naast zoodanige koraalriffen altijd zeer aanmerkelijk is, en daarom waagde ik het nabij zijnde dreigende gevaar te trotseren; bovendien is dit het eenige middel om dezen te onderzoeken, daar reeds op den afstand van eene halve mijl de passage niet meer zichtbaar is. D'ENTRECASTEAUX, die bij de opening der kust van *Nieuw-Caledonië* ook een' doortogt tusfchen de riffen hoopte te vinden, heeft dezelve, gelijk hij zegt, slechts op drie mijlen genaderd, en daarom kon hij misfchien de gewenschte

ontdekking onmogelijk doen. Zulk eene gevaarlijke navigatie vereischt trouwens de hoogste voorzigtigheid; nooit mag de matroos zich van den top der mast verwijderen, een tweede moet op de boegspriet, een derde op den bok, en de stuurman, met een' goeden kijker voorzien, in de mastkorf zitten, om tijdig voor ieder gevaar te waarfchuven. Kapitein FLINDERS zegt met regt in zijne reisbeschrijving, toen hij de *Torres-straat* onderzocht, die insgelijks met ontelbare riffen bezaaid was: „Wie „geene sterke zenuwen heeft, moet zulk een onderzoek laten blijven.” De mijnen lieten mij wel toe zulk een gevaar onder het oog te zien, niettegenstaande iedere plotslinge verandering van den wind met den dood dreigde, daar dan het fchip oogenblikkelijk kon vergaan. Maar ik was ook met mijne reisgenooten niet weinig op mijne hoede, en de manfchap ieder oogenblik gereed om het fchip te wenden. Onder zoodanige maatregelen vervolgden wij fchielijk onzen weg, zonder dat ons de geringfte opening of kromming des rifs ontging. De eilandketen lag ons in het noorden zes mijlen verwijderd; de weg derwaarts was ons door het twee vademmen breede rif verfperd; aan gene zijde van hetzelfde was het water ftijl, en de diepte fcheen aanmerkelijk. Zoo ver wij zien konden liep het rif naar het zuid-oosten, en wij bemerkten van den top der mast aan dezelfs einde een klein, maar hooger dan de overigen liggend eiland, dat zich waarfchijnlijk met het rif vereenigde. Eindelijk hadden wij

het

het genoeg twee doorgangen te vinden , waar wij , offchoon zij zeer eng waren , toch met den *Rurick* hoopten door te komen. Deze ontdekking , die niet alleen voor ons , maar ook voor ieder' zeeman gewigtig is , was ons onfeilbaar ontgaan , wanneer wij het rif niet op een' muskertschot genaderd waren. Het was reeds te laat om nog heden een onderzoek te doen , en wij verlieten gedurende den nacht deze gevaarlijke plaats.

De stroom had ons in den nacht zoo ver naar het noord-westen gedreven , dat wij in het geheel geen land meer zagen ; 's morgens om zeven uren ver- toonde zich ondertusfchen het eiland weder , en om negen ure bevonden wij ons weder op het gisteren verlaten punt. Ik zond thans den Luitenant Tschischmareff af , om de noordelijkfte der beide pasfages te onderzoeken , in welke hij wel eene aanmerkelijke diepte vond , maar het indringen des fchips onmogelijk oordeelde , daar het vaarwater slechts zelden vijf- tig vademen breed was , bestendig krommingen maakte , en bovendien de ingang de rigting had , dat de pasfaatwind nimmer uit denzelfen blies. Thans moest de pasfage , die zich vier mijlen zuidelijker bevond , onderzocht worden : wij hadden dezelve op den middag bereikt , bevonden ons met den *Rurick* tweehonderd vademen van den ingang , en deden , terwijl Tschischmareff in de boot den doorgang peilde , middagswaarnemingen , die de lengte en breedte dezer straat nauwkeurig bepaalden. Wij zagen Tschischmareff gelukkig tusfchen de riffen door-

komen, waarop hij het sein gaf van in den doorgang zelve geen grond, maar op de plaats, waar hij zich thans bevond, honderd vadem, en aan gene zijde van het rif zes en twintig vadem diepte boven koraalgrond gevonden te hebben; de smalste plaats in den doorgang gaf hij op honderddrieëntwintig vadem aan. Dit berigt verblijdde mij ongemeen, want nu kon ik hopen ook met het schip daarheen te komen, en deze zoo merkwaardige ontdekking te doen. Reeds door hunne gesteldheid wekken deze eilanden een hoog belang, naardien zij enkel door zeedieren ontstonden, en ik besloot zeer veel te wagen, eer ik het plan opgaf van in deze eilandenketen te dringen. De boot werd thans te rug geroepen, daar een frisch opstekende wind het verder onderzoek moeilijk maakte; ook onze positie werd thans gevaarlijk, daar de avond reeds begon te vallen, en ik was slechts op middelen bedacht, om mij gedurende den nacht in deze even zoo belangrijke als gevaarlijke streek op te houden, eindelijk verviel ik op een, dat wij, hoe gewaagd hetzelfde ook was, evenwel te baat namen, om ten minsten onze positie niet te verlaten. De Luitenant TSCHISCHMAREFF namelijk voer met werpankers naar het rif, maakte dezen daaraan vast; en toen hij het sein gegeven had dat het hem gelukt was, stuurde ik den *Rurick* er heen, bragt hem tot op vijftig vadem van de plaats, nam daar alle zeilen in, en hierop werd het schip met een' kabel van honderdvijfenzevenig vadem lengte aan de werpankers

vast-

vastgemaakt. Het was geschied, en zoolang de pasfaat uit het noord-oosten zijne rigting behield, had het ook geen gevaar, maar zoodra deze, gelijk hier dikwijls gebeurt, naar het zuid-oosten liep, waren wij zonder redding verloren. Daar lag nu de *Rurick* midden in den Oceaan, aan eene koraalklip vastgemaakt, onder de bescherming van God, op wiens hulp ik vertrouwde. Ik ontwaarde in dezen zonderlingen toestand een wonderlijk gevoel; een blik op de onstuimige zee deed mij ijzen; maar zag ik weder naar den doorgang, dan bezielde mij de aangenaamste hoop, aan welke ik mij gaarne overgaf. De riffen bestaan hoofdzakelijk uit graauwe korallen, die met slechts weinig rooden vermengd zijn. Bij laag water zijn de klippen een paar voeten hoog zichtbaar, hetgeen ook het geval was toen wij de werpankers leiden; maar alles was weldra bij het wassend water bedekt. Wij hadden op een' geringen afstand van daar veertig vadem diepte, die een weinig verder zoodanig toenam, dat wij geen grond meer bereikten. Aan de oostelijke zijde der straat heeft zich een klein zandeiland gevormd, hetwelk zeker door den tijd zich uitstrekken en, met planten bedekt, de gedaante der andere eilanden aannemen zal. Eene menigte haaijen omringden ons, die alles gretig verslonden wat over boord geworpen werd; dezen schijnen zich hoofdzakelijk aan de pasfaage op te houden, dewijl aldaar vermoedelijk vele vischen bij den regelmatigen stroom in- en uitzwemmen. Ook vliegende vischen stegen dikwijls in de lucht, die

waarschijnlijk de roofvischen zochten te ontkomen. De boot, die de straat peilde, werd door haaijen aangevallen, die zich met riemslagen niet verdrijven lieten; twee daarvan werden gevangen, hetgeen zeer ligt was, daar zij den haak dadelijk inflokten, zoodra men hem in het water wierp. Wij hadden thans het onderzoek voleind; een rukwind uit het oost-noord-oosten, die ons een half uur vroeger zeer gestoord had, verontrustte ons weinig, daar het kabeltouw hield. Om middernacht bemerkten wij den stroom uit de straat, wiens grootste sterkte een' knoop bedroeg.

Den 6den Januarij, 's morgens om vier ure, liep de wind naar het oosten, en kort daarop naar het zuid-oosten, waardoor de *Rurick* het rif zoo nabij kwam, dat men gemakkelijk een' steen in de branding werpen kon. De diepte bedroeg hier drieëntwintig vadem. Daar er thans slechts eene streek meer uit het zuiden noodig was, om ons tegen de klippen te verbrijzelen, moest ik weg van mijnen post, en zelfs de werpankers terug laten, die diep onder water lagen, en wier ligting ons te veel tijd zou geroofd hebben. Het kabeltouw werd gekapt, de zeilen werden opgehaald, en zoo verwijderden wij ons onbeschadigd van het rif, in de nabijheid van hetzelfde laverende. Maar zoodra de zon boven den horizon verscheen, zetteden wij den koers weder naar den ingang, vonden den wind oost en oost ten zuiden, en namen dit oogenblik waar, daar hij ons toeliet zonder te laveren in het kanaal te dringen, hetwelk wij met volle zeilen invoeren. Om

ne-

negen ure en veertig minuten bevonden wij ons in het midden van het kanaal. Er heerschte eene doodstilte op het schip, waarbij men de bruisende branding aan beide zijden hoorde, en ieder was op zijn' post. Eindelijk riep de stuurman uit de mastkorf dat er geen gevaar meer was, want dat het water eene donkere kleur aannam. Werkelijk zeilde de *Rurick* op spiegelglad water; wij hadden de branding achter den rug, wenschten elkander geluk met het volbragte waagstuk, en zagen nu het eiland nieuwsgierig aan, dat wij hoopten te bereiken. De stroom, die in de engte twee knoopen liep, had ons ieder gevaar snel voorbij gevoerd, terwijl wij slechts vijftien minuten van het begin tot aan het einde der straat doorbragten. De doortogt kreeg den naam van de *Ruricks-sstraat*. De wind liet ons een' regelregten koers toe naar de westelijkste eilanden, waar wij op den 4 van het westen naar het oosten rookkolommen, en door een' verrekijker ook menschen zagen, een aanblik die onze triomf, hier ingedrongen te zijn, zeer verhoogde; maar ondanks de begeerte om de bewoners van dit onbekende eiland te leeren kennen, zeilden wij slechts langzaam en voorzigtig, en wierpen dikwijls het dieplood, om op geene ondiepte te geraken. Onmiddellijk na dat wij de *Ruricks-sstraat* verlaten hadden, bedroeg de diepte zesentwintig tot zevenentwintig vadem, boven een' bodem van levendige korallen; naarmate wij het eiland naderden nam zij regelmatig af, en wij vonden op een' afstand van twee mijlen

acht-

achtien vademen. De grond, die fomwijlen uit fijn koralenzand beftond, liet ons hopen in de nabijheid des eilands goeden ankergrond te vinden, en de Luitenant TSCHISCHMAREFF, die met de boot vooruit was, gaf ons weldra het fein, dat hij tien vademen diepte boven fijn koraalzand gevonden had, waarop wij onzen koers derwaarts namen (*). In het noorden lag ons thans op een' afstand van tweehonderd vademen het rif, hetwelk het derde eiland met het vierde vereenigde; op denzelfden afstand befchuttede ons in het oosten een bij laag water zichtbaar koraalrif, en wij lagen in geheel glad water, dat op deze plaats zelfs door den hevigften wind niet verontrust werd. Ons uitzigt bepaalde zich thans in het oosten tot de eilandenketen; in het westen zag men het rif, hetwelk wij van buiten hadden omgezeild. In het zuiden hadden wij een' zuiveren horizon voor ons, daar zelfs van den top der mast het rif, waardoor wij gezeild waren, niet ontdekt kon worden, en slechts het kleine hooge eiland, waarvan ik vroeger sprak, was zichtbaar. De verdere geographie dezer eilandengroep was tot heden voor ons in duisternis gehuld, doch het liet zich vermoeden dat in het oosten eene verbinding plaats hebben moest, daar uit die streck geene hooge golven kwamen. Wij waren vooreerst met onzen toefland zoo aangenaam bezig, dat wij het verder onderzoek uitftelden. Ik beflot de

(*) Op de hier bijgevoegde kaart is onze ankerplaats en de ligging der eilanden naauwkeurig aangewezen.

de plaats niet eer te verlaten voor ik dezelve door verſcheiden waarnemingen astronomiſch bepaald, mijne chronometers tot de verdere vaart onderzocht en eenig ſcheepswerk volbragt had, hetwelk zich in de open zee niet liet verrigten. Op onze ankerplaats vonden wij het water zoo helder, dat op tien en twaalf vademmen de grond te zien was. De drie eerſte eilanden hebben wij onbewoond gevonden, offchoon overal menſchenſporen zichtbaar waren. 's Namiddags om drie ure zagen wij eene boot onder zeil uit het oosten komen, welke aan het vierde eiland landde, aldaar iets loſte, en toen haren koers naar ons toenam. Aan het groote zeil en de kunſtige manoeuvres beſpeurden wij dat zij geheel die der *Kutusoffs-eilanden* geleek. Zij naderde den *Rurick* op vijftig vademmen; het zeil werd geſtreken, en een oud man aan het roer, waarſchijnlijk de bevelhebber, wees ons eenige vruchten, waarbij hij veel ſprak. Het dikwijls herhaalde *Aidara* herinnerde ons aan het *Nieuwjaars-eiland*, waar wij het dikwijls gehoord hadden. Het gelukte ons niet hen nader aan het ſchip te lokken; altoos wisten zij zich door laveren op een' zekeren aſtand te houden. Het ſchip beſchouwden zij met veel nieuwsgierigheid, maar ons ſchonken zij niet de geringſte opmerkzaamheid. Ik beproefde eindelijk eene kleine boot naar hen af te zenden, maar zoodra zij deze in zee zagen, verwijderden zij zich, en toen de onzen hen inhaalden, wierpen zij zeer verſchrikt bij de nadering der boot broodvrucht, kokosnoten en pandanus er in. Eenige ſtukken

110 VAN DE SANDWICHEILANDEN

ken ijzer ondertuschen, die men hen aanbood, verminderden hunne vrees, en zij namen die gaarne aan. Thans werd er veel gesproken, zonder dat men elkander kon verstaan, en eindelijk verlieten ons de wilden, terwijl zij hunnen weg naar het vierde eiland namen, werwaarts zij ook ons door teekenen noodigden. Uit deze eerste zamenkomst liet zich besluiten dat wij met een goedhartig volk te doen hadden. Hunne wijze van zich te tatoueren en te kleeden is de zelfde als op het *Nieuwjaars-eiland*, en zij zijn hoogstwaarschijnlijk van denzelfden stam. Wij rekenden ons zeer gelukkig op deze veilige plaats te zijn, toen het weder betrokken en de wind frisch werd.

Den 7den zond ik 's morgens de barkas en baydaar naar het achtergelaten werpanker, hetwelk men 's namiddags gelukkig aan boord bragt. Ook heden manoeuvreerden onze nieuwe bekenden in onze nabijheid, allen met bloemkransen versierd en in hunnen besten tooi. Ik zond den Luitenant TSCHISCHIMAREFF en den Heer CHAMISSO naar het vierde eiland af, om, zoo het mogelijk ware, het vertrouwen van deszelfs bewoners te winnen, die ons volstrekt niet wilden naderen, en toen de oude bemerkte dat onze sloep dezen weg infloeg, draalde hij geen oogenblik om haar met luide blijdschapsbetuigingen te volgen. Wij zagen beide vaartuigen landen, en wat daar verder voorviel berigte hier de Luitenant TSCHISCHIMAREFF zelf.

„Ingevolge van uw bevel heb ik mij op het

Gei-

„ *Geiten-eiland* begeven, om deszelfs bewoners te
„ leeren kennen. Ik stuurde regelregt naar eene
„ plaats, die mij bekwaam scheen om te landen,
„ en de eilanders laveerden in hunne boot insgelijks
„ daarheen. Ik zag bij het aankomen eenige men-
„ schen, die rondom hunne hutten liepen, maar in
„ het bosch vlugten zoodra zij ons bemerkten. Ik
„ stapte in de nabijheid van eene hut aan land, en
„ toen ik niemand in dezelve vond, ging ik niet
„ verder, inaar wachtte het vaartuig der eilanders
„ af, die, dewijl zij daar niet hadden kunnen aan-
„ leggen, waar ik geland was, een vierdemijl lager
„ hadden moeten sturen. Ik liet mijne lieden in de
„ sloep, en ging alleen naar hen toe. Er stapten zes
„ menschen uit de kano, eenigen der vlugtelingen
„ kwamen hen te gemoet, maar verwijderden zich
„ aanstonds weder, en drie der zoo even gelanden
„ met hen; de drie overigen kwamen mij te ge-
„ moet. Ik begreep niet wat hen naar het bosch
„ dreef, de vrees of het plan tot eene overrompe-
„ ling, die mij ondertusfchen niet gevaarlijk scheen,
„ daar ik twee pistolen bij mij en mijne lieden in de
„ nabijheid had; doch toen zij nader kwamen, zag
„ ik dat zij geheel zonder wapenen waren, en alle
„ drie meer voor mij vreesden. Zij bleven twintig
„ schreden van mij af staan. Een bedaagd man hield
„ op boembladen iets wits in de hand, dat hij voor
„ mij bestemd scheen te hebben, maar waagde het
„ niet mij nader te komen; ondertusfchen brak hij
„ een' bladerrijken tak van een' boom, waarschijn-
„ lijk-

„ lijk als vredeteeken, ik deed dadelijk hetzelfde en
 „ trad naar hem toe, de man week in het eerst schuw
 „ terug, echter overreikte hij mij zijne gift, en
 „ herhaalde daarbij immer het woord *Aidara*. Ik
 „ ontving zijn geschenk, en offchoon ik de betee-
 „ kenis des woords niet verstond, herhaalde ik toch
 „ *Aidara*. Naderhand heb ik vernomen dat het
 „ vriend beduidt. Hierop reikte mij de vrouw, die
 „ bij hem en waarschijnlijk de zijne was, een' pan-
 „ danustak, en de derde, een jong mensch van
 „ twintig jaren, die geen geschenk voor mij in ge-
 „ reedheid had, reikte mij zijn eigen halsfieraad,
 „ waarmede ik mijn' hoed versierde. Hierop nam
 „ de oude man een' bloemkrans van zijn hoofd, en
 „ ik zettede dien aanstonds op het mijne. Dit gaf
 „ hen, naar het schein, moed, en wij gingen nu
 „ zamen naar de hutten, waar onze natuuronder-
 „ zoeker bij ons kwam, dien zij insgelijks met
 „ bloemkransen en halsfieraden beschonken. Thans
 „ liet ik mij ijzer geven, waarmede ik hunne ge-
 „ schenken beloonde; ook de overigen uit het
 „ bosch verschenen, en werden insgelijks met
 „ ijzer beschonken; zij verblijdden zich zeer daar-
 „ over, en drukten hunne vreugd en dankbaar-
 „ heid door herhaalde uitroepingen en groote vrien-
 „ delijkheid uit. Thans omringden ons alle eilan-
 „ ders, die dertien in getal waren en gedroegen
 „ zich vriendschappelijk en gulhartig, hoewel altijd
 „ ee.igzins schroomvallig. Zij waren allen ongewa-
 „ pend. Het gezelschap bestond uit een' man van
 om-

„ omtrent veertig jaren , eene jonge en twee bedaaude
 „ vrouwen , uit drie jonge lieden van twintig jaren
 „ en kinderen van negen tot vijftien jaren , een was
 „ slechts drie jaren oud , en werd nog op den arm
 „ gedragen ; de oude man had eene korte zwarte
 „ baard , kort zwart haar , en droeg eene korte mat
 „ om het lijf ; de overigen waren zonder baard ; de
 „ jonge lieden droegen ook matten , maar de kinde-
 „ ren waren geheel naakt. De vrouwen waren van
 „ de heupen tot de voeten in matten gewikkeld ; zij
 „ waren allen van tamelijk donkere kleur , maar la-
 „ ger en zwakkelijk van ligchaam. Zij kwamen mij
 „ zindelijk voor. De mannen waren met verschei-
 „ den vierkanten van donkerblauwe kleur beschild-
 „ derd , gelijk op het *Nieuwjaars-eiland* ; de vrou-
 „ wen hadden slechts weinig van deze schildering
 „ aan den hals en op den boezem. Allen droegen
 „ in hunne groote oorgaten zamengerolde bladen ;
 „ de hals was met een snoer van schelpen versierd ,
 „ en op het hoofd droegen zij bloemkransen. Zij
 „ hebben veel overeenkomst met de bewoners van
 „ het *Nieuwjaars-eiland* ; hunne gezigten drukken
 „ goedhartigheid uit. Ik moet aanmerken dat wij
 „ hier eene familie voor ons hadden , van welke de
 „ bedaaude man het hoofd was. Onze natuuronder-
 „ zoeker gaf den vader watermeloenenzaad , en leer-
 „ de hem hetzelfde planten , en ik vernam zoo goed
 „ als ik kon , van waar zij het water bekwamen ,
 „ dat in kokoschalen bij hen stond : zij verftonden
 „ mij , en bragten mij op de plaas , waar bijna in
 II. DEEL. H „ het

„ het midden des eilands het regenwater van de
 „ hoogere punten des eilands zich in eene diepte
 „ verzamelt. Hierop gingen wij naar den oever,
 „ waar wij eenige groote boomen vonden, die de
 „ zee had aangespoeld en naar eiken geleken. Toen
 „ wij weder bij de hutten waren aankomen, wer-
 „ den wij door het opperhoofd in de zijne genoo-
 „ digd, die uit een dak, op vier palen rustende,
 „ bestond. Onder hetzelfde waren twee matten uit-
 „ gespreid, waarop wij ons moesten nederzetten.
 „ Eene vrouw bereidde eene pandanusvrucht, die
 „ zij met een' steen zacht klopte, vervolgens perste
 „ de man het sap in eene schelp, en offchoon dit
 „ alles met de handen geschiedde, werd het toch
 „ zeer zindelijk verrigt; toen de oude mij het
 „ sap reiken wilde, en er iets inviel, nam hij het
 „ niet met de vingers, maar met eene spaan er uit.
 „ Gedurende dezen tijd werd onze matroos in eene
 „ andere hut onthaald. Ik schonk het opperhoofd
 „ twee mesfen en eenige stukken ijzer, en de Heer
 „ CHAMISSO vischhoeken. Wij noodigden hem aan
 „ boord te komen, en hij scheen zeer over ons te
 „ vreden. Zoo hadden wij eene nieuwe vriendschap
 „ gesloten, en het woord *Aidara* werd dikwijls
 „ tuschen ons gewisfeld. Ook verzelden onze nieu-
 „ we vrienden ons allen tot aan den oever, en
 „ hielpen ons onze floep weder te water brengen.”

De geringe volksmenigte, die Tschischmareff
 aldaar aantrof, doet mij vermoeden dat zij hunne
 eigenlijke woonplaats elders moeten hebben, en dit

eiland slechts van tijd tot tijd bezoeken. Men bragt mij een' witten klomp, die los krijgt geleek, en wiens gebruik ik eerst later vernam, toen ik met de eilanders bekender werd. Er groeit namelijk hier eene plant, door de inwoners *Mogomuk* genaamd, wier wortel, die het voorkomen van een' kleinen aardappel heeft, in de zon gedroogd en gewreven, een fijn meel geeft, dat, in klompen gedrukt, langen tijd bewaard kan worden, zonder te bederven. Zal men er van eten, dan breekt men iets van dezen klomp af, roert het in eene kokoschaal met water, en kookt het tot het eene dikke brei wordt. De smaak is niet kwaad, en even als die van onze aardappelen. De plant groeit in het wild.

Den 8sten, 'smorgens, zagen wij het vaartuig onzer vrienden naar het oosten zeilen, waar het weldra verdween. Vermoedelijk gingen zij naar andere eilanden, om de tijding te brengen van het aangekomen groote schip met de blanke menschen. 's Namiddags voer ik aan land, in de hoop van nog eenige menschen te vinden, maar zij waren allen weg, en dit speet mij des te meer, daar ik mij van nuttige geschenken voorzien had; zes geiten, eene hen, een' haan en allerlei zaden, benevens yams, waren dingen, die hier niet te vermoeden waren, en waarmede ik hen voor de toekomst hoopte te verrijken. Wij landden tegenover de hut, waar gisteren TSCHISCHMAREFF zoo vriendelijk ontvangen was; de geiten kregen hare vrijheid, en vielen gretig op het schoone gras aan, dat zij, na zulk eene

lange zeereis, hier dadelijk naast de hut vonden; de haan beklom, met zijne hen, aanstonds het dak van dezelve, en verkondigde, door luid kraaijen, dat hij bezit er van genomen had, terwijl hij eene haagdis, die hij daar oppikte, eerlijk met zijne gemalin deelde. Ik plantte de yams in de nabijheid der woning, en op eene wandeling, die wij in het binnenste des eilands deden, zaaide de Heer CHAMISSO onze mede-gebragte zaden op verscheiden plaatsen.

Na een vlugtig onderzoek vonden wij dat dit eiland, gelijk alle overigen, uit koraalmoer bestond. Het hier bouwt uit de diepte der zee naar boven, en sterft, zoodra het de oppervlakte bereikt. Uit het gebouw vormt zich dan door het eeuwige af-en aanspoelen der zee, een graauwe kalkaardige steen, die bij alle eilanden de basis schijnt te zijn, en, allengs met zand beworpen, een zandeiland wordt, hetwelk door den tijd in grootte toeneemt, en door het zaad (*), hetwelk de zee aanspoelt, met

(*) Dit zaad is van zoodanig eene gesteldheid, dat het jaren lang op zee rondrijven kan, zonder te bederven, daar hetzelfde in eene dikke schaal verborgen ligt. Het heeft zijn' oorsprong waarschijnlijk aan de kusten van *Amerika*, van waar het door den vloed in zee gedreven, door den sterken stroom, die tuschen de keerkringen van het oosten naar het westen gaat, eindelijk naar deze eilanden gebragt wordt. Om zich van de mogelijkheid te overtuigen, herinnere men zich het Japansche schip (blz. 88, aant.), hetwelk door den stroom van het oosten naar het westen, in zeventien maanden van de Japansche kust tot naar *Californië* gebragt werd.

met planten bedekt wordt, die door het afvallen der bladeren ten laafsten eene zwarte krachtige aarde voortbrengen. Ik kan mij met geene uitvoerige verklaring van het ontstaan der koraaleilanden inlaten; zij behoort tot het vak der geleerden, en van dezen verwachtte de lezer nadere opheldering deswegens. Het eiland was op sommige plaatsen met ondoordringbare boschen bedekt, waaronder de pandanus, die een' lieflijken aromatischen geur verspreidde, het meest te zien was; den broodboom, die hier eene ontzaglijke dikte en hoogte bereikt, ziet men insgelijks overvloedig, doch de tijd der vruchten scheen voorbij te zijn. Kokosboomen waren er weinig, ondertusfchen vonden wij jonge boomen van deze foort, die eerst onlangs aangeplant waren. Van dieren hebben wij slechts middelmatig groote ratten en haagdisfen gezien; de eersten zijn zoo stout, dat zij naast ons liepen zonder het geringfte te vrezen. Landvogels hebben wij niet gezien. In een' vierkanten kuil, op eene lage plaats des eilands, vonden wij helder water van zulk een' zuiveren smaak, dat ik federt dagelijks daarvan halen liet. Toen wij het eiland verlieten, hetwelk ik den naam van *Geiteneiland* gegeven had, zagen wij de geiten, benevens den haan en de hen, op de oude plaats. Zeker zullen de inwoners over de nieuwe gasten zich hooglijk verwonderen, maar tevens zich overtuigen dat wij met een goed oogmerk hier waren, daar ik ook een stuk ijzer achterliet.

Des avonds en den volgenden nacht hadden wij

sterke rukwinden uit het noord-oosten, met regen, en den gden verliep de morgen onder allerlei arbeid, en vergeefs wachten op de eilanders. 's Namiddags zond ik eene boot om water te halen, en tevens moest de Stuurman CHRAMTSCHENKO aldaar eene grondlinie trekken en hoeken nemen. 's Avonds kwam de boot terug, met de tijding, dat men aldaar menschen gevonden had, die waarschijnlijk in den nacht waren aangekomen. De Stuurman bevestigte mij, dat men hem zeer vriendelijk ontvangen, eenige versierfelen, die hij weigerde aan te nemen, hem opgedrongen, hem op pandanuslap onthaald, en het bovendien aan geen onderhoud had laten ontbreken; hij zeide verder, dat hij geene vrouwen of kinderen had gezien, maar wel een' geheel oud' man, dien hij te voren niet gekend had. Onze aan land gebragte geschenken vond hij weder, terwijl de bok met de geiten eene kleine hut naast de grootere woning tot een nachtverblijf ingenomen hadden. De eilanders floegen slechts zijdelings het oog op deze dieren, en waren bij elke hunner bewegingen op het punt van weg te loopen. Men kan denken welk een' indruk zulk een nog nooit gezien dier met horens en eene lange baard op de wilden moest maken, en het is niet te verwonderen dat zij allen met een luid geschreeuw weglieden, als ik beproefde er een nader tot hen te brengen. Hun schrik herinnerde mij aan ROBINSONS VRIJDAG, die insgelijks om een' bok den grootsten angst had uitgestaan. De Stuurman zocht hen te doen begrijpen dat de geiten een

een geschenk van ons en tot hun voedsel bestemd waren, hetgeen zij eindelijk schenen te verstaan, daar zij dikwijls het woord *Aidara* herhaalden; met dit woord namelijk drukken zij zoo wel vriendschappelijke gevoelens als dankbaarheid uit. De hoenders waren hen bekend; zij noemden den haan *Kahu*, en de hen *Lia-lia-kahu*. Een stuk chits, dat wij gisteren in de hut hadden achtergelaten, lag nog op dezelfde plaats, en gaf hen een onbeschrijflijk genoegen, toen de Stuurman hetzelfde thans verdeelde. Wij hielden dit voor groote eerlijkheid, doch vonden, bij nadere bekendschap, dat zij erge dieven en slechts uit vrees zoo onthoudend waren. Gedurende den tijd van ons verblijf alhier, hebben wij verscheiden waarnemingen gedaan en eene menigte afftanden opgenomen.

Nadat nu de lengte en breedte van onze ankerplaats zorgvuldig bepaald was, besloot ik de eilandketen verder naar het oosten te vervolgen, en vaardigde reeds den 10den, 's morgens om vijf ure, den Luitenant TSCHISCHMAREFF met de barkas af, om eene ankerplaats te zoeken, die wij van hier in een' dag bereiken konden. Want daar de wind hier gewoonlijk oostelijk en bij dag frisch waait, kan men in deze rigting niet ver voortkomen, hetgeen mij ondertuschen van mijn plan niet kon afbrengen. Des morgens hadden wij schoon weder, maar 's namiddags verhief zich een hevige storm, die de barkas dwong naar het schip terug te keeren. De Lui-

tenant TSCHISCHMAREFF was zeven mijlen voortgedrongen, zonder eene veilige ankerplaats te vinden; niettegenstaande bodem en diepte op sommige plaatsen het ankeren toelieten, was men toch nergens tegen de golven uit het oosten gedekt, die een sterk waggelen des schips bewerken; en daardoor de ankertouwen in gevaar brengen van door de koralen afgesneden te worden. Hij bemerkte op deze vaart verscheiden koraalbanken, die van de eilandketen in het zuiden lagen. Digt naast de riffen bestaat de bodem uit fijn zand, maar tegenover het eiland uit levendige koralen. Terwijl TSCHISCHMAREFF het *Geiten-eiland* passeerde, zag hij menschen op de tusschenriffen, die den tijd der ebbe waarnamen om van het eene eiland naar het andere te gaan; alle overige eilanden schenen hem onbewoond.

Daar volgens TSCHISCHMAREFFS berigt het onderzoek met de barkas zwarigheden had, deels dewijl de hevige wind hem weinig liet vorderen, deels ook dewijl de goiven aanhoudend er in floegen, besloot ik bij het eerste schoone weder met den *Rurick* zelve eene poging te doen. De volgende dag was daartoe niet gunstig: ik bleef dus voor anker, en voer 's namiddags naar het *Geiten-eiland*, om aldaar waarnemingen met het inclinatorium te doen. Menschen zag ik er niet, maar des te meer ratten, die mij dikwijls in mijn werk stoorden, dewijl ik ze weggagen moest. Eene der geiten, die waarschijnlijk van de veranderde kost te veel gegeten had, vond ik

ik dood. Onze ankerplaats heb ik den naam van *Kersnacht-haven* gegeven, omdat wij, volgens den ouden stijl, deze feestdagen aldaar doorbragten.

Den 12den blies de wind hevig uit het noord-oosten, en scheen mijne onderneming niet gunstig, evenwel bevonden wij ons reeds des morgens om zes ure onder zeil, dewijl ik hoopte dat het schoone weder ook heden met zonnenopgang wederkomen zou, gelijk reeds dikwijls gebeurd was. Wij laveerden in het eerst met goed gevolg, echter duurde de vreugd niet lang; de wind werd immer heviger, en de lucht zoo betrokken, dat het land ons dikwijls verborgen was. De marszeilen moesten met een reef gevoerd worden, waardoor de marschoten dikwijls braken, en ons veel tijd roofden. Al deze ongemakken hadden wij ondertuschen moedig gedragen; doch toen de zon thans door een' enkelen blik de voorwerpen om ons heen verlichtte, riep de wacht uit den top der mast en tegelijk de Stuurman uit de mastkorf: „Wij zijn ooringd van on-, diepten! Wij zitten midden in koraalriffen!” In een oogenblik werd het schip tegen den wind gewend, en het was de hoogste tijd, want juist waren wij op het punt van over eene ondiepte te zeilen, die het donker weder ons verborgen had; maar naauwelijks hadden wij den tijd om onzen gevaarlijken toestand te bespeuren, toen de zon ook weder met wolken bedekt werd, en wij van nieuws in gevaar kwamen. De meesten dezer banken bereiken naauwelijks de oppervlakte des waters, hebben een-

geringen omtrek, en rijzen lijnregt uit den grond op. Bij helder weder wordt men ze reeds op een' aanmerkelijken afstand gewaar, daar zich iedere ondiepte door eene donkere plek op het water onderscheidt; maar is de lucht betrokken, dan heeft de gansche oppervlakte eene donkere kleur, en men bemerkt het gevaar eerst, wanneer men hetzelfde naauwelijks meer ontwijken kan. Zoo ging het ons ook, want toen het schip naauwelijks gang kreeg, bespeurden wij eene ondiepte: er werd gewend en weder gewend, en eindelijk kregen wij regen, die ons in duisternis hulde, en rukwinden, die nogmaals de marschoten braken. Ik dacht thans niet meer aan verder voortdringen, en was slechts bezorgd om het schip onbeschadigd in onze haven terug te brengen. Na ontelbare wendingen tusfchen koraalbanken en ondiepten, gelukte het ons werkelijk onze ankerplaats, maar uiterst vermoeid, te bereiken, nadat wij drie uren in eene waarlijk pijnlijke werkzaamheid hadden doorgebracht. Wij waren op deze mislukte expeditie zeven mijlen naar het oosten voortgedrongen, hadden in deze rigting van den top der mast land gezien, en vermoedden dienvolgens dat wij ons in een' eilandenkring bevonden. Niet alleen dezen dag, maar ook nog den 13den hadden wij slecht weder, de eene rukwind volgde op den anderen, en eenigen waren zoo hevig, dat ik voor het anker-touw bekommerd was; na een' hevigen plasregen werd het stiller. Ik zond 's namiddags eene boot naar het *Geiten-eiland*, om water te halen, hetgeen

da-

dagelijks geschiedde, om onzen watervoorraad van de *Sandwich-eilanden* te sparen. Het vergaderde regenwater deugt niet om te bewaren, daar hetzelfde reeds na zes dagen stinkend wordt. Wij zagen ondertuschen eene kano, uit het oosten komende, aan het *Geiten-eiland* landen, en de Onder-officier berigtte mij dat hij aldaar menschen gevonden had, die hem vriendelijk ontvingen, waarbij zelfs eenige vrouwen zich beijverd hadden om hem met zang en dans te onderhouden. Wij vierden heden het Nieuwejaar, naar den ouden stijl, door te rusten, en ik hield mij met het plan bezig om eene vaart op booten te ondernemen, zoodra het weder wat zachter zou worden.

Den 14den, des morgens, zagen wij nogmaals uit het oosten eene kano onder zeil aan het *Geiten-eiland* landen; het was de tweede van deze soort, en ik hoopte thans zeker dat het waar verblijf dezer wilden aan het oostelijk gedeelte der eilandengroep zijn moest. De Stuurman, dien ik naar het eiland gezonden had, keerde met het berigt terug, dat hij vreemde eilanders gevonden had, op gebakken visch en broodvrucht onthaald en insgelijks door de vrouwen met zang en dans onderhouden was. Iedere zamenkomst, die wij tot heden met de wilden gehad hadden, bewees ons hun goedhartig karakter. De geiten waren voor hen nog altijd voorwerpen van angst, en heden had eene zich nog bijzonder geducht gemaakt. Toen namelijk de Stuurman naar de hutten ging, reikte de oudste hem, als vrede-

tee-

teeken, een' bloemruiker; de bok gaat in dit oogeblik op zijn' reisgenoot los, en rukt in het voorbijgaan den verschrikten wilden den ruiker met zulk eene gezwindheid uit de hand, dat deze een' stoot met de horens kreeg: natuurlijk liep hij met al zijne medgezellen onder luid geschreeuw weg, en slechts met moeite gelukte het den Stuurman, hen tot hunne woningen terug te lokken, nadat hij de geiten in het bosch gedreven had.

Het weder was heden ongemeen schoon, en onzer onderneming gunstig: spoedig werden alle toebereidselen gemaakt, en 'smiddags, om een ure, verliet ik in twee goed gewapende booten, in gezelschap van de Heeren geleerden, den Luitenant Tschischmareff en eenige matrozen, den *Rurick*. Wij waren in het geheel negentien man, en hadden ons voor vijf dagen van levensmiddelen voorzien. 's Namiddags, om drie ure, bereikten wij het vijfde eiland, waar ik besloot den nacht te vertoeven, om bij het aanbreken van den dag de reis verder naar het oosten voort te zetten. Ik maakte opzettelijk heden slechts zulk een' korten weg, om mijne lieden, die aanhoudend moesten roeijen, niet te zeer te vermoeijen; bovendien wenschten wij allen hier onze nieuwsgierigheid te voldoen, dewijl wij de korallen, zoo wel op het eiland als op de riffen, wilden onderzoeken. Het viel dat wij juist bij den hoogsten stand des waters landden, en daarom de booten gemakkelijk in een kanaal konden brengen, dat zich tusschen het vijfde en zesde eiland gevormd had,

had, bij het invallen der ebbe lagen zij zeker op het drooge, weshalve wij ten tijde van den vloed na twaalf uren niet verzuimen moesten ze weder vlot te maken. Het leger werd onder de schaduwe van een' pandanus opgeslagen, en terwijl men vuur maakte, om thee te zetten, doorliep ik met een geweer het eiland, en de Heeren geleerden hielden zich met de korallen bezig. Weldra had ik het eiland in alle rigtingen doorkruist, daar hetzelfde slechts eene halve mijl in den omtrek heeft. Het inwendige van hetzelfde bestaat uit groote gestorven koraalblokken, die slechts ten hoogsten met twee duimen groeiarde bedekt zijn, terwijl deze op het *Geiten-eiland* op sommige plaatsen reeds drie voeten bedraagt. Dit onderscheid bewijst dat dit kleine eiland veel later ontstaan is, en op de ganse keten heeft zich naderhand de opmerking bevestigd dat de kleine, in vergelijking met de groote eilanden, veel ten achteren en de vegetatie slechts schraal is, daar het hen nog aan aarde ontbreekt, die eerst na vele jaren door het afvallen en verrotten der oude bladen ontstaat. Het punt, waarop ik mij bevond, vervulde mij met verbazing, en ik aanbad Gods almacht, die kleine dieren de kracht verleende om zoodanige werken voort te brengen. Mijne gedachten verloren zich, wanneer ik den ontzaglijk langen tijd overwoog, die verlopen moest, eer zulk een eiland uit de onmeetlijke diepte der zee op derzelver oppervlakte zichtbaar wordt. In de toekomst zullen zij eene andere gedaante aannemen, naardien alle eilanden

den zich vereenigen en eene kringvormige landstreek uitmaken, in wier midden zich een meer bevindt, en ook deze gedaante verandert weder, want immer bouwen deze dieren voort, tot zij de oppervlakte bereiken, en zoo zal hier eens het water verdwijnen, en een enkel groot eiland zichtbaar zijn. Het is eene zeldzame gewaarwording, op een levend eiland te gaan, in welks diepte alles in groote werkzaamheid is; en in welken hoek der aarde kon men dringen, waar men geen menschen vond! In het diepste noorden, tusfchen ijsbergen, onder den verschroeienden evenaar, en zelfs midden in den oceaan, op eilanden die door dieren ontstaan zijn, treft men hen aan.

Ik bezocht ook het zesde eiland, waarheen ik ten tijde der ebbe droogvoets komen kon, en vond hetzelfde in alles gelijk het vierde; aan de oevers, die aan de open zee zijn blootgesteld, woedt de branding vreeslijk; het schuimende water spuit verscheiden vademen in de hoogte, en lange koraalblokken, die waarschijnlijk bij hevige stormen van de riffen afgebroken en aan land geflingerd zijn, liggen verstrooid in het rond; eene menigte horens en schelpen van onderscheiden foort en koraalbrokken bedekten den oever. Nadat ik vergeefs naar een' vogel uitgezien had, die verdiende in onze verzameling opgenomen te worden, keerde ik in ons leger terug, waar wij ons allen vrolijk om den theeketel verzamelden, en ons hartelijk verblijdden op zulk een merkwaardig eiland te zitten, dat wij zelf ontdekt had-

hadden. CHAMISSO en ESCHSCHOLTZ keerden met eene menigte zeldzame koralen en zeedieren terug; hun gesprek daarover was onderrigtend, en wij luisterden met opmerkzaamheid, tot ratten en haagdisfen ons verftrooiden, terwijl zij onze befchuit ftalen. Volgens onze Heeren geleerden onderscheiden deze ratten en haagdisfen zich niet van de Europeefchen: men vroeg hoe zij hier gekomen waren, en deze vraag laat zich enkel door het vergaan van een fchip aan dit eiland oplofen. Dezelfde vraag ontftond ook, toen onze kamervliegen ons hier in onophoudelijke beweging hielden. Aan de boomen zagen wij vele fchelpkreeften rondkruipen, die hare woning altijd mededragen. Zoo naderde de avond onder allerlei belangrijke onderzoekingen en aanmerkingen, en ons maal, dat uit Engelsch patentvleesch beftond en ons heerlijk fmaakte, vervulde ons met dank jegens den uitvinder van hetzelve.

's Nachts liet ik vuur branden, en twee fchildwachten met geladen geweer moesten aan beide zijden van het leger ftaan, om hetzelve in geval van nood door een fchot op de been te brengen; bovendien fliepen wij in onze kleederen, en hadden onze wapens naast ons. Offchoon deze maatregelen onder zulk een goedaardig volkje bijna te angstvallig waren, wilde ik toch van de wet, die ik mij had voorgefchreven, nooit de hoogfte voorzigtigheid te verzuimen, ook hier niet afgaan. Wij bragten den nacht gerust door, evenwel ontweek mij de flAAP, dien de verwachting der te hopen ontdekkingen verdreef.

dreef. Het vuur in den donkeren nacht, het roepen der schildwachten, het woest gezang der eilanders op het *Geiten-eiland*, het dof gebruis der branding, en de geheel vreemde plaats, waar ik mij bevond; bragten een wonderbaar gevoel in mij te weeg, dat mij wakker hield, en bijna benijdde ik mijne medgezellen, die allen gerust sliepen.

's Morgens, om drie ure, moest, volgens mijne berekening, het water zijn' hoogsten stand bereikt hebben. Ik liep naar onze booten, en vond, tot mijne spijt, dat het kanaal te weinig water had om ze er uit te brengen; weshalve wij ons genoodzaakt vonden, den vloed, met welken wij geland waren, ook heden weder af te wachten. Wij hielden ons ondertusfchen bezig, daar het weder heerlijk was, met het onderzoeken der korallen, en toen het water rees, beval ik de barkas te laden. Juist toen wij gereed waren om de reis weder aan te nemen, riep de wachthebbende matroos dat hij twee kano's uit het oosten zag komen, waarvan de eene zeer groot was; zij hadden ons gezien, en kwamen naar het eiland toe. Ik besloot de vaartuigen af te wachten, liet de geweren in gereedheid brengen, en stond zelf met Tschischmareff en de Heeren geleerden ongewapend in gespannen verwachting aan den oever. Weltra ankerden beiden op een' geringen afstand, en de bekwaamheid, waarmede zij hunne kano's onder den wind bragten en de zeilen innamen, bewees ons dat zij zeer geöefende zeelieden waren en gaf ons veel genoeg. Hunne zeilen bestonden uit fijn gevlochten

ten

ten matten, en hadden zulk een kunstig fatzoen, dat ook de scherpfte zijwind er invallen moest. Het groote vaartuig, waarop wij vijftewintig man telden, was dertig voeten lang, had van achter eene kleine hut, en van de zeer hooge mast hingen eene menigte touwen neder. Nadat zij onder veel geweld hun werk verrigt hadden, sprongen vier man in het water en zwommen naar ons toe. Met een' grooten kinkhoorn voerde een van deze den trein aan, de overigen volgden met kokosnoten en de pandanusvrucht, en de terug geblevenen verwachtten met stilzwijgen den uitflag van het gezantschap, hetwelk met veel onbeschroomdheid tot ons trad. De aanvoerder met den kinkhoorn onderscheidde zich door zijn geheel voorkomen zeer voordeelig; hij was een lang rijzig man van dertig jaren; zijn zwart op het hoofd sierlijk zamengebonden haar was versierd met een' krans van witte bloemen, in de gedaante van eene kroon; in de buitengemeen groote oorgaten, gelijk ik reeds op het *Nieuwjaars-eiland* gezien had, droeg hij rollen van schildpad met bloemen versierd, om den hals hingen vele bonte versierfelen, ook was hij onderscheiden van de overigen en veel sterker getatoueed, hetgeen hem het voorkomen van een' geharnast' man gaf; zijn door veelzeggende oogen bezielde gezicht was met eene kleine baard en knevels versierd. Verbazing, vrees en nieuwsgierigheid wisfelden af in zijne gelaatstrekken; maar zich zelve overwinnende, trad hij met een' majestueusen gang naar mij toe, en overhandigde mij met de her-

haalde uitroeping *Aidaru!* zijn' kinkhoorn (*). Zijne medgezellen leiden de vruchten aan mijne voeten, zagen ons gedwongen vriendelijk aan, maar fidderden zeer, inzonderheid een van hen, die werkelijk convulsive bewegingen had. Wij zochten het gezantschap moed in te boezemen, hetgeen ons tot op bij een' na ook tamelijk gelukte, en ons vriendelijk gedrag scheen hen zeer te verrasfen. Ik liet aan den oever een rood laken uitspreiden, noodigde den aanvoerder om te gaan zitten, en zettede mij, terwijl de anderen ons in een' kring staande omringden, naast hem. Hij zat met veel welvoeglijkheid op de Aziatische wijze, werd immer levendiger, en deed vele vragen, terwijl hij nu op de zee, dan op de zon en den hemel wees. Ik begreep eindelijk dat hij verlangde te vernemen, of wij uit de zee of van den hemel kwamen; en toen ik hem te kennen gaf dat ik zijne taal niet verstond, werd hij misnoegd over zich zelve, en sprak immer luider en sneller, terwijl zijne oogen op alle voor hem geheel nieuwe voorwerpen rustloos rondzweefden, zonder dat hij echter zijn gesprek afbrak. Behaagde eene zaak hem bijzonder, dan kon hij zich niet wederhouden van er naar te grijpen, en naar derzelve gebruik te vernemen;

(*) Ik heb naderhand vernomen dat de aanvoerder zich van dezen hoorn in den oorlog bedient, en dien slechts aan zijn' overwinnaar afgeeft. Waarschijnlijk hielden zij ons voor bovenaardiche wezens, en zich reeds daardoor voor overwonnen.

V

Zijne
en,
rden
con-
tant-
p bij
drag
oever
erder
deren
hem.
tische
ngen,
n he-
angde
nemel
k zij-
zich
erwijl
voor-
echter
n bij-
an er
verne-
men;

zich
lechts
n zij
rdoor

R A R I C K .

men
gaf
o—
geen
van
zelf
klon
tot
de.
die
ik l
spro
won
den
ten
geen
RIC
hem
zich
onde
nen
fche
wer
eeni
wel
lang
nog
te
te

men; konden wij hem zulks begrijpelijk maken, dan gaf hij zijne verwondering door een lang gerekt *o—h!* te kennen; zijne medgezellen, die anders geen geluid gaven, herhaalde het, en de derde echo van het lange *o—h!* klonk uit de kano's. Hij zelf riep hen luid toe wat hij gezien had: nogmaals klonk het *o—h!* en dan vervolgde hij zijn gesprek, tot een nieuw voorwerp zijne opmerkzaamheid boeide. Onder anderen greep hij naar eene blikken doos, die hij nieuwsgierig aan alle kanten bezag, en toen ik het deksel opende, met zijn luid *o—h!* terug sprong. Hij riep dadelijk den lieden in de kano het wonderlijke voorval toe, en toen ik thans verscheiden dozen opende, geraakte hij van verbazing buiten zich zelve, en de eentoonige uitroeping had geen einde. Ik zal dezen nieuwsgierigen man RARICK noemen, want zoo noemden zijne medgezellen hem, en het was voor mij vermakelijk dat zijn naam zich slechts door eene letter van dien van ons schip onderscheidde. Nadat ik mij lang met den beminnenswaardigen RARICK onderhoud, en hij mij schelpkranen en verscheiden anderen zijner sierlijke werkstukken opgedrongen had, liet ik uit de booten eenige mesen, scharen en ijzer brengen, en naauwelijks verscheen het laatste, dat uit drie duimen lange stukken van oude hoepen bestond, of zij gaven nogmaals hunne verbazing door een luid *o—h!* te kennen, en men las de begeerte om dezen schat te bezitten in hunne vurige blikken. *Meut! meut!*

(zoo noemden zij het ijzer (*)) klonk thans van mond tot mond; op de kano's ontfond een vreeslijk geschreeuw, en zes man, die de aantrekkende kracht niet konden wederstaan, sprongen in het water, voegden zich bij ons, om het ijzer aen te gapen, en men hoorde niets dan *Meul! meul!* Ik schonk RARICK eenige stukken ijzer, een mes en eene schaer; hij vatte zijn' schat met beide handen, drukte hem vast aan zijne borst, alsof hij vreesde hem weder te verliezen, en kon zich met het denkbeeld niet vertrouwd maken zulk eene onmeetlijke kostbaarheid te bezitten, die de overigen met gretige blikken vertoonden. Toen eindelijk ook de beurt aan hen kwam, helderden hunne nijdige gezigten zich op; hunne blijdschap was uitgelaten; allen sprongen met hun ijzer als uitzinnigen in het rond, terwijl zij onophoudelijk *Meul! meul!* riepen. Hunne makkers in de kano's werden ongeduldig, eenigen waagden zich zwemmende aan land, en toen ook dezen beschonken waren, klonk het vreeslijk geweld van nieuws. Thans was de vriendschapsband gesloten; de wilden werden immer vrijer, schertsten en omarmden ons dikwijls. Ik zocht RARICK begrijpelijk te maken, dat

(*) Het gebruik van hetzelfde is dezen eilanders bekend; wij hebben naderhand een paar stukken bij hen gevonden, die zij waarschijnlijk uit de balken van een vergaan schip kregen. Zelfs zoodanige balken, die uit Amerikaansch hout schenen te zijn, kwamen later ons onder het oog.

dat ik naar het oosten wilde, waar ik zijne woning vermoedde; hij verstond mij, en zette zich bereidwillig in mijne boot. Wij vertrokken. RARICK zat naast mij, en de wilden bragten hunne kano met eené bewonderingswaardige snelheid onder zeil, daar hunne vaartuigen niet tot roeijen ingerigt zijn. Maar toen wij ons iets van hen verwijderen moesten, om elkander niet in den weg te zijn, ontzonk RARICK den moed: met ons alleen te zijn scheen hem toch gevaarlijk, en zijne vrees was zichtbaar in elke beweging; hoezeer hij haar ook zocht te verbergen. Van de kano's riep men dikwijls hem iets toe. Het gesprek tusfchen hem en zijne onderdanen werd immer levendiger, en zijn angst steeg met iederen riemslag; vruchteloos poogden wij hem gerust te stellen; eer wij er om dachten lag hij met al zijne schatten in het water, en zwom ijlings naar zijne kano, die hij beklom, en eensklaps naar het *Geiten-eiland* stevende. Onmogelijk konden wij gelooven dat zij ons, nadat zij zoo rijkelijk beschonken waren, geheel verlaten zouden; maar waarschijnlijk was het berigt van de baardige gehorende dieren ook hen ter ooren gekomen, en zij wilden hen thans beschouwen, en werkelijk bevestigde mijn Stuurman, die zich toevallig aldaar bevond, mijn vermoeden. Zij hadden met groote verbazing de geiten aangezien, waren verschrikt weg geloopt, toen dezen blaetten, en hadden elkander wederzijds, om hunne vrees, uitgelagchen.

Om drie ure verlieten ons onze nieuwe vrienden,

en wij haastten ons om nog voor zonnenondergang het negende eiland te onderzoeken, hetwelk wij om zeven ure bereikten, en waar ik besloot den nacht over te blijven, daar mijne matrozen van het roeien tegen den wind zeer uitgeput waren. Wij waren thans vijf mijlen van het schip verwijderd, en zagen nog immer in het oosten de open zee. Zoodra wij geland waren, doorliepen wij het eiland in alle rigtingen, om menschen te ontdekken, doch vonden slechts sporen van hen en pas verlaten hutten. In het midden des eilands stond een huis, hetwelk geheel naar die op het *Geiten-eiland* geleeke, maar aanmerkelyk grooter was; hetzelfde had de gedaante van een' Chineeschen tempel; een vierkant zeer net uit biezen vervaardigd dak, dat boven spits roeliep, rustte vijf voeten boven den grond op vier stijlen, en beschutte tegen de brandende zonnehitte; de wind blies verkoelend tusschen de stijlen door. De vloer was met koraalsteenen geplaveid, en de inwendige ruimte van het dak tot aan de stijlen door een fraai bearbeid traliewerk afgedeeld, in welks midden eene vierkante opening gelaten was, groot genoeg om er gemakkelijk door te kruipen. Zeker hebben de ratten de bewoners van dit eiland op het denkbeeld gebragt om hunne voorraadkamers binnen het traliewerk te bouwen, waar de ratten langs de platte stijlen niet kunnen komen. Hunne slaapvertrekken zijn met den grond gelijk gebouwd, en bestaan slechts uit een dak met twee ingangen. De woningen voor den dag zijn zoo groot, dat twintig of der-

dertig menschen zich daarin ophouden kunnen. Het huis, dat wij bezochten, was opgevuld met allerlei gereedschappen; vischnetten, vischhoeken, snoeren, vaten uit kokoschalen en dergelijken lagen bont door elkander. Deszelfs ligging maakte hetzelfde tot eene vriendelijke heremitaadje, want het stond in het midden van eene grasplaats, omringd en beschaduwd door broodboomen, die zoo dicht stonden, dat men slechts langs een smal voetpad aan het huis komen kon.

Dit eiland scheen ons ouder dan het *Geiten-eiland*, hetgeen wij uit de weelderige vegetatie en de hooge groeiaarde besloten. Kokosboomen waren ook hier zelden, maar overal zagen wij jonge pas geplante boomen van deze soort. Het schijnt bijna alsof deze eilanden eerst sedert kort bewoond zijn. Nadat wij vergeefs naar menschen rondgezien hadden, liet ik ons leger op eene groene plaats aan den oever opflaan; want afgemat door de hitte van den dag, zagen wij allen vol verlangen den avond te gemoet. De nachten zijn hier zeer schoon, en hebben het voordeel boven ieder' anderen der warme landen dat hier geen dauw valt, daar de koraaleilanden niet uitwaasfemen. De ketel met patentvleesch verzamelde ons tot een vrolijk maal, en hierop legerden wij ons op onze grasbedden, de blaauwe hemel was ons dak, vriendelijk vonkelde de hondsster boven ons, en eene heerlijke warme lucht omringde ons weldadig. De schildwachten waren verdeeld als in den vorigen nacht, maar wij hadden weder den aanval der

ratten uit te staan. Ik ontwaakte toen de dag begon te schemeren, en verlustigde mij in den opgang der zon: nooit, seheep het mij, zag ik haar heerlijker uit de zee verrijzen dan op dit lage eiland; nog rustte de nacht op de diepte, toen een gouden rook den opgang der zon verkondigde, na eên paar oogenblikken stond zij prachtvol daar, de zee straalde in haren weerglans; en leverde het verrukkelijkste gezicht op.

Den 10den Januarij waren wij reeds om zes uren onder weg. Een zwakke wind en de koele morgen lieten ons toe snel te roeijen. Aan het negende eiland veroorloofde de gesteldheid des bodems wel te ankeren, doch niet zoo gemakkelijk als in onze *Kersnacht-haven*. Hoe hooger de zon rees, hoe frischer de wind werd, en eerst op den middag bereikten wij het dertiende eiland, nadat wij van ons nachtverblijf vier mijlen hadden afgelegd. Hier versterkten wij ons door eên maal, en mijne matrozen, die ik geen zwaren arbeid in de brandende zonnehitte wilde laten doen, rustten eenige uren. Het eiland had slechts eene mijl in den omtrek, en was onbewoond; ten minsten ontdekten wij noch hutten noch waterbakken. Naar het zuiden strekt zich van hier uit een rif, door hetwelk zich aan het zuid-westelijk gedeelte eene kleine haven vormt, die tegen het oosten gedekt is. Wij beklommen een tamelijk hoogen boom, en zagen in het zuid-oosten land, waardoor ik in mijn vermoeden, dat wij ons hier in een' kring bevonden, versterkt werd. In
het

het noord-oosten, anderhalve mijl van ons verwijderd, lag een klein eiland, hetwelk hooger scheen dan alle tot hiertoe gezienen. Nadat wij ons middagmaal geëindigd hadden kondigden de schildwachten ons drie menschen aan, die van het westen langs het rif kwamen: de tijd der ebbe veroorloofde hen deze wandeling, en offchoon het water toch op sommige plaatsen zoo diep is, dat hetzelfde doorgezwommen moet worden, bedienen de inwoners zich nogtans van dezen weg met eene zekerheid als wij ons van onze openbare wegen. Door den verrekijker herkende ik RARICK met zijne medgezellen, en weldra verschenen zij, ongewapend en zeer verblijd van ons weder te zien, in ons midden. Mijn vriend was weder ongemeen spraakzaam, en offchoon ik in het eerst geen woord verstond, hielp deze spraakzaamheid ons toch allengs aan een' schat van uitdrukkingen, die wij opschreven, wanneer wij geloofden ze begrepen te hebben.

Zoo vernamen wij dat een man *Mamuan*, en eene vrouw *Redgini* heet; *Tamon* is aanvoerder, en zoodanig een was RARICK van de gansche eilandengroep. Met eene onbeschrijfelijke levendigheid drong hij thans op mij aan, en niemand kon begrijpen wat hij eigenlijk wilde hebben; eindelijk noemde hij alle zijne medgezellen, vervolgens zich zelve, en toen hij hierop mij vragende aanzag, rieden wij dat het hem om mijn' naam te doen was. Hij was zeer verblijd, toen hij zich verstaan zag, noemde zich thans met mijn' naam, en mij met den zijnen, waarbij hij

zoch te vernemen of ik er mede te vreden was. Daar mij reeds vroeger het gebruik der naamverwisingen bij vriendschapsverbonden op de *Zuid-zee-eilanden* bekend was, nam ik zijn' voorslag gaarne aan: ik heette thans RARICK, en hij, daar hij mijn' naam niet anders uitspreken kon, heette TOTABOE. De medgezellen van TOTABOE verruilden inmiddels de namen der Heeren geleerden tegen de hunnen, en onze omgang was hierop veel vertrouwder. Thans begonnen TATOBOES geleerde naarsporingen van nieuws; mijn geweer, welks gebruik ik hem niet waagde te wijzen, hield hem zeer bezig, onze klederen waren voor hem een voorwerp van de hoogste nieuwsgierigheid, en onze schoenen verwekten een algemeen gelach; inzonderheid toen een van hen, bij de eerste poging om daarmede te gaan, zoo lang hij was nederviel. Maar zij geraakten in de hoogste verbazing, toen ik mijn' rok uittrok en mijn' arm ontblootte; zij waren ontzet dat zij hem blank zagen, en konden zich niet wederhouden van hun lang o——h! daarover te uiten. Alle kostbaarheden, die ik RARICK gisteren geschonken had, droeg hij welbewaard in pandanusbladeren bij zich; om zich daarin te verlustigen, en om spoedig iets met de schaar te knippen, wikkelde hij ze somwijlen open, maar spoedig verborg hij ze weder in den gordel. Een kleine spiegel kwam niet uit zijne handen; hij zag er onophoudelijk in, en zijne medgezellen, die hij somwijlen een' blik in denzelfen vergunde, grepen haastig toe, om hunne evenbeelden te vangen, hetgeen hen

on-

oneindig veel vermaak gaf. Ondertusfchen ankerden RARICKS vaartuigen aan ons eiland. Hij verzocht mij hem naar zijne woonplaats te verzellen, waarbij hij naar het oosten wees, en wij kwamen overeen, dat zij vooruitvaren, en wij in onze booten hen volgen zouden. Het was vier uren toen wij ons inscheepten, en ik nam den weg naar het hooge eiland in het noord-oosten, dat ik besloot te onderzoeken, dewijl deszelfs hoogte, in vergelijking met de overigen, ons merkwaardig schein. In een uur hadden wij ze bereikt, maar konden in lang geene landingsplaats vinden, daar hetzelfde door riffen omringd was, en moesten, om onze nieuwsgierigheid te voldoen, tot over de kniën door het water waden. Het eiland, omtrent zoo groot als dat hetwelk wij pas verlaten hadden, had bijna geene aarde, maar was bedekt met ontzaglijk groote koraalblokken, die onregelmatig op elkander gestapeld en met geweld hier heen geslingerd schenen, hetgeen misfchien door een' hevigen storm uit het noorden gefchied kon zijn. Ondanks de weinige aarde wroelden tusfchen de blokken boomen, die in hoogte en dikte onze oudste eiken gelijk kwamen, en ook nagenoeg het voorkomen van dezelve hadden. Eene menigte vogelen, van de foort der zeezwaluwen, die op de boomen nestelden, verhieven bij onzen aanblik een vreeslijk gefchreeuw.

Daar zich ook aan dit eiland zeer goede ankerplaatfen voor een fchip bevonden, veranderde ik mijn plan, van RARICK in zijne woonplaats te be-

zoeken; ik hoopte met den *Rurick* tot aan het einde der groep door te dringen; en nam, om geen tijd te verliezen, dadelijk den terugweg aan, nadat ik dit hoog eiland den naam van *Vogel-eiland* gegeven had. Van hetzelfde strekte zich in het noord-oosten een lang rif uit, aan welks einde men land onderscheidde; op onze vaart hadden wij slechts weinig koraalbanken bemerkt. *RARICK* had inmiddels met zijne booten, die scherp tegen den wind zeilden, zooveel gewonnen, dat hij naauwlijks aan den horizon meer zichtbaar was; ook wij zetteden thans onze zeilen bij, en bereikten bij een' frisſchen wind tegen den avond gelukkig ons ſchip.

Den 17den bragten wij door in toebereidselen tot de ophanden navigatie, tegen den avond liep de wind voor de eerste maal, zoolang wij hier waren, naar het noord-oosten, en wij wenschten slechts dat hij den volgenden dag nog zoo blijven en ons het voortdringen naar het oosten gemakkelijk maken mogt.

Waarnemingen, die in de *Kersnacht-haven* gedaan zijn.

De breedte van onze ankerplaats, het gemiddelde uit dagelijksche waarnemingen. . . . $9^{\circ}, 32', 36''$ N.

Lengte uit afftanden tusſchen zon en maan, het gemiddelde uit een groot aantal waarnemingen op verscheiden dagen gedaan. $190^{\circ}, 6', 50''$ W.

Afwijking der kompasnaald. . . $11^{\circ}, 00'$, O.

Inclinatie der kompasnaald. . . $17^{\circ}, 55'$.

Den

Den 6den Januarij, den dag dat wij de ankerplaats bereikten, gaven onze chronometers de volgende lengte, verbeterd door de laatst bekomen maansafftanden:

De chronometer van BARANDS. $190^{\circ}, 13', 30''$ W.

De chronometer van HARDY. . . $190^{\circ}, 6', 48''$.

Volgens den chronometer van BARANDS is de lengte van het *Kersnacht-eiland* bepaald geworden, die van de ware slechts zeven mijlen afwijkt; deze verbetering heb ik naderhand bij het ontwerp der kaart aangebragt.

Den 18den Januarij waaide de wind matig, uit het noord-noord-oosten; wij ligten de ankers, en waren, 's morgens om zes ure reeds onder zeil. Daar de wind ons heden toeliet den koers parallel met het eiland te nemen, ontweken wij gelukkig de koraalbanken, die ons bij de eerste poging zooveel schrik veroorzaakt hadden. Toen wij ons, na omtrent drie uren, bij het elfde eiland bevonden, liep de wind naar het noord-oosten, en dwong ons te laveren. Bij het dertiende eiland begon de gevaarlijke navigatie; wij waren weder door koraalbanken omringd, maar hadden helder weder, en daar wij ons reeds meer aan het gezigt der gevaarlijke klippen gewend hadden, en ook altoos tijdig genoeg uit den top der mast gewaarfchuwd werden, was wel het beftendig wenden des schips zeer vermoeijend, maar des te beloonender het uitzigt van ons plan te volvoeren; en werkelijk bevonden wij ons reeds op den middag tegenover het *Vogel-eiland*. De grootte diep-

diepte, die wij vonden, toen wij het middelpunt des krings naderden, bedroeg eenendertig vademen. De grond bestond uit levendige koralen, waarvan met het dieplood kleine stukken opgebracht werden. In de nabijheid van een rif bedroeg de diepte tusfchen de tien en twaalf vademen, en de bodem bestond uit fijn koraalzand. 's Namiddags om vier ure bereikten wij het zeventiende eiland, hetwelk de noordelijke punt der ganfche groep vormt, en wierpen op een' afstand van drierivierde mijl het anker op vijftien vademen diepte in fijn koraalzand.

Hier lagen wij zoo veilig als in de fchoonfte haven, daar het fchip geheel gedekt en het water fpiegelglad was. Wij overzagen thans het geheele oostelijk gedeelte der groep, die uit louter kleine digt naast elkander liggende eilanden bestond en van het zevende hare rigting naar het zuid-oosten nam. Onze moeite was beloond, daar wij ons oogmerk bereikt hadden, want thans kon het ons niet moeilijk vallen, met een' zuid-oosten koers het verder onderzoek der keten voort te zetten. Het zeventiende eiland, hetwelk iets grooter is dan het *Geiten-eiland*, leverde ons door deszelfs weelderige vegetatie en groote boomen, waaronder veel kokosboomen waren, een aangenaam gezigt op. Wij zagen vele hutten; menfchen wandelden aan den oever, en fchenen zich over ons fchip te verwonderen; kano's zeilden naar het oosten, anderen kwamen van daar, en het kwam ons voor alsof wij ons thans eerst in het eigenlijk bewoond gedeelte der eilandengroep bevonden.

den. Eene kano onder zeil bezocht ons, en een van RARICKS medgezellen, dien ik dadelijk herkende, overreikte mij eenige kokosnoten, met de herhaalde uitroeping: „RARICK! TOTABOE, *aidara!*” Zijne blijdschap werd nog vermeerderd door eenig ijzer, dat ik hem schonk; maar aan boord te komen waagde hij noch een zijner medgezellen, hoe dringend wij hen ook noodigden. Ik liet eene boot uitzetten, opdat de Heeren geleerden gelegenheid hadden om het eiland te onderzoeken, en de wilden zeiden te gelijk met de onzen af. Den volgenden dag wilde ik nog op deze ankerplaats blijven, om dezelve met meer naauwkeurigheid astronomisch te kunnen bepalen. Van de *Kersnacht-haven* tot hiertoe bedroeg de afstand in eene rechte lijn twintig mijlen. Des avonds keerden onze Heeren terug, zeer voldaan over het vriendelijk onthaal der eilanders, waarvan hier bij de derrig zigtbaar waren. Een oud man, die, naar zijn' opschik te oordeelen, bevelhebber was, had den Heer CHAMISSO eene spijs voorgezet, die uit een mengsel van gestampten pandanus en broodvrucht bestond, en niet kwaad smaakte. Allen hadden zich nieuwsgierig om de blanke mannen verzameld, die zij vol verbazing beschouwden.

Toen wij naar RARICK vroegen, wees men naar het zuid-oosten: aldaar was dus zijne residentie, en wij konden hopen in dezelve meer menschen aan te treffen dan tot hiertoe. Wij vernamen dat zij het zeventiende eiland *Ormed* noemden; over het algemeen noemen zij een eiland *Enns*.

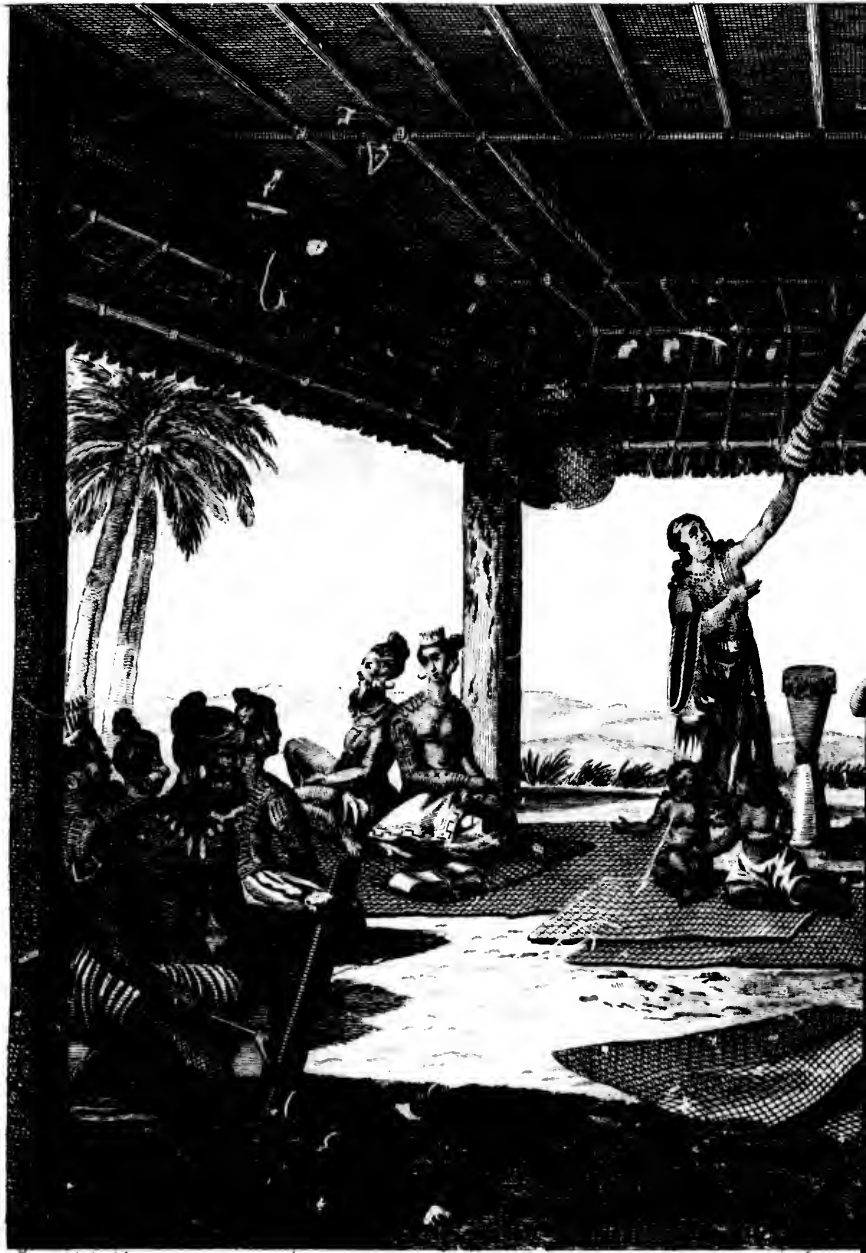
Den

Den 19den kwam onze vriend van het *Geiten-eiland* hier aan, maar waagde zich slechts tot op twintig vademmen van het schip, en spoedde zich, nadat hij ons kokosnoten getoond, en veel gesproken had, naar het eiland *Ormed*. Deze man had zich volstrekt niet over ons te beklagen, daar hij rijkelijk beschonken en vriendelijk behandeld was geworden; evenwel kon hij zijne vrees niet overwinnen. Met groote verbazing beschouwden zij het schip uit de verte, gesticuleerden en spraken driftig, bijzonder dikwijls riepen zij: *Ellip oa!* (grootte schuit). Ik heb bemerkt dat de bewoners van deze groep zich voordeelig van die der *Paasch- en Penrhyns-eilanden* onderscheiden, door bedaard overleg en nadenken, waarvan de anderen volstrekt niet weten. Nadat ik de plaatsbepaling geëindigd had, voer ik 's namiddags aan land; mijn vriend van het *Geiten-eiland* had mij bereids als den *tamon oa ellip* (bevelhebber der grootte schuit) voorgesteld, en allen spoedden zich naar den oever, om mij te ontvangen. Een zeer oud man, met een eerwaardig gezigt en lange grijze baard, dien ik als den aanvoerder herkende, zeide: *Aidara!* overreikte mij eenige kokosnoten, en noodigde ons in zijne nabijgelegen woning, waar tusschen vier stijlen zindelijke matten uitgespreid waren, op wier midden ik plaats nemen moest. Het overig gezelschap, mannen, en daaronder regt schoone vrouwen met kinderen op de armen, sloten een' kring om mij; allen beschouwden mij met de hoogste opmerkzaamheid, en er heerschte eene plegt-

-ci.
op
h ,
ro-
had
rij-
ge-
win-
het
tig ,
oote
deze
Pen-
erleg
we-
voer
Gei-
ellip
allen
gen.
t en
ken-
sno-
ing ,
breid
best.
regt
oten
t de
leg-
ti.

J. J. Schmitt del.

Cherita ad no del

WONING OP HET EIL

54. *Van der Meer del.*

OP HET EILAND ORMED.

t
a
o
n
f
a
h
b
b
kr
ve
da
va
de
me
me
lijk
luk
elk
vo
we
te.
tig
het
toe
had
bef
ken
noe
Eer
I

tige stilte; doch eensklaps werd deze afgebroken: als door een' boozen geest gedreven, liepen allen onder een luid geschreeuw weg, en slechts de oude man hield mij sidderende aan den arm. Het ganfche oproer had een hond te weeg gebragt, die zich aan de kust van *Chili* bij ons gevoegd had, en daar hij mij nooit verliet, ook thans ongemerkt in mijne boot gesprongen was. Hij moest, om mij hier te bereiken, over den fchouder van een' in den digten kring zittende wilden fpringen, en deze onverwachte verfchijning bragt het belagchelijk tooneel te weeg, dat nog grappiger werd, toen het anders fchroomvallige dier, door de blooheid der wilden bemoedigd, dezen door zijn geblaf op de boomen dreef, die zij met de gezwindheid der apen beklommen. Slechts met moeite gelukte het mij den ouden de onfchadelijkheid des diers te bewijzen, en toen het mij gelukt was, riep hij ook zijne onderdanen weder bij elkander, die allengs kwamen aanfluipen, zonder het voorwerp van hunne vrees uit het oog te verliezen, welks geringfte beweging hen trekkingen veroorzaakte. Daar zij hier, buiten de ratten, geene viervoetige dieren kennen, en dezen in hunne taal *Didirick* heten, noemden zij den hond *Didirick ellip*. Eerst toen ik den boozen vijand naar de boot gezonden had, helderden alle gezigten zich op, en de oude befchonk mij met kokosnoten en een zeer welfmakende uit pandanusfap bereide koek, die zij *Mogan* noemden. Ik liet thans ook mijne gefchenken halen. Eene groote bijl en twee mesfen verrukten den ou-

den onbeschrijflijk, daar hij nog nooit zulk een groot stuk ijzer gezien had, en toen ik een stuk hout met de bijl kloofde; klonk het dikwijls gehoorde *o—h!* in den gantschen kring. Daar zij zich hier hoofdzakelijk met den scheepsbouw bezig houden, en hunne vaartuigen slechts met koraalsteenen en schelpen beërbeiden, kan men zich voorstellen hoe onschatbaar de bijl voor hen zijn moest. Had ik de mannen met mesfen verblijd, nog gelukkiger maakte ik de vrouwen door paalen en spiegels; zij konden niet ophouden de heerlijke dingen te bewonderen. Eindelijk wendden zij hare oogen tot mij, maar slechts de onde waagde het mij aan te raken. Hij verhaalde zijnen onderdanen veel, die met open mond toelusterden: ook hier moest ik mijn' arm ontblooten, dien zij zelfs aanvatteden; om' zich te overtuigen dat de blanke huid geene bekleeding was. Ik bemerkte voor de eerste maal eene zekere zedigheid bij de vrouwen, die bij de andere Zuid-zeeëlanderinnen zoo geheel vreemd is. Vergeefs overreedden de mannen hunne vrouwen om mijn' arm aan te raken; zij weigerden zulks met veel welvoeglijkheid. Ook naderhand heb ik de natuurlijke zedigheid der vrouwen op dit eiland dikwijls bemerkt. Nadat zij alles genoegzaam onderzocht hadden, wilde ik hen nog een schouwspel geven: ik hield mijn horologe aan het oor van den ouden, die van schrik over het tikken van hetzelfde terug sprong; zij luisterden allen er naar, het goud vermaakte hen, en de beweging van den secondevijzer bragt

hen in verbazing; maar toen ik het horologe repeteren liet, werd mijne tooverij geducht voor hen; zij verwijderden zich, en spraken lang en ernstig over dit gewigtig onderwerp, tot ik door eenige geschenken hen weder tot mij lokte. Nu kwam de beurt aan hen mij te beschenken; de vrouwen overhandigden mij sierlijke schelpkranen, die zij van haar hoofd namen en mij opzetterden; de mannen namen hun met moeite uit roode koralen bewerkt halsieraad af en gaven het mij. De oude schonk mij eene fraaije groote mat, terwijl hij mij te kennen gaf dat ik daarop slapen zou, en eindelijk lieven mannen en vrouwen een gezang aan, dat aan mij gerigt was en vermoedelijk hunnen dank uitdrukte. Op eene wandeling, die ik door het eiland deed, verzelden mij verscheiden, en een ging vooruit, om mij den besten weg te wijzen. Ik was ongewapend, want onder deze goedgehartige natuurkinderen, die, om mij te vermaken, spelende en dansende voor mij heen gingen, was ik geheel veilig. Dit eiland scheen mij ouder dan alle tot hiertoe gezienen. Pandanus- en broodboomen zag ik van eene zeldzame hoogte en dikte, doch den kokosboom vindt men hier niet dikwijls, en gemeenlijk eerst nieuw aangeplant. Naast de woningen bemerkte ik eene plant met fraaije bloezems, die zij enkel aankweeken om zich met de bloem te versieren, en reeds deze trek bewijst dat dit volk zich niet geheel in den woesten toestand der overige wilden bevindt. Ik ben overtuigd dat het door verstandige Europeänen zeer ligt tot de beschaving kon

opgeleid worden. Toen ik een' kokosboom voorbij ging, zag ik dat men aan een' tak van denzelven een' steen gebonden had: ik vroeg mijnen geleiders waarom dit geschied was, en kreeg ten antwoord: *Tabui*, waarbij men mij zocht te beduiden dat de vrucht niet gegeten mogt worden. Het woord *tabui* heeft veel overeenkomst met het *taboe* der Zuid-zeeëilanders, en schijnt hier ook dezelfde beteekenis te hebben; maar ik heb het naderhand niet weder gehoord. Het ware merkwaardig hier woorden te vinden, die door hunne overeenkomst ons konden bewijzen dat de bewoners van deze eilandengroep misfchien uit het oosten afkomstig zijn; maar van alle woorden, die wij tot hiertoe hebben opgeteekend, duidt geen behalve dit daarop. Wij vonden aan den oever een eenvoudig grafteeken, dat uit een van koraalsteenen gebouwd vierkant bestond. Het kwam mij voor alsof de inwoners er niet mogten intreden, en naderhand heb ik vernomen dat slechts de aanvoerders begraven, maar al de overige lijken in zee geworpen worden. Het werd avond: ik moest dus mijne wandeling eindigen, en nam afscheid van mijne vrienden, die mij tot aan de boot verzelden, daar zagen zij nog een geweer, welks gebruik zij volstrekt weten wilden; ik beduidde hen dat hetzelfde een' zwaren slag geven zou, doch zij verstonden mij verkeerd, en meenden dat ik hetzelfde gebruikte als zij hunnen kinkhoorn. De oude gaf mij nog eenige kokosnoten mede op weg, en riep mij zijn *Aidara!* toe.

Den

Den 20sten waren wij reeds vroeg onder zeil; een frische noord-noord-oostewind begunstigde den zuid-oostkoers paralel met de eilandenketen.

De breedte van onze ankerplaats vonden wij $9^{\circ}, 33', 16''$ N.

Lengte volgens de chronometers. $189^{\circ}, 49', 2''$ W.

Afwijking der kompasnaald. . $12^{\circ}, 14'$ O.

Nadat wij een uur lang snel gezeild hadden, zonder door koraalbanken opgehouden te worden, ver-
toonde zich in het zuid-oosten een eiland, dat alle
anderen in grootte overtrof. Ik nam mijn' koers
regstreeks daar heen, en het werd immer zekerder
dat wij ons in een' kring bevonden, toen ik thans
ook in het zuiden land ontdekte. Om negen ure
liet ik eene vierde mijl van het groote eiland het an-
ker op acht vadem diepte in fijn zand vallen, en
wij lagen hier in eene heerlijke haven op het stilste
water. Eene kano, die zich van *Ormed* te gelijk
met ons op weg begeven had, zeilde tot onze ver-
bazing even zoo snel als de *Rurick*. Onzeker of
wij ons thans aan RARICKS residentie bevonden of
niet, zond ik, nadat wij geankerd hadden, den Heer
CHAMISSO aan land, om kondschap deswegens in te
winnen. Na een uur kwam hij terug, met het be-
rigt dat RARICK zich inderdaad hier bevond, en mij
dadelijk aan boord zou bezoeken; overigens had al-
daar niets aan het verblijf van een' aanzienlijk' man
beantwoord; alles was eveneens als op het eiland
Ormed, zelfs de bevolking gering, die met de

vrouwen en kinderen slechts uit zestig zielen bestond.

's Namiddags verliet eene kano het eiland, en wij herkenden weldra RARICK, die reeds van ver ons *Aidara!* toeriep. Hij was heden op het prachtigste met bloemen en schelpkransen versierd, om den hals droeg hij allerlei versieringen, en het lijf was in nieuwe matten gewikkeld. Zijn vaartuig kwam aan het schip, hetwelk hij tot onze verwondering zonder bedenking beklom, en aangemoedigd door zijn voorbeeld, volgden hem een paar zijner medgezellen. Vergeefs zou ik beproeven het eerste oogenblik te beschrijven dat zij het dek betraden; als versteend bleven zij staan, terwijl hunne vonkelende blikken op alle voorwerpen rondwaalden; niet een' stap hadden zij verder gegaan, bijaldien ik RARICK niet aangevat en hem zoo rondgeleid had. Eindelijk bekwam hij een weinig van zijne verbazing, en nu was hij als op nieuw bezield. Zoo vlug, nieuwsgierig en kinderachtig had ik hem nog niet gezien. Hij sprong van het eene voorwerp naar het andere, betastte alles met beide handen, vroeg naar deszelfs gebruik, doch wachtte nooit het antwoord af, maar vatte gedurig weder iets anders. Geen oogenblik kon hij bij eene zaak vertoeven; hij bepaalde zijne opmerkzaamheid op alles te gelijk; nieuwsgierigheid en vrees wisselden af op zijn gelaat. Hij sprong als een onzinnige op het dek rond, lachte nu luidkeels, en riep dan vol verbazing: *O—h!* maar wanneer hem

hem iets bijzonders verrastte, riep hij: *Errio! errio!* een woord, dat ik bij zulke gelegenheden dikwijls hoorde. Zijne medgezellen namen insgelijks levendig aandeel in alles, maar waagden het niet in tegenwoordigheid van hunnen bevelhebber hunne verwondering zoo luidruchtig uit te drukken als hij. Door mijne schuld had ik thans bijna al mijne vrienden weggejaagd. Wij hadden namelijk van al onzen voorraad nog twee varkens overig, die ik op dit eiland wilde laten. Om te vernemen of deze dieren hen bekend waren, liet ik ze te voorschijn brengen; maar dit gaf eene erge vertooning; want zij verschenen met een vreesfelijk geschreeuw. Mijne gasten geraakten in den grootsten angst; RARICK omvatte mij met beide armen, sidderde over zijn gansche ligchaam, en schreeuwde harder dan de varkens, die ik spoedig weder wegzond. Nog lang zagen de eilanders met verwilderde oogen rondom zich, en zelfs mijne geschenken waren niet vermogend om hen weder in de vrolijke luim te brengen, waarmede zij het schip betraden. Ik noodigde thans RARICK in de kajuit, maar hij zond er voorzigtig zijne medgezellen eerst in, die hem met zichtbaren angst gehoorzaamden, en langzaam de trappen afklommen; maar naauwelijks waren zij er in, of hunne verbazing was zonder grenzen; de vele blinkende voorwerpen behaagden hen onbeschrijflijk, en onder de uitroeping *Errio! errio!* bedekten zij zich het aangezicht met beide handen. Een blik in den spiegel verschrikte hen in het eerst zeer; zij zagen verflomd

elkander aan, en vervolgens weder in den spiegel; maar toen zij zich daarin herkend hadden, omarmden zij elkander, maakten allerlei grappige bewegingen en lachten onmatig. RARICK, die dit boven mede aanhoorde, kon zich niet langer bedwingen: met een' sprong was hij bij ons, en thans overschreed zijne vreugd alle grenzen. Ik was als door wilde kinderen omringd, ofschoon de geheel grijze baard van den eenen zijn' ouderdom verried; maar dikwijls heb ik hier opgemerkt, dat bij dit volk de ouderdom de kinderlijke blijgeestigheid niet onderdrukt. Eenigen, die van zwakte zich nauwelijks meer bewegen konden, namen met jeugdig vermaak deel aan alles, en nooit zag ik hen misnoegd. In hun schoon klimaat en slechts uit vruchten bestaand voedsel mag welligt de grond liggen van dit bij ons zoo zeldzaam verschijnsel, en het plantenvoedsel ook de oorzaak zijn, dat het gansche volk lang en zeer slank is. Hunne beenderen zijn fijn, gelijk bij de vrouwen, hunne handen en voeten ongemeen klein. Met vermoeijenden arbeid laten zij zich weinig in; hunne eenigste werkzaamheid is kano's bouwen, die zij niet kunnen ontberen; dezen zijn lang en smal, en gaan diep, weshalve zij tegen den wind kunnen zeilen; de zeilen en touwen worden door de vrouwen uit kokoschors zeer net vervaardigd. Het volk is zacht en vreesachtig, maar schijnt toch somwijlen oorlog te voeren, daar zij lanssen bezitten, die slechts uit hout bewerkt, aan de punt met weerhaken of haaijtentanden voorzien zijn en erge wonden

moe-

moeten veroorzaken. Nadat mijne vrienden zich genoegzaam met het bezigtigen van mijne kajuit verlustigd hadden, bragt ik hen op het dek terug, waar ondertusfchen nog eenige eilanders aangekomen waren, die zich thans van hunne kameraden lieten verhalen. Nog eens beschonk ik allen, en verblijdde RARICK zeer door eene roode schort, die ik hem om de heupen bond, waarvoor hij dadelijk eene menigte kokosnoten uit de kano halen liet. Toen hij aan land wilde varen, noodigde hij mij om hem in zijne kano derwaarts te verzellen, een voorflag, dien ik aannam, terwijl de Heeren geleerden ons in eene boot volgden.

RARICK bragt ons in zijne woning, die zich van de overigen slechts door hare meerdere ruimte onderscheidde, en onthaalde ons op een' drank uit pandanusfap, die zoet en specerijachtig smaakte. Een onzer Heeren beweerde een stuk ijzer gezien te hebben, dat niet van ons afkomstig was, en toen ik mij naar de plaats begaf, waar juist eene kano gebouwd werd, vond ik werkelijk een stuk, dat vier duimen lang en twee duimen breed was, en door den bouwmeester als handbijl gebruikt werd. Ik stelde al mijne mimische kunst in het werk, om te vernemen, van waar zij er aankwamen. Zij verstonden mij, en verklaarden dat uit het noord-oosten eene dikke balk aangedreven was, om wier midden zich eene ijzeren hoep bevond, die zij er afgenomen, in verscheiden stukken geflagen en onder zich verdeeld hadden. De kiel tot het nieuwe vaartuig,

hetwelk met een oneindig geduld door middel van het kleine stuk ijzer uitgehoud werd, was gelegd en er moet ten minsten een jaar verloopen, eer eene boot van twintig voeten lengte gereed is. De kiel wordt gewoonlijk van den broodboom vervaardigd, en zij zouden gaarne het gansche vaartuig daaruit bouwen, bijaldien deszelfs vrucht niet een gedeelte van hun voedsel uitmaakte. Thans moeten zij zich met drijf hout behelpen, dat uit het oosten van afgelegene eilanden of van de Amerikaansche kust aangevoerd wordt, en somwijlen zeer zwaar te bewerken is. Daar zij met hunne armzalige gereedschappen geene lange planken kunnen voortbrengen, gebruiken zij tot de uitwendige bekleeding der kano's kleine stukken hout, die zij met kokosfnoeren aan elkander vast maken. Deze vaartuigen schijnen op het eerste gezigt oud en zamengelapt, maar zij weten alle gaten en tuschenruimten zoo goed dicht te stoppen, dat er slechts weinig water indringen kan. Misschien zullen in het toekomende de kano's hen beter gelukken, door middel van de bijl en de handaks, die ik hen schonk en in het gebruik daarvan onderwees. RARICK en eenige eilanders verzelden mij op eene wandeling door het eiland, hetwelk vijf en eene halve mijl in den omtrek had. Het ontbrak hier niet aan de schoonste aarde, die zelfs op sommige plaatsen kleine heuvels vormt. Broodvrucht en pandanus vindt men hier zeer veel, en de laatste levert een zonderling gezigt op, terwijl de naakte wortelen van denzelfden eenige voeten boven de aarde

den

den stam het voorkomen geven alsof hij op poten stond. Op onzen terugweg kwamen wij eene hut voorbij, in welke eene oude vrouw, zeker van honderd jaren, mij in het oog viel, dor en uitgedroogd, gelek zij eene munje; de last der jaren had haar ligchaam kromgebogen, maar geenszins hare tong verlamd; want hare babbelzucht was onbeschrijflijk; daarbij scheen haar tandelooze mond van geestige invallen over te vloeijen, want mijn geleiders lachten zeer. Kinderen zagen wij zeer veel, en dit maakte ons de geringe bevolking nog raadfelachtiger, en duidt, gelijk de aanplantingen van jonge kokosboomen, op eene geheel nieuwe nederzetting van menschen op dit eiland. Een uit mijn gezelschap, een bejaard man, die bijzonder veel natuurlijk verstand scheen te hebben, behaagde mij zeer door zijn gedrag. LAGEDIACK heette mijn vriend en leermeester, want ik heb werkelijk in weinige uren meer woorden van hem geleerd, dan van de anderen in eenige dagen. Ik had zijn vertrouwen door eenige geschenken gewonnen, en zocht het een en ander wegens deze eilanden van hem te vernemen, daar hij zich zeer verstaanbaar wist te maken; zoo zeide hij mij, bij voorbeeld, dat dit eiland *Otdia* heette, en de geheele groep naar hetzelfde genaamd werd. Het viel mij van dag tot dag ligter de taal des lands te verstaan, daar het dezelve, gelijk ik spoedig merkte, geheel aan bindwoorden ontbrak. Ik noodigde mijn vriend om mij morgen aan boord te bezoeken, terwijl ik de volgende woorden uitsprak: *Ildiu*, LA-

GE-

GEDIACK, *waedack*, *oa* (Morgen LAGEDIACK komen schip). Hij verstond mij volkomen, antwoordde: *Inga* (ja), en omhelsde mij van blijdschap dat ik zijne taal verstond; maar ik geloof dat mijne blijdschap hierover nog de zijne overtrof, inzonderheid toen ik bemerkte dat ik door mijne leerzaamheid het vertrouwen der wilden verworf. Ik besloot eenige weken op *Otdia* te vertoeven, deels om van hier met booten de zuidelijke groep der eilanden te onderzoeken, maar deels ook om de taal en de gebruiken van dit merkwaardig volk nader te leeren kennen, want altijd schijnt het mij bij de ontdekking van eenig land of eiland zeer belangrijk ook de bewoners, benevens hunne zeden en gewoonten te bestuderen; ook heb ik in het vervolg geene reden gehad om het tijdverlies te beklagen, daar hetzelfde mij juist de middelen tot nieuwe ontdekkingen in handen gaf.

Den 21sten zond ik om water, dat zich op *Otdia* in verscheiden kuilen verzamelt, en zeer goed is. 's Namiddags bezochten mij twee kano's, op de eene bevond zich RARICK met zijn gevolg, en op de andere het opperhoofd van *Egmedio*, een klein eiland ten zuiden van *Otdia*, hetwelk zich door een boschje van oude kokosboomen onderscheidt, dat in het midden des eilands ligt, en hoog boven alle boomen uitsteekt. Dit, het hooge *Vogel-eiland*, en nog een zuidelijk van onze ankerplaats, zijn drie vaste punten, die zich den zeeman aanbieden, wanneer hij aan het oostelijk gedeelte der eilandengroep aankomt. De

vele en oude kokosboomen op *Egmedio* maakten het mij nog onverklaarbaarder, waarom men thans eerst derzelve verplanting op de overige eilanden begon, daar het toch reeds lang had kunnen geschieden.

RARICK stelde mij thans den chef van het eiland *Egmedio* voor. Het was een man van over de zevenendertig jaren, van middelbare lengte en zeer smachtig; hij heette LANGIN; zijn gansche ligchaam was getatoueed, zijne kleeding sierlijk, maar ik vond hem uitermate bevreesd. Mijn vriend LAGEDIACK kwam, ingevolge van zijne belofte, met RARICK aan boord, en de laatste had reeds heden den moed van zich tot het verblijf der zwijnen te laten brengen, om ze naauwkeuriger te beschouwen, maar was toch bij hun geringste knorren gereed om te vlugten. LANGIN, de vreesachtigste van allen, had zich zoo dicht bij hen niet gewaagd, maar was langs een touw in de mast geklommen, en zag van zijne hoogte op hen neder. Met mijn' kleinen VALET waren zij reeds zoo vertrouwd, dat zij met hem speelden, maar begon hij uit moedwil te blaffen, dan had dadelijk alle vriendschap een einde, en mijne gasten zaten allen in een oogenblik in het want; zij konden zich gedurende mijn gansche verblijf bij hen niet aan zijne levendigheid gewennen. Beter beviel hen een andere hond, dien ik in de *Bertingsstraat* ingekocht had, door zijn phlegma; deze was van het ras dat men in *Kamtschatka* voor de sleden gebruikt; zijne huid geleek die van den ijsbeer. In een koud land geboren, kon hij de hitte hier niet ver-

verdragen, en stierf weldra in stuiptrekkingen. Nadat de oogen der wilden zich eenigermate aan de voorwerpen van weelde verzadigd hadden, trok thans het ijzer hen aan; zulk een groot stuk, als, bij voorbeeld, een kanon of anker, scheen hen een onmeetlijke schat, en met de bestendige uitroeping *Meul! meul!* onderzochten zij alles naauwkeurig. Ik beschonk hen allen tot hunne groote tevredenheid, inzonderheid, de beide bevelhebbers uitgenomen; LAGEDIACK, om zijne vriendschap nog gedurig meer te winnen. Hij moest zich bij mij zetten, en ik putte mijne gansche taalkennis uit, om hem te vragen of buiten deze eilandengroep hem nog anderen bekend waren. Lang waren woorden en gebaarden vergeefs; maar eindelijk verstond hij mij toch, wees met de hand naar het zuiden, terwijl hij zeide: *Inga, eni cef-cef* (ja, eilanden daar), en mijne blijdschap was dubbel groot, daar ik aan mijne taalkennis de ontdekking eener onbekende groep eilanden te danken had. Ik beval thans het peilkompas te stellen; allen verzamelden zich dadelijk om het instrument, dat zij met opmerkzaamheid beschouwden; LAGEDIACK inzonderheid kon zijn oog van de kompasnaald niet afwenden, die, zonder aangeraakt te worden, draaide, en vroeg mij bij herhaling hoe dit toeging; maar hoe kon ik hem eene verklaring wegens het kompas geven, zelfs al ware hij mijne taal volkomen magtig geweest? hoe hem licht geven aangaande eene zaak, waarin ik zelf nog verlicht wenschte te worden?

den? Dat de doos te draaijen was, terwijl de naald altijd dezelfde rigting behield, begreep hij ligt, daar hij dadelijk ontdekte dat de naald naar het noorden en het zuiden wees. Ik verzocht hem thans nog eens mij de ligging der onbekende eilandengroep te wijzen, en hij greep dadelijk het kompas, dat hij op de stift zoolang draaide tot de wijzers naar de be-geerde streck gerigt waren, terwijl hij mij te kennen gaf dat de eilandengroep daar lag. De rigting van het kompas was zuid-west, hetgeen ik dadelijk op het bord aanteekende. Het schrijven was weder een nieuw verschijnsel, hetwelk zoowel hunne opmerkzaamheid als hun nadenken opwekte. Ik zocht LAGEDIACK begrijpelijk te maken, dat alles wat wij spraken ook op het bord gebragt kon worden, schreef zijn naam en zeide: „Dat is LAGEDIACK.” Hij was zeer verschrikt, dat hij zich in zulke wonderbare figuren voorgesteld zag, en scheen te vrezzen, dat hij door tooverij voortaan zulk eene gedaante aannemen moest; de anderen lachten hartelijk om den koddigen LAGEDIACK op het bord, terwijl hij zelf in grooten angst, de vreeslijke herschepping verwachtende, daar stond. Ik verlostte hem weldra uit zijn pijnlijken toestand met zijn naam uit te wischen; hij omarmde mij vol dankbaarheid, en verzocht mij thans LANGIN op het bord te brengen; maar deze, die mijne hekserij slechts van verre siddrende had aangezien, liep bij dezen voorslag met een luid geschreeuw naar de andere zijde van het schip, waar hij zich verborg. Zijne medgezellen
lack-

lachten hem uit, en mijne tooverij had voor heden een einde. Ik zocht LAGEDIACK nog te doen begripen dat hij mij de gansche eilandengroep *Otdia* op het bord teekenen zou; hij nam ook het krijt, en teekende de groep kringvormig, waarbij hij onder den wind derzelve vijf doorgangen aanduidde, die hij *Tier* noemde; hierop draaide hij de wijzers van het kompas naar het hooge eiland in het zuidwesten met de woorden: *Ef-ef, ruo tier* (daar twee doorgangen). Dit berigt was voor mij des te verheugender, daar wij nu niet noodig hadden denzelfden weg terug te nemen, en misfchien in onze nabijheid eene pasfage vonden, die bekwaamer en zekerder ware dan de *Ruricks-sstraat*. LAGEDIACK moest nu ook de andere eilandengroep, die hij *Encgup* noemde, afteekenen, en hij maakte weder een' kring van zeventien eilanden, die eenige pasfages onder den wind hadden, wees daarop naar het oosten, en maakte mij duidelijk dat, wanneer men met zonnenopgang van hier afzeilde, men bij haren ondergang reeds daar zijn kon. Volgens deze beschrijving lag zij dus slechts op een' geringen afstand van *Otdia*, en ik twijfelde er geheel niet meer aan haar zonder eenige zwaarigheid te ontdekken. Mijn vriend verhaalde mij nog dat op *Enegup* ook pandanus (*Bob*), broodvrucht (*Mia*), en kokos (*Ni*) groeide; maar van de bevolking gaf hij mij een zeer gering denkbeeld, daar hij verzekerde, dat zich aldaar slechts een oud man met drie vrouwen bevond: de oude was aldus slechts beheerscher zijner drie

vrou-

vrouwen, of misschien zelf wel een drievoudig beheerschte. Toen onze gasten het schip verlieten, schonk ik LAGEDIACK nog eene bijl, die RARICK hem bijna benijdde, en wij scheidden vriendschappelijker dan ooit van elkander. Eenigen onzer Heeren hadden hunne namen moeten verruilen, LANGIN, die eene bijzondere vriendschap voor den Luitenant TSCHISCHIMAREFF had opgevat, noemde zich naar hem TIMARO, en CHAMISSO's vriend heette TAMISO: anders deze namen uit te spreken was hen onmogelijk.

Ik wilde een' dag afwachten dat de wind frisch waaide, om de doorgangen in het zuid-westen te onderzoeken; en daar ik reeds lang het plan gehad had om op *Otdia* een' tuin aan te leggen, waarin ik de zaden van de *Sandwich-eilanden* in tegenwoordigheid der inwoners zaaijen kon, voer ik 's namiddags met den Heer CHAMISSO er heen, om een stuk land tot dit oogmerk uit te zoeken. Naast RARICKS woning vonden wij eene vrije plaats, en in de nabijheid eene waterbak, die aan dit oogmerk beantwoordde. De aarde was zeer goed, en morgen wilde ik den grond beärbeiden. Op den terugweg zagen wij weder eene begraafplaats, gelijk die op het eiland *Ormed*, rondom met kokosboomen beplant, en men zeide mij dat hier een *tamon* lag.

Den 22sten, 's morgens, bezochten ons verscheiden kano's, die ons kokosnoten medebragten; bij ieder bezoek der inwoners zocht ik hunne vrees voor de zwijnen te verminderen, dewijl ik besloot

dezen eerlang aan land te brengen. Straks na den maaltijd voer ik met den Heer CHAMISSO en verscheiden matrozen met schoffels naar het eiland, om frisch de hand aan het werk te slaan, en den nieuwen tuin nog voor ons vertrek te voltoojen. RARICK, LAGEDIACK en vele inwoners van *Otdia* zagen ons nieuwsgierig aan; de schoffels trokken hunne opmerkzaamheid, maar vergeefs was mijne poging om hen mijn oogmerk begrijpelijk te maken. Zoodra ondertusfchen ons werk zoover gevorderd was, dat wij de zaden in de hand namen, scheen hen een licht op te gaan. Terwijl eenige matrozen de aarde omfitteden en fijn wreven, maakten de anderen eene heining, aan welke LAGEDIACK medearbeidde, zonder dat het hem gezegd was. Allengs hadden alle Otdianers zich om ons heen verzameld, en gaapten voornamelijk de heining aan, wier bestemming dit gelukkige volkje niet kende. Nadat een gedeelte van den tuin bearbeid en een en ander gezaaid was, gaven wij LAGEDIACK te kennen, dat zij hier planten en eetbare vruchten te verwachten hadden, en een geweldige sprong van blijdschap bewees ons dat hij ons verstaan had. Hij begon thans luid het volk ons oogmerk te verklaren; allen luisterden met gespannen opmerkzaamheid, en toen hij zijne wijdloopige voordragt geëindigd had, was de vreugd algemeen. Wij eindigden eerst na eenige uren voor heden onzen arbeid, om de aanbouwers niet te vervelen, en ik verklaarde LAGEDIACK nog, dat de tuin slechts hem en RARICK behoorde, en

de

de heining diende om anderen den weg daartoe af te sluiten; ook dit maakte hij dadelijk bekend, gevoelde zich hoog geëerd door deze onderscheiding, en sloeg twee onderscheiden knopen (*) van pandanusbladeren, die zijn en RARICKS teeken beduidden; dezen werden aan de heining gehangen, tot een bewijs dat beiden bezitters van den tuin waren. Ik had terwijl wij arbeidden thee aan land laten brengen, en wij gingen thans naar RARICKS woning, waar de ketel reeds op het vuur stond, om welken zich de inboorlingen verzamelden, het kokend water beschouwende, dat hen levendig toescheen. In de schaduw der palmen werd een fervet op den grond gespreid, en allen schaarden zich weder om dit nieuwe wonder met een luid o—h! maar toen wij thee begonnen te zetten, was aan het praten en lagchen geen einde, en geene onzer bewegingen ontging hen. De thee was gereed, en hunne nieuwsgierigheid, toen zij ons zagen drinken, niet te beschrijven. Ik bood RARICK een' zeer zoeten kop aan, dien hij slechts op sterk noodigen aan de lippen waagde te brengen; ongelukkigerwijze was de thee nog heet; hij verbrandde zich den mond, en ik redde nog met moeite mijn' porceleinen kop, dien hij wil-

(*) Met deze knopen van pandanusbladeren duiden zij hun eigendom aan; uit de gesteldheid van dezelve kent men den eigenaar; dikwijls vindt men ze aan boomen.

wilde wegsnijten. Gelijk een elektrieke schok deelde de schrik zich mede, en allen waren op het punt van weg te loopen. Eindelijk besloot RARICK toch onze thee te proeven; de anderen zagen hem vol verbazing aan, en toen hij de thee welsmakend vond, wilden allen er van hebben, en toonden door luid smakken hoewel zij hen beviel; ook aten zij er gaarne beschuit bij, maar de suiker spande de kroon. Van zoetigheden zijn alle inboorlingen groote liefhebbers, en hun voornaamste voedsel, dat zij uit de zoete pandanusvrucht trekken, mag wel de oorzaak zijn dat zelfs kinderen van tien jaren zelden gezonde tanden hebben, die zij in middelbaren ouderdom bijna reeds allen kwijt zijn. Het was heden voor de eerste maal dat de inwoners besloten van onze levensmiddelen te proeven: een bewijs hoe zeer hun vertrouwen toegenomen was, maar met het vertrouwen ontwikkelde zich ook helaas! de neiging tot stelen, en RARICK zelf ging hen met een slecht voorbeeld voor. De blanke zilveren lepels staken hem zoo zeer in de oogen, dat hij eene daarvan in zijn' gordel zocht te verbergen, het werd hem echter, daar wij het bemerkten, nog door eene scherps belet. Eene koperen maat, waarvan de matrozen zich bij het waterdrinken bedienden, werd vermist, en eerst na lang zoeken in een boschje verborgen gevonden. Daar wij tot hiertoe nog niets gemist hadden, was ik overtuigd dat deze ondeugd den eilanders onbekend was: des te onaangener werd ik heden daardoor verrast. Ik gaf mij-

ne ontevredenheid jegens de aanwezigen te kennen, en gebod mijnen lieden voortaan oplettender te zijn, opdat onze vrienden niet in verzoeking kwamen.

Den 23sten, 's morgens, bezochten ons RARICK en LANGIN met een talrijk gevolg; zij bragten ons kokosnoten, en werden vriendschappelijk; gelijk altijd, ontvangen. Geheel onbescroomd gingen zij thans overal rond, slechts de kanonnen trokken nog een weinig hunne opmerkzaamheid, en zij meenden dat dezen bij ons de plaats van hunne kinkhoorns bekleedden, zonder te vermoeden welk een vreeslijk moordgeweer zij voor zich hadden. Een' van LANGINS medgezellen, die in de kajuit een mes gestolen had, werd hetzelfde weder afgenomen: hij schaamde zich geweldig, en LANGIN was zeer gramstorig; hij verliet ons, om naar zijn eiland te varen, waarheen hij ons noodigde. 's Namiddags voeren wij aan land, om den tuin te voltooijen, en bij het eerste gezicht viel ons de verwoesting in het oog, die de ratten hier hadden aangerigt; zelfs door onze tegenwoordigheid lieten zij zich niet stooren, terwijl eenigen de zaden uitgroeven en anderen met hunnen buit wegliepen. Ik deed LAGEDIACK begrijpen dat de ganfche tuin vernield zou worden, wanneer zij hem niet lieten bewaken, en weldra waren de dieven met stokken en steenen verdreven. Wij herstelden de schade, en beplantten het overig gedeelte nog met komkommers, meloenen, mais, bonen, erwten, citroenen en yams. Dat alles eetbaar was, had LAGE-

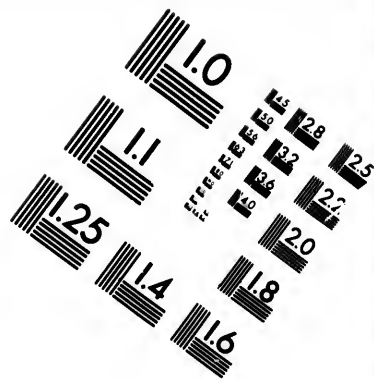
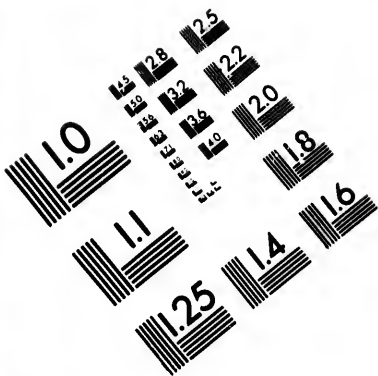
DIACK wel begrepen, slechts de wijze van toebereiding moest hem nog verklaard worden. Een gebakken yamswortel, dien ik nog had, liet ik verdeelen, en zij vonden deszelfs smaak zoo lieflijk, dat daardoor hunne belangstelling in den tuin zeer vermeerderd werd. Wij deelden nog eene menigte zaden uit, die zij naar hun goedvinden konden zaaijen. De Heer CHAMISSO is onvermoeid geweest, hier zoowel als op alle overige eilanden, die wij in verscheiden gewesten aandeden, om allerlei zaden te zaaijen, en ik ben overtuigd dat zijne moeite niet vergeefs zal zijn geweest. Wij keerden na volbragten arbeid, met het gevoel een nuttig werk verrigt te hebben, op het schip terug, en reeds thans was onze kleine moeite door de dankbaarheid der eilanders beloond, die met liefde ons aankleefden. Het voedsel der bewoners van deze eilandengroep bestaat in dit jaargetijde enkel uit pandanusvruchten, en slechts als lekkernij beschouwen zij de kokosnoten, die er hier slechts weinig zijn. Daar nogthans de pandanus weinig voedends bevat, en geenszins in overvloed voorhanden is, kan men zich een denkbeeld van hunnen soberen kost maken, die hen ondertusfchen genoegzaam schijnt, daar zij bij eene buitengewone gezondheid een' hoogen en vrolijken ouderdom bereiken. Eene drievoudige toeneming der bevolking moest hier een' hongersnood veroorzaken, dien wij thans door onze zaaijerijen mogen hopen voorgekomen te hebben. Het is zonderling dat zij den vischvangst zoo geheel veronachtzamen; slechts

een

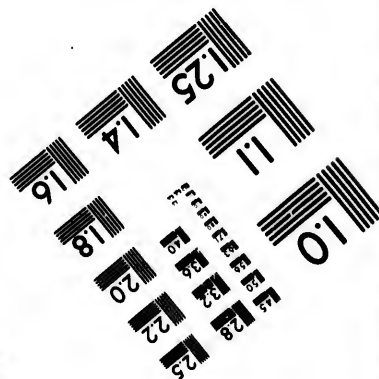
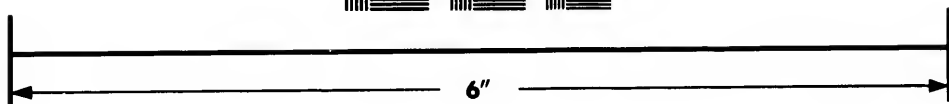
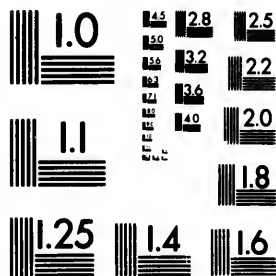
een paar malen heb ik gedurende ons verblijf hen aan de rissen eene foort van kleine vischen met den hengel zien vangen. Een' haan en eene hen, het laatste overfchot van ons gevogelte, schonk ik LAGEDIACK, wiens blijdschap ons over dit gemis trooste.

Den 24sten werden de smidsen aan land opgeslagen, daar sommig ijzerwerk herstelling noodig had. De nieuwhed van dit schouwspel lokte alle inwoners er bij, die met verbazing den toefstel der machine beschouwden; maar toen de blaasbalg werkte, de kolen gloeiden, en vurige vonken van het gesmeed wordende ijzer sprongen, grepen de mannen hunne vrouwen, dezen de kinderen, en allen vlugten. LAGEDIACK was de eerste, die zich van zijne ongegronde vrees overtuigen liet. Om hem met het nut der smederij bekend te maken, werd spoedig eene harpoen vervaardigd, die ik hem schonk, en zijne blijdschap daarover was onbeschrijflijk. De harpoen hoog boven het hoofd houdende, riep hij met luider stem zijne medgezellen naderbij, die, door zijn voorbeeld aangemoedigd, zich ook weder verzamelden. Ik liet in hunne tegenwoordigheid nog eene harpoen voor RARICK en eenige vischhoeken voor mijne gunstelingen smeden, en hunne verkleefdheid aan ons nam toe, naarmate dat iedere nieuwe kunst ons in hunne oogen verhief. Daar het smidswerk eerst in eenige dagen voleindigd kon worden, liet ik de gereedschappen onder opzicht van den smid aan land, en LAGEDIACK beloofde mij te zorgen dat er gedu-

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

1.5 1.8 2.0 2.5
2.8 3.2 3.6 4.0
4.5 5.0 5.6 6.3
7.1 8.0 9.0 10.0

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

rende den nacht niets gestolen wierd. De Heer CHAMISSO bleef insgelijks dezen nacht in RARICKS woning, om nog eenige gebruiken der eilanders te leeren kennen.

De nacht was aan land rustig doorgebracht, en niemand had het gewaagd de smidse te naderen. Toen des morgens het werk weder begon, trad eensklaps een oud man toe, greep een stuk ijzer, en wilde zich ijlings daarmede verwijderen; maar zijne medgezellen, die zulks bemerkten, zetteden hem achterna met de uitroeping *Cabuderi* (stelen), haalden hem in, en moesten hem zijn' buit, dien hij niet goedwillig overgaf, met geweld afnemen. Zonder de geringste verlegenheid hernam hij zijne plaats, gromde tegen allen, die hem hadden nageloopt, en zocht straks daarop een ander stuk te bemagtigen, waarop hij geheel weggejaagd moest worden. Men kon dezen ouden, die op een ander eiland te huis behoorde, niet eigenlijk een' dief noemen, daar hij zijn' roof openlijk beging; want hij beproefde slechts het regt des sterkeren uit te oefenen.

Reeds sedert eenige dagen hadden wij aanhoudend noord-westenwind met gedurige plasregens, die mij verhinderden de door LAGEDIACK aangewezen passage te onderzoeken.

Den 26sten werden de zwijnen, aan wier gezigt de eilanders thans tamelijk gewoon waren, aan land gebracht, en RARICK gefchonken, naast wiens woning eene kleine plaats voor hen omtuind was. Een matroos moest eenige dagen aan land blijven, om hen

hen in de behandeling dezer dieren te onderrigten. Van de zeug liet zich eene spoedige vermeerdering hopen. Maar hoe lief RARICK ook het geschenk was, vertrouwde hij zich toch niet in hunne nabijheid, toen bij het landen hun vreeslijk gnorren in zijne ooren klonk, en de vrouwen, die nooit op het schip geweest waren, en de dieren slechts uit het berigt der mannen kenden, liepen op hun gezigt het bosch in.

Ik doorliep met mijn geweer het eiland, in de hoop van eenigen landvogel te schieten, maar vond, behalven zeer weinige wilde duiven, geen enkelen. RARICK en LACEDIACK verzelden mij, zonder mijn oogmerk te vermoeden, en om eene kleine proef te nemen, wees ik hen een' strandlooper (eene soort van watersneppen), die, vijftig schreden van ons af, aan den oever stond, en schoot hem neder; maar op het oogenblik had ik berouw van mijne onbezonnenheid, want beiden lagen uitgestrekt aan mijne voeten en kermden luid, terwijl zij hunne hoofden diep in het gras staken. Slechts na vele verzekeringen dat hen geen leed geschied was, stonden zij op, maar sidderden hevig, en zagen schuw naar het geweer, dat ik tegen een' boom gezet had. Het gezigt van den bloedenden vogel was niet geschikt om uit dit voorval eene grap te maken; zij bleven wantrouwig en schroomvallig, en liepen weg als zij zich een oogenblik onbemerkt geloofden. Het heeft mij veel moeite gekost om hun vertrouwen weder te

winnen, en nooit durfde ik mij weder met het geweer laten zien.

Den 28sten Januarij, 's morgens om zeven ure, verliet ik, in gezelschap van onze Heeren geleerden, op twee booten, die voor drie dagen van levensmiddelen voorzien waren, het schip, om het schoone weder tot het onderzoek der bewuste pasfage waar te nemen. Eerst voeren wij naar LANGINSE eiland *Egmedio*, waar wij na een uur aankwamen en op het vriendelijkste van hem ontvangen werden. Hij bragt ons dadelijk in zijne hut, zijne vrouw moest alles opschaffen, om ons te onthalen, en hij zelf kon niet ophouden zijne blijdschap over ons bezoek aan den dag te leggen. LANGIN, die ons hier als een gastvrij, hartelijk man voorkwam, overtrof RARICK, die aan den eersten aangenamen indruk niet beantwoordde, terwijl de hoofdtrek van zijn karakter, de hebzucht, zich grovelijk uitdrukte. De bevolking op *Egmedio* bestond slechts uit LANGIN, zijne vrouw en twee mannen, die zijne onderdanen schenen. Wij wisten thans reeds uit eigen onderzending dat de gansche eilandengroep zeer arm aan menschen was; het zuidelijk gedeelte derzelve is geheel onbewoond. Men kan zich geene oorzaak van deze geringe bevolking voorstellen, dan dat of eerst kort geleden eenige menschen van afgelegene eilanden hierheen verdreven zijn, of dat zij zich vrijwillig van overbevolkte eilanden hier nedergezeten hebben. LANGIN leidde ons op zijn eigendom rond, hetwelk
zich

zich door de reeds gemelde hooge kokosboomen van de andere eilanden onderscheidt. Toen wij, om naderhand zonder verwijl aan de plaats onzer bestemming te geraken, een ontbijt gebruikten, was LANGINS verbazing zeer groot, dat hij ons met mes en vork van een bord zag eten; hij merkte dat de vliegen mij bij het eten hinderden, en beval dadelijk een' zijner lieden ze met een' palmtak weg te jagen, eene oplettendheid, die mij van een' wilden aange-naam verraste.

's Namiddags om een ure hadden wij de pasfage naast het hooge eiland bereikt, wier breedte op de smalste plaats honderd vademmen bedroeg; de diepte was onregelmatig, en verminderde van twintig tot vijf, en op sommige plaatfen tot op drie vademmen. Het eiland bestond uit ongelijksoortige spitse koralen. Het was juist de tijd der ebbe: de stroom liep met een tamelijk geweld uit de groep; wij lieten ons door de engte in zee drijven, en naauwelijks waren wij er door, of er was met het dieplood geen grond meer te bereiken. Met den *Rurick* er door te komen was wel mogelijk, maar toch gevaarlijk. Een sterke wind, die thans opstak, liet ons heden niet meer toe den tweeden doorgang, die, volgens LAGEDIACKS beschrijving, in het westen liggen moest, te onderzoeken; ik stelde dit alzoo uit tot een' gunstiger' dag, noemde dezen doorgang *Lagediacks-sstraat*, en wij namen de wegens den tegenwind zeer moeilijke terugreis aan. Het was onmogelijk nog dezen avond den *Rurick* te bereiken, en wij zagen ons genoodzaakt op het

het groote eiland, hetwelk van *Egmedio* in het zuiden ligt, te vernachten. Gelukkigerwijze kwam een mijner gunstelingen, de altijd vriendelijke *LABUGAR*, ons hier te ontmoet, bragt ons kokosnoten en pandanus, en zeide ons dat wij aan zijn eiland geland waren, hetwelk hij met zijn gezin en een' oud' man bewoonde. Ons leger werd aan den oever opgeslagen, om den avondmaaltijd te bereiden, en *LABUGAR* verdreef met zijn' ouden vriend ons den tijd tot zonnenondergang. Toen wij 'smorgens de oogen opfloegen, zat *LABUGAR* met zijn gezin aan onze voeten, en verwachtte geduldig ons ontwaken, om ons een geschenk van schoongemaakte kokosnoten te geven. Deze zorgvuldige oplettendheid roerde en verheugde mij. Op eene wandeling vond ik een stuk hout, klaarblijkelijk een brok van een schip, waarin zich nog eenige verroeste spijkers bevonden. Tegen den middag bereikten wij den *Rurick*.

Den 30sten zond ik een gedeelte mijner manschappen aan land, om hout te vellen, waarvan wij thans een' grooten voorraad noodig hadden, dewijl hetzelfde noch in *Unalaska* noch in de *Berings-sstraat* te bekomen was. Toen ik zelf aan land kwam, verhaalde men mij dat er een emmer met ijzeren banden gestolen was. Om eene tweede poging van dezen aard voor te komen, besloot ik ditmaal gestreng te zijn. Ik vorderde ernstig van *RARICK* dat hij mij dadelijk den dief met zijn' roof zou uitleveren, en deze, zeer verschrikt over mijn gezigt, dat hij nog nooit zoo gramstorig gezien had, verzekerde het

voor-

voorgevallene reeds vernomen, en den dief, die naar een ander eiland gevlugt was, achterna gezet te hebben. Ik was met deze verklaring te vreden, maar heb naderhand reden gehad om te gelooven dat hij zelf het met den dief eens was.

Den volgenden dag vernam ik tot mijne spijt, dat de emmer nog niet te regt was. RARICK, die met zijne lieden bezig was eene kano te bouwen, scheen verlegen toen ik naar den dief vroeg. Hij wendde zich gramstorig tot een' van hen, die, na het einde van eene lange woordenwisfeling, opsprong en in het bosch liep. „Deze is de dief,” zeide RARICK; hij zal het gestolene dadelijk halen. Tot mijne blijdschap las ik op de gezigten van alle aanwezigen, en bijzonder op dat van LAGEDIACK, de grootste afkeuring. Na tien minuten kwam de dief met zijn' roef terug, en ofschoon zijne afkeerinboezemende physiognomie mij reeds tegen hem voorinnam, werd hem echter de straf kwijtgescholden. Na de verklaring, dat voortaan ieder diefstal streng gestraft zou worden, voer ik naar den *Rarick* terug, waar wij ons juist aan tafel wilden zetten, toen LABUGAR en RARICK met eene oude, zeer praatzuchtige vrouw, die tot zijne familie behoorde, bij ons verschenen. Deze onbeminlijkste van haar geslacht was de eerste vrouw dezer eilandengroep, die waagde aan boord te komen. Wij noodigden hen aan tafel. De beide mannen kwamen dadelijk in de kajuit, maar de oude vrouw nam plaats op de schans, aan het venster, door hetwelk zij ons zag. De vrolijke LABUGAR at wat men hem

VOOR-

voorzette, vroeg bij iedere spijs: „Wat is dat?“ maar had haar reeds verflonden eer men hem antwoorden kon, en zorgde voor eene goede spijsverteering door hartelijk te lagchen, zelfs het pekelspek, hetwelk men hem zeide dat van zoodanige dieren was als zij er twee aan land hadden, behaagde zijnen smaak. RARICK was in het eerst matig, maar toen hij zag hoe goed het LABUGAR smaakte, maakte hij ook weinig zwaarigheid om zijn' maag sterk te vullen. Al wat der oude vrouw door het venster gereikt werd bewaarde zij zorgvuldig, terwijl zij den mond wijd opensperde, om ons te toonen dat zij geene tanden meer had; maar schoon dit gebrek haar ook in het kaauwen hinderde, was toch hare tong des te werkzamer in eeuwige spraakzaamheid. In wijn vond LABUGAR een bijzonder behagen; het deed hem goed te voelen dat deze hem tot op den bodem van den maag drong, en hij hield zijn onderlijf vast, opdat hij niet weder er uitliep; nadat hij een paar glazen gedronken had beging hij de zonderlingste grappen. Om onze gasten regt te vermaken, begon na den maaltijd een concert: er traden drie matrozen in de kajuit met eene viool, fluit en tambourin, regte stumpers in de kunst, doch onzen wilden scheen het alsof de hemelbewoners waren nedergedaald om de arme stervelingen te vermaken. De meeste aandacht trok de viool; dat het geluid van dezelve door den strijktok werd voortgebracht, geloofden zij niet, en wachtten zich wel van het tooverinstrument te nabij te komen. Nadat zij nog beschon-

schonken waren verlieten zij in eene vrolijke luim het schip. 's Namiddags voeren wij aan land, en ik zag tot mijne blijdschap dat in den tuin reeds eenige zaden opkwamen. CHAMISSO maakte mij opmerkzaam op eenige kleine tuinen, die hier en daar door de inwoners waren aangelegd. Wij konden hier in den eigenlijken zin des woords zeggen dat het zaad in een' goeden grond gevallen was en voor de toekomst heerlijke vruchten beloofde.

Nadat wij den 2den Februarij sterken oostelijken wind en regen gehad hadden, klaarde het tegen den avond op, en ik nam het goede weder waar, om mijn' vriend LAGEDIACK te bezoeken, door wien ik mij de geographische ligging der eilandengroep *Enegup* duidelijk wilde laten beschrijven. Werkelijk bezigde hij eene zinrijke methode om mij een duidelijk begrip daarvan te geven; hij trok namelijk op het zand een' kring, die omtrent de gedaante der groep *Otdia* had, bezette deszelfs omtrek met groote en kleine steenen, die de eilanden voorstelden, en nadat hij ook de doorgangen had aangetoond, zeide hij: „Dat is *Otdia*.” De eilandengroep *Enegup*, die hij mij op dezelfde wijze verzinlijkte, meende hij, moest ik bereiken, wanneer ik eene dagreis naar het zuid-westen gedaan had. Ik heb naderhand zijne opgave zeer juist bevonden. Thans zocht ik nog te vernemen of ik, wanneer ik naar het noord-noord-westen of westen zeilde, nog eilanden ontmoeten zou. Hij begreep mij tot mijne blijdschap, sleepte weder eene menigte steenen bij elkander, en begon

noor-

noordelijk van *Otdia* iets kleinere groepen aan te duiden, wier tusfchenruimte altijd eene, maar de laatste twee dagreizen bedroeg, en noemde dezen *Ailu*, *Udirick* en *Bigar*. Op den afstand van eene dagreis wees hij naar het noord-westen er nog eene aan, die hij den naam *Ligieb* gaf. Toen hij met het noorden gereed was, ging hij tot het zuiden over, wees aldaar nog vijf groepen aan, wier tusfchenruimte insgelijks eene of twee dagreizen bedroegen, en noemde dezen *Kawen*, *A-ur*, *Mediuro*, en *Mille*: meer van deze eilandengroepen te vernemen liet mijne geringe taalkennis niet toe; maar ook deze berigten waren mij zeer aangenaam, en verfchaften LAGEDIACK rijkelijke gefchenken. Ik befloot thans *Otdia* zoodra mogelijk te verlaten, om mijne naarfporingen voort te zetten. De *Kutusoffs-* en *Suwarrows-eilanden* lagen volgens onze berekening bijna in dezelfde lengte met *Otdia*; de breedte verfchilde slechts anderhalven graad, en ik twijfelde niet of zij bevonden zich onder de in het noorden aangeduide groep.

Den 3den, 's morgens om zes ure, zond ik den Luitenant TSCHISCHMAREFF met de barkas af, om den tweeden doorgang te onderzoeken, en deze keerde 's avonds terug, met het berigt dat de doortogt zeer veilig en de engfte plaats honderd vijftig vademen breed was; liet midden had hij grondeloos en in de nabijheid van het rif elf vademen diepte gevonden. Zeer verblijd over dit berigt, beval ik den *Rurick* zeilvaardig te maken, om *Otdia* in weinig

nig dagen te kunnen verlaten. Dezen middag had ik een onaangenaam voorval; LAGEDIACK namelijk was aan tafel onze gast, maar zijn' medgezel, den dief des emmers, werd de ingang der kajuit geweigerd, en hij moest zich op de schans aan het venster met toezien vergenoegen. Vol medelijden reikte LAGEDIACK hem menigen brok; maar de blanke mesfen behaagde hem meer dan alle spijsen; hij verzocht er een om het te bezigtigen, en stak hetzelfde, daar wij zulks opzettelijk niet ssehenen te bemerken, in zijn' gordel. In de hoop dat hij het zou terug geven, zweeg ik; maar toen LAGEDIACK aan land varen wilde, en de dief voornemens was in zijne kano te stappen, gaf ik het afgesproken teeken: vier matrozen grepen hem, en terwijl zij hem het mes afnamen, wierpen zij hem neder, en gaven hem een duchtig pak slagen. LAGEDIACK verschrikte hevig, bad voor zijn' vriend, en herhaalde dikwijls: *Cabuderi emo aidara* (stelen niet goed); maar deze begaf zich na de executie gelaten in zijne kano, en ssehen slechts spijt te hebben dat hij het mes weder kwijt was. Aan land lachte men zeer om dit voorval, en 's namiddags bezochten RARICK en LAGEDIACK mij nog eens, en bragten kokosnoten en gebraden visch mede, tot een bewijs dat zij mijn gedrag niet afkeurden. Ik kondigde thans mijnen vrienden aan dat wij hen weldra zouden verlaten, hetgeen hen onaangenaam ssehen te verrassen. LAGEDIACK wilde voltrekt weten waar wij heen gingen, en of wij spoedig terug kwamen. Mijn antwoord, dat wij eerst

naar *Enegup* en *Kawen* wilden zeilen, om de lieden aldaar met ijzer te beschenken, en daarop hunne eilanden geheel zouden verlaten, bedroefde allen zeer; inzonderheid verdubbelde LAGEDIACK zijne tederheid, terwijl hij mij onophoudelijk omarmde. Hij deelde mij zijne aandoening mede; ook ik was te moede als of mij een oud vriend verliet, toen hij eerst na zonnenondergang met RARICK vertrok.

Het snel verbreid gerucht van ons vertrek veroorzaakte ons eene menigte afscheidsbezoeken. Den 6den, den laatsten dag van ons verblijf, verlieten mijne beste vrienden het schip in het geheel niet meer, en ik verheugde RARICK en LANGIN nog met kleine stukken zeildoek voor hunne nieuwe kano's. 's Namiddags bezocht ons het oude eerwaardige opperhoofd van het eiland *Ormed*: deze grijsaard was door ons allen zeer hemind, en werd rijkelijk beschonken. Een' ouden rok met blinkende knopen trok hij aan zoodra hij hem kreeg. Voor de laatste maal verlustigde ik mij heden nog aan land in onzen tuin, waar alles heerlijk opkwam, en met tranen in de oogen verlieten LAGEDIACK en RARICK ons na zonnenondergang.

Waarnemingen gedaan bij het eiland *Otdia*.

Het gemiddelde onzer dagelijksche waarnemingen gaf voor de breedte van onze ankerplaats. 9°, 28', 2" N.

Het gemiddelde uit 300 afftanden tusschen zon en maan, op ver-

schei-

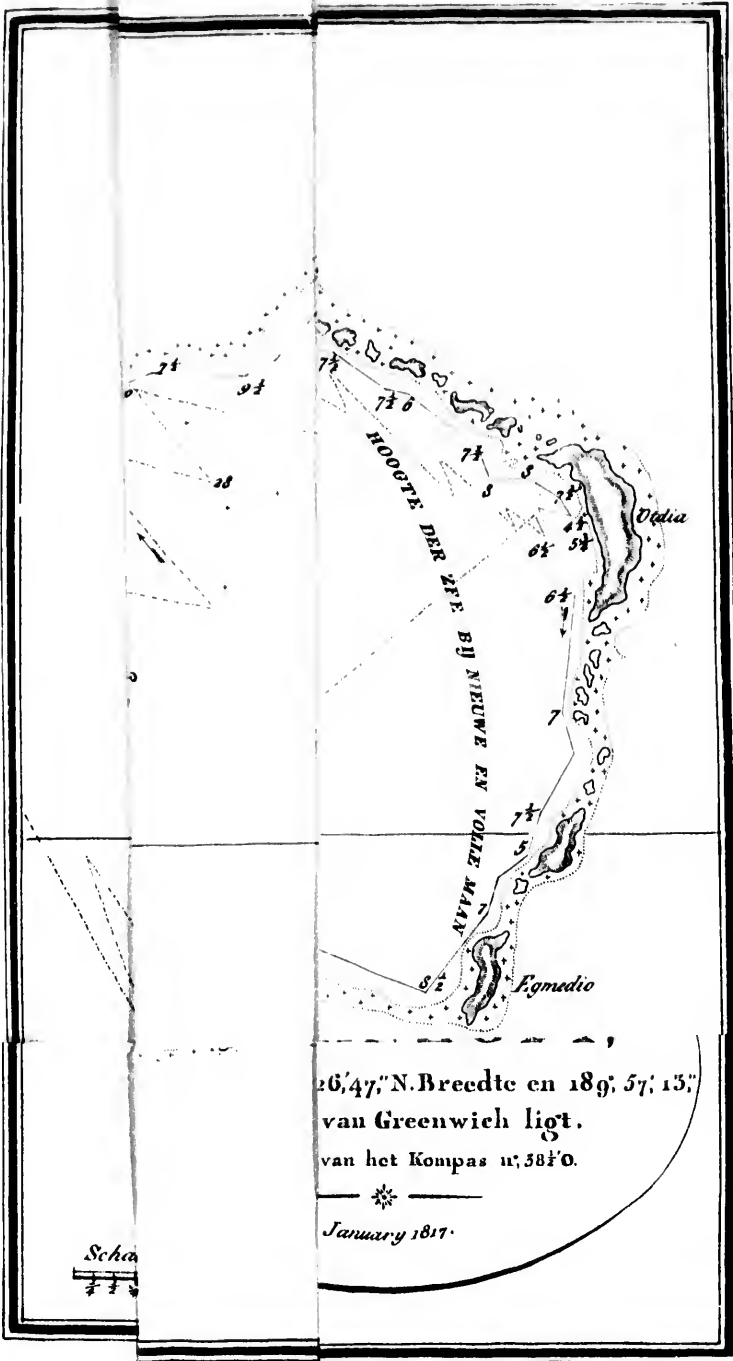
den
ei-
er;
der-
Hij
s te
toen
ver-

roor-
Den
lieten
niet
g met
ano's.
e op-
d was
ijk be-
nopen
laatste
onzen
en in
ons na

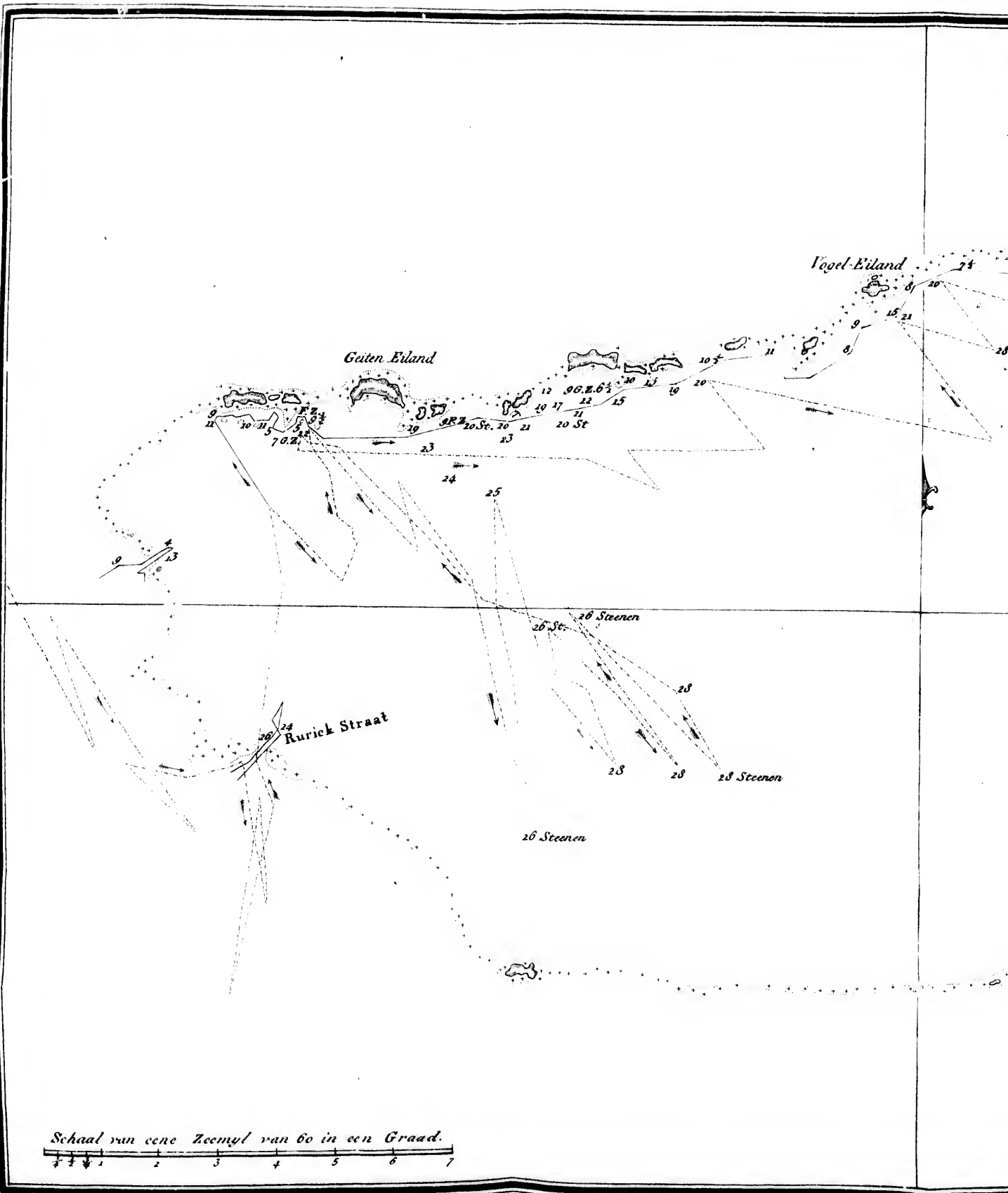
ningen

N.

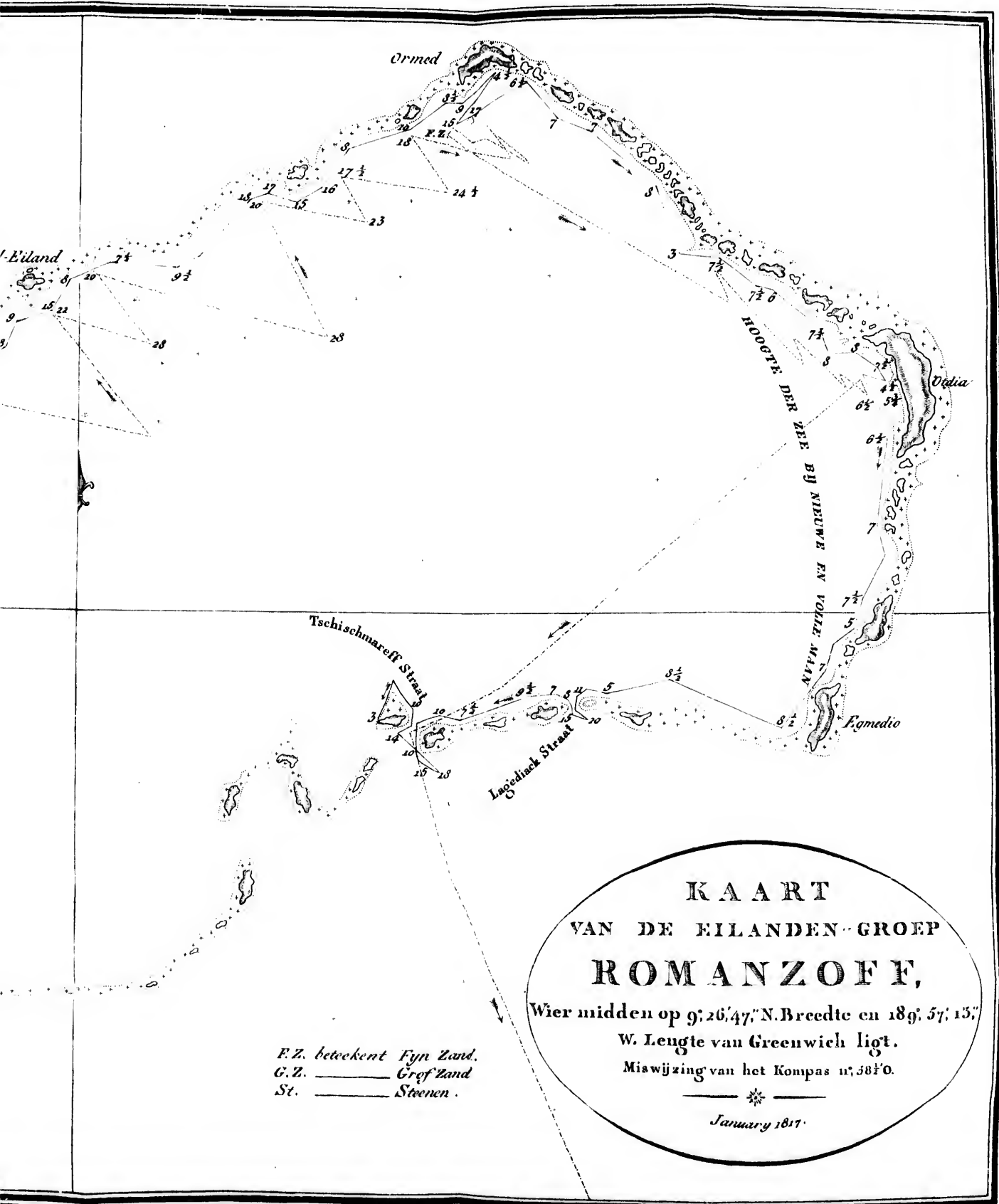
fchei-

C. van Baarsel & Zoon sculp.

Schaal van eene Zeemyl van 60 in een Graad.

icl
ler

ter

ter
re
w

da
lij
pl
O
w
w
n

c
v
t

scheiden dagen genomen, voor de
 lengte van dezelve. 189°, 43', 45" W.
 Afwijking van het kompas. 11°, 38' O.
 Gemiddelde stand des thermome-
 ters. 82° FAHR.

Gemiddelde stand des barome-
 ters, die over het algemeen gedu-
 rende ons gansche verblijf slechts
 weinig liniën veranderde. 29°, 7 duimen.

Daar het lage land hier geen invloed op den
 dampkring heeft, rijst en daalt de barometer zoo ge-
 lijkmatig als gewoonlijk tusfchen de keerkringen
 plaats heeft. Het gemiddelde onzer waarneming bij
Otdia gaf voor den tijd des hoogen vloedts bij nieu-
 we en volle maan 2^u 30^m. Het hoogste verschil der
 waterhoogte was 7 voeten.

Deze groep, die uit vijfenzestig eilanden bestaat,
 noemde ik *Romanzoff*.

VAN RADACK NAAR DE *St. LAURENS-*
EILANDEN.

Den 7den Februarij, met het aanbreken van den
 dag, werden de ankers geligt, om het lieve *Otdia*,
 waar wij onder onbedorven natuurmenschen menigen
 blijden dag hadden doorgebracht, te verlaten. De

zeilen werden uitgezet, het weder was vriendelijk en de wind ons zoo gunstig als de menschen, die ons thans van het strand het laatst vaarwel toewenkten.

Ik zette thans mijn' koers naar het *Tschischmareff-kanaal*; geene koraalbank verschrikte ons, waarvan wij slechts twee regts op eenigen afstand zagen liggen. Van het eiland *Ormed* volgde ons eene kano. Om acht ure hadden wij het *Tschischmareff-kanaal* bereikt, dat volstrekt de voorkeur boven de *Ruricks-sstraat* gegeven moet worden, dewijl hetzelfde veel breeder, en den zeeman toelaat met den gewonen pasfaat er in en uit te zeilen, zonder in het kanaal zelf het schip te moeten wenden; ook is de *Ruricks-sstraat* niet zoo ligt te vinden, alzoo men daar niets dan de voortzetting van een rif ziet, dat zich immer gelijk blijft; hier, in tegendeel, is de doorgang tuschen twee eilanden onniskenaar. In het midden des kanaals riep de wacht uit de mast: „Land!” In het zuid-vesten vertoonde zich een paar kleine eilanden: de groep *Enegup* was dus reeds zichtbaar.

Ik nam dadelijk eenige zonshoogten, en kreeg voor de lengte, volgens de chrometers, $189^{\circ}, 50', 00''$ W.

De breedte, volgens de scheepsrekening, herleid van onze ankerplaats, gaf. $9^{\circ}, 24', 57''$ N.

Zulk eene snelle verschijning der eilandengroep hadden wij niet verwacht; zij bewees ons dat **LAGE-DIACKS** dagreis geen maatstaf voor de onze was, en liet

liet vermoeden dat ook de overige groepen naderbij lagen dan hij bepaalde. Daar wij *Enegup* reeds vroeger zagen dan wij *Otdia* uit het oog verloren hadden, viel het ons ligt beide groepen door hoeken zoo te verbinden, dat ook *Enegup* eene juiste plaats op de kaart kreeg.

Om tien ure hadden wij de noordelijke punt der eilandengroep *Enegup* bereikt, die slechts uit koraalriffen bestond, rigtten hierop onzen koers naar het westen, en doorfledden het door *Enegup* en *Otdia* gevormd kanaal, om ons aan de eerste onder den wind te begeben. In het kanaal bragt de strooming een sterk bruizen te weeg; de golven stapelden zich als eene branding boven eene ondiepte; ik liet het dieplood uitwerpen, doch kreeg op honderd vadem geen grond. 's Middags hadden wij de noordelijke punt van *Enegup* omgezeild, bevonden ons onder den wind in stil water, en vervolgden nu de westelijke zijde op den afstand van eene mijl, terwijl onze koers ons zuid-oost voerde, daar de groep deze rigting nam. Volgens eene goede waarneming bevonden wij ons op de breedte van $9^{\circ} 9' 6''$, lengte, volgens de chronometers, $190^{\circ} 2' 47''$. De wind was thans naar het oosten geschoot, en wij moesten laveren, om de zuidelijke punt der groep te bereiken. Weldra overzagen wij haar zeer duidelijk, en vonden haar aanmerkelijk kleiner dan *Otdia*. Hare lengte bedraagt vierentwintig, en hare breedte slechts vier mijlen. De gansche kring bestaat uit een rif, en bevat slechts weinig eilanden, gelijk men op de

hier bij behoorende kaart duidelijk zien kan. Om vier ure bevonden wij ons reeds in de nabijheid van de zuidelijke punt der groep, die met het groote eiland sluit, hetwelk waarschijnlijk den naam *Ene-gup* voert; ten minste was dit het eenigste waarop wij kokosboomen en menschen zagen. Ik moest thans aan-het zeggen van LAGEDIACK, dat hetzelfde slechts door drie menschen bewoond werd, geloof geven, daar zelfs het verschijnen van ons schip er niet meer aan den oever lokte. Om eene hier in de nabijheid zichtbare pasage te onderzoeken, zond ik den Luitenant TSCHISCHMAREFF af, die echter spoedig terugkeerde met het bericht dat zij mischien bevaarbaar, maar door vele krommingen gevaarlijk en slechts met een' westenwind te paseren was. Op dit bericht zag ik af van het verder onderzoek dezer groep, die mij te onbeduidend scheen, om veel tijd daarmee te verliezen. De opneming van dezelve was spoedig geëindigd, en om zeven ure omzeilden wij de zuidelijke punt. Wij zochten thans naar het noorden den wind te winnen, om met een' zuidoostenkoers regtstreeks naar de eilandengroep *Kawen* te stevenen, welke, volgens LAGEDIACKS opgave, in het oosten moest liggen. Den doortogt, dien hij aan de noordpunt van *Ene-gup* aanwees, hebben wij niet kunnen vinden. Ik noemde deze groep naar onzen voormaligen Minister der Marine *Tschitschagoff*. Met zonnenondergang verwijderden wij ons van het land, en laveerden onder weinig zeil bij helder weder en oost-noord-oostenwind den ganschen nacht.

Den

Den 8ten, met het aanbreken van den dag, lag ons het zuid-oostelijk deel der groep *Enegup* in het noord-westen: wij hadden dus met een' stroom uit het noorden te kampen gehad. Alle zeilen werden weder bijgezet, de wind liet een' noordelijken koers toe, en 's avonds, om zeven ure, zagen wij in het noorden het hooge eiland der groep *Otdia*, naast hetwelk zich de *Lagediacks-sstraat* bevindt. Op een' afstand van drie mijlen lag links van ons de groep *Enegup*. Eene goede middagswaarneming gaf ons voor de breedte $9^{\circ}, 9', 49''$, lengte, volgens de chronometers, $189^{\circ}, 51', 14''$. Wij vonden dat de stroom ons sedert gisteren zes en drievierde mijl naar het zuiden gedreven had. De gansche dag en nacht verliepen met laveren.

Den 9den zagen wij *Otdia* niet meer. Het weder was helder, en wij laveerden aanhoudend. 's Voor-middags vertoonde zich de maan, en wij namen dadelijk tusfchen haar en de zon eene menigte afftanden, uit welken de lengte berekend en op den middag herleid, $182^{\circ}, 20', 20''$ gaf. De stroom had ons sedert gisteren middag negen en eene halve mijl naar het zuid-oosten gebragt, en wij hadden om deze reden het punt nog niet kunnen bereiken, van hetwelk ik met een' zuid-oostenkoers op de eilandengroep *Kawen* hoopte aan te stevenen. De wind was sterk, en de nacht ging om met laveren.

Den 10den, 's morgens om zes ure, bevonden wij ons eindelijk op het gewenschte punt: alle zei-

len, die de hevige wind ons slechts toeliet te voeren, werden thans bijgezet: wij hadden snellen gang, en hoopten ieder oogenblik op de verschijning van het land, terwijl de hooge onregelmatige golven den *Rurick* in eene sterke beweging lielden. Op den middag vonden wij de breedte $8^{\circ}, 55', 52''$, lengte, volgens de chronometers, $189^{\circ}, 20', 13''$. De stroom had ons in vierentwintig uren twaalf en eene vierde mijl naar het zuid-westen gedreven. Naauwelijks hadden wij onze instrumenten na de waarnemingen geborgen, toen uit de mast juist in het oosten op een' afstand van tien mijlen land ontdekt werd. Reeds hadden eenigen onzer Heeren de hoop opgegeven van de groep te vinden, aan wier bestaan zij bereids twijfelden; doch LAGEDIACK had hare ligging tamelijk juist opgegeven: hare verwijdering van *Oidia* bedroeg vijfenvertig mijlen. Wij naderden thans schielijk de groep, die door hare met groote palmen bedekte eilanden een aangenaamer gezigt opleverde dan *Encgap*. Toen wij ons aan hare westelijke punt bevonden, zagen wij in het zuid-oosten eene keten van eilanden, die zich zoo ver uitstrekke, dat zij eerst onder onzen horizont schein te verdwijnen. Aan de westelijkste punt bevond zich het grootste eiland der groep, hetwelk, gelijk wij naderhand vernamen, *Kaven* heet. 's Namiddags om vier ure waren wij onder den wind der groep, die ons tegen de golven der hooge zee beschuttede, en ons toeliet de eilandenketen op den afstand van eene halve mijl naar het zuiden te vervolgen. Nadat wij negen mijlen

len voorgezeild waren, en de zon onderging, gaf ik alle verder onderzoek voor heden op. Het schip werd gewend, en wij zeilden den weg terug, dien wij gekomen waren. Wij hadden tusschen de riffen twee doorgangen gezien; de grootere naast het eiland *Kawen*, de tweede iets zuidelijker, en ik besloot morgen mijn best te doen om de groep in te dringen. Op onzen terugweg zagen wij op *Kawen* eene groote menigte menschen, die zich met het gezicht van ons schip verlustigden: het was dus te hopen dat wij hier eene sterkere bevolking zoude aantreffen.

Den 11den, met het aanbreken van den dag, werd de wind hevig, daar echter het weder helder bleef, gaf ik mijn voornemen niet op van de groep in te dringen. Om zes ure zagen wij het eiland *Kawen*, en om half acht bevonden wij ons reeds in stil water voor de pasage, die naast dit eiland ligt. De wind werd thans zoo sterk, dat de marszeilen dubbel gereefd hadden moeten worden, doch dewijl de rigting der pasage het indringen slechts door laveren mogelijk maakte, durfde ik geen minder zeil voeren, en beval slechts de bramzeilen in te nemen. Wij waren den ingang ondertusschen tot op een' vadem genaderd, en konden hier juist zien of de diepte voor ons schip genoegzaam was. Het zal inzonderheid den zeevaan vreemd voorkomen dat wij hier de diepte des waters met het oog wilden meten; ondertusschen is, gelijk reeds is gezegd, het water tusschen de koraalgroepen zoo helder, dat men zelfs

bij het zeilen den bodem tot op acht vademen zien kan, en bovendien was ons oog in dit opzigt zoo geëfend, dat wij reeds uit de kleur des waters deszelfs diepte bepalen konden. Toen wij de straat naderden, vonden wij haar zoo breed niet als zij van verre schein; twee onder water verborgen ondiepten, door welken men laveren moest, vormden eene pasage van minder dan eene vierde mijl, en ofschoon de onderneming bij zulk een' hevigen wind gevaarlijk was, besloten wij toch het gevaar snel te trotseren. Terwijl wij de straat onderzochten, waren twee kano's, ieder met zeven eilanders bemand, onaangezien den hevigen wind, uit het oostelijk gedeelte der groep, op ons toegezeild, maar bleven op een' afstand van tweehonderd vademen, en laverden als wij. Juist bewonderden wij hunne kunstige manoeuvre en de mogelijkheid bij dezen wind zulk een groot zeil te voeren, toen een hevige rukwind eene dezer kano's omwierp. Wij zagen thans de menschen rondom dezelve zwemmen; een gedeelte hunner, vrouwen naar het schein, plaatsten zich behendig op de kiel, de anderen bonden zich touwen om het lijf, en boegseerden zwemmende de kano aan land. De andere kano zeilde ondertuschen, onbekommerd over het ongeluk der eerste, met vollen wind naar het oosten, waar zij het land bereikte. Kort daarop kwamen twee grootere kano's van het eiland *Kaven* naar ons toe en hielden zich altijd onder zeil; de eilanders maakten allerlei bewegingen met de handen en riepen ons woorden toe, die wij noch

ver-

verstaan noch bij het geloei van den wind regt hooren konden. Vaartuigen en kleeding onderscheidden zich niet in het minste van die op het eiland *Oidia*, en wij konden niet langer twijfelen dat het dezelfde natie was. Ook dezen bekommerden zich niet om de verongelukten, en het viel hen niet in dezen bij te staan, die, nog eene halve mijl van den oever verwijderd, genoeg te doen hadden om denzelfden te bereiken. Wij moesten thans al onze bekwaamheid aanwenden, om het schip gelukkig door het kanaal te brengen, daar wij in gevaar waren van bij iedere mislukte wending aan den grond te raken, en niettegenstaande een geweldige regen ons somwijlen het uitzigt benam, hadden wij toch om negen ure het inwendige der groep bereikt, waar wij ruimte genoeg vonden om te laveren, daar er geene koraalbanken zichtbaar waren. De diepte vonden wij boven een' bodem van levendige koralen in het midden des kanaals drieëntwintig vademmen, en zij nam aan wederzijden regelmatig af tot op vijf vademmen. Maar naauwlijks waren wij in het bassin der eilandengroep gedrongen, waar de diepte twintig of dertig vademmen bedroeg, toen ons de immer heviger wordende wind dwong de marszeilen nogmaals te rewen; evenwel wonnen wij, zelfs met deze weinige zeilen bij het laveren zeer veel, daar het water spiegelglad was. 's Namiddags om drie ure bereikten wij de van de straat in het noorden liggende eilandenketen. De Luitenant TSCHISCHMAREFF zocht met eene jol eene ankerplaats op, en na een half uur wierpen wij het

an-

anker tweehonderd vademmen van een klein eiland verwijderd, op drieëntwintig vademmen diepte in zijn koraalstrand. Het eiland *Kawen* lag ons in het zuid-westen op een' afstand van vijf mijlen. De kano's der inboorlingen hadden ons bij het indringen in de groep verlaten. Kort nadat wij geankerd hadden, voer ik met eenigen onzer heeren naar het eiland, dat van de gesteldheid der *Romanzoffs-eilanden* was en onbewoond scheen. Slechts weinig kleine ledige hutten dienden waarschijnlijk den eilanders ten verblijf wanneer zij hier vischten. Ratten vonden wij ook in groote menigte.

Niettegenstaande onze ankerplaats bij aanmerkelijke diepte en weinig beschutting tegen de hooge golven, niet gemakkelijk was besloot ik toch wegens het heldere weder, den volgenden dag hier te vertoeven, om dit punt astronomisch te bepalen. Tegen den middag zeilden twee groote kano's van het oostelijk gedeelte der eilanden naar ons toe, en kwamen zoonabij, dat wij dertien mannen en drie vrouwen konden tellen. Het woord *Aidara*, dat wij hen als de beste aanbeveling toeriepen, deed eene gewenschte uitwerking: de wilden geraakten daarover in de hoogste verbazing, beantwoordden eenstemmig deze groet, en maakten beweging om het schip te naderen. Wij gevoelden thans het nut van onze zuurverworven taalkennis, want toen wij hen in hunne taal tot ons noodigden, draalden zij geen oogenblik, en verzochten slechts om hen een touw toe te werpen. Dit geschiedde dadelijk; het touw viel in het water, en

finel

snel sprong ook een eilander er in, die het greep en zwemmende het vaartuig daaraan vast maakte. Nadat deze arbeid verrigt was, gedurende welken wij elkander vele beleefdheden zeiden, beklommen twee wilden het schip, waarvan ik den eenen aan zijn' uitstekenden opschik voor den aanvoerder hield. Zijn hoofd was versierd met witte vederen, benevens een' grooten bloemkrans, om zijn' hals had hij verscheiden kunstig gewerkte beentjes, en het ligchaam was met sijn gevlochten matten omwonden. De man was welgemaakt, lang en sterk, en zijne geheele gedaante had veel innemends. Zijne eerste zorg, toen hij het schip beklommen had, was naar den *tamon* van hetzelfde te vernemen, en toen ik hem als zoodanig voorgesteld werd, trad hij naar mij toe, overhandigde mij eene kokosnoot en zettede mij zijn' fraaijen krans op het hoofd, terwijl hij het woord *Aidara* dikwijls herhaalde. Hij verhaalde mij hierop dat hij ook *tamon* was van het in het oosten liggende eiland *Torua*, waar ik hem bezoeken moest. Om zijn vertrouwen geheel te winnen, bood ik hem eene naamverwisseling aan, een voorslag, die gunstig aangenomen werd. Onder luid vreugdgejuich werd op de kano's bekend gemaakt dat hun *tamon* **TOTABOE** heette, en ik van nu af aan **LABADENY**. Geene vriendschap kan hier bestaan zonder geschenken: ik gaf dus ook dezer nieuwgeflotene een' vasten grond door verscheiden ijzerwaren, die mijn naambroeder met blijdschap ontving, en haar aan zijn' schatmeester overgaf, nadat hij zich met derzelve beschouwing

wing genoegzaam verlustigd had. Ik heb vergeten te melden dat ik reeds op *Otdia* bemerkte, dat ieder *tamon* altijd zijn' schatmeester bij zich had, die alle geschenken in bewaring nam en tevens eerste gunsteling schijnt te zijn. LABADENYS schatmeester, een grappenmaker, was mager, schielijk in zijne bewegingen, had een zeer levendig voorkomen, sprak veel, terwijl hij ieder woord met levendige gesticulatiën verzelde, kortom, hij was geheel het contrast van zijn' ernstigen gebieder. Het vriendschappelijk onthaal boezemde onzen gasten zooveel moed in, dat zij geheel zorgloos op het dek rondliepen, om hunne nieuwsgierigheid te voldoen; het sterkst interesceerde de schatmeester zich voor alles, moest weten waartoe ieder ding daar was, en kon niet ophouden over het vele ijzer *Meul! meul!* te roepen. Deze was dadelijk zoo bekend met ons, alsof hij zich onder zijne vertrouwdste vrienden bevond; wilde hij de verklaring van iets weten, en was ik niet aanstonds bij de hand, dan liep hij naar mij toe, pakte mij aan en sleepte mij voort; al zijne opmerkingen deelde hij met groote levendigheid aan LABADENY mede, en daarmede nog niet te vreden, sprong hij telkens, wanneer hij weder iets merkwaardigs gezien had, op het galjoen des schips, vertelde zijne vreesachtige makkers in de kano's van deze wonderdingen, en dezen luisterden met open mond. Een met water gevuld vat op de schans bleef niet onopgemerkt: hij vroeg er naar, en toen ik hem beduidde dat het drinkwater voor ons allen was, maakte hij de wonder

der

derlijkste mienen, en draalde geen oogenblik om zinnen makers deze gewigtige tijding mede te deelen; zeker geschiedde zulks niet zonder sterke bijvoegselen, gelijk ik uit de verbaasde gezigten zijner toehoorders besloot. Het meest was eene oude vrouw, die van aanzienlijken rang schein te zijn, door zijne verhalen getroffen, dewijl zij mischien in lang zooveel nieuws niet vernomen had als dit oogenblik. Eer LABADENY ons verliet, maakte ik bekend dat ieder voor kokosnoten ijzer bekomen zou, en wij scheidten als goede vrienden, nadat hij ons nog eenmaal naar *Torua* bij zich genoodigd had. Thans waren wij volkomen overtuigd dat de bewoners van *Kawen* en *Otdia* hetzelfde volk waren; hunne wijze van zich te tatooueren en te kleeden was geheel dezelfde, slechts heerschte hier klaarblijkelijk eene grootere weelde: de ontzaglijke rollen in de ooren waren met schildpad versierd, de matten der kleeding doorgaans nieuw en de hals overmatig behangen; ook de witte vederen, die in het zwarte haar zeer goed staan, zag ik op *Otdia* niet. *Kawen* is het grootste eiland der gansche groep; deszelfs lengte bedraagt twee en een vierde en deszelfs breedte drierivierde mijlen. De wind blies 's namiddags sterk uit het oost-noord-oosten, en verhief zich des nachts tot een' storm, waarbij het dikwijls regende. Vreemd was het dat de barometer in deze groep hooger stond dan op *Otdia*: aldaar was zijn hoogste stand 30. 00 geweest, en hier rees hij eensklaps, en wel bij slecht weder, tot 30. 80.

Ik

Ik kon den 13den mijn voornemen, verder naar het oosten te zeilen, niet uitvoeren, dewijl de wind nog immer heviger waaide, en het daarbij zoo donker was, dat men den horizont naauwlijks zien kon. Eerst tegen den avond klaarde het op, en wij hoopen morgen onze reis te kunnen voortzetten.

De breedte van onze ankerplaats

vonden wij. $8^{\circ}, 54', 21''$ N.

•Lengte volgens de chronometers. $189^{\circ}, 7', 59''$ W.

Afwijking der kompasnaald. . $11^{\circ}, 30'$ O.

Lengte van het midden des ei-

lands *Kawen*. $189^{\circ}, 11', 27''$ W.

Den 14den bevonden wij ons bij frisfchen wind en helder weder reeds 's morgens om zes ure onder zeil. LABADENY, die gisteren insgelijks wegens den wind niet zeilen kon, laverde thans met zijn vaartuig in ons gezelschap naar het oosten. Wij zagen in het voorbijzeilen de meeste eilanden met palmen bewasfen, die op *Otdia* zoo zeldzaam zijn. Vele menschen wandelden aan den oever, overal ftegen rookwolken op, kano's roeiden heen en weder, en het geheel was vol leven en beweging tegen de doodsfilte op *Otdia*. Toen wij onder het laveren het basin bereikten, konden wij de eilandenketen, die het zuidelijk gedeelte der groep vormt, duidelijc overzien. De diepte bedroeg aldaar tweecëndertig vadem; de grond bestaat uit levendige koraalen, en slechts in de nabijheid der eilanden vindt men fijn koraalzand; geene koraalbanken verzwaren hier de navigatie als bij *Otdia*. 's Namiddags bereikten wij

het

het kleine met kokosboomen bewasfen en door de inboorlingen *Tjan* genoemde eiland, waar hutten en menschen in menigte eene sterke bevolking verrieden. Wij naderden hetzelfde op een paar honderd vademmen en vonden eene door een rif naar het oosten beschutte bekwame ankerplaats, waar wij het anker lieten vallen, om hier een' dag te vertoeven en met de inwoners kennis te maken. LABADENY, die ons in zijne kano hier heen gevolgd was, kwam thans aan boord, en verzocht mij zeer naar het oostelijker gelegen eiland *Torua* te zeilen, dewijl dit hem ook wel behoorde, maar niet zijn gewoon verblijf was. Ik stelde hem gerust met de belofte dat ik morgen zeker komen zou, en voer thans met hem aan land. De gesteldheid des oevers is zoodanig, dat men hetzelfde droogvoets niet bereiken kan: LABADENY had de beleefdheid mij op zijn' rug derwaarts te dragen, en het zonderling gezigt, hun opperhoofd onder den last van een' blanken mensch te zien lijgen, lokte vele eilanders naderbij. Nadat hij mij behouden aan den oever had nedergezet, deed hij eene lange aanspraak aan zijn volk, van welke ik slechts zooveel begreep, dat hij mij voor een' magtigen *tamon* uitgaf; hij nam mij hierop bij de hand, en bragt mij in het binnenste des eilands in eene ruime hut. Alle inwoners, ook schoone met bloemen versierde meisjes, verzamelden zich hier om ons, en ik bemerkte met genoegen dat de bloemen hier hare bestemming bereikten, want zij waren de algemeene opschik der jonge meisjes. Oud en jong beijverde zich thans om ons kokosnoten tot verfris-

fching te reiken; maar de fchatmeester nam het gefprek op zich. De man wist veel te verhalen wat hij al op den *Ellip oa* (de groote fchuit) gezien had en hoe oneindig veel *meul, meul* daar was; eindelijk haalde hij zelfs de gefchenken voor den dag, die LABADENY gekregen had, om bij zijne toehoorders nog grooter bewondering te verwekken. Het vriendelijk befcheiden gedrag der eilanders maakte hunnen omgang aangenaam, inzonderheid daar zij, uithoofde van hunne volksmenigte, ook moediger zijn dan de bewoners van *Otdia*. De nieuwsgierigheid drukte zich hier zoo levendig uit als daar, en gaarne voldeed ik aan hun verlangen om alles te onderzoeken, tot op het eene na, dat ik mij ten gevalle van hunne nieuwsgierigheid zou ontkleeden.

Wij deden thans eene wandeling in het binnenfte des eilands, hetwelk ten hoogften eene mijl lang en eene vierde mijl breed is. Voor dezen geringen omtrek is hetzelfde fterk bevolkt; naar het getal der groote huizen te oordeelen, wonen hier tuffchen de vijftien en twintig familiën, en dit is bijkans zooveel als de geheele groep *Otdia* bevat. De befchaving heeft hier in zoover een' hooger grad bereikt, dat men hier doorgaans slechts nuttige boomen, als kokos, pandanus en broodvrucht aankweekt. Ieder eigenaar heeft zijn klein bosch van boom tot boom met eene fnoer omtrokken, waarfchijnlijk om zich niet aan vreemden eigendom te vergrijpen. Deze maatregel, die in befchaafde landen belagchelijk fchijnen zou, is hier toereikend om ieders eigendom te be-

befchutten. Het geheele eiland heeft het aanzien van een Engelsch park; hier en daar kronkelen zich voetpaden, die de groote broodboom met zijne uitgebreide takken beschaduwten; de majestueuse palm staat naast den op zijne hooge wortelen als op poten rustenden pandanus, en overal vindt de wandelaar eene schuilplaats tegen de brandende zon. De hutten liggen verstrooid in de schaduw der broodboomen, en wij gingen er geene voorbij zonder door de bewoonster vriendelijk verzocht te worden ons op zindelijke matten te zetten en eenige ververschingen te gebruiken. Wij zagen hier, even als op *Oldia*, vergeefs naar eenig voorwerp om, dat ons eenige opheldering wegens huij geloof kon geven: er was geen spoor van te ontdekken; maar voorzeker verzeeren zij een onzichtbaar wezen; want men kan zich een volk van zulk een zedelijk gedrag niet geheel zonder godsdienst voorstellen.

De gansche rijkdom van gevogelte bestond hier in twee kleine hoenders. LABADENY bood mij beiden als een zeer kostbaar geschenk aan, maar ik was wel ver van hen van hunnen kleinen schat te berooven, dien ik helaas! niet vermeederen kon, daar ik geene hoenders meer bezat. CHAMISSO ontdekte drie foorten van taro, die op eene vochtige plaats zorgvuldig gekweekt werden; doch de hoeveelheid was zoo gering, dat deze wortel niet tot gewoon voedsel dient, maar slechts als eene lekkernij aangemerkt wordt.

Toen ik aan boord wilde varen, bragten de inwo-

woners mij zooveel kokosnoten, dat de boot half daarmede gevuld werd, en waarvoor ik ijzer verdeelen liet. LABADENY vroeg mij nog van waar ik gekomen was, en waar ik heen ging. Mijn antwoord, dat ik van *Otdia* kwam, en naar *A-ur* zeilen wilde, bracht allen in verbazing, daar zij niet konden begrijpen hoe ik hunne eilanden zoo naauwkeurig kende.

Het slechte weder belette mij reeds heden het eiland *Tjan* te verlaten, waarover LABADENY, die mij reeds in den vroegen morgen kokosnoten en kleine gebakken vischen aan boord gebragt had, zich zeer verblijdde, en mij verzocht in zijne kano aan land te varen. De wind blies hevig, toen wij van het schip afflieten, en ik had thans zelf de ondervinding hoe ligt eene kano omflaat, als zij niet in evenwigt gehouden wordt. Een der wikken was bij het ophalen van het zeil te ver over boord gestapt, en wij zouden zeker niet met den enkelen schrik vrij gekomen zijn, bijaldien de anderen zich niet dadelijk op de tegenovergestelde zijde hadden begeven. Het vriendelijk onthaal aan land stelde ons schadeloos voor de onaangename vaart. Men bragt ons in eene hut, die ons tegen het slechte weder beschutte, en waar wij ons op zindelijke matten huislijk nederzetterden. Ik vond hier de oude vrouw weder, die ik reeds bij LABADENYS eerste bezoek aan het schip in zijne kano gezien had, en vernam dat zij zijne moeder was. Deze had eene groote genegenheid voor mij opgevat, noemde mij slechts LABADENY, en sprak buitenge-

meert

meen veel met mij, hetgeen voor zoover goed was als mijn oor zich daardoor gedurig meer aan de uitspraak gewende. Met genoeg merk ik aan dat de inwoners hier zoowel in hunne kleeding als in hunne huislijke verrigtingen zindelijk zijn. Slechts hebben zij, even als de Otdianers, eene walglijke bezigheid, die ik dikwijls herhalen zag; eene jonge schoone vrouw, die tegenover mij zat, haalde namelijk het hoofd van haren man in haren schoot, om het van ongedierte te reinigen, en betrapte zij wat, dan werd het dadelijk in den mond genomen en opgegeten. Het schijnt mij toe dat slechts de vrouwen tot deze jagt gerechtigd zijn. De bewoners der *Aleutische eilanden* zouden voormaals hetzelfde gebruik gehad hebben, en aan de noord-westkusten van *Amerika* vindt men volksstammen, bij welken hetzelfde nog heden plaats heeft.

Voor de hut werd, om het middagmaal voor mij te bereiden, vuur aangelegd, en ik zag bij deze gelegenheid hoe zij hetzelfde aannaken: een zacht stuk hout wordt zoolang met een toegespitst stukje hard hout gewreven, tot eene voor in het eerste ontstaat; het daaruit ontstaande stof vervangt den tonder, en wanneer de wrijving de hitte tot ontvlaming gebragt heeft, blazen zij het aan, terwijl zij droog gras daarboven houden. Eer de kok aan het bereiden der spijzen ging, wiesch hij zijne handen. Toen hij zijn werk volbragt had, spreidde hij eene mat voor ons uit, en dischte ons op zindelijke bladen smakelijk gezoden vischen en gebakken broodvrucht

op. LABADENY proefde eerst van iedere spijs, hield vervolgens eene kleine redevoering, van welke ik niets verstond, en gaf mij hierop een teeken om toe te tasten. Slechts hij, zijne oude moeder en ik mochten aan de tafel eten; de schatmeester en nog een, wiens ambt mij onbekend gebleven is, hadden verlof om zich daarna met de staarten der door ons genuttigde vischen te verzadigen.

Toen wij aan boord voeren, beschonken de inwoners ons zoo rijkelijk met kokosnoten, dat het volk een' tijd lang dagelijks elk eene noot bekwam.

Sedert wij in de groep *Oidia* kwamen is de watervoorraad van *Wahu* niet verminderd geworden; ook hier vonden wij weder goed water in kuilen. De Heer CHAMISSO heeft heden nog zaden onder de inwoners uitgedeeld, en zelf eenigen gezaaid.

Wij vonden de breedte van onze ankerplaats. $8^{\circ}, 52', 39''$ N.

Lengte, volgens de chronometers, $188^{\circ}, 58', 29''$ W.

Het hooge water valt met de nieuwe maan 's namiddags om $4^u 35^m$ in, en verheft zich tot op vijf voeten.

Den 16den was het weder helder; wij zetteden de zeilen uit, en namen, daar wij ons nabij de eilandketen hielden, een' zuidelijken koers. Wij vermaakten ons met de bewonderende menigte, die, aangetrokken door het gezigt van ons schip, op alle eilanden samenliep. Nadat wij zeven mijlen hadden afgelegd, stiet eene groote, sterk bemande kano van een

een dezer eilanden af, hetwelk, gelijk wij naderhand vernamen, *Olot* heette. Zij zeilde naar ons toe, men wees ons kokosnoten, en toen wij, ondanks hun wenken, onzen weg vervolgden, volgde zij ons. Ook LABADENYS kano was in de verte zichtbaar. Thans hadden wij een aanmerkelijk groot eiland voor ons, van hetwelk de keten hare rigting naar het zuiden nam, en ik besloot, daar de groep zich hier scheen te fluiten, te ankeren, dewijl de astronomische bepaling van dezelve voor mij van gewigt was. Door de kromming, welke het eiland maakt, lagen wij in deszelfs nabijheid beschut voor den wind, en hadden twaalf vademmen diepte. Het goed geluk had ons juist naar LABADENYS residentie *Torua* gevoerd. Het groote vaartuig, dat ons van *Olot* volgde, lag zich aan onze zijde, en de eilanders beklommen zonder bedenking het schip, toen zij zich in hunne taal hoorden aanspreken. De bevelhebber der kano, een jongman van twintig jaren, vroeg eerst naar den *tamon*, overhandigde mij schroomvallig en vriendelijk eenige vruchten, en ik verwierf door kleine tegengeschenken weldra zijn vertrouwen. Ik vernam dat hij LANGEDJU heette en opperhoofd van het eiland *Olot* was. Hij was sterker getatouëerd, en dienvolgens aanzienlijker dan LABADENY; ook was hij met nog meer opschik en versieringen behangen dan gene; zijn gezigt was levendig en vol uitdrukking, en zijn gansche gedrag behaagde mij zeer. Het schip met deszelfs vele ijzer werd op nieuw bewonderd; een der wilden zocht zich eenig *meul*

toe te eigenen, maar werd betrapt, en de chef verbood met veel ijver het geringste aan te roeren. LANGEDJU deed mij den voorslag om onze namen te verwisselen, en om hem niet te beledigen moest ik zulks aannemen, ofschoon LABADENY mij dit zeer kwalijk nemen kon. Werkelijk kwam hij ook kort daarop aan, bemerkte ook dadelijk de naamverwisseling, en kon zijne gramscap deswegens niet bedwingen. LANGEDJU was flim genoeg van te veinzen alsof hij niets merkte. Mijn' ouden vriend zocht ik door geschenken weder in eene goede luim te brengen, maar met zijn' mededinger wilde hij zich volsterkt niet bemoeijen.

's Namiddags voer ik met beiden aan land, waar ik door de inwoners vriendelijk ontvangen werd. *Torua* is eens zoo groot als *Tjan*, maar naar evenredigheid zoo sterk niet bevolkt, ofschoon het eiland vruchtbaar schijnt te zijn. LABADENY had mij bij het landen dadelijk verlaten, maar LANGEDJU verzelde mij met twee zijner onderdanen op eene wandeling, was in eene zeer goede luim, lachte veel en maakte zich vrolijk over LABADENY. Na een' langen weg, op welken mij niets merkwaardigs ontmoet was, dan dat eenige hoenders wild in het rond liepen, zette ik mij aan den oever, en nam de gelegenheid waar om mijne kennis van de geographie dezer eilandenketen uit te breiden. Ik teekende de mij door LAGEDIACK reeds bekende groepen in het zand. LANGEDJU verbaasde zeer dat ik de namen van dezelve zoo goed wist, maar vond hare ligging niet

niet juist, en teekende haar nu zelf af. Hij plaatste zich tegen het noorden, begon bij de groep *Bigar*, en ging tot naar het zuiden voort, tot dat de kaart voltooid was. Het getal der groepen kwam met LAGEDIACKS opgave overeen, maar de rigting derzelve niet geheel. Hij had buiten de keten nog twee enkel liggende eilanden aangewezen, van welken ik liet eene, hetwelk van *Ai-lu* in het oosten lag, voor het *Nieuwjaars-eiland* herkende; het andere lag op den afstand van eene dagreis naar het westen; het oostelijke noemde hij *Miadi*, dat in het westen *Temo*. De kaart was, gelijk naderhand bleek, toen ik al deze groepen ontdekte, zeer juist. Ik heb ze in mijn zakboekje naauwkeurig opgeteekend. Op mijn' terugweg kwam ik aan een gezelschap, dat om een vuur zat en in kokoschalen iets kookte. Ik voldeed aan hunne noodiging, plaats te nemen, en zag thans dat zij geheel verrot kokoshout pulveriseerden en met water tot eene dikke brei kookten: hiervan werden kleine koeken in bladen gebakken, waarin ik echter geen smaak vinden kon. Beter geviel mij het liefderijk gedrag der ouders jegens hunne kinderen, dat ik hier weder in een' hoogen graad bemerkte. Tot den 19den Februarij hield ik mij aan dit eiland op. LANGEDJU verliet den *Rurick* bijna nooit, en bragt mij eens wat tarowortel, waarop hij zeer hoogen prijs stelde. Dagelijks hadden wij bezoek; maar LABADENY liet zich niet zien. Wij ruilden veel kokosnoten tegen ijzer in. De matroos, die daarmede belast was, stond bij de inwoners in groot aanzien;

zij liefkoosde en kusten hem onophoudelijk, waarschijnlijk in de hoop dat hunne tederheid mede in rekening kwam.

Het gemiddelde uit verscheiden waarnemingen gaf voor de breedte van onze anker-

plaats. 8°, 43', 10' N.

Lengte, volgens de chronome-

ters, 188°, 50', 25" W.

Afwijking der kompasnaald. . 10°, 50'

Onze afstand van het eiland *Kawen* bedroeg thans in eene regte lijn vierentwintig mijlen.

Den 19den waren wij, 's morgens om zes ure onder zeil, en vervolgden de keten, die uit louter kleine eilanden bestond, naar het zuiden. Nadat wij tien mijlen hadden afgelegd, boog zij eensklaps naar het zuid-oosten. Wij ontdekten in deze rigting een tamelijk groot eiland, en zagen thans dat wij ons aan de zuid-oostelijke punt der groep *Kawen* bevonden, die hier hare rigting eerst naar het westen, vervolgens naar het noord-westen neemt, en daardoor eene bogt vormt. Ik zette den koers naar het groote eiland, hetwelk, gelijk wij naderhand vernamen, *Airick* heette, en terwijl wij hetzelfde naderden werden uit de mast over het rif heen naar het zuiden weder eilanden ontdekt, die wij weldra als de groep *A-ur* herkenden. Om acht uren wierpen wij het anker zestig vademmen van het eiland *Airick* op acht vademmen diepte, en vonden deze ankerplaats in alle opzigten voortreffelijk. *Airick* heeft nagenoeg de grootte van *Torua*, maar leverde een lieflijker gezigt op dan

dan alle tot heden door ons bezochte eilanden. De ganfche oever was met palmen digt bezet, onder wier fchaduwē vele woningen lagen. Eenige kano's zeilden, anderen lagen aan den oever, en het kwam ons voor alsof wij ons in eene drok bezochte haven bevonden. Daar wij zoo digt aan land lagen, konden wij iedere beweging der wilden opmerken, die zich bij hopen verzamelden, om het wonderbaar groote vaartuig aan te gapen. Terwijl wij het fchip nog in orde bragten voeren eenige onzer Heeren aan land, en wij zagen dat zij met palmtakken en kokosnoten ontvangen werden. Wel dra keerde CHAMISSO, voldaan over het goed onthaal, terug, en met hem kwam een jongeling van achttien jaren, dien men hem als *tamon* had voorgesteld, en wien het volk in verfcheiden kano's volgde, toen het dezelfs jongen chef zag afvaren. Wij hadden thans een talrijk gezelfchap, en kregen kokosnoten in overvloed, waartegen het oud ijzer met verrukking ontvangen werd. De *tamon*, die zich dadelijk aan mij liet voorftellen, interefteerde zich bijzonder levendig voor alles wat hem omringde. Een oud man, die de MENTOR van dezen TELEMACHUS fcheen te zijn, verliet hem geen oogenblik, en beiden kwamen eindelijk op het denkbeeld de lengte en breedte van het fchip, benevens de hoogte der mast, met eenē fnoer te meten, die hierop zorgvuldig bewaard werd. Toen hij twee Heeren op de fchans zag fchermen, moest men hem ook eene fleuret geven, en hij toonde bij de les veel vaardigheid.

's Na-

's Namiddags zette de *tamon* zich bij mij in de boot, en wij voeren, verzeld van alle kano's, aan land, waar het volk zich verzamelde, om den *tamon* des schips te zien; maar mijn jonge vriend, die niet van mijne zijde week, bragt mij dadelijk bij eene bejaarde vrouw, die hij mij als de Koningin van het eiland en zijne moeder voorstelde: zij zat in gezelschap van drie oude lelijke staatdames op eene mat voor een net huis. Ik moest mij bij haar zetten, en het volk sloot een' digten kring om ons. De eerplaats behoorlijk waarderende, wendde ik al mijne welsprekendheid aan, doch het was vergeefs; ik kreeg geen antwoord, en hoezeer ook hare oogen mij van het hoofd tot de voeten beschouwden, de koninglijke mond bleef stom. Ik gaf eindelijk de poging op om haar aan het spreken te krijgen, in de overtuiging dat haar hooge rang haar den pligt der stilzwijgendheid opleide, inzonderheid daar de staatdames integendeel onophoudelijk snaterden. Een geschenk, dat ik der Koningin aanbood, werd wel met een genadig hoofdknikken aangenomen, doch niet door haar aangeraakt: de staatdames namen het in bewaring, en nadat de tegengeschenken, die in kokosnoten en een paar rollen *magan* bestonden, onder diep stilzwijgen aan mijne voeten gelegd waren, ging de Koningin in huis, en de audientie had een einde.

Thans bragt de jonge *tamon* mij in een op vier stijlen rustend tamelijk groot huis, waar ik een gezelschap van jonge opgeschikte dames vond; eene
der

derzelve, de zuster des *tamons*, zat afgezonderd. Ik moest naast haar gaan zitten, en het volk sloot weder een' kring om ons. Bij de Princes ging het zoo stijf niet toe als bij hare doorluchtige moeder; zij handhaafde haar regt van te spreken, en verheugde zich zeer, wanneer ik haar iets in hare taal zeide; ook het volk mogt hier vrolijk zijn en grappen maken. De Princes bezorgde, om mij te vermaken, een pantomimespel met gezang, hetwelk door de inwoners *eb* genaamd wordt. Twee harer dames gingen naast haar zitten, de eene sloeg de trommel, en de andere viel slechts zelden in het fologezang der Princes in, hetwelk echter een wild geschreeuw geleeke. De naam *TOTABOE* werd dikwijls herhaald, en het speet mij zeer dat ik den tekst niet verstond. De pantomime ware misfehien niet kwaad geweest, wanneer zij niet in haren ijver hals en oogen verdraaid en zich zoo woedend aangesteld hadden, dat haar het schuim op den mond stond. Ik schonk der Princes bij het afscheid een' zijden doek en andere kleinigheden, waarover zij zoo verblijd was, dat zij mij haren eigen sehelpkrans vereerde. De beide vorstelijke spruiten waren nog niet getatouëerd; waarfehijnlijk wordt deze kunstbewerking hier zoo vroeg niet gedaan, dewijl zij op dit eiland in eens, en niet, gelijk op de *Marquizen-eilanden*, van tijd tot tijd ver- rigt wordt. *LANGEDJU* zeide mij dat men na het tatouëren sterk opzwol en veel pijn leed, en deze pijn moet inderdaad zeer gevoelig zijn; de Stuurman van Kapitein *KRUSENSTERN*, een groot sterk man, werd

staantw.

flaauw, toen hij zich een weinig den arm tatouëren liet. Ik geloof dat het tatouëren op deze eilandengroepen een godsdienstig gebruik is; ten minsten men weigerde het verscheiden onzer Heeren op *Odia*, met de verzekering dat het slechts op *Enegip* geschieden kon. Op eene wandeling ben ik in mijn gevoelen versterkt geworden, dat dit eiland een der schoonsten is. Men ziet hier niets dan vruchtboomen en taroplantaadjes. Men zeide ons dat de eilanden, die wij in het zuiden gezien hadden, tot de groep *A-ur* behoorden: *Kawen* en *A-ur* zijn dus slechts tien mijlen van elkander gelegen.

Den zoften was de *Rurick* van den morgen tot den avond door kano's omringd en met nieuwsgierige wilden opgevuld. 's Namiddags verscheen ook de *Princes*, die ik eenige geschenken op hare kano zond, dewijl zij zich niet aan boord waagde. In het westen vertoonde zich eene groote kano, waarop zich tweentwintig menschen, mannen, vrouwen en kinderen, bevonden. Gereedschappen van allerlei aard lieten vermoeden dat zij zich op eene lange reis bevond. Toen zij aankwam stapte het opperhoofd van het eiland *Kawen*, LABELEOA, een man van zeven voeten lengte, aan boord, en overhandigde mij eene rol *mogun*. Hij sprak veel, en gaf ons onder anderen den raad naar *A-ur* te zeilen, waar zich de *tamon ellip* (opperste gebiedster) van *Kawen* bevond. Er hadden zich vele menschen op het schip verzameld, die, hunne overmagt gevoelende, zich vrij vermetel gedroegen. Dikwijls moesten wij de stoutheid onzer

gasten beteugelen, die slechts door de voorstelling, dat wij bovenaardsche wezens waren, wederhouden werden van zich alles wat hen aanstond met geweld toe te eigenen.

Het was reeds donker, en de boot, die wij afgezonden hadden om water te halen, nog niet terug, toen de onderofficier ons van het land toeriep dat hij een' matroos vermiste. Daar de wilden zich nooit gewapend vertoonden, had ik ook, om geen wantrouwen te verwekken, mijne lieden altijd ongewapend aan land gezonden, waarover ik mij zeiven thans de bitterste verwijtingen deed. Er werd dadelijk eene gewapende boot aan land gezonden, tevens liet ik een stuk geschut lossen en een' vuurpijl opgaan, en deze voor de wilden zoo verschrikkelijke vertooning deed de gewenschte uitwerking: naauwlijks was het schot gevallen, of er ontstond op het gansche eiland een vreeslijk gehuil, dat over een kwartieruurs duurde, en ondertuschen kwamen onze booten ook geheel in het duister aan. De vermiste matroos bekende openhartig dat Amor hem op een' dwaalweg had geleid: het meisje wilde hem eerst na zonnenondergang gelukkig maken, en had hem tot zoolang diep in het eiland in eene hut gebracht. Hier verzamelden zich verscheiden eilanders, die hem niet wilden laten gaan; zij leidden vuur aan en ontleedden hem. Als door den bliksem getroffen vielen allen neder, toen zij het schot hoorden, en mijn matroos ontkwam gelukkig.

Den

Den volgenden dag werkte de schrik nog, zoodat niemand zich aan het schip waagde, tot eenigen onzer Heeren aan land gevaren waren. Men vroeg hen wat de slag en de heldere schijn beduid had, en toen hen gezegd werd dat ik bij deze gelegenheid een bezoek in den hemel afgelegd had, werd daar door mijn aanzien op zarde nog eens zoo groot, en zij gedroegen zich zeer bescheiden. Daar ik *Airick* des anderendaags verlaten wilde, deed ik heden nog eenige bezoeken, en werd met buitengemeene achtting behandeld. Bij de oude Koningin kon ik niet komen; want twee met lanfen gewapende schildwachten weigerden mij den ingang; doch de Princes en eenige aanzienlijken mogt ik zooveel geschenken geven ik goedvond. *Labeleoa* gaf mij een afscheidset. Drie mannen en drie vrouwen plaatsten zich in een halven cirkel; twee trommelflagers zaten voor hen; met vreeslijke stemmen zongen zij de woorden: *Totaboe, aidara, meul!* en elke beweging duidde op mij.

Den reiger zag ik bij de hutten tam en aan den oever in het wild rondloopen; anders zijn hier slechts strandloopers en eene soort van duiven. De ratten zijn zoo stout, dat zij, terwijl de wilden eten, het hunne daarvan wegnemen.

Wij vonden de lengte van onze ankerplaats, na eene waarneming tusschen zon en maan, uit vijftig afftanden $188^{\circ}, 52'', 7''$ W.

De chronometers gaven $188^{\circ}, 39', 25''$ W.

Breed-

Breedte, het gemiddelde uit drie
 waarnemingen $8^{\circ}, 31', 11''$ N.
 Afwijking der kompasnaald. . $11^{\circ}, 11'$, O.

De waarnemingen wegens den tijd des hoogen vloed-
 gaven $1^u 52^m$; het grootste verschil der waterhoogte
 bedroeg vier voeten. In de rigting van het noord-
 westen naar het zuid-oosten bedraagt de lengte van
 het eiland *Kawen* dertig mijlen, en deszelfs breedte
 slechts elf en eene halve mijl. De opneming van
Kawen berust, even als die van *Otdia*, op astrono-
 mische bepalingen, waarom ik hopen durf dat ieder
 zeeman, die dit geweest bezoekt, met de plaatsbepa-
 ling te vreden zal zijn. De gelijkvormigheid der drie
 groepen *Suwarow*, *Kawen* en *Otdia* is misschien niet
 toevallig, want deze vormwijze schijnt de koralei-
 gen te zijn.

Den 22sten, met het aanbreken van den dag,
 ligten wij het anker, en zetteden den koers naar
 het eiland *Olot*, dewijl ik LANGEDJU beloofd had
 hem aldaar te bezoeken. LABELEOA, die ons naar
A-ur verzellen wilde, zeilde met ons af, maar sloeg
 den weg naar zijn eiland *Kawen* in, toen hij ons
 naar *Olot* zag zeilen, waar wij 's morgens om tien
 ure het anker wierpen op acht vademen diepte boven
 koraalzand.

Nauwelijks waren wij aangekomen, of LANGEDJU
 bezocht ons, vol blijdschap over onze aankomst.
 Kort daarop verscheen ook het opperhoofd van het
 eiland *Torua*, en het gelukte mij de beide mededin-
 gers met elkander en mij met den laatsten te verzoee-

nen. Op LANGEDJU uitnoodiging voer ik met eenigen onzer Heeren aan land. Wij vonden *Olot* minder bebouwd dan *Airick*, *Tjan*, enz; ook was de bevolking geringer. LANGEDJU bragt mij in zijne taroplantaadje, waar hij mij met het geschenk van eenige wortelen een groot offer bragt; want offchoon zijne kweekerij de grootste in deze strek was, leverde zij zooveel niet op om een' mensch vier weken te voeden. In de nabijheid der plantaadje bespeurde ik een bananenboom, die, omringd van eene kleine omtuining, zorgvuldig opgepast werd, en eerst onlangs geplant schein te zijn. Ik vernam van LANGEDJU dat zoo wel de taro als de boom van *A-ur* hier gebragt waren, en verblijdde mij over de genegenheid dezer lieden om hunne eilanden naar hun vermogen te bebouwen. Het zal misfchien menigen mijner lezers onnut voorkomen, dat ik zulke onbeduidende kleinigheden vermeld, maar ik denk de geenen die voortaan in dit gewest komen daardoor een middel te verschaffen, om de vorderingen te kunnen bemerken, die van tijd tot tijd hier gemaakt zijn. De Heer CHAMISSO deelde ook hier weder zaden uit, en leerde hen hoe men daarmede moest omgaan. Tot dank voor zijne moeite ontstalen zij hem zijn mes, doch hetwelk zij hem weder moesten uitleveren, dewijl ik zeer daarop aandrong. Nadat wij lang op het eiland rondgelopen hadden zonder iets merkwaardigs te vinden, bragt LANGEDJU ons in zijne hut, om ons te onthalen. Hij had, hetgeen tot heden niemand had gedaan, al zijne schoone

VROU-

vrouwen, uit wantrouwen, verwijderd, ofschoon hij als een doorflepen hoveling mijn vertrouwdste vriend scheen te zijn. Het onthaal bestond in een zure deeg uit broodvrucht, van zuik een' walglijken snaak, dat het ons moeilijk viel er iets van te nuttigen. Onze gastheer beweerde RARICK, LANGIN en LAGEDIACK te kennen: het laat zich derhalve vermoeden dat de bewoners der verscheiden eilandengroepen met elkander in betrekking staan. Tegen den avond voer ik aan boord, nadat ik LANGEDJU en LABADENY nog met eenige nuttige werktuigen beschonken had.

De breedte van het eiland *Olot* vonden wij. $8^{\circ}, 46', 4''$ N.
Lengte, volgens de chronometers, $183^{\circ}, 50'; 18''$ W.

De gansche groep *Kawen* bestaat uit vierenzestig eilanden.

Den 23sten verlieten wij, bij helder weder en een' sterken oost-noord-oostenwind, het eiland *Olot*, en rigtten onzen koers naar de paslage, door welke wij in deze groep gedrongen waren. Volgens het zeggen der eilanders bevindt zich westelijk van *Airick* eene breede opening tuschen de rifsen, die ik op de kaart heb aangewezen, gelijk men ze mij van het schip af wees. Om negen uren waren wij door de paslage bij *Kawen* gedrongen, en namen thans onzen koers zuid-oostelijk, op een' geringen afstand van de eilandenketen, die het onder den wind liggend gedeelte der groep uitmaakt. Ik noemde de

groep *Kawen*, naar onzen verdienstelijken Generaal, *Araktschejeff*. Wegens den sterken wind moesten wij de marszeilen met een reef voeren. Op den middag vonden wij de waargenomen breedte $8^{\circ}, 35', 40''$, lengte, volgens de chronometers, $189^{\circ}, 3', 40''$. Terzelfder tijd ontdekte men uit den top der mast in het zuid-oosten een tot de groep *A-ur* behoorend eiland, hetwelk de noord-westpunt van hetzelfde uitmaakt, en door de wilden *Pigen* genaamd wordt. Om twee ure hadden wij dit reeds in het oosten, bevonden ons onder den wind in stil water, en namen onzen koers op een' zeer geringen afstand langs het rif, om een' doorgang te ontdekken. Nauwelijks hadden wij eene mijl gezeild, of wij vonden er een' van omtrent vijftig vademen breed, maar van zulk eene slechte rigting, dat hij moeilijk te passerén was; evenwel overwoog het verlangen om ook dezen te onderzoeken iedere vrees voor gevaar. De wind was verminderd en het weder gunstig: wij zetteden alle zeilen bij, en slipten gelukkig er door. Eenige koraalbanken, die wij vroeger niet bemerkte hadden, ontweken wij door voorzigtig sturen, en hadden weldra een overzigt der geheele groep, die ons van allen in deze streek de kleinste scheen. Wij naderden het eiland, hetwelk de zuid-oostpunt der groep uitmaakt en *A-ur* genaamd wordt, en lieten voor hetzelfde, 's namiddags om vijf ure, het anker vallen. In het midden der groep werd dikwijls het dieplood geworpen, en wij vonden de diepte drieëntwintig tot vijftentwintig vademen boven een' bodem

dem van levendige koralen. Op onze ankerplaats bedroeg de diepte achttien vademen, ofschoon wij slechts vijftig vademen van land verwijderd waren. Naauwlijks hadden wij geänkerd, of vier groote kano's sieten van *A-ur* af, naderden ons op vijftig vademen, hielden zich stil op eene plek, en beschouwden het schip met groote opmerkzaamheid. Wij spraken hen aan in hunne taal; dadelijk verdween hunne vrees, en eenigen van hen waagden zich zelfs op het dek, waar hunne verbazing die der andere wilden geleck. Onze bekendfchap in *Otdia* en *Kawen*, die wij hen met name noemden, droeg bij om hun vertrouwen te winnen, en twee chiefs, die sterk getatouëerd waren, en zeer aanzienlijk fchenen te zijn, waagden zich eerst op dit berigt op het schip. Over het geheel hebben wij de inwoners van *Kawen* stoutmoediger gevonden dan dezen hier. Twee wilden, die anders dan de overigen getatouëerd waren, en die, gelijk CHAMISSO bemerkte, eene bijzondere taal hadden, vielen ons in het oog. Wij vroegen of zij hier te huis behoorden; zij zeiden neen, en verhaalden ons eene lange geschiedenis, van welke wij nogtans helaas! geen woord verftonden. Een der vreemdelingen, een man van dertig jaren, van middelbare grootte en een aangenaam gezigt, behaagde ons zeer. Ik gaf hem, nadat ik de *tamons* befchonken had, een paar stukken ijzer, die hij wel met dank, maar niet met dezelfde blijdfchap ontving als de andere wilden. Hij hechtte zich bijzonder aan mij. Toen de zon

onderging, en de gasten ons wilden verlaten, nam hij mij ter zijde, en gaf mij tot mijne verbazing zijn verlangen te kennen van bij mij te blijven en mij niet weder te verlaten. Ik kon niet gelooven dat hij het langer dan een' dag bij ons uithouden zou, verwonderde mij over de genegenheid, die hij dadelijk voor mij had opgevat, en behield hem bij mij, dewijl het voorval ons allen vermaakte. Naauwelijks had KADOE, dus heette hij, verlof om te blijven van mij gekregen, of hij wendde zich ras tot zijne medgezellen, die hem verwachtten, verklaarde hen zijn besluit van op het schip te blijven, en verdeelde het pas ontvangen ijzer onder de chefs. De verbazing op de kano's was boven alle beschrijving; vergeefs zochten zij zijn besluit te doen waukelen: het was onwrikbaar; eindelijk kwam zijn vriend EDOCK nog eens terug, sprak lang en ernstig met hem, en wilde hem, daar alle overreding niets baatte, met zich voortsleepen; maar toen bediende KADOE zich van het regt des sterkeren; hij stiet zijn vriend van zich af, en de kano's roeiden heen. Ik kwam thans, daar zijn besluit mij onbegrijpelijk was, op het denkbeeld dat hij misfehien des nachts stelen en het schip heimelijk verlaten wilde, en liet, om mijn' nieuwen vriend in het oog te houden, de nachtwacht verdubbelen, en zijn leger naast het mijne op het dek, waar ik wegens de hitte sliep, opslaan. KADOE gevoelde zich zeer geëerd, dat hij naast den *tanon* van het schip slapen zou. Hij was zeer stil, welke moeite wij ons ook gaven om hem

te

te verstrooijen, at wat men hem voorzette, en leide zich gerust neder. Hetgeen hij ons van tijd tot tijd wegens zijne lotgevallen verhaalde wil ik den lezer in zamenhang mededeelen.

KADOE was geboren op het tot de *Karolinen* behorende eiland *Ulle*, hetwelk ten minsten vijftienhonderd Engelsche mijlen van hier liggen moet, en op de kaart slechts bij naam bekend is, dewijl Pater CANTARA in 1733 van de *Ladrones* als zendeling naar de *Karolinen* gezonden werd. Hij verliet *Ulle* met EDOCK en twee andere wilden op eene tot zeilen ingerigte kano, met oogmerk om aan een afgelegen eiland te vischen. Een hevige storm overviel de ongelukkigen, die acht maanden op zee rondzwierven, slechts vischen tot hun voedsel hadden, en eindelijk in den beklaglijksten toestand op het eiland *A-ur* aankwamen. Het merkwaardigste van dezen togt is dat hij tegen den noord-oostpasfaat volbragt werd, en hij moet inzonderheid degenen interesseren, die tot hiertoe geloofden dat de bevolking der Zuid-zeeëilanden van het westen naar het oosten plaats gehad heeft. Volgens KADOES verhaal hadden zij gedurende de gansche reis, wanneer de wind het slechts toeliet, de zeilen uitgezet, en tegen den noord oostpasfaat gelaveerd, dewijl zij onder den wind van hun eiland geloofden te zijn; op deze wijze laat het ook zich verklaren dat zij eindelijk naar *A-ur* kwamen. Hunne tijdrekening hielden zij naar de maan, terwijl zij bij iedere nieuwe maan een knoop in eene daartoe bestemde snoer sloegen. Daar

de zee rijk in vischen en zij volkomen tot de vischerij uitgerust waren, leden zij minder honger dan dorst; want offchoon zij bij geenen regen verzuimden een' kleinen watervoorraad te verzamelen, hadden zij toch dikwijls ganschlijk gebrek aan zoet water. KADOE werd dikwijls, als de beste duiker, met eene kokoschaal, die slechts eene kleine opening had, naar den bodem der zee gezonden, waar het water niet zoo zout is; doch al stilde dit ook den nood des oogenblik, veroorzaakte het toch waarschijnlijk hunne ganschlijke verzwakking. Toen zij het eiland *A-ur* zagen, verheugde hen de aanblik des lands niet meer, want elk gevoel was in hen gestorven. Hunne zeilen waren reeds lang versleten, de kano aan de golven prijs gegeven, en zij verwachtten gerust den dood, toen de bewoners van *A-ur* de ongelukkigen op verscheiden kano's te hulp snelden, en de stervenden aan land sleepten. Hier was juist geen *tamon* tegenwoordig. De ijzeren gereedschappen, die de ongelukkigen nog bezaten, verblindden hunne redders, en juist wilden zij hen ombrengen, om den roof onder elkander te verdeelen, toen de *tamon* van het eiland *A-ur*, TIGEDIEN, nog ter regter tijd verscheen, en hen het leven redde. Toen KADOE naderhand den redder zijns levens zijn' ganschden rijkdom aanbod, was deze edelmoedig genoeg om denzelve te weigeren; hij nam slechts eene kleinigheid, en dreigde zijnen onderdanen met de doodstraf, wanneer een het waagde den armen vreemdelingen eenig leed te doen. KADOE betrok met

met zijn' medgezel TIGEDIENS woning, die vaderlijk voor hem zorgde, en om zijn natuurlijk verstand en goed hart eene bijzondere genegenheid voor hem opvatte. Sedert zijne aankomst hier moeten er naar zijne rekening drie of vier jaren verloopen zijn. Juist was KADOE in het bosch bezig, toen de *Rurick* hier aankwam, en hij werd dadelijk gehaald, daar zij van hem, als een' bereisd' en verstandig' man, waarvoor hij algemeen gold, eene opheldering wegens de wonderbare verschijning verwachtten. Dikwijls had hij hen reeds van schepen verhaald, die wel in zijne afwezigheid op *Ulle* geweest hadden, maar waarvan hij toch gehoord had; hij wist zelfs twee lieden te noemen, LOUIS en MARMOL, die van het groote eiland *Brittanje* gekomen waren, en zoo herkende hij ook, volgens de beschrijving, thans ons schip. Zeer ingenomen met de blanken, spoorde hij de eilanders aan om aan boord te gaan, hetgeen zij in het eerst weigerden, dewijl, volgens een volksgevoelen, de blanken de zwarten opaten. Hoe zij aan dit vooroordeel gekomen zijn bleef mij een raadsel; want behalve eene oude overlevering, dat voor onheuglijke tijden een groot schip *Kawen* voorbij gezeild was, hadden zij volstrekt geen ander begrip van Europefche schepen dan dat hetwelk KADOE hen bijbragt. Zijne belofte, lijer voor hen in te handelen, bewoog hen eindelijk aan boord te komen, en hier bleef hij, gelijk de lezer reeds weet, dadelijk bij ons. De voorzigtigheid, waarmede wij hem gedurende den nacht bewaakten, was overtollig: hij

sliep zeer gerust, en stond met aanbreken van den dag vrolijk en wel te vreden weder op.

Wij hadden reeds den vorigen dag den eilanders aangekondigd dat wij heden, den 24sten Februarij naar het eiland *Stobual*, hetwelk, acht mijlen van *Aur* verwijderd, de noord-oostpunt uitmaakt, wilden zeilen, dewijl hier de scherpe koraalgrond voor het ankertouw gevaarlijk was. Wij vonden de bevolking op de oostelijke zijde der eilandenketen, in vergelijking met de andere groepen, aanmerkelijk, stieten op geene koraalbanken, en bereikten om tien ure het eiland *Stobual*, in welks nabijheid wij het anker op acht vademen diepte, boven sijn koraalzand, lieten vallen. Hetzelve leverde een aangenaam gezicht op, en was, volgens de vele woningen en kano's te oordeelen, sterk bevolkt. De groep *Kawen* was uit den top der mast zichtbaar. Vijf vaartuigen, die ons van *Aur* gevolgd waren, en waarin zich drie *tamons*, *TIURAU*X, *LEBEULIET* en *KADOE*s weldoener *TIGEDIEN*, bevonden, kwamen thans aan het schip. *KADOE*, dien men een' geelen mantel en roode schort gefchonken had, pronkte met zijn' belagchelijken opschik, zonder zich in het minst met zijne kameraden te bemoeijen, die hen vol verwondering uit hunne kano's aanstaarden, en de herfschepping niet begrepen. Vergeefs riepen zij: *KADOE! KADOE!* hij verwaardigde hen met geen blik, en ging trotsch het dek op en neder, waarbij hij zich altijd zoo goed te draaijen wist, dat zijn heerlijk costume in het oog

oog viel. Toen ik vernomen had dat zich drie *tamons* in de kano's bevonden, gaf ik KADOE last hen bij mij te noodigen; want al de wilden durfde ik, wegens de menigte, geen verlof geven om het schip te betreden. Hij aclitte zich hiermede zeer vereerd, gedroeg zich met veel waardigheid, en bragt, na eene korte aanspraak, eerst TIGEDIEN op het dek, dien hij mij als den voornaamsten voorstelde. Deze oude man, met sneeuwwitte haren en baard, had een goed, eerwaardig gezigt, maar zijn lang, sterk ligchaam was door den ouderdom kromgebogen. Hij schonk mij eenige rollen *mogun*, en terwijl ik mij met hem onderhield noodigde KADOE ook de andere chefs, die insgelijks zeer oud waren, op het schip. De kleeding der *tamons* was slechts weinig van die der overige wilden onderscheiden, zij waren slechts sterker getatouëerd, en droegen versierfelen van vischgraten om den hals, die, gelijk ik naderhand vernam, de plaats van ridderorden bekleedden. KADOE leidde, om zich eenig aanzien te geven, de gasten op het dek rond, gaf hen uitleggingen wegens al de wonderbare dingen, die zij zagen, en wist zich daarbij zoo te gedragen, dat men gelooven moest, dat hij een volkomen begrip had van hetgeen hij zocht te verklaren; over kleinnigheden sprak hij bijzonder wijldloopig, en maakte hen gewoonlijk aan het lagchen.

Toen zij een' matroos een snuifje zagen nemen, en hem, die zelf dit nog nooit gezien had, deswegens ondervroegen, bragt zulks hem in geene verle-

ger-

genheid; hij nam de doos, en vertelde hen zeker veel merkwaardigs daarvan, want zij luisterden zeer aandachtig; maar toen hij, om hen de zaak regt duidelijk te maken, thans zelf een snuifje in den neus bragt, wierp hij de doos ver van zich, en begon zoo ontzettend te niezen en te schreeuwen, dat zijne toehoorders verschrikt uit elkander liepen; doch ook hier herstelde hij zich spoedig, en wist het voorval zeer geschikt in eene grap te veranderen. KADOE'S verklaring over de kanonnen bewees ons dat hij ze kende; hij zeide namelijk dat, zoo de eilanders het waagden iets te stelen, men daarmede alle kokos-en broodboomen nederfchieten zou, en verhaalde verder dat LOUIS en MARMOL, bij hun bezoek in *Ulle*, toen de inwoners op het schip gestolen hadden, niet eer opgehouden hadden met de boomen neder te schieten voor men het gestolene terug bragt. Buiten deze kleine oneenigheid moeten beiden aldaar zich menschlievend gedragen hebben, daar de blanken bij KADOE in groot aanzien stonden, en hij zoo gaarne bij ons was. Ook thans beproefden de *tamons* weder hem in zijn besluit te doen wankelen; maar hij schudde slechts het hoofd, omarmde mij, en zeide: „Ik blijf bij u, waar heen gij ook gaat.”

Wij vernamen dat hier nog een *tamon* was, met name LAMARY, onder wiens gezag alle eilendengroepen van *A-ur* tot *Bigar* staan, doch die thans op reis was om eene krijgsmagt te verzamelen, waarmede hij de zuidelijk van *A-ur* liggende groep *Mediuro* wil-

wilde aantasten. De bewoners van dezelve overvallen dikwijls *A-ur*, *Kawen* en *Otdia*, om levensmiddelen te rooven, waaraan het hen, wegens de sterke bevolking, ontbreekt. Een inval op LAMARYS eiland, waarbij aldaar een man gedood werd, zou thans gestraft worden. Op *Otdia* is, gelijk KADOE verhaalde, de ergste plundering voorgevallen; wat de vijanden niet konden medesleepen hebben zij vernield. Door dit bericht was ons eensklaps het raadsel opgelost, waarom wij aldaar overal slechts nieuw aangeplante boomen vonden. Het volk schieen ons tot oorlogvoeren ongeschikt, en deszelfs korte armocdige lanfen versterkten ons in dit gevoelen. Thans vernamen wij dat zelfs de vrouwen mede te veld trekken, beladen met korven vol steenen, die zij, daar zij de achterhoede uitmaken, over de hoofden hunner mannen in de vijandelijke gelederen werpen; ook betoonen zij de gekwetsten hulp, en KADOE, die hier menigen oorlog mede bijgewoond heeft, verzekerde dat de vrouwen in het gevecht van groot nut waren. TIGEDIEN, de voornaamste der drie aanvoerders, was in LAMARYS afwezigheid zijn plaatsvervanger, en werd door het volk met uittekende achting behandeld. LEBBOLIET, in rang en waardigheid de tweede, is eigenaar der groep *Kawen*, maar heeft in vreedstijd zijn verblijf op *Airick*, en de jonge *tamon* benevens de beminnelijke Princes zijn zijne kinderen. TIURAU, de jongste van hen, bezit de groep *Otdia*, en is de vader van den reeds

be-

bekenden RARICK, van wien wij hem tot zijne groote blijfchap konden verhalen.

De *tamons* voeren, rijkelijk befchonken, naar *Stobual* terug, waarheen zij mij ook noodigden, doch daar ik nog waarnemingen tot bepaling van deze plaats te doen had, ftelde ik mijn bezoek aan land uit. KADOE verlangde de *tamons* te verzellen, hetgeen ik hem toefond, offchoon ik zeker geloofde dat hij, onbestendig en wankelmoedig, gelijk alle Zuid-zeeëilanders, niet terugkeeren zou. Hij werd in zegepraal weggevoerd, alle kano's volgden die van TIGEDIEN, op welke hij door onze gunst tot een' aanzienlijk' man verheven, de plaats van *tamon* innam. 's Namiddags voer ik aan land, en deed dadelijk eene wandeling, op welke de rustigfte der *tamons*, TIURAU, mij verzelde. Het eiland *Stobual* is een en eene halve mijl lang en eene vierde mijl breed. De schoonste grociaarde vormt hier reeds aanmerkelijke heuvels. De palm- en broodboomen gedijen hier buitengemeen, en aangenaam verraste mij een jong plantfoen van twintig bananen. Taro was hier meer dan op de overige eilanden; dagelijks werd er ons van gebragt. Dat de wortelen hier in vergelijking met die op de *Sandwich-eilanden* zeer klein zijn, komt welligt van het gebrek aan vochtigheid, offchoon de inwoners verzekeren dat zij goed zouden gedijen, bijaldien de inwoners van *Mediuro* ze niet zoo dikwijls vernielden. Zeer vele woningen overtuigden mij van de sterke bevolking van dit eiland.

land. Ik kwam op mijne wandeling aan de woning van het opperhoofd LEBEULIET, waar eene aanmerkelijke vergadering van mannen en vrouwen een' kring om KADOE sloten, wiens nieuwe kleeding hen aangeloekt had; maar hoe zeer verbaasde ik, toen ik hem eene redevoering zag houden, waarbij zijne toehoorders in tranen versmolten, een oud wijf snikte luid, TIGEDIENS oogen zvonnen in tranen, en hem zelve was het geweld aan te zien, waarmede hij zijne aandoening zocht te verbergen. Dikwijls noemde hij *A-ur*, *Ulle* en TOTABOE; ik was de taal niet magtig genoeg, om veel zamenhang in zijne rede te vinden, echter scheen mijn vermoeden juist, dat hij van het volk en de opperhoofden afscheid nam. Voor zooveel ik daarvan verstond, sprak hij eerst van zijn lijden, gedurende den togt van *Ulle* naar *A-ur*, schilderde vervolgens het grootmoedig onthaal van TIGEDIEN, en besloot met de hoop van misschien zijn vaderland door mij weder te zien. Toen TIGEDIEN hierop begon te spreken, stortte KADOE de heetste tranen, het volk was aangedaan, en eene hartelijke omarming van TIGEDIEN en KADOE besloot dit waarlijk aandoenlijk tooneel. KADOE volgde ons aan boord, en werd, daar zijn besluit bij ons te blijven, onwrikbaar vast schein, in de kajuit onder de officieren opgenomen, hetgeen hem zeer vleide, daar hij het onderscheid tuschen ons en de matrozen wel opmerkte, en thans geloofde tot de *tamons* des schips te behooren. Hij at aan onze tafel, schikte zich met eene ongelooftijke be-

kwaam-

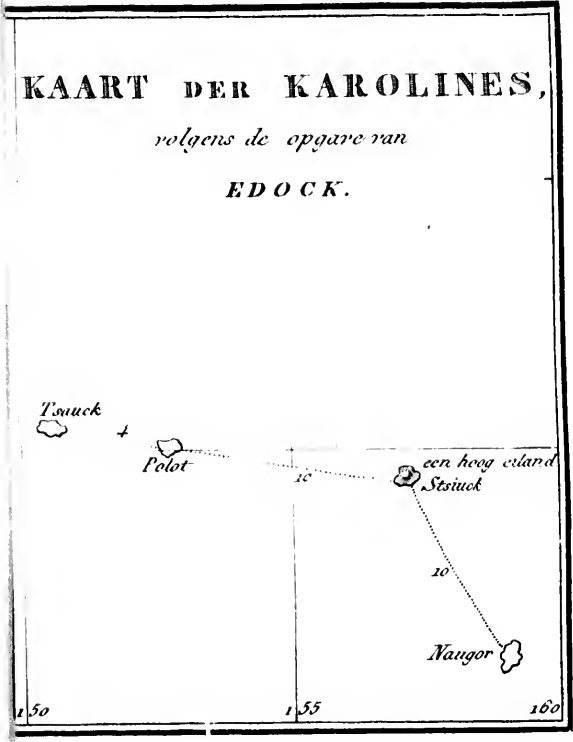
kwaamheid in het gebruik van mes en vork, en gedroeg zich over het algemeen zoo manierlijk en bescheiden, alsof hij lang met beschaafde menschen had omgegaan. Onze Heeren behandelden hem zoo vriendelijk, dat hij hen weldra zeer lief kreeg, en zij mogten hem om zijne goede hoedanigheden ook zeer gaarne lijden. Ik voedde hoop, wanneer wij elkander beter leerden verstaan, door hem menige opheldering, zoowel wegens de *Karolinen* als wegens de thans ontdekte eilandengroepen te bekomen.

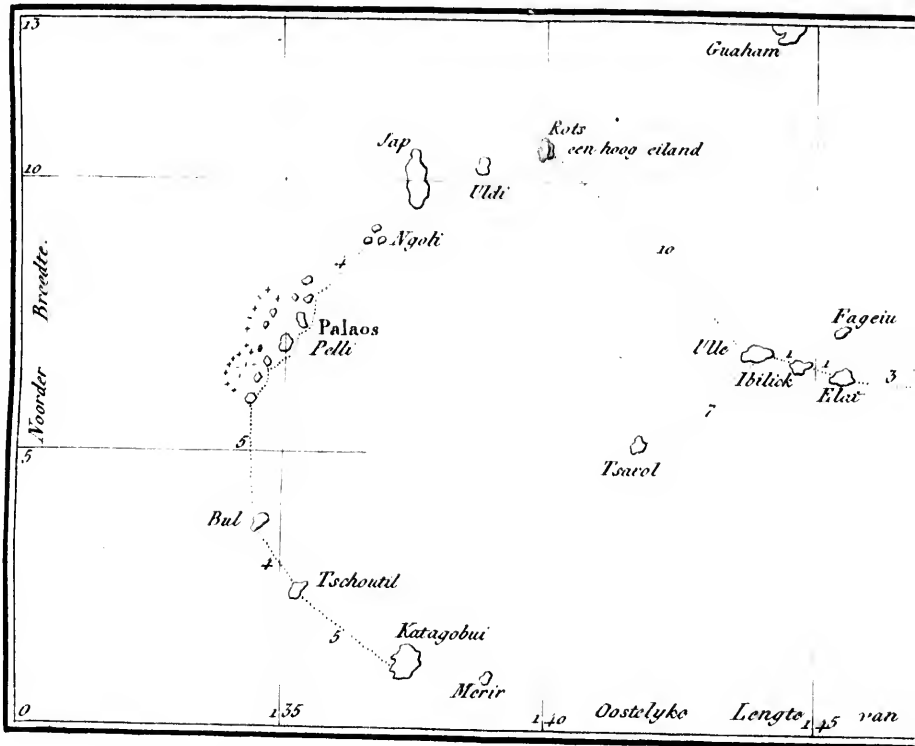
Den 26sten Februarij was de *Rurick* den geheelen dag door wilden omringd, die ons voornemen wisten, van hen morgen te verlaten, en ons heden nog veel kokosnoten tegen ijzer verhandelden. 's Namiddags bragten de *tamons* ons nog aanzienlijke geschenken van *mogun* en kokosnoten. Zij bejammerden zeer ons vertrek, en vernamen op hunne vraag, waar ik thans heen ging, dat ik hunnen grooten *tamon* op *Ailu* en *Udirick* bezoeken wilde, hetgeen werkelijk mijn oogmerk was. Zoodra ik mij met mijne gasten in de kajuit alleen bevond, onderzochten zij naauwkeurig of wij beluisterd konden worden, en verzochten mij daarop geheimzinnig, maar dringend, dat ik toch hier blijven wilde, tot hunne krijgsmagt zich verzameld had, met deze alle bewoners van *Mediuro* doodslaan, en dan met kokosnoten en broodvrucht beladen naar *A-ur* terugkeeren zou; zij wilden mij daarvoor dagelijks een *eb* geven. Dit bewijs van hun vertrouwen verraste mij; maar hoe gaarne ik ook deze arme eilanders tegen hunne vijanden

den befchermd, en hen misfehien door mijne bloote
 verfehijning voor toekomstige overrompelingen verze-
 kerd had, vergunde de naderende lente mij den tijd
 daartoe niet meer. Mijne weigerend antwoord be-
 droefde hen; maar om hen toch behulpzaam te
 zijn zooveel in mijn vermogen was, befchonk ik
 hen met eenigen mijner lanfen en enterwapenen,
 waardoor ik hen onbefchrijflijk gelukkig maakte. Al-
 les werd dadelijk het volk in de kano's vertoond,
 hetwelk in een luid eenstemmig *o—h!* uitbarstte.
 TIURAUX danste en zong daarbij een krijgshaftig
 lied, terwijl hij ons wees hoe hij thans zijne vijan-
 den wilde nederftoten. Het volk brulde van blijd-
 fchap, en waren hunne vijanden in dit oogenblik
 verfehenen, dan hadden deze dapperen, bezielde door
 den krijgshaftigen geest, gewis de zege weggedra-
 gen. Vol verrukking voeren de *tamons* thans aan
 land. EDOCK, de vriend en rampgenoot van KADOE,
 bleef terug, om nog eene laatste poging te doen, of
 hij niet te vermurwen ware; maar alles was ver-
 geefs. Hetgeen hij gedurende zijn verblijf bij ons
 bekomen had fchonk hij zijn' vriend, en weende bit-
 terlijk, toen hij bij het afscheid, na een lang ge-
 fprek, zich van hem losfcheurde. KADOES besluit
 werd ons immer raadfelachtiger, toen wij thans ook
 zijne hevige fmart bij de fcheiding zagen. Aan
 EDOCK, die in de geographie der *Karolines*, die hij
 bezocht had, beter bedreven was dan onze vriend,
 hebben wij eene merkwaardige kaart van dezelve te
 danken, die ik volgens zijne opgave ontwierp en

den lezer hier mededeel. Hoe onnaauwkeurig zij ook zijn moge, kan zij toch mischien eens een' zee-man, die de *Karolines* onderzoeken wil, van eenig nut zijn; ik heb toch volgens LAGEDIACKS aanwijzing reeds drie groepen ontdekt. De tusschenruimte der eilandengroepen, die volgens EDOCKS verzekering van dezelfde gesteldheid zijn als de door ons onderzochten, heb ik met getalen gemerkt, die de dagreizen van de eene groep tot de andere bepalen; de enkele eilanden zijn slechts door omtrekken aangeduid. *Sehtiu*, *Feis*, *Pelli* en *Jap* zouden uit hoog, de overigen uit laag land bestaan. *Jap* en *Pelli*, die waarschijnlijk de *Pelloes-eilanden* van WILSON zijn, vindt men op alle kaarten aangewezen. Ik wil niets verder hierover zeggen, daar de Heer CHAMISSO, uit liefde voor de wetenschappen, der moeite nam KADOE zoowel wegens de geographie als wegens de gebruiken op de door ons ontdekte groepen te ondervragen. Zijn opstel, dat hij tot mijne reisbeschrijving levert, zal zoo onderhoudend als leerzaam zijn. EDOCK wees naar het oosten, toen ik hem vroeg in welke strek *Ulle* lag. Deze dwaling bewijst dat een oostelijke wind de ongelukkigen van hun eiland verwijderde, die door een' zuid-westen mousfon, die aldaar heerscht, verder naar het oosten gedreven werden; doch daar zij altijd in den waan bleven, dat zij zich westelijk van *Ulle* bevonden, laveerden zij ook, toen zij den pasfaat bereikt hadden, aanhoudend naar het oosten. Ook op de eilandengroep *Arno*, eene dagreis van hier naar het zuid-

g zij
zee-
eenig
nwi-
nimte
ering
nder-
dag-
; de
ange-
n uit
pp en
van
ezen.
Heer
moei-
s we-
oepen
reis-
leer-
oen ik
waling
n van
westen
t oos-
n den
oevon-
oereikt
op de
ar het
zuid-

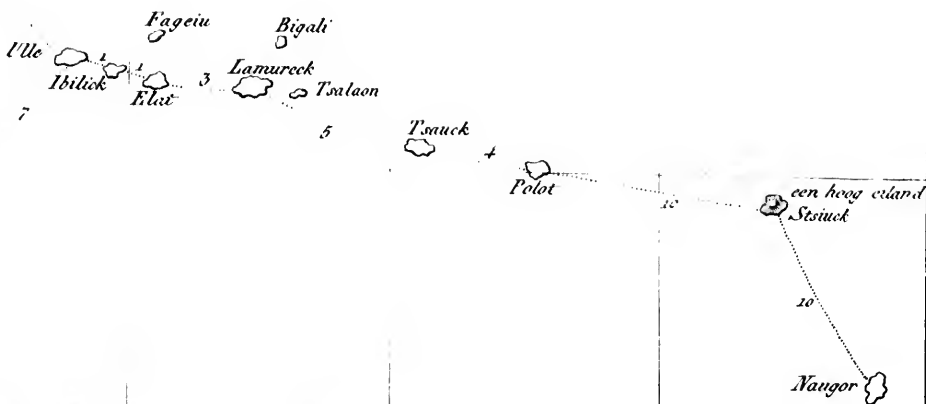

Guaham

KAART DER KAROLINES,

volgens de opgave van

EDOCK.

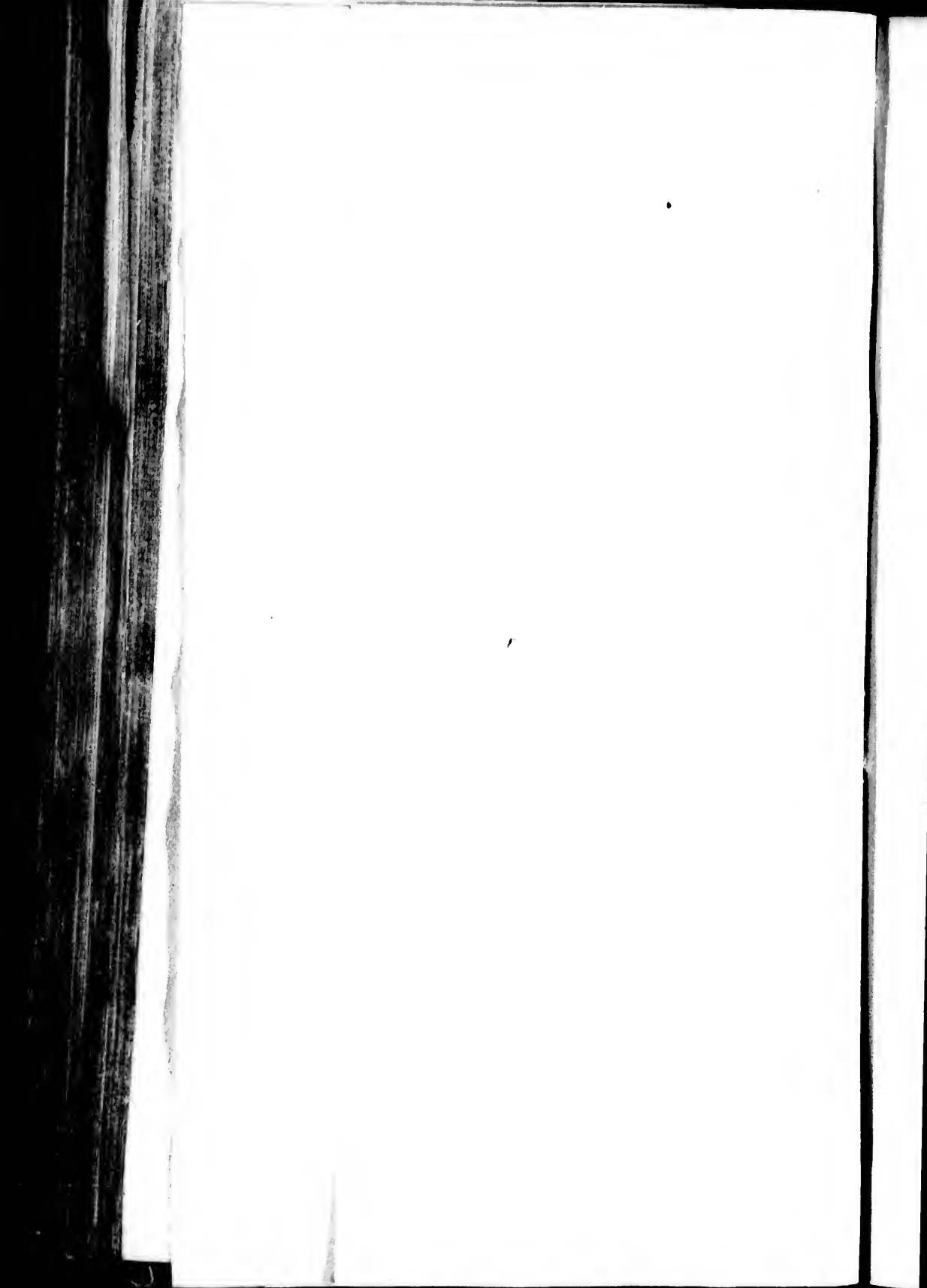
Lengte 145 van

Londen.

150

155

160

zuid-westen, is, gelijk EDOCK verhaalde, eene kano met vijf menschen geland. Dezen waren geboortig van de groep *Lamureck*, die op een' geringen afstand van *Ulle* ligt, en insgelijks op de kaart van pater CANTARA onder de keten der *Karolines* opgenomen is. Toen voor eenigen tijd de bewoners van *Arno* hier een' inval waagden, herkenden KADOE en EDOCK de eilanders van *Lamureck*, met wie zij vroeger vriendschappelijk hadden omgegaan. Toen zij gehoord hadden dat dezen verongelukt waren, was bij het onverwachte wederzien hunne blijdschap zoo groot, dat zij, gelijk KADOE zeide, zich verder om het gevecht niet bekommerden, maar een eenzaam plaatsje zochten, waar zij elkander wederzijds hunne doorgestane ellenden mededeelden. De vijf *Lamureckanen* heetten QUIDAL, PEGEDOE, UDIRICK, KATULGI en UDEBEN. *Udirick* heet eene eilandengroep van *Radack*, en men kon uit de gelijkheid der namen besluiten dat hier vrij dikwijls kano's van de *Karolines* stranden. 's Namiddags voer ik, om affcheid te nemen, nog eens aan land, waar mij de inwoners vriendelijker dan ooit ontvingen, dewijl zij door de bekomen wapens thans volkomen van mijne vriendschap overtuigd waren. Slechts mijn hond uit de *Berings-sstraat*, die heden zijn leven onder stuiptrekkingen eindigde, daar hij het klimaat hier niet verdragen kon, maakte hen eenigzins angstig. Voor LEBEULIETS woning werd eene kleine vloot uitgerust, waarschijnlijk tegen de bewoners van *Mediuro*; twee dezer vaartuigen, de grootsten

die ik hier zag, waren acht en dertig voeten lang. CHAMISSO bragt dezen nacht door in de woning van den *tamon*, in de hoop van volgens deszelfs belofte getatouëerd te worden; daar zulks evenwel niet geschiedde, zijn wij in het gevoelen versterkt geworden dat het tatouëren op eenige wijze met hunnen godsdienst in verband staan.

Ondanks den zeer hevigen wind kwamen twee groote kano's van het tot de groep *Kawen* behorende eiland *Airick* hier aan, waaruit blijkt dat zij tamelijk hooge zee kunnen houden. Beiden behoorden het ons reeds bekende opperhoofd LABELEOA, die zeer verblijd was ons weder te zien. Toen de zon onderging verzelden de eilanders wij tot aan mijne floep, die zij dermate met kokosnoten hadden opgevuld, dat wij nauwelijks plaats om te zitten hadden. Ik gaf hen ijzer, mesfen en scharen; de vrouwen kregen paarden, en wij scheidten als de beste vrienden van elkander.

Ik besluit mijn verblijf hier met de waarnemingen, die wij gedaan hebben.

De breedte van onze ankerplaats, het gemiddelde uit drie waarnemingen, . . . $8^{\circ}, 18', 42''$

Lengte, naar zon en maan, . $188^{\circ}, 48', 00''$ O.

Lengte, volgens de chronometers, $188^{\circ}, 51', 46''$

Afwijking der kompasnaald. . $11^{\circ}, 58\frac{1}{2}'$ O.

De ligging der groep *A-ur* is noord-west en zuidoost; in deze rigting bedraagt hare grootste lengte dertien, en hare breedte zes mijlen; in het geheel telden wij tweeëndertig eilanden. Ik noemde de

groep

groep naar onzen Minister der Marine, *Traversesey*. Daar de tijd mij niet toeliet de op mijne kaart aange-
wezen eilanden *Arno*, *Mediuro* en *Mille* zelf te on-
derzoeken, kon ik enkel met het kompas de rigtingen
volgen, die de eilanders mij aanwezen. De afstanden
zijn naar de dagreizen berekend. De bevolking der
groep *A-ur* is op drie- tot vierhonderd zielen te schat-
ten, gering met betrekking tot hare grootte, maar
zeer aanzienlijk in vergelijking met de overige groepen.

Den 27, met het aanbreken van den dag, ligten
wij het anker, om *A-ur* te verlaten. Den ganfchen
nacht hadden wij de trommels en het gezang der
wilden gehoord; toen de zeilen uitgezet waren,
verdubbelde het geweld aan den oever, en KADDE
meende dat zulks was om ons goede reis te wen-
fchen. Om zeven ure bevonden wij ons reeds aan
de pasfage, door welke wij hier ingedrongen waren,
en kwamen haar gelukkig door. Ik rigtte mijn' koers
noordelijk, om het eiland in de nabijheid voorbij te
zeilen: wij bereikten hetzelfde spoedig, en op den
middag lag hetzelfde vier mijlen van ons af in het
oosten. Thans vervolgden wij onze reis fcherp bij
den wind, omzeilden de groep *Otdia* boven den
wind, en laveerden den nacht door onder weinig zeil.

Den 28ften hadden wij fchoon weder, en moesten
volgens onze fcheepsrekening 's morgens om zeven
ure *Otdia* kunnen zien; maar daar zelfs uit den top
der mast geen land te ontdekken was, kon flechts
de froom oorzaak zijn van de onjuiftheid onzer
berekening, hetgeen ook naderhand bleek; want wij

waren gedurende den nacht zestien mijlen naar het noord-westen 11° gedreven. Om de groep *Otdia* in het gezigt te bekomen, naar welke ik mijne positie op de kaart naauwkeurig wenschte te bepalen, nam ik den koers regelregt naar het westen. Na weinig uren werd uit den top der mast in het zuiden land ontdekt: ik rigtte den koers dadelijk daarheen, om te onderzoeken welk eiland der groep *Otdia* wij zagen, en ik herkende na driekwartieruurs het eiland *Ormed*, hetwelk zeven mijlen van ons verwijderd lag. Van hier stuurde ik noordwest, in de hoop van de groep *Ailu* te ontmoeten. Onze breedte gaf op den middag, na eene goede waarneming $9^{\circ}, 51', 29''$, lengte, volgens de chronometers, $189^{\circ}, 56', 00''$. Toen wij dezelve naar het eiland *Ormed* berekenden, vonden wij slechts eene minuut verschil, en deze overeenstemming, die zoowel de deugd der chronometers als de naauwkeurige bepaling der groep *Aur* bewees, verhoogde mij meer dan eene nieuwe ontdekking gedaan zou hebben.

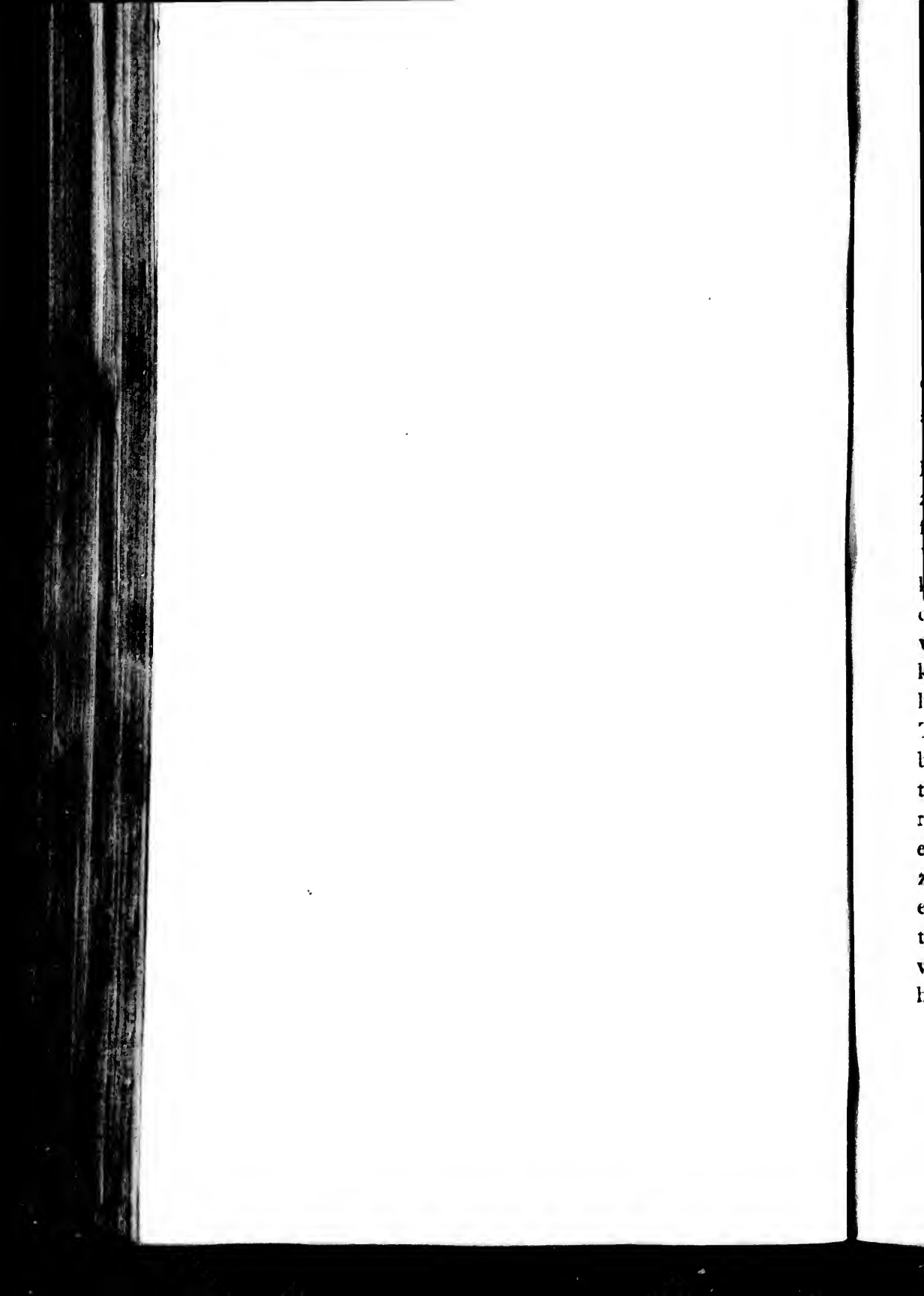
KADOE, dien wij een hemd en een ligt matrozenbuisje hadden aangetrokken, was met deze kleeding, die hem vrij wel stond, zeer in zijn' schik, tot het schommelen hem zeeziek en mismoedig maakte; weldra echter keerde zijne gezondheid en goede luim terug, en hij scheen zijne vrienden in het geheel niet te missen. Om half drie werden uit de mast in het noorden drie lage eilanden ontdekt, die KADOE dadelijk als een gedeelte der groep *Ailu* herkende, waar hij eenmaal geweest was. In het zuid-westen, meende

de

het
a in
ofitie
nam
einig
land
, om
ij za-
stand
ijderd
hoop
e gaf
, 51',
, 60".
nden,
deze
rono-
A-ur
e ont-
rozen-
ding,
ot het
wel-
an te-
niet
n het
dade-
waar
meen-
de

K A D O E .

de hij, moest het kleine eiland *Temo* liggen, en verder naar het westen *Legiep*. Wij bevonden ons thans onder den wind der groep *Ailu*, zeven mijlen van dezelve verwijderd, en moesten dus, om dezelve te bereiken, den ganschen nacht laveren.

Den 1sten Maart hadden wij met het aanbreken van den dag reeds zooveel gewonnen, dat wij ons onder den wind aan hare zuidelijke punt bevonden, die door het eiland *Ailu*, naar hetwelk de gansche groep haren naam voert, gevormd wordt.

De lengte van het geheele eiland bedroeg nauwelijks eene mijl, en de breedte eene vierdemijl. Hetzelve kwam ons niet onaangenaam voor, en onderscheidde zich van de overigen door hooge palmen. Wij naderden het eiland *Ailu*, op hetwelk wij rookkolommen zagen opstijgen en menschen heen en weder loopen. Nadat wij hetzelve hadden omgezeild, vervolgden wij de zuidelijke zijde der groep, die enkel uit koraalriffen bestaat; en toen wij ook deze hadden omgezeild, bevonden wij ons in stil water. Thans zetteden wij onzen koers noordelijk in de nabijheid des rifs voort, in de hoop van eene opening te vinden. Weldra zagen wij drie kano's door de riffen komen, maar vonden de pasfage te eng, om er door te kunnen dringen. Twee kano's kwamen zoo nabij, dat wij met de eilanders konden spreken, en KADOES blijdschap, eenige oude bekenden weder te zien, was even zoo groot als de verwondering van dezen, hem bij ons aan te treffen. Niemand hunner waagde zich aan boord, maar er ontstond

van de kano's een wijlloopig gesprek met KADOR, die hen alles verhaalde wat hij van ons wist, ook dat hij voornemens was met ons te reizen, maar dat wij thans eenige dagen bij hun eiland zouden vertoeven. Op dit laatste bericht gaven de wilden veel blijdschap te kennen, wezen ons noordelijk eene paslage aan, die volgens hunne mening breed genoeg zijn moest, en wij zetteden dadelijk meer zeilen bij, om deze nog voor den avond te bereiken. Weldra vonden wij drie pasfages, van welken twee wel diep genoeg, maar slechts vier vademen breed waren; de derde was vijftig tot zestig vademen breed, maar daar het reeds laat en de onderneming moeilijk was, en de paslaat ook juist uit de tamelijk smalle opening blies, stelde ik het onderzoek uit tot morgen. Wij hadden thans de gansche groep overzien, wier lengte vijftien en wier breedte vijf mijlen bedroeg. De oostelijke zijde derzelve was door eene eilandenketen gevormd, de westelijke daarentegen bestond uit een koraalrif.

De stroom had ons gedurende den nacht zeven mijlen naar het westen gevoerd; wij bereikten evenwel 's morgens om acht ure de paslage, waar het indringen mij bijna onmogelijk scheen, daar zij smal en de wind ons tegen was, ondertusschen hoopte ik dat de indringende stroom onze onderneming begunstigen zou, en zond den Luitenant TSCHISCHMAREFF af, om het vaarwater te onderzoeken. Hij keerde weldra met het aangenaam bericht terug dat de paslage wel slechts vijftig vademen breed, maar diep genoeg en geheel ongevaarlijk was, dewijl de riffen

aan den ingang gelijk een muur lijnregt uit den grond oprezen. Dadelijk liet ik alle zeilen bijzetten, om den *Rurick* den snelst mogelijken gang te geven, opdat, wanneer hij in de pasfage tegen den wind gewand worden moest, hij zijne vaart behield, tot ieder gevaar voorbij was. Zonder de hulp van den stroom ware ons deze onderneming niet gelukt, die gevaarlijk genoeg was, en wij waren zeer blijde er ingedrongen te zijn zonder het rif nabij te komen, dat het zuidelijk gedeelte des ingangs uitmaakt. Een visch van de soort der makrelen was aan de achter het schip slependen vishock gevangen, en zoo betaalden de eilanden ons schatting op het oogenblik dat wij de groep indrongen. De wind zou ons den regten koers naar het eiland *Alu* toegelaten hebben, wanneer ons niet bestendig koraalbanken in den weg gelegen hadden, welken te ontwijken of om te zeilen ons veel tijd wegnam. Nog in geene groep waren ons zoovele ondiepten ontmoet; evenwel bereikten wij op den middag eene bekwame ankerplaats in de nabijheid van *Alu*. Hier naderden dadelijk drie kano's ons schip, en *KADOE*, in zijn matrozencostume, verzuimde niet zich zoodanig op het dek te plaatsen, dat men hem van het hoofd tot de voeten duidelijk zien kon. Hij riep hen vriendelijk toe dat hij *KADOE* was, en zij niet moesten schromen aan boord te komen; en dezen, die hunne oogen niet vertrouwden, waagden zich eerst na een lang gesprek met hem op het schip. Nadat zij hier de kleeding van den hen welbekenden *KADOE* lang ge-

noeg onderzocht en bewonderd hadden, verklaarde hij hen met veel deftigheid ook de overige voorwerpen, en vond het natuurlijk dat zij zich onderdanig jegens hem gedroegen, als ware hij een voorname *tamon*. Naderhand had hij zelfs de goedheid met hen aan land te varen, nam zonder omstandigheid de eerplaats op eene kano in, en de goede wilden zingen en juichten, en droegen hem, zonder te bedenken dat hij nog voor weinig dagen een gemeen man was gelijk zij, op hunne schouders door het water, een dienst, dien hij met eenige oude spijkers beloonde, die hij medenam om ze weg te schenken. Toen hij het land bereikt had, ging hij deftig zitten; allen omringden hem staande, en hij vertelde hen zijne gewigtige ervaringen en ontmoetingen.

's Namiddags voeren mij ook aan land, waar wij opmerkten dat deze groep veel later ontstaan moet zijn dan *Otdia*, *Kawen*, enz. Zij had weinig aarde, en was daarom voor hare grootte arm aan vruchten. Den broodboom zagen wij in het geheel niet; de pandanus, in overvloed op andere eilanden, wordt hier zorgvuldig gekweekt. Hoenders, die met snoeren, gelijk bij ons de honden, aan de woningen gebonden zijn, vonden wij hier menigvuldiger; echter dient hun vleesch niet tot voedsel, maar wel hunne vederen tot opschik. De lange vederen van den paradijsvogel behooren hier tot den voornaamsten tooi, maar hij wordt slechts zeer zelden gevonden. Wij vernamen dat LAMARY onlangs van hier naar *Udirick* gezeild was, om ook aldaar eene krijgsmagt

magt te verzamelen, en LANGEMUI, die als opperhoofd dezer groep terug gebleven was, zich aan derzelve noordelijke punt op het eiland *Capeniur* bevond. Volgens het zeggen der wilden lag de groep *Udirick* eene dagreis van hier, vlak in het noorden, en ik twijfelde geen oogenblik dat het de door ons in het vorige jaar ontdekte eilanden *Kutusoff* en *Suwarow* waren, die, volgens onze lengte te oordeelen, aldaar moesten liggen. KADOE voer weder met ons aan boord. De eilanders verzelden ons in hunne kano's met kokosnoten gevuld, die zij ons aanboden zonder iets daarvoor te verlangen. Bij hunne schaarsheid aan vruchten, trof mij deze goedhartige belangloosheid, en ik beloonde hen rijkelijk met ijzer.

Volgens eene goede waarneming vonden wij de breedte van onze ankerplaats. . . . $10^{\circ}, 13', 7''$

Lengte, volgens de chronometers, $188^{\circ}, 58', 33''$

Den 4den Maart werden met het aanbreken van den dag de zeilen uitgezet, en wij namen koers langs de keten naar het noorden op het eiland *Capeniur*, hetwelk wij, opgehouden door vele koraalbanken, eerst 's avonds om negen ure bereikten. Hier lagen wij, vijftig vademen van hetzelfde verwijderd, voor den wind beschut, en op deze bekwame ankerplaats besloot ik eenige dagen te vertoeven, om zeilen en touwen te repareren, daar de *Rurick* thans Meldra den onstuimigen oceaan in moest, waar hij in dit jaargetijde menigen storm te verwachten had. De grootste diepte in de geheele groep bedroeg twintig vademen; op onze ankerplaats hadden wij slechts

zes

zes vadem. De bodem bestond uit witte klei, eene zelfstandigheid, die wij nog in geene groep hadden aangetroffen. Naauwelijks lagen wij voor anker, toen LANGEMUI ons bezocht, die gisteren reeds van KADOES aanwezigheid onderrigt, daardoor zulk een vertrouwen jegens ons had opgevat, dat hij zonder schroom het schip betrad, om eenige kosnoten aan mijne voeten te leggen. Hij was een grijsaard van ten minsten tachtig jaren, mager en met grijze haren, maar zeer jeugdig van geest. Hij behaagde mij zeer, en ik beschonk hem rijkelijk. Hij noodigde mij op zijn eiland, en onze vriendschap was gesloten, toen hij mij kort daarop verliet.

's Namiddags leide ik mijn tegenbezoek af, werd in den kring zijner familie vriendelijk in zijn huis ontvangen, en KADOE, dien ik had medegenomen, wist veel van ons schip te vertellen. Ik bespeurde aan LANGEMUIS arm verscheiden lidteekens, en vroeg hem bij welke gelegenheid hij die bekomen had. De oude man wees naar het westen, en terwijl hij mij verhaalde dat hij voor langen tijd de bewoners van *Ralick* bezocht had, die hem deze wonden hadden toegebracht, geraakte hij in zulk eene woede, dat hij eene lans greep, en deze met zulk eene kracht in een' vijftien schreden van daar staanden boom wierp, dat zij er in steken bleef; daarbij riep hij: *Mani mamuan Ralick!* (doodslaan man van *Ralick*). Ik bewonderde de vaardigheid en kracht, waarmede de oude man nog de lans voerde, die, zoo gering ik dit

dit wapen tot hiertoe achtte, op twintig schreden nog dodelijk is. Nadat mijn held een weinig bedaard was, zocht ik met hulp van KADOE, die reeds aan mijne uitpraak gewoon was, uit te vorschen wat hij met *Ralick* meende, en vernam het volgende:

De ons reeds bekende keten van het noordelijk liggende *Bigar* tot het zuidelijke *Mille* wordt door de bewoners van dezelve *Radack* genaamd, gelijk ik haar ook in het vervolg zal noemen. In het westen van de keten *Radack* loopt parallel met haar eene andere eilandenketen, die uit negen groote groepen en drie enkele eilanden bestaat, sterk bevolkt is en *Ralick* genaamd wordt. LANGEMUI verklaarde mij het geheel, terwijl hij op eene uitgespreide mat door middel van kleine steenen de keten *Radack* aanduidde, die de rigting van het noorden naar het zuiden tot *Enegup*, en vervolgens naar het zuid-westen kreeg. Daar de groepen, voor zoover wij ze kenden, zeer juist waren opgegeven, verdiende zijn verslag wegens de keten *Ralick* insgelijks geloof. Nadat de oude man ons de groepen verscheiden malen had genoemd, wees hij ook den weg aan, dien men van *Ailu* af nemen moest, om er te komen, hetgeen hij op de volgende zinrijke en duidelijke wijze deed: Een kleine steen in zijne hand bekleedde de plaats der kano: hij zeilde met dezen met zonnenopgang van *Ailu* af, bereikte bij een' zuid-westen koers op den middag het eiland *Temo*, en van daar zonder verwijl de groep *Legiep*. (Toen wij deze naderhand ontdekten, moesten wij zijne naauwkeurige kennis van dit

dit geweest bewonderen). Van *Legiep* nam hij eerst den anderen morgen zijne reis weder aan, nam een' westelijken koers, bleef twee dagen en twee nachten onder weg, en kwam dan aan de tot de keten *Ralick* behoorende groep *Owadelen*. Op deze wijze beduidde hij den koers zoowel als de dagreizen naauwkeurig en duidelijk. In den tijd toen hij de wonden ontving voerden beide ketens een' hevigen oorlog met elkander, doch tegenwoordig stonden zij in vriendschappelijke betrekkingen. *KADOE*, die insgelijks de groep *Ralick* beweerde te kennen, verhaalde mij dat de *tamon* *TIURAU*X, dien wij bereids kenden, eene reis naar *Ralick* gedaan, met het opperhoofd aldaar van naam verwisseld en de vriendschap tusfchen de beide eilandenketens gesloten had. De keten *Ralick* heeft twee beheerschers, *LAGADACK-NANAIT* en *LABONDUGIN*; de eerste heet *Erud-ellip* (Groot-opperhoofd). Het woord *tamon* is eerst door *KADOE* hier ingevoerd; want op de *Karolines* noemt men de aanvoerders zoodanig, maar hier heet hij *erud*. De bewoners der beide eilandenketens zouden noch in taal noch in gebruiken verschillen, en de groep *Otdia* de volkrijkste en grootste in de keten *Ralick* zijn. *LANGEMUI* verzekerde, dat men in anderhalven dag van *Engup* derwaarts komen kon: dit ware dus een afstand van zestig mijlen, daar mij uit de ondervinding bekend is dat de dagreizen hier zelden over de veertig mijlen bedragen. Van *Ralick* naar *Radack* gaat het langzamer, dewijl zij dan tegen den paslaat moeten

kam-

hij eerst
nam een'
nachten
ten *Ra-*
ee wijze
dagrei-
tijd toen
ens een'
woordig
n. KA-
eerde te
ux, dien
gedaan,
isfeld en
stens ge-
beheer-
de eers-
et woord
want op
oodanig,
ler beide
ebruiken
jkte en
I verze-
rup der-
and van
bekend
rtig mij-
gaat het
moeten
kam-

15 195 194 193 192 191 190 189 188 187

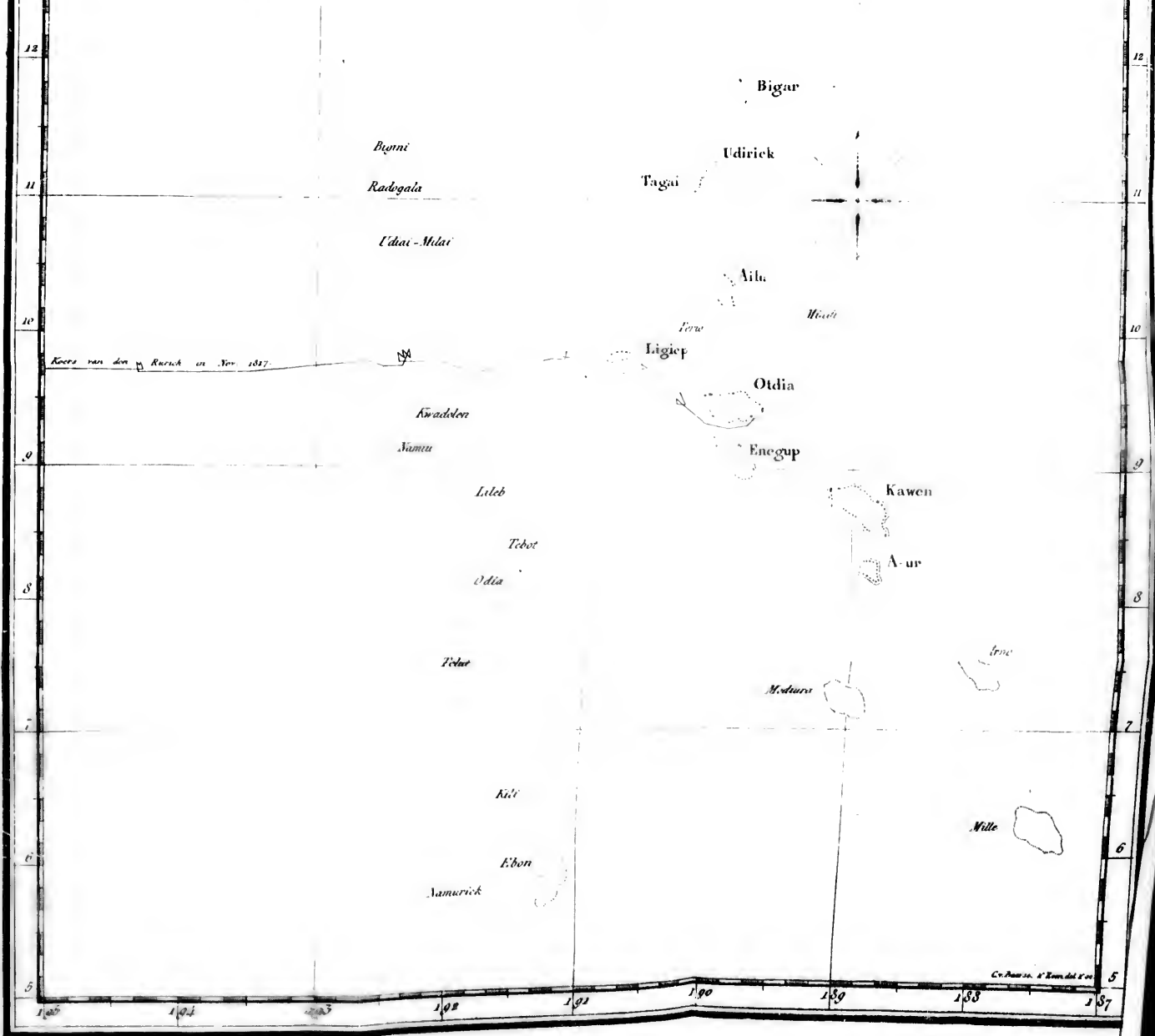
14

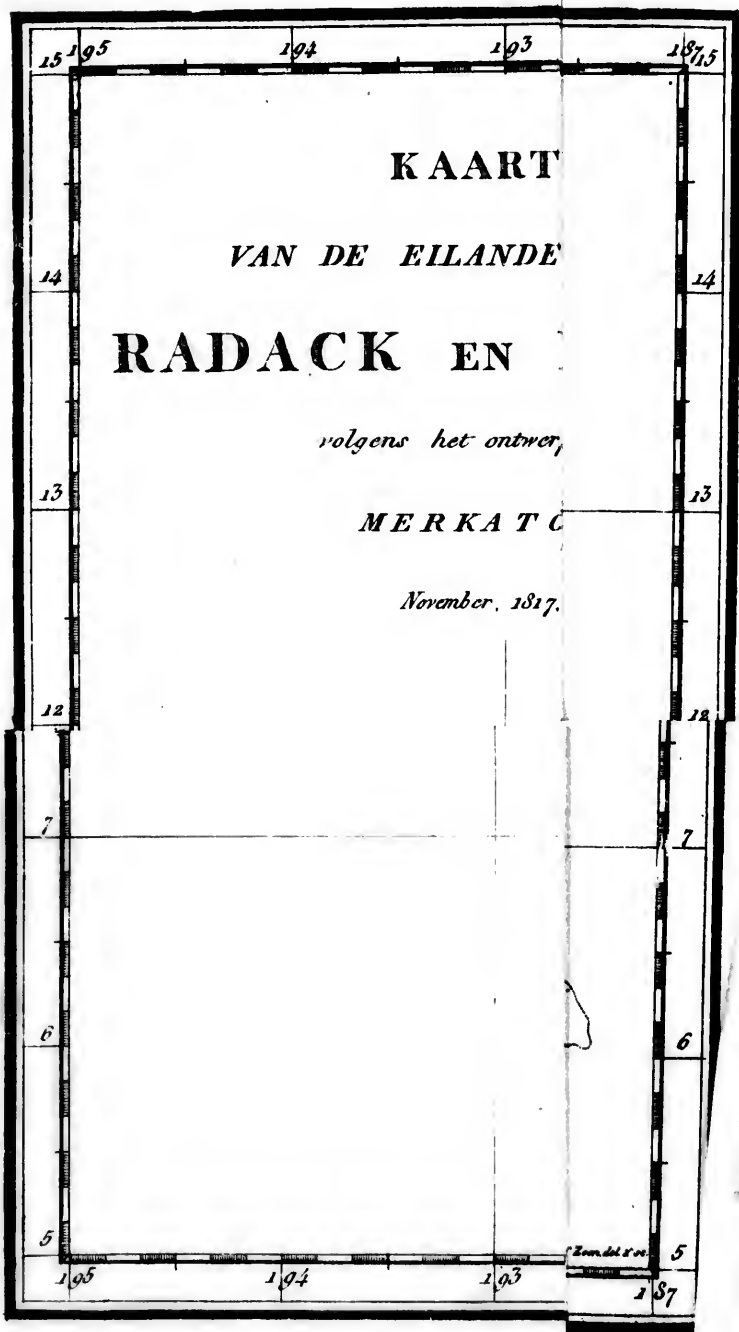
KAART
VAN DE EILANDEN-KETEN
RADACK EN RALICK,

volgens het ontwerp van

MERKATOR.

November, 1817.

kampen. Het was voor mij merkwaardig van LANGEMUI te vernemen, dat er voor langen tijd een schip met blanke menschen op *Otdia* was geweest, van wien zij ijzer hadden ingeruild, en dat men aan de noordelijke groep *Bigini*, die insgelijks tot deze keten behoort, een groot schip voorbij zeilen zag. Men ziet hieruit dat de keten *Radack* op een paar groepen na, geheel onbekend is, en dat *Ralick* voor de ons insgelijks onbekende groep der *Mulgraves* aangezien kan worden. Eene kaart van de ketens *Radack* en *Ralick* die, zoo ik hoop, vrij naauwkeurig zal zijn, heb ik volgens LANGEMUIS opgave ontworpen, en voeg dezelve hiernevens.

Van het eiland *Capeniur*, dat slechts een vierde mijl in den omtrek heeft, laat zich niet veel meer zeggen dan van *Ailu*; hetzelfde is insgelijks nog zeer ten achteren in de vegetatie, en de bevolking kwam mij gering voor; maar mischien waren ook de meesten LAMARY naar *Udirick* gevolgd. Ik ontdekte verscheiden waterkuilen, en daar ik een' derzelve bestemde tot het waschen van ons linnen, dewijl thans tot *Unalaska* geene gelegenheid daartoe was te voorzien, zond ik dagelijks eenige matrozen met dit oogmerk aan land. De dienstvaardigheid der eilanders ging zoover, dat zij mijnen lieden bij het werk behulpzaam waren; en KADOE, wien men zijn linnen in eigen bewaring gegeven had, liet zich het vermaak niet benemen van het zelf te waschen.

Op *Capeniur* bezocht ik een' aanvoerdèr, die oogschijnlijk ver over de honderd jaren oud zijn moest; sineuw.

sneeuwwit wollig haar bedekte zijn hoofd en kin, het magere met rimpels bedekte ligchaam geleek naauwlijks dat van een' mensch, en evenwel genoot hij ook het voorregt dezer gelukkige eilanders, zijn geest was vrolijk en onverzwakt. Het werd mij immer raadfelachtiger hoe bij zulk eene duurzame gezondheid de bevolking hier zoo gering was, tot KADOE mij deswegens opheldering gaf: hier heerscht namelijk wegens het gebrek aan levensmiddelen de wreede, afschuwelijke wet, dat iedere moeder slechts drie kinderen mag opvoeden; de overigen moeten omgebracht worden. Hoe weldadig het klimaat hier op het ligchaam werkt hebben wij ondervonden, daar wij ons allen, onaan gezien het ons aan versche levensmiddelen ontbrak, nergens beter bevonden dan hier.

Tot den 6den Maart genoten wij hier het schoonste weder bij een' matigen oost-noord-oostenwind, die 's nachts ging liggen, hetgeen zeer ongewoon is, en den 7den liep de noord-oostpasfaat voor de eerste maal, gedurende ons verblijf in *Radack*, naar het noord-westen en westen. Het regende daarbij sterk tot zonnenondergang. Den volgenden morgen was de wind weder noord-oost en de zon schein helder. De barometer is tuschen de keerkringen, verwijderd van het hooge land, gewoonlijk aan geene groote veranderingen onderworpen; ook wij hebben, de dagelijkse svingeringen afgerekend, er geene bespeurd, behalve gedurende den westenwind, wanneer hij vier lijnen daalde.

Den

Den 9den en 10den konden wij wegens den zwaren regen geen werk op het schip verrigten, en spoedden ons daarom zeer hetzelfde den 11den gedaan te krijgen, toen het droog weder zulks toeliet. Volgens onze opmerkingen, die KADOR bevestigde, is de oost-noord-oostewind in *Radack* de gewoonlijkste; ondertusfchen zou de wind in de maanden September en October fomwijlen uit het zuid-westen waaijen, en niet zelden in een' hevigen orkaan overgaan, die kokos- en broodboomen ontwortelt, eilanden aan het westelijk gedeelte der groep verwoest, die, gelijk hij verzekerde, fomwijlen door de golven verslonden worden. De wïlden zien dezen tijd met angst te ontmoet, die dikwijls hunnen broodvruchtogst vernielt. Men oogst deze vrucht hier slechts eens in het jaar, en juist om dezen tijd; want offchoon men het geheele jaar door vruchten aan deze boomen ziet, staan zij echter in de gevaarlijke maanden het volst.

LANGEMUI bragt mij heden een' jongen *tamon* van het eiland *Miadi* aan boord, hetwelk naar zijne mening thans in het oosten liggen moest, en zonder twijfel het door ons ontdekte *Nieuwjaars-eiland* was, daar dit, volgens onze berekening, in het oosten zesenvijftig mijlen van ons verwijderd lag. De jonge chef gaf ons dit bezoek zeer tegen zijn' zin. Op eene tot den vischvangst uitgeruste kleine kano, die slechts hem alleen bevatten kon, had de storm hem overvallen, van zijn eiland verwijderd en na eenige dagen aan deze groep geworpen. Deze levendige

jonge man was over zijn ganfche ligchaam fterk getouferd , gevolglijk van een' aanzienlijken rang. Zijn gedrag was befcheiden , en zijne nieuwsgierigheid , mag ik zeggen , grenzenloos. Op mijne vraag , wanneer hij voornemens was naar *Miadi* terug te keeren , antwoordde hij dat hij LAMARYS aankomst zou afwachten , die aldaar ook troepen verzamelen wilde , en er met hem heen gaan. Het is te bewonderen dat de wilden tegen den noord-oostpasfaat , naar een punt als *Miadi* , dat zij naauwelijks op zes mijlen kunnen zien , een' weg van zesenvijftig mijlen afleggen. Daar zij slechts laveren , zijn zij twee dagen en een' nacht onderweg , zonder andere hulpmiddelen om hunen koers te berekenen dan de fterren , die zij slechts met het bloote oog zien ; eene bekwaamheid , die de Europeanen niet bezitten.

Toen LANGEMUI vernam dat wij hem morgen zouden verlaten , was hij daarover hartelijk bedroefd , en zond dadelijk eenige lieden uit om kokosnoten te verzamelen en anderen om te visfchen. Den ganfchen nacht zagen wij menschen aan de riffen met vuur loopen , waarmede zij de visfchen lokken en vervolgens harpoeneren.

Den 12den Maart , reeds met het aanbreken van den dag , kwam onze oude vriendelijke LANGEMUI , beladen met kokosnoten en visfchen , en kort daarop lichtten wij met een' frifchen oost-noord-oostenwind , en fchoon weder het anker. Nog lang ftond de oude op zijn vaartuig , en wenkte ons met beide handen zijn vaarwel toe. De groep *Ailu* noemde ik naar den

den man, onder wiens bevel ik de eerste reis rondom de wereld deed, *Krusensfern*. Om zeven ure bereikten wij eene noordelijker liggende passage, door welke ik heenzeilde, dewijl de wind ons gunstig was, offchoon zij slechts dertig vademen breedte had. Van hier nam ik mijn' koers west ten noorden, om naar de groep *Udirick* te komen, die geene andere dan de *Kutusoffs-eilanden* zijn kon.

Het gemiddelde uit verscheiden waarnemingen voor de breedte van onze ankerplaats bij het eiland *Capeniur* gaf $10^{\circ}, 17', 25''$ N.

Het gemiddelde uit verscheiden waarnemingen tusfchen zon en maan voor de lengte $190^{\circ}, 00', 40''$ W.

Afwijking van het kompas $11^{\circ}, 15'$ O.

Het gemiddelde onzer waarnemingen gaf voor den tijd des hoogen vloods bij volle en nieuwe maan $4^u 53m$; het grootste verschil der waterhoogte beliep acht voeten.

's Namiddags om drie uren werd het eiland *Udirick* uit den top der mast in het noorden gezien, tegen den avond naderden wij het zuidelijk gedeelte van hetzelfde, en onderscheidden nu duidelijk de beide groepen *Suwarow* en *Kutusoff*, gelijk ook het kanaal, hetwelk haar van elkander scheidt, en dat wij in het vorige jaar doorzeilden. Daar het donker begon te worden, laveerden wij onder weinig zeil.

Den 13den bespeurden wij, bij het aanbreken van den dag, dat de stroom ons gedurende den nacht

acht mijlen naar het zuid-westen gedreven had, en rigtten thans onzen koers in de straat die noordelijk door *Udirick* en zuidelijk door *Togai* gevormd wordt. Om acht ure waren wij deze gepasseerd, en bevonden ons onder den wind van de *Suwarows-eilanden*, waar ik het oogmerk had in te dringen; doch daar hier geene pasfage breed en diep genoeg voor ons fchip te vinden was, besloot ik slechts cen' dag onder zeil hier te blijven, om LAMARY te fpreken. Weldra verfchenen ook vier kano's, waaronder die van den chef. Juist wilden zij de ceremoniën des vorigen jaars herhalen, toen zij tot hunne grootfte verwondering KADOE herkenden. LAMARY hield zich slechts korten tijd bij ons aan boord op, dewijl zijn volk bevreesd was dat wij hem ook zouden vasthouden. Hij onderscheidde zich minder door zijne kleeding dan door zijn lang en fterk ligchaam van de overige eilanders; zijn gezigt verried verftand en het regteroog kleiner dan het linker, gaf hem een doortrapt voorkomen. KADOE verhaalde mij naderhand dat LAMARY, die thans dertig jaren oud zijn moest, op *Arno* geboren was, van daar naar *A-ur* kwam, den chef aldaar zonder omftandigheden doodgeflogen en zich de heerschappij aangematigd had. Vandaar was hij naar *Kawen*, en met zijne aanhangers gedurig verder naar het noorden, tot *Udirick* gegaan, had overal de voornaamfte opperhoofden gedood, en beheerschte thans onbepaald de geheele keten van *Radack* tot *A-ur*. Het is merkwaardig, dat het eiland *Sumatra* in oude tijden den

Ara-

Arabieren onder den naam *Lamary* bekend was. Men kon op het denkbeeld komen, dat de bevolking op de *Karolines*, zoowel als op deze groepen, haren oorsprong van de *Philippinische-eilanden* heeft; vooral daar deze volkeren elkander zoo zeer gelijken. Nadat ik LAMARY bij zijn kort bezoek iets geschonken had, nam hij een kunstig bewerkt vischbeen van den hals, dat men hier als eene onderscheiding draagt, vereerde het mij, en verliet dadelijk het schip. Maar de overige eilanders lieten zich daardoor niet afschrikken om zich nog allerlei wonderdingen door KADOE te laten verklaren. Ik vernam van hen dat de noordelijkste groep van de keten *Ralick*, *Bigini*, van hier juist in het oosten lag, en deze is mischien dezelfde die op de kaart onder den naam *Pescadores* bekend en slechts eenmaal gezien is geworden. Het eiland *Bigar* wees men mij in het noord-noord-oosten aan, en de eilanders zeiden mij dat LAMARY in het kort derwaarts zou heen gaan, om schildpadden te vangen; en dit vleesch in te zouten als voorraad voor den ophanden oorlog.

Twee van KADOES lotgenooten, die met LAMARY op dit eiland gekomen waren, kwamen bij ons; een van hen, een zeer oud man, werd door KADOE bijzonder bemind, en deze had besloten hem mede te nemen, zonder mij een woord daarvan te zeggen. De oude Karoliner was uitgelaten van blijdschap, en geraakte in wezenlijke woede, toen ik hem dit verlangen weigerde. Hij schold KADOE; hij smeekte mij hem in diens plaats mede te nemen, en vergeefs

waren al mijne voortellingen dat hij in zulk een' hoogen ouderdom de moeilijkheden eener lange zee-reis niet verdragen kon. Gaarne had ik zijn aanhoudend verzoek gehoor gegeven, bijaldien ik dan niet zijn' dood bijna met zekerheid had moeten verwachten.

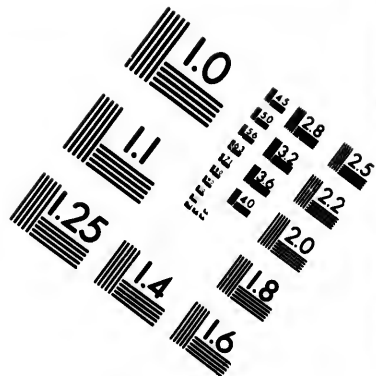
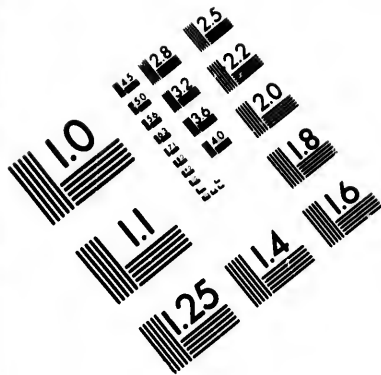
Nadat de eilanders van het beschouwen van al de heerlijkheden verzadigd waren, verzocht KADOE mij verlof om hen aan land te verzellen; ook de Heer CHAMISSO voer mede, om het eiland nader te leeren kennen. Slechts met geweld werd de oude Karoliner, die blijven wilde, in de kano gebragt, en allen verlieten ons. Na eenige uren keerden CHAMISSO en KADOE aan boord terug, geleid door eenige met kokosnoten beladen kano's. Zij hadden niet kunnen landen, want het was onmogelijk, uithoofde van de smalle opening en den tegenwind, in het basfin der groep te dringen; aan de buitenzijde daarentegen was de sterke branding niet pasferen, door welke KADOE en de wilden heen zwommen, terwijl CHAMISSO hunne terugkomst in de boot afwachtte. Nog eens hield ik KADOE voor dat thans het laatste oogenblik gekomen was dat hij zich nog bedenken kon; ik verklaarde hem dat wij nooit naar *Radack* zouden terugkeeren, dat hij geene hoop had van immer naar *Ulle* te komen, en dat hij eene lange en moeilijke reis te doen had. Hij omvattede mij met beide handen, beloofde tot zijn' dood bij mij te blijven, en mij bleef niets overig dan hem bij mij te houden, met het vaste voornemen vaderlijk voor hem te zorgen.

gen. Hij verdeelde nog in haast al zijne schatten , en wij verlieten *Udirick*.

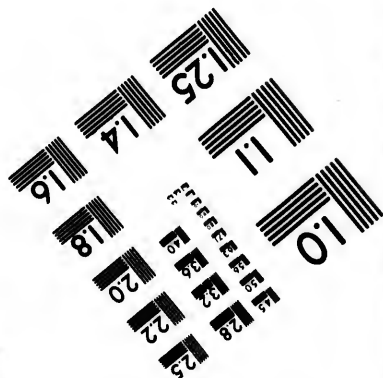
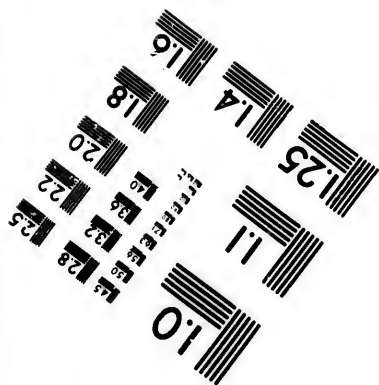
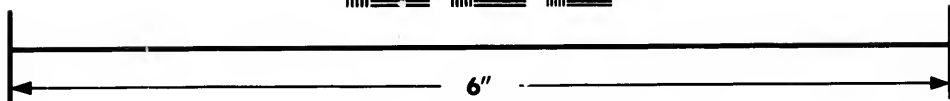
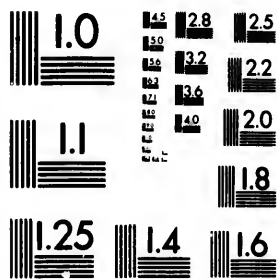
Nadat wij den geheelen nacht gepoogd hadden den wind tegen het oosten te winnen , vonden wij den 13den Maart door eene goede middagswaarneming , die voor de breedte $11^{\circ}, 50', 57''$, en voor de lengte , volgens de chronometers , $190^{\circ}, 26', 32''$ gaf , dat wij sedert gisteren door den stroom zesentwintig mijlen naar het westen waren gevoerd. Wij hadden dus niet alleen tegen het oosten niets gewonnen , maar stonden in verlies. Dezen sterken stroom had ik ook in het vorige jaar bemerkt , en schieen dezer plaats eigen , zonder dat ik mij de reden daarvan verklaren kon , en verhinderde mij thans *Bigar* te bereiken. Wij hadden den ganschen dag schoon weder en matigen oost-noord-oosten wind. Er vertoonden zich verscheiden soorten van zeevogels , die de nabijheid van een onbewoond eiland aankondigden.

Den 15den beproefden wij nogmaals vergeefs *Bigar* te winnen ; de stroom had ons weder twintig mijlen naar het westen gevoerd , en ik zettede , toen ik de onmogelijkheid zag om deze groep te bereiken , mijn' koers naar *Unalaska*. De door het fregat *Cornwallis* ontdekte eilanden lagen in mijnen weg : ik besloot derhalve mijn' koers zoo te rigten , dat ik ze in oogenschijn kon nemen. Volgens het zeggen van KADOE vormt *Bigar* insgelijks een' kring , maar die bijna enkel uit riffen bestaat , en slechts twee kleine eilanden bevat ; een derde zou in het midden van het basin liggen , en allen zouden slechts

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

1.8
20
22
25
28
32
36
40

10
1.8

met weinig aarde bedekt en met lage struiken bewasfen zijn. Er zijn aldaar kleine invaarten onder den wind des eilands voor kano's, die er heen gaan om schildpadden en zeevogels te vangen. Gaarne ware ik derwaarts gestevend, en zou aldaar, volgens KADOES verhaal te oordeelen, toen eenig licht wegens den godsdienst der Radackers bekomen hebben. Het eiland wordt door een' blinden god en zijne twee zonen bewoond; daar echter deze de schildpadden en zeevogels in zijne bijzondere bescherming genomen heeft, hebben de wilden de list bedacht, om zich, zoolang zij op het eiland zijn, de namen der beide zonen toe te eigenen, waardoor de goede blinde gelukkig misleid wordt, en hen geene hinderenis in den weg legt. De zonen zoeken zij daartegen reeds op den weg door liederen vol vleijerij te winnen: waaruit men zien kan dat zij hunnen goden menschlijke zwakheden toefchrijven, even als de Grieken en Romeinen aan de hunnen. Hun eerste gebed is dat het regenwater niet verdwijnen moge zoolang zij daar zijn. Zij beweren dat de haaijen bij *Bigar* geene menschen eten.

Dagelijks dreef de stroom ons tien of twaalf mijlen naar het westen, en ik moest een' gansch noordelijken koers nemen, om de *Cornwallis-eilanden* niet te missen. Den 18den gaf onze middagswaarneming voor de lengte $190^{\circ}, 38', 45''$, voor de breedte $13^{\circ}, 45', 11''$. De eilanden konden dus niet ver meer zijn; ook kondigde eene menigte zeevogels ons dezelven aan, die, nadat zij ons den ganschen dag omflad-

fladderd hadden, 's avonds allen eenen weg heentrokken, en KADOR, die geen land in de nabijheid vermoedde, riep: „ Daar moet land zijn! de vogels „ vliegen naar hunne jongen, en wij vinden een ei- „ land als zij uit het oog zijn.” Men ziet hieruit dat LAPEYROUSE ongelijk had met het tegendeel te beweren, daar zelfs de wilden dit hebben opgemerkt, en de vogels 's avonds hunnen wegwijzers zijn.

Nadat wij des nachts onder weinig zeil gelaveeerd hadden, om de eilanden niet te misfen, zetteden wij den 19den, met het aanbreken van den dag, onzen koers naar het noorden voort, en om zeven ure gaf de matroos uit de mast ons berigt dat hij land zag. Volgens ARROWSMITHS kaart moesten zij ons veel oostelijker liggen. Om acht uren zagen wij duidelijk verscheiden eilanden, die, met lage struiken bewasfen, slechts op vijf of zes mijlen zichtbaar zijn, en daarom voor den zeeman gevaarlijker kunnen worden dan de onlangs door ons ontdekte groepen, die ten minsten, met hooge boomen bewasfen, tijdig voor ieder gevaar waarschuwen. Op den middag hadden wij de zuidelijke punt der kleine groep omgezeild en bevonden ons onder den wind van dezelve, in geheel stil water, waar wij haar duidelijk konden overzien. Een koraalrif vormt hier insgelijks een kring, wiens oostelijke zijde alleen uit kleine eilanden bestaat. Zoowel de grootte der groep als derzelve geographische ligging op ARROWSMITHS kaart stemt met onze waarneming weinig overeen. Het

fregat *Cormyallis* bepaalt de uitgestrektheid der eilandengroep van het noorden naar het zuiden op dertig mijlen, daar wij integendeel slechts dertien en eene halve mijl vonden; ook onze lengten verschillen; volgens onze waarneming ligt de groep $191^{\circ}, 00', 25''$, gevolglijk 20' westelijker dan het Engelsch fregat opgeeft; de breedten komen tamelijk overeen. Toen wij ons 's middags aan de zuidelijke punt der groep bevonden, was de breedte $14^{\circ}, 39', 29''$. Wij naderden onder den wind het rif op een paarhonderd vademmen. Ik zond den Luitenant TSCHISCHMAREFF met eene boot af, om te onderzoeken of wij in het basfin konden dringen; maar zijne poging was vruchteloos: de groep had geene opening. Volgens de heldere kleur des waters te oordeelen was de diepte in het basfin slechts gering, en waarschijnlijk zal de ganfche groep weldra slechts één eiland zijn. Een ontzaggelijke haai flokte hier een' haak in van vingerdik ijzer, doch was zoo groot en zwaar, dat de haak in het midden doorbrak, toen wij hem wilde ophalen. Weldra verlieten wij de eilanden, en stuurden, zooveel de wind toeliet, noordelijk, om op 30° der breedte hetzelfde punt te bereiken, waarop wij het in het vorige jaar teekens van land bespeurd hadden.

Den 21sten Maart, des middags, bevonden wij ons op de breedte van $17^{\circ}, 56'$, lengte $193^{\circ}, 23'$ zagen bij zonnenondergang de zeevogels hunne vlugt naar het noord-oosten nemen, waarschijnlijk naar het eiland *Wakers*, dat in deze rigting liggen moet, maar

we-

wegens den noordelijken wind niet door ons bereikt kon worden.

Den 23sten, verloren wij op de breedte van 20° , $15''$, lengte 195° , $5'$, na eenige sterke rukwinden uit alle streken van het kompas, eensklaps den pasfaat, die thans uit het zuid-oosten en zuiden begon te waaijen. Reeds op deze breedte verraste ons een albatros.

Den 29sten zagen wij op de breedte van 31° , $39'$, lengte 198° , $52'$ vergeefs naar land uit, en ik zette den koers thans regtstreeks naar *Unalaska*. Het was wel nog vroeg in het jaar, maar ik wenschte aldaar vroegtijdig aan te komen, om de voltooiing der baydaren voort te zetten, die tot mijne reis naar het noorden bestemd waren.

Den 1sten en 2den April vonden wij op de breedte van 34° , $3'$, lengte 194° , $3'$, zulk een' sterken stroom, dat hij ons den 1sten zesendertig mijlen naar het zuidwesten 23° , en den 2den zesendertig en drievierde mijlen naar het zuid-oosten 18° , verplaatste; wij hadden daarbij hooge zee uit het zuiden, waardoor de stroom derwaarts nog merklijk verminderd werd. De temperatuur der lucht was van 23° , gelijk wij tusschen de keerkringen gewoon waren, op 10° verminderd, en het schein ons zeer koel.

Den 3den, op de breedte van 34° , $27'$, lengte 193° , $47'$, vonden wij den stroom vierendertig mijlen naar het zuid-westen 81° ; wij hadden daarbij zwakken wind, en zagen het water op de oppervlakte der zee

zee borlen , hetgeen door de strooming te weeg gebracht werd. Zulk een sterke stroom is verwijderd van het land een hoogstmerkwaardig verschijnsel ; doch er kan wel een onbekend land in de nabijheid geweest zijn. In den morgen zwom bij het schip een wonderlijk dier , dat zich zeer weinig scheen te bewegen. Daar de zee stil was , liet ik eene boot uitzetten ; de matrozen voeren er dicht bij , en twee malen stuitte de harpoen als van een' muur terug : de derde stoot gelukte : de harpoen drong in , en wij zagen met ongeduld toe , toen het dier naar den *Kurick* geboegefeerd en met veel moeite opgehaald werd. Onze geleerden vonden dadelijk dat het een visch was , in de natuurlijke historie bekend onder den naam van zwemmende kop. Deze zonderlinge visch bestaat slechts uit een' kop , die een' kleinen mond heeft , zes voeten lang en ovaal is. Hij voedt zich waarschijnlijk met molusken , die hij op de oppervlakte der zee inzuigt. Het uitwendig gedeelte van den visch bestaat uit eene kraakbeenige zelfstandigheid , overtrokken met eene sterke ruwe huid , die hem tot een harnas dient. Het vleesch , een middeling tuschen vleesch en kreeft , scheen ons , die in lang niets versch gegeten hadden , eene lekkernij , en daar hij vijf *pud* (*) woog , kon onze geheele manschap eenige dagen daarvan leven. Een doode albratos , dien wij heden op het schip haalden , was met uitgespreide vleugels zeven voeten lang. Ik nam de stilte waar ,
voer

(*) Een *pud* is omtrent twintig Nederlandsche ponden.

voer met den Sixthermometer uit, en kreeg het volgende resultaat :

De temperatuur der lucht, volgens

FAHRENHEIT	60°, 00'
Aan de oppervlakte des waters	58°, 50'
In de diepte van 250 vademmen	48°, 50'
Doorschijnendheid des waters	6 vademmen.

Den 5den bevonden wij ons, na eene goede waarneming, op de breedte van 35°, 35', lengte 191°, 49'. Het bleek dat de stroom ons in twee dagen tweeënvijftig en drievierde mijlen naar het zuid-westen 34° gebragt had. Wij zagen een' landvogel en verscheiden soorten van zeevogels, zeilden twee aan elkander gebonden bamboesstelen en eenige stukken hout voorbij: alles kenteekenen van een nabijzijnd land; maar de hoop om hetzelfde te ontdekken bleef on vervuld. Nogmaals werd een zwemmende kop geharpoeneerd, en wij bemerkten dat zijn vleesch in den nacht als phosphorus lichtte. Dat wij de weldadige keerkringen verlaten hadden, bemerkten wij gevoelig, toen de noorder oceaan ons met stormen ontving, die de lente in deze streek altijd met zich brengt.

Den 13den April was de schrikkelijke dag, die mijne schoonste hoop vernielde. Wij bevonden ons op denzelfden op 44°, 30' breedte en 181° 8' lengte. Reeds den 11den en 12den stormde het hevig, met sneeuw en hagel; in den nacht van den 12den op den 13den barstte een orkaan los; de bovendien hooggaande golven stapelden zich tot zulk eene verschrik-

schrikkelijke hoogte als ik nog niet gezien had. De *Rurick* leed ongelooflijk veel. Straks na middernacht nam de woede des orkaans in zulk een' graad toe, dat hij de toppen der golven van de zee scheidde, en ze in de gedaante van een' dikken regen over de oppervlakte der zee joeg. Wie zulk een schouwspel niet gezien heeft, kan zich geen duidelijk begrip daarvan maken; het is als of eene vreeslijke omwenteling in dit oogenblik den geheelen aardbol vernietigen wil. Juist had ik den Luitenant TSCHISCHMAREFF afgelost; buiten mij waren er nog vier matrozen op het dek, waarvan twee het roer hielden; het overige commando had ik zekerheidshalve in het ruim gezonden. 's Morgens om vier ure staarde ik juist de hoogte eener bruifende golf aan, toen zij eensklaps hare rigting naar den *Rurick* nam, en mij in hetzelfde oogenblik bewustloos nederwierp. De hevige pijn, die ik, weder bijkomende, gevoelde, werd verdoofd door het treurig gezigt van mijn schip, dat zijn' ondergang nabij was, die onvermijdelijk scheen, bijaldien de orkaan nog een uur aanhield; want geen hoek van hetzelfde was de woede dezer ontzettende golf ontgaan. Het eerst viel mij de gebroken boegspriet in het oog, en men verbeelde zich de woede des waters, dat met een' stoot eene balk van twee voeten dikte afbrak; dit verlies was des te zwaarder, daar de beiden masten het hevig heën- en wederslingeren des schips niet lang konden wederstaan, en dan geene redding denkbaar was. Een' mijner matrozen had de

de golf een been verpletterd; een onder-officier werd in zee gesmeten, doch redde zich daardoor dat hij met veel tegenwoordigheid van geest een touw greep, dat van het schip afhing. Het stuurrad was gebroken; de beide matrozen, die hetzelfde hielden, waren zeer bezeerd, en ik zelf was met de borst tegen een' kant geslagen, leed zeer hevige pijn, en moest eenige dagen het bed houden. Bij dezen vreeslijken storm had ik gelegenheid den onverschrokken moed mijner matrozen te bewonderen; maar geene menschlijke kracht kon redding aanbrengen, wanneer niet, tot geluk voor den zeeman, de orkanen nooit lang aanhielden. KADOE was gedurende den storm in grooten angst geweest; want hij verwachtte, gelijk hij zich uitdrukte, dat de ontzaglijke witte golven het arme schip zouden doodslaan; overigens bevond hij zich in de kajuit in zijne warme kleederen zeer wel, slechts de laarzen hinderden hem eenigzins. De Heer CHAMISSE nam zijne tegenwoordigheid waar, om dagelijks meer wegens *Radack* en de *Karolines* te vernemen, hetgeen hem vrij gemakkelijk viel, daar KADOE de Russische taal schiekelijk begreep, en wij ons daartegen in de zijne oefenden. Toen wij *Radack* verlieten, begon KADOE dadelijk zijne tijdrekening met iederen avond een' knoop in eene snoer te leggen; doch nadat wij eene maand op zee hadden doorgebracht, zonder land te zien, gaf hij zijne rekening op, dewijl hij begreep dat wij thans even zoo rondzwierven als hij op zijne reis van *Ulle* naar *Radack*. Nadat de or-

kaan

kaan bedaard, en het schip, zoo goed als het gaan wilde, in orde gebragt was, vervolgden wij onzen weg naar *Unalaska*, op welken wij nog met menigen storm te kampen hadden.

Den 18den zagen wij het eiland *Amuchta*, en den 21sten waren wij in groot gevaar van tusschen *Unimack* en *Unalaska* te vergaan. De omstandigheden namelijk, noodzaakten ons, het voor ons liggend land tamelijk nabij te komen, toen eene plotfelinge storm ons naar de kust joeg, en reeds konden wij het uur van onzen ondergang berekenen, toen de wind eensklaps, tot onze redding, omliep; eene verandering, die bij hoog land dikwijls plaats heeft.

De hooge met ijs bedekte bergen, die zich hier in groote menigte vertoonden, kwamen KADOE geweldig vreemd voor; hij wilde niet gelooven dat dit land was, en het was niet te verwonderen, dat hij, die tot hiertoe niets zag dan kleine, lage, met schoon groen bedekte eilanden, deze tot in de wolken reikende ijsmasfa's niet als land erkende. Nimmer heb ik hem iets met grooter verbazing zien beschouwen, dan de sneeuw; om zijne nieuwsgierigheid te voldoen, zocht hij op zekeren dag, dat er groote vlokken vielen, dezen te vangen, en eene rilling overviel hem, toen zij snel in zijne hand verdwenen: vol mistrouwen zag hij ons allen aan, en geloofde zich in het land der tooverij verplaatst.

Den 24sten drongen wij, met hulp van een' hevigen oostenwind, door het kanaal tusschen de eilanden *Unalaska* en *Unalga*, en bereikten in den nacht,

nacht, na veel laveren, de haven, toen juist een hevige storm losbarste. Ik wil niemand raden, deze zee zoo vroeg in het jaar te bezoeken, want de stormen zijn hier vreeslijk.

Den 25sten bezocht ons reeds vroeg de Agent der Amerikaansche Compagnie, de Heer KRIUKOFF, om ons alle hulp aan te bieden, die in zijn vermogen was. De baydaren, benevens al wat ik tot mijne reis naar het noorden besteld had, waren onder handen, en in Mei verwachtte hij de gevorderde tolken van het eiland *Kodiack*. Daar wij met kalfaten van ons schip zeer veel te doen hadden, gingen wij dadelijk aan het werk, terwijl wij hetzelfde ontakelden, hetgeen gedurende de geheele reis niet gedaan, en wegens het doorgaans onbruikbaar geworden touwwerk noodwendig was. Wij ontdekten nog bovendien dat het bovente gedeelte der masten verrot was. De boegspriet, wier afgebroken stuk wij gelukkig gered hadden, moest behendig aangezet worden, daar hier geen hout tot eene nieuwe te bekomen was, en wij moesten ons reeds met eene gelapte fokkemast behelpen, hoe ongemakkelijk die ook was, daar wij de fok niet zoo sterk konden brasen als de tegenwind somwijlen vereischt. Het koper beslag was op sommige plaatsen geheel weg, op anderen hingen de platen er nog aan, hetgeen den gang des schips hinderde: de *Rurick* moest dus gekield, en daarom geheel gelost worden. Het ware ons onmogelijk geweest met al dit werk tijdig gereed te komen, bijaldien de Heer KRIUKOFF ons niet den

krachtdadigsten bijstand had verleend. In de haven zag het nog zeer winterachtig uit; de bergen waren met sneeuw bedekt, en de thermometer teekende op den middag slechts 3° warmte. Gedurende ons gansche verblijf alhier hadden wij grootendeels slecht weder, waardoor wij in onzen arbeid zeer gestoord werden.

Den 27sten Mei kwamen tot onze groote blijdschap de beide tolken uit *Kodiack* aan, die beweerden de taal der noordelijk van *Aliaksa* liggende eilanden te verstaan.

Den 31sten zond ik den Stuurman CHRAMTSCHENKO met eene kleine baydaar af, om de eilanden *Akun* en *Aketan* op te nemen, waarmede hij eenige dagen bezig was.

Den 4den Junij bragt een dode walvisch, die hier gestrand was, alles in beweging. De Aleuten schooten toe, en kleefden aan den half verrotten visch als vliegen aan den honig. De walgelijke lucht versperde ons den weg. Aan een' pijl, die nog in het lijf stak, herkenden zij dadelijk wie hem gedood had en gevolglijk de eigenaar was. Het gebied, in hetwelk zulk een schat strandt, valt een gedeelte van denzelven toe, en de inwoners mogen op de plaats zooveel daarvan eten als zij lusten, hetgeen dan ook vierentwintig uren onafgebroken voortgaat. Dikwijls geraakt de eigenaar met de etenden in een' hevigen twist, dewijl dezen er niet op bedacht zijn om hem de lekkerste brokken, dat is de meest verrotte deelen, te laten houden. Tot de grootste lekkernijen in

Una-

Unalaska behooren de zwempoten van den zeehond, die men in eene blaas bindt, in den grond begraaft, en zoolang daarin liggen laat, tot zij in eene stinkende gelei veranderd zijn.

Volgens het geloof der Aleuten ontstond het menschelijk geslacht uit een' hond, die van den hemel op het eiland *Unalaska* viel, en daar den eersten mensch baarde. Aan geen diefstal, gelijk dien van PROMETHEUS, willen zij hun aanzijn te danken hebben; hun stamvader viel regtstreeks uit den hemel, al was hij ook maar een hond.

Nadat de *Rurick* gekalefaat, de baydaren tot de reis naar het noorden in staat gesteld, en vijftien, Aleuten, die ons daar op de kleine vaartuigen behulpzaam zonden zijn, ingescheept waren, verlieten wij *Unalaska* den 29sten Junij. De bereidwilligheid van den Heer KRIKOFF, om ons in alles behulpzaam te zijn, kan ik niet genoeg prijzen; hij heeft alles gedaan wat in zijn vermogen was; ten aanzien der levensmiddelen voorzag hij ons dagelijks van verschen visch, en van de weinige koejen, die de Amerikaansche compagnie hier bezit, heeft hij er eene voor ons laten slagten.

De matroos met zijn gebroken been hinkte reeds weder in het rond; maar met mij ging het slecht; want ik had aanhoudend pijn in de borst. Hoe verder wij naar het noorden kwamen, hoe nadeeliger de koude lucht op mij werkte; evenwel had ik nog altijd moed en hoop om mijne onderneming uit te voeren.

KADOE, die zich in *Unalaska* regt wel bevond, hoewel de lucht hem in het geheel niet behaagde, verwonderde zich het meest dat hij op het geheele eiland geen enkelen boom zag, en dat er noch kokosnoten noch bloodvruchten te krijgen waren. In al het nieuwe, dat hij hier zag, stelde hij een levendig belang. Het leven der Aleuten in den grond wilde hem niet behagen; in *Radack* en *Ulle*, meende hij, was het beter, en vroeg ons of men in *St. Petersburg* ook zoo leefde. Wij gaven hem zulk eene heerlijke beschrijving van deze stad, dat hij het vurigste verlangen kreeg om haar te zien. De groote osfen beschouwde hij met verbazing en vrees; maar gaf eene onmatige blijdschap te kennen, toen hij vernam dat het vleesch, hetwelk dagelijks op het schip gegeten werd, van zoodanige dieren was. Wij vroegen hem waarom dit hem zoo verheugde, en hij bekende schroomvallig dat hij geloofd had dat wij menschen aten, en de beurt ook eens aan hem komen kon. Kort na ons vertrek van *Radack* was hij er bij, toen eene ton met pekervleesch geopend werd: een ribbenstuk viel hem in het oog; hij dacht aan de waarfchuwing zijner vrienden, niet met ons te gaan, dewijl wij de zwarten opaten. Van dit oogenblik beschouwde de arme mensch zich als scheepsvoorraad, en zag met angst het oogenblik te gemoet dat er gebrek aan levensmiddelen komen kon.

Het gemiddelde uit verscheiden waarnemingen in
Una-

Unalaska gaf voor de breedte van het dorp *Illiulik*. 53°, 52', 25" N.

Lengte, volgens eene menigte waarnemingen tusfchen zon en maan. 166°, 31', 53" W.

Afwijking der kompasnaald. . . 19°, 24', 00" O.

Inclinatie der kompasnaald . . . 68°, 45', 00"

Het gemiddelde onzer waarnemingen gaf voor den tijd des hoogen vloed^s 7^u 30^m; het grootfte verschil der waterhoogte bedroeg vijf en een' halven voet.

Den 30sten, 's namiddags om vijf ure, vertoonde zich het eiland *Georgia*, hetwelk ik had voorgenomen aan te doen, dewijl de Heer KRIUKOFF mij eene aanwijzing gegeven had om aldaar eenige voor ons noodwendige voorwerpen te bekomen. Daar de invallende nacht mij verhinderde nog heden een bezoek aan land te doen, laveerde ik in de nabijheid van hetzelfde onder weinig zeil, en zette den 1sten Julij, met het aanbreken van den dag, den koers naar de noordelijke zeer lage punt des eilands. Zoodra wij deze omgezeild hadden, zagen wij zeer vele woningen. De oevers waren bedekt met eene ontzaglijke menigte zeeleeuwen, die een vreeslijk geweld maakten. Eene baydaar met drie man kwam naar ons toe, en de zich daarop bevindende Agent der Amerikaansche Compagnie, die tevens chef van het eiland is, bood ons bereidwillig zijn' bijstand aan, zoodra hij de reden van onze komst vernomen

had. Daar het eiland noch eene goede ankerplaats noch eene haven in de nabijheid heeft, moest de *Rurick* onder zeil blijven, zoolang ik met de Heeren geleerden aan land was, deels om onze zaken te bezorgen, en deels om onze nieuwsgierigheid aan de zeeleeuwen te voldoen. De landing is hier ongemakkelijk en bij sterken wind onmogelijk. De Agent bragt mij in zijne woning, die half boven half onder den grond was; eene menigte magazijnen, waarin de vellen der zeekatten en zeeleeuwen bewaard worden, lagen verstrooid in het rond. Deze plek is de eenige bewoonde op het geheele eiland. Men telt hier vijfentwintig mannen, die met hunne vrouwen van de *Aleutische Eilanden* hier gezonden zijn, om onder opzicht van drie Rusfische beëmbten zeeleeuwen en zeekatten voor de Compagnie te vangen. De Agent, die eene Aleate tot vrouw heeft, onthaalde ons in zijne halfonderaardsche woning met een' kop thee, en hierop gingen wij naar den oever, waar de zeeleeuwen slechts tweehonderd vademmen van de woning in een groot aantal lagen. Dezen, zoowel als de zeekatten, onthouden zich ten tijde der paring op het drooge, en zijn bereid om iederen onbescroomd aan te vallen, die hen nadert, terwijl op andere tijden het gezigt van een' mensch hen schielijk in zee jaagt. Het schouwspel, dat wij thans zagen, was nieuw en aanlokkelijk voor ons. Wij naderden deze dieren op twintig schreden. De mannetjes bereiken de grootte van een' os, de wijfjes zijn iets kleiner. De leeuwen waren om hunne wijven

ven in een' eeuwigen oorlog gewikkeld, want immer zoeken zij er meer te bekomen, die zij slechts door dapperheid hunnen naburen kunnen ontnemen. Aan het getal hunner wijven herkent men de helden; dikwijls liggen er acht of tien bij elkander, opdat haar verdediger haar des te ligter kunne beschermen, en deze loopt aanhoudend woedend en brullend rondom haar heen, ieder oogenblik een' aanval verwachtende, daar het getal der leeuwen dat der leeuwinnen nog schijnt te overtreffen. Zij vechten zoo verwoed, dat men het bloed stroomen, de spekstukken vliegen en niet zelden er een' dood nedervallen ziet, in welk geval de overwinnaar dadelijk in de regten des overwonnenen treedt, en zich het nagelaten serail toeëigent. Het langst duurt de strijd, wanneer verscheiden een' held aanvallen; want zoodra deze verdrongen is, beginnen de bondgenooten onder elkander een gevecht, en houden niet op voor de dapperste de zege weggedragen-heeft. Het gebrul dezer dieren is onbeschrijflijk; in zee hoort men dit geluid bij stilte of bij een' landwind zes mijlen ver; hun stank is niet te verdragen. Men moet zich altijd iets van de leeuwen verwijderd houden, want offchoon zij zich op het land met hunne zwempoten slechts langzaam kunnen voortbewegen, gelukt hen toch somwijlen een sprong van tien schreden, en wat zij grijpen is zonder redding verloren. Een' Aleut, die zich te dicht bij een' leeuw gewaagd had, werd de geheele arm afgebeten. Het was thans ook de tijd dat eenige leeuwinnen wierpen: sommigen lagen omringd van

hare nakomelingschap. De jongen worden van de Aleuten en de hier wonende Rusfen voor eene lekernij gehouden, en daarom menigvuldig gevangen. Daar de Agent ons eenigen op reis wilde medegeven, werd eene leeuwin weggejaagd, en men dreef de jongen landwaarts in, om ze daar te doden. Het geluid der jonge leeuwen heeft veel overeenkomst met het blaeten der schapen; het vleesch vonden wij naderhand regt welmakend; doch het zou niet meer eetbaar zijn; als het een jaar oud is.

De zeekatten, die slechts in een zeer gering aantal dit eiland bezoeken, en haar voornaamste verblijf in *St. Paul* hebben, lagen afgezonderd. Het mannetje, hetwelk bijna de gedaante van een' zeeleeuw en de grootte eener leeuwin heeft, is eens zoo groot als het wijfje. De katers hebben insgelijks vele wijven, doch zij behoeven niet om haar bezit te vechten, maar zijn onophoudelijk bezig met hunne wijfjes te bewaken, die ieder oogenblik waarnemen om te ontvlugten. Men treft dikwijls zeekaters aan die alleen liggen, en het verlies hunner ongetrouwen luid bejammeren. Het vel dezer dieren is in *China* zeer gezocht, en wordt zelfs in *Rusland* duur betaald. De Amerikaanfche Compagnie heeft hare zekere aanzienlijke inkomsten van dezen en van die van het eiland *St. Paul*. Nog voor dertig jaren hebben de zeeotters zich hier zoo menigvuldig opgehouden, dat een mensch in een uur er tweehonderd kon doodflaan; maar toen deze dierfoort, die bij de Aleuten voor de schanderfte geldt, zich

zich zoo vervolgd zag, verdween zij eensklaps uit deze streek. 's Middags, toen mijne zaken afgedaan waren, keerden wij aan boord terug. Ik liet dadelijk alle zeilen bijzetten en den koers naar het eiland *St. Paul* nemen, alwaar ik van den Agent wullen stoffen tot warmer kleeding voor mijne manschappen hoopte te bekomen.

Het eiland *Georgia* is van middelbare hoogte, loopt in eene regte lijn, en schijnt door de uitbarsting van een' volkaan ontstaan te zijn. Offchoon hetzelfde noordelijker ligt dan *Unalaska*, is het klimaat op het laatste nogtans ruwer, hetgeen door de hooge bergen voortkomt. De inwoners beweren reeds sedert twee jaren in het noord-oosten des nachts vuur te hebben zien opstijgen, en zijn van gevoelen dat zich aldaar een' vuurspuwende berg moest bevinden. Op het vaste land kan deze berg niet staan, dewijl de afstand te groot is om de uitbarsting te kunnen zien: er moet derhalve, als de Aleuten goed zagen, zich aldaar een eiland bevinden.

Den 2den hadden wij reeds, 's morgens om vijf ure, het eiland *St. Paul* in het gezigt, toen de wind ging liggen. Wij bevonden ons aan het zuidelijk gedeelte, in de nabijheid van het kleine *Zeeotters-eiland*, toen de Agent der Compagnie, de Heer *BATUJEFF*, op eene baydaar naar ons toekwam, en ons zijne diensten aanbood. Men had den *Rurick* vóór een Compagnieschip gehouden, omdat er geene andere gewoon zijn te komen, en dewijl dezen altijd met grooten spoed in de open

zee gelost en weder geladen moeten worden, alzo hier geene haven of ankerplaats is, was de Agent naar ons toegekomen om de toebereidselen te maken.

Thans spoedde hij zich, toen hij onze wenschen vernomen had, naar land terug, om dezelve te vervullen. 's Avonds om zeven ure, toen wij het zuidelijk gedeelte des eilands bereikt hadden, en ons vijf mijlen van het etablissement der Compagnie bevonden, bedekte eene dikke mist het land; desniettegenstaande bezochten verscheiden Aleuten ons op hunne kleine baydaren, die wij met brandewijn en tabak zeer verblijdden. De thermometer wees den geheelen dag slechts 4° warmte.

Een kanonschot verkondigde den 3den Julij, s morgens om vijf ure het etablissement onze nabijheid, en kort daarop verscheen eene baydaar van twintig riemen, beladen met de verlangde voorwerpen. Daar ook onze voorraad van suiker ten einde liep, had de Agent de goedheid van ons een gedeelte van den zijnen af te staan. Ook hij herhaalde, hetgeen ik reeds in *Unalaska* van den Heer KRIUKOFF gehoord had, dat men van eene hoogte op dit eiland bij helder weder in het zuid-westen land gezien had. Of schoon nu dit vermeende land ligt eene wolk kon zijn, die hen bedroog, oordeelde ik het echter mijn' pligt aan land te varen, om mij de rigting naauwkeurig te laten opgeven. Ik nam mijn azimuthkompas mede, liet mij op de hoogte brengen en bespeurde weldra dat het kompas altijd de rondte deed: de vele ijzerdeelen, die dit oord bevat, moeten deze

beweging bewerkt hebben; want als ik mijn standpunt veranderde, werd het kompas stil, en men gaf mij de rigting op van het voorgewende land, hetwelk ik besloot op te zoeken, in het zuid-westen half west. Het etablissement der Compagnie is hier veel aanmerkelijker dan in *Georgia*. Men rekent hier bij de tweehonderd Aleuten onder vier Rusfische opzieners, die insgelijks van *Unalaska* hier gezonden zijn; daar het eiland zelf geene oorspronkelijke inwoners had. Het land is hier veel lager dan *Georgia*, en wij vonden reeds menige bloem. De oevers zijn hier even zoo met zeekatten bedekt als daar met zeeleeuwen, die hier in het geheel niet zijn. Uit de eersten trekt de Compagnie hare aanmerklijkste inkomsten, weshalve de Agent, die de chef der beide eilanden is, zich ook op dit heeft nedergezet. KADOE, dien ik altijd mede aan land nam, vermaakte zich ongemeen met den strijd dezer dieren, en gedroeg zich, nu uit verbazing, dan uit vrees, zoo koddig, dat wij hartelijk om hem moesten lagchen.

's Middags kwamen wij weder aan boord van den *Rurick*, verlieten *St. Paul*, bij helder weder en met een' oostenwind, den koers rigtende naar het zuid-westen, om ware het mogelijk het geziene land te ontdekken. De breedte van het kleine *Zeeötters-eiland* vonden wij $57^{\circ}, 2', 17''$ en deszelfs lengte, volgens de chronometers, $170^{\circ}, 10', 35''$.

Den 4den, 's middags, bevonden wij ons na eene goede waarneming op de breedte van $56^{\circ}, 30', 32''$, lengte, volgens de chronometers, $172^{\circ}, 2', 37''$. De ho-

horizont was helder, het weder schoon, en de wind zwak uit het noorden. Het eiland *St. Paul* lag thans zestig mijlen van ons verwijderd, en vergeefs zagen wij naar een nieuw eiland uit, hetwelk, bijaldien hetzelfde werkelijk bestond, ons oog niet had kunnen ontgaan. Tot 's namiddags vijf ure zettede ik immer denzelfden koers voort; maar toen zich nog al geen land opdeed, stevende ik noordelijk op de oostpunt der *St. Laurens-eilanden*. De pijn in mijne borst was weder heviger geworden, evenwel hoopte ik nog al mijne onderneeming uit te voeren.

Den 10den, 's morgens om vijf ure, zag men uit den top der mast het zuid-oostelijk gedeelte der *St. Laurens-eilanden* in het westen. Het land vertoonde zich in twee kleine heuvels voor ons, en was twintig mijlen verwijderd. 's Middags lag het ons in het noorden op den afstand van negen mijlen, en nadat wij een voorgebergte, dat naar het zuid-oosten uitsteekt, omgezeild, en op eene verlaging aan het strand woningen, die deels uit tenten deels uit jurten bestonden, ontdekt hadden, nam ik den koers derwaarts, om de bewoners te leeren kennen. Om vijf ure wierpen wij het anker, twee mijlen van het dorp verwijderd, op vier en een' halven vadem diepte, boven een' steenachtigen bodem. Toen onze booten uitgezet werden zagen wij door de verrekijkers dat eenige menschen, met gepak beladen, uit hunne woningen in het gebergte vlugtten, en anderen om ons te ontvangen zich met lansen wapenden.

Op

Op de landingsplaats stonden, toen wij aankwamen, twintig lange sterke mannen, die ons met bevreesde vriendelijkheid aanzagen, zonder zich te verroeren. Zij hadden veel overeenkomst met de bewoners der westelijke punt van dit eiland, en daar ik den angst bemerkte, dien onze komst hen aangejaagd had, onderzocht ik hunne woningen niet, maar vergenoegde mij met de taalkennis onzer tolken op de proef te stellen, die werkelijk slechts zoover ging dat zij zich met moeite verstaanbaar maakten. Wij vernamen ondertusfchen zooveel dat zij met de Tschuktſchen handel drijven, van wie zij tabak, ijzer en glaskoralen tegen vellen inruilen. Terwijl wij ons met hen onderhielden werd eene baydaar langs het strand door honden getrokken, die juist van de Tschuktſchen kwam, en zij wezen ons wat zij van hen hadden ingehandeld. De bewoners des vasten lands van *Amerika* noemen zij hunne broeders, en daar zij met dezen in voortdurende betrekkingen staan, en ook hunne taal dezelfde is, schijnt het aan geen twijfel onderhevig, dat de inwoners hier van Amerikaanfchen oorsprong zijn. Het oostelijk gedeelte van het *St. Laurens-eiland*, op hetwelk wij ons bevonden, noemden zij *Kealegack*, het westelijke *Tschiboa*. Hunne eerste vraag aan onze tolken was van waar wij kwamen, en of wij het oogmerk hadden om hen dood te slaan. Doch nadat wij hen glaskoralen en tabak gefchonken hadden verdween deze vrees. Op mijne vraag, of het ijs reeds lang hunne oevers verlaten had, kreeg ik het onaangenaam berigt dat zulks

eerst

eerst voor twee dagen gefchied was. Mijne hoop, in de *Berings-straat* te dringen, werd daardoor vernietigd, dewijl het zich niet verwachten liet dat deze nog in veertien dagen van ijs bevrijd zou zijn.

KADOE leerde hier weder eene nieuwe natie kennen, doch die hij, wegens hare kleederen van velen, volstrekt niet voor menschen wilde houden. Ik maakte hem opmerkzaam op de mesfen in hunne mouwen, en hij hield zich thans altijd bereid om elk gevaar van mij af te weren.

De onbekwame ankerplaats, op welke de *Rurick* lag, liet ons niet toe lang aan land te vertoeven. Wij spoedden ons naar boord, haalden de zeilen op en rigtten onzen koors naar de noordelijke punt des eilands. Het kleine eiland, dat op COOKS kaart als een enkel opgegeven is, bestaat, gelijk wij in het voorbijzeilen zagen, uit twee, die door een smal kanaal gefcheiden zijn. 's Nachts om twaalf ure, toen wij juist aan het noordelijk voorgebergte ten anker wilden gaan, zagen wij, tot onzen schrik, vast ijs, hetwelk zich, zoo ver het oog reikte, naar het noord-oosten uitstreckte, en naar het noorden de geheele oppervlakte der zee bedekte. Mijn treurige toestand, die dagelijks verergerde, kreeg hier den laatsten slag. De koude lucht tastte mijne borst zoodanig aan, dat ik naauwelijks ademen kon, en eindelijk hoest, flauwten en bloedspuwing volgden. Ik begreep nu eerst dat mijn toestand gevaarlijker was dan ik tot heden gelooven wilde, en de arts verklaarde mij ernstig dat ik in de nabijheid van het
ijs

ijs niet blijven kon. Het kostte mij een' langen smartelijken strijd; meer dan eens was ik voornemens, den dood trotserende, mijne onderneming te volbrengen; maar wanneer ik weder bedacht dat wij nog eene moeilijke terugreis naar het vaderland te doen hadden, en mischien het behoud van den *Rurick* en het leven mijner medgezellen aan het mijne hing, gevoelde ik wel dat ik mijne eerzucht onderdrukken moest. Het eenige wat mij bij dezen strijd bemoedigde, was de geruststellende overtuiging, dat ik mijn' pligt getrouw vervuld had. Ik meldde het commando schriftelijk, dat mijne krankheid mij noodzaakte naar *Unalaska* te rug te keeren. Het oogenblik, dat ik het papier onderteekende, was een der smartelijksten van mijn leven, want met dezen pennetrek gaf ik een' lang gekoesterden vurigen wensch van mijn hart op.

VAN DE ST. LAURENS-EILANDEN
NAAR *GUAHAM*.

Op den voor mij zoo moeilijken terugweg naar *Unalaska*, waar wij den 22sten Julij aankwamen, viel er niets merkwaardigs voor dan dat wij onder het zeilen op een' slapenden walvisch stietten: het schip werd zoo hevig geschokt, dat ik, in de kajuit te bed liggende, geloofde op eene ondiepte geraakt te zijn.

zijn. De onzagt gewekte visch had in den eersten schrik een' ontzaglijken stoot gedaan, en was daarop naar den grond geschoten. In *Unalaska* vonden wij alles in den schoonsten bloei, hetgeen ons allen, en inzonderheid mijne kranke borst, weldeed. De Heer KRIUKOFF had de goedheid mij zijne kleine woning op het land in te ruïnen, waar ik merkelyk beter werd. Wij bragten hier den tijd door met uit slecht meel beschuit te bakken; want naardien onze kleine *Rurick* nauwlijks den voorraad voor twee jaren bevatten kon, waren wij reeds sedert een half jaar op half rantsoen gesteld, en konden, ondanks deze spaarzaamheid, slechts nog drie maanden rondkomen. Van *Unalaska* hadden wij voor onze reis naar het noorden eene groote hoeveelheid stokvisch medegenomen, die ons eenigermate het gebrek aan beschuit vergoeden zou. De tafel der officieren was even zoo schraal bezet als die der matrozen, en onze eenigste verandering bestond daarin, dat de stokvisch nu als pudding, dan met eene saus verscheen; het prachtigste was de spijs, wanneer zij met sijroop overgoten was, offchoon het vierde gedeelte uit zee-water bestond, hetwelk denzelven zijne zoute bitterheid rijkelyk medegedeeld had. Wij kregen den sijroop uit *Unalaska* en *St. Paul* van den Agent, en deze had denzelven uit *China*, waar hij met schepen der Vereenigde Staten gebragt werd. Wie op den inval gekomen is, om sijroop met zee-water aan te lengen, is ons onbekend gebleven; hij moet wel zijn voordeel daarbij gevonden hebben, maar wij

be-

befpeurden een erg nadeel daarvan door den sterksten afgang.

Het gebrek aan versche levensmiddelen en de slechte toestand van den *Rurick*, die eene sterke reparatie noodig had, liet mij niet toe, ingevolge van mijne instructie, den terugweg door de *Torres-sstraat* te nemen: ik besloot daarom naar *Manilla* te gaan, waar ik alles hoopte te vinden wat wij noodig hadden. Om dezen togt nuttig in te rigten, wilde ik van de *Sandwich-eilanden* planten en huisdieren innemen, om ze den inwoneren van *Radack* te brengen, en daardoor dezen zoo wel als den zeelieden, die in het toekomende deze eilanden aandoen, een' dienst te doen. Van *Radack* af dacht ik eenigen tijd met het zoeken der keten *Ralick* te besteden, en hierop mijn' koers naar de *Ladrones* te rigten, want in deze met gevaarlijke eilanden bezaaide zeeën lieten zich vele nieuwe ontdekkingen verwachten.

Voor ik *Unalaska* verlaat, wil ik des Heeren **KRIUKOFFS** verhaal wegens het nieuw ontstane eiland, volgens zijne eigene woorden mededeelen; hij heeft dit natuurverschijnsel zelf gezien.

Den 7den Mei 1796 was de Heer **KRIUKOFF** aan de noordelijke punt van het eiland *Unmack*, oostelijk van *Unalaska*, met verscheiden jagers, die deze plaats tot een rustpunt na een' moeilijken uitstap gekozen hadden, aangekomen. Zij waren voornemens den volgenden dag hunne reis op hunne groote baydaren naar *Unalaska* voort te zetten, doch werden door een' hevigen storm uit het noord-westen met

regen daarvan terug gehouden. Deze storm duurde tot den 8sten; daarop werd het helder weder, en zij zagen eenige mijlen van het land in het noorden eene rookkolom uit zee opstijgen; tegen den avond bemerkten zij onder den rook iets zwarts, dat zich slechts weinig boven de oppervlakte der zee bewoog; gedurende den nacht steeg in die streck vuur in de hoogte, en wel somwijlen zoo sterk en zoo veel, dat zij op hun eiland, dat tien mijlen van daar verwijderd was, alles bij den schijn duidelijk konden onderscheiden. Eene aardbeving schokte hun eiland, en een vreeslijk gedruis weergalmde van de bergen in het zuiden. Onze arme jagers waren in den dodelijksten angst, het ontstaande eiland (*) wierp hen steenen toe, en zij verwachtten om te komen. Met zonnenopgang hield de aardbeving op, het vuur verminderde merkkelijk, en zij zagen thans duidelijk een eiland, hetwelk de gedaante van eene spitse zwarte muts had. Toen KRIUKOFF het eiland *Unimack* eene maand daarna weder bezocht, vond hij het nieuwe, hetwelk gedurende dien tijd aanhoudend vuur gespogen had, merkkelijk hooger. Sedert wierp hetzelfde minder vuur, maar des te meer rook uit.

(*) Alle *Aleutische Eilanden* zijn van vulkanischen oorsprong, en schijnen de uitwerkselen eener vreeslijke omwenteling te zijn. Men ziet niets dan hooge, suikerbroodvormige bergen, van welken menigen den Piek van *Teneriffe* in hoogte overtreffen; allen waren voormaals vuurspuwend, en eenigen derzelve zijn het nog heden.

uit. Hetzelve had aan omtrek en hoogte toegenomen, en was dikwijls van gedaante veranderd. Na vier jaren zag men geen rook meer, en na acht jaren, in 1804, besloten reeds de jagers hetzelve te bezoeken, dewijl zij bemerkten hadden dat zich aldaar vele zeeleeuwen ophielden. Men vond het water rondom het eiland warm en deszelfs grond op vele plaatsen zoo heet, dat hij niet te betreden was. Nog tot op dit oogenblik zou het eiland niet zoo zeer in hoogte als wel in omtrek toenemen. Een zeer verstandige Rus, die aldaar geweest was, verklaarde mij dat hetzelve twee en eene halve mijl omtrek en driehonderd vijftig voeten hoogte heeft; van het midden tot den top vond hij het eiland warm, en de damp, die uit den krater steeg, scheen hem welriekend. Eenige honderd vademen noordelijk van dit eiland staat eene rotskolom van aanmerkelijke hoogte, waarvan cook melding maakt; hij hield haar in de verte voor een schip onder zeil. Ook onze Russische reiziger SARYTSCHEFF heeft deze rots gezien, die reeds sedert onheuglijke tijden op deze plaats staat; ondertuschen leert ons de ondervinding, dat zij onder water met het eiland *Unimack* in verband staat.

Den 18den Augustus, 's morgens om tien ure, bij helder weder en zuid-oosten wind, verliet ik voor de derde en laatste maal *Unalaska*. KADOE, die over het berigt, dat wij naar *Radack* gingen, zeer verheugd was, leide van het oogenblik dat hij zulks vernam eene verzameling aan van verroeste spijkers

en onbruikbare stukken ijzer; aan land zocht hij steenen, die hem bruikbaar tot slijpen schieven, kortom, hij deed alles wat in zijn vermogen was om zijnen vrienden nuttig te zijn. Bij hen blijven wilde hij ondertusfchen niet; *St. Petersburg* stelde hij zich veel te bekoorlijk voor. Het vele ijzer, dat wij als ballast aan boord hadden, schieen hem een onmetelijke rijkdom; toen hetzelfde op *Unalaska* gelost werd, wilde hij zijne oogen niet gelooven. Ik liet een gedeelte van het ijzer aan de Compagnie terug, dewijl aldaar groot gebrek aan hetzelfde was ontstaan; ook voorzag ik het etablissement van tabak, want dit is hier een gewichtig artikel, dewijl de Aleuten geheel niets kunnen ondernemen, zonder dit kruid te kauen. Wijders nam ik aan eenige honderden walrustanden van hier naar *St. Petersburg* te transporteren, om ten minsten der Compagnie te toonen hoe gaarne ik voor het vriendelijk onthaal in de koloniën mijne erkentenis wilde bewijzen.

's Middags waren wij uit de bogt, die den ingang der haven vormt; eene menigte walvisfchen omringde ons, die zich hoog in de lucht wierpen en met een' ontzaglijken slag weder nedervielen, waardoor het water schuimend rondplaste. Men zou naauwelijks gelooven, dat zulk een groot oogfchijnlijk onbehulpzaam dier zich zoo hoog boven de oppervlakte der zee verheffen kon. De Aleuten tellen zeven foorten, van welken de meesten in de natuurlijke historie nog onbekend zijn. Eene dezer foorten zijn roofdieren, hetgeen anders bij de walvisfchen het geval

val niet is, daar zij kleine tanden hebben, en zich slechts met kleine vischen voeden. Dit roofdier is zoo groot als de grootste walvisch, heeft een' vreeslijken bek vol grootè tanden; het verslindt alles wat het betrapt, en vervolgt dikwijls de Aleuten, wier kleine baydaren het monster, wanneer hetzelve ze kan inhalen, met een' slag van zijn' staart verbrijzelt. In de nabijheid van *Unalaska* zou onlangs zelfs eene vierentwintigriemige baydaar door den slag van zulk een monster vernield zijn geworden. De Aleuten en Rusfen verhalen, dat het spek dezer dieren de eigenschap heeft, dat, als men een stuk daarvan eet, men hetzelve onverteerd weder kwijt raakt.

Des Heeren KRIUKOFFS beschrijving van een zeedier, dat hem zelve bij het *Berings-eiland*, waar hij om te jagen was heengevaren, vervolgd heeft, is merkwaardig; verscheiden Aleuten beweren dit dier dikwijls gezien te hebben. Het heeft de gedaante van eene roodachtige slang, en is ontzaglijk lang; de kop heeft veel overeenkomst met dien van den zeeleeuw, en twee onevenredig grootè oogen geven hem een vreeslijk aanzien. „Het was een geluk,” zcide KRIUKOFF, „dat wij zoo dicht bij land waren, anders had het monster ons verslonden; het „stak den kop hoog boven het water uit, zag naar „buit rond, en verdween. Weldra verscheen de „kop weder, en wel veel digter bij: wij roeiden „uit alle krachten, en waren blijde het land eer bereikt te hebben dan de slang. De zeeleuwen „ge- „raakten door haren aanblik in zulk een' angst, dat

„ eenigen zich in het water stortten en anderen aan
 „ land wegstroopen. De zee werpt somwijlen stukken
 „ vleesch aan den oever, die vermoedelijk van deze
 „ slang zijn, en die geen dier, zelfs geen raaf eet.
 „ Eenige Aleuten, die er van geproefd hadden, zijn
 „ eensklaps gestorven.”

Men heeft werkelijk in *Noord-Amerika* in 1819 eene zeeslang gezien (*), die welligt eene van deze vreesfelijke soort geweest is.

Nog verhaalden de Aleuten van een' reusachtigen polypus. Het is gebeurd dat een polypus zijne lange armen, die eens zoo dik zijn als een sterke menschenarm, om de baydaar van een' Aleut sloeg, en naar den grond geslept zou hebben, bijaldien de Aleut de tegenwoordigheid van geest niet gehad had om den vleesachtigen arm van den polypus, die met groote zuigers voorzien was, met zijn mes door te snijden. De polypus zit met zijn ligchaam op den grond vast, en kiest gemeenlijk eene plaats, van waar hij met zijne armen de oppervlakte des waters kan bereiken. Het laatste voorval gebeurde in de passage, die door de zuidelijke punt van het eiland *Unimack* en het kleine daarnaast liggende eiland gevormd wordt. Er kan zich geen schip wegens de ondiepte daarin wagen. Dit eiland, hetwelk

(*) Een omstandig bericht wegens de verschijning eener zeeslang in de nabijheid van *Boston* in de maand Augustus 1819 vindt men in het Mengelwerk der *Vaderlandsche Letteroefeningen* voor 1820, blz. 402.

welk slechts vijf mijlen lang, eene mijl breed en zeer laag is, vindt men op geene kaart, en ik hoop dat onze opneming der *Aleutische Eilanden* van dezen naar het oosten tot aan de westelijke kust van het eiland *Unimack* tamelijk juist is. Den heer SARYTSCHEFF hebben wij ten aanzien der *Aleutische Eilanden* veel te danken, daar hij de eerste is, die eene kaart van dezelve ontwierp.

Toen wij uit de bogt waren, namen wij onzen koers noord-oostelijk, om het kanaal te bereiken tusschen de eilanden *Unimack* en *Akun*, hetwelk het veiligste ter doorvaart in den oceaan is. In deszelfs nabijheid begon de wind den 19den 's morgens zoo sterk uit het noord-oosten op te steken, dat hij ons tot den 20sten in de straat ophield, die wij eerst tegen den avond, toen de wind naar het westen liep, pasfeerden.

Den 21sten blies de wind frisch uit het oosten, en om acht ure zagen wij nog duidelijk de beide hooge bergen op *Unimack* en het vaste land *Aliakfa*; het laatste rookte sterk. Voor eenige jaren had deze volkaan eene sterke uitbarsting gehad, waardoor zijn suikerbroodvormige top instortte; de daardoor veroorzaakte slag was zoo sterk, dat hij in de gebirgten van *Unalaska* den donder geleek, offchoon hij tien mijlen van daar verwijderd is. Bij deze uitbarsting wierp de berg eene menigte kogels uit, van de grootte eener walnoot, waarvan ik zelf eenigen bezit, en wier hoofdbestanddeelen lava en ijzer zijn. Den 23sten liep de wind naar het zuiden, en ver-

ijdelde daardoor mijne hoop, de keerkringen weldra te bereiken. Eene menigte albatrosfen vloog om ons fchip. Mij viel het denkbeeld in van menigen geleerden, dat deze vogels uit het noorden naar Kaap *Horn* vliegen om aldaar te nestelen. Reeds het gezonde menfchenverftand wederspreekt dit gevoelen. De Aleuten zijn gewoon de nesten der albatrosfen op de toppen hunner gebergten op te zoeken, en eten de eijeren zeer gaarne. Op het eiland *Unimack* en de andere volkanifche eilanden nestelen deze vogels zoo hoog, dat het den Aleuten moeilijk valt hunne nesten te bereiken; zij fchieten ze in den herft, wanneer zij het vetst zijn, met pijlen. Hun vet gelkt voor de grootfte lekkernij. De zwarte albatrosfen, die van velen voor de jongen der witten gehouden worden; zijn, naar het gevoelen der Aleuten, eene bijzondere foort.

Tot onze groote blijdfchap liep de wind den 10 September eindelijk naar het noorden. Wij vonden de breedte op den middag 40° , $10'$, lengte 147° , $18'$. Er waren achttien dagen onder bestendig laveren in dikke mist of fijnen regen verloopfen, en dikwijls hadden wij daarbij zulk een' hevigen ftorm, dat wij onze toevlugt tot de ftormzeilen moesten nemen. Toen de zon thans weder vriendelijker fcheen, vonden wij de lengte, volgens de chronometers, 5° van de lengte onzer fcheepsrekening verfchillende: gevolgljk had de ftroom ons in deze achttien dagen zoover naar het oosten gedreven. De warmte, die merkeliijk toenam, terwijl wij snel naar het zuiden

voort-

voortgingen, werkte weldadig op mijne gezondheid.

Den 13den, toen wij ons op de breedte van $36^{\circ} 9'$, lengte $148^{\circ} 9'$ bevonden, nam ik eene stilte waar om den Sixthermometer te laten zinken, en bekwam het volgende resultaat:

Temperatuur der lucht aan de oppervlakte der zee	+ $73^{\circ} 00$
Idem des waters aan de oppervlakte der zee	+ $71^{\circ} 90$
Idem op de diepte van 25 vadem	+ $57^{\circ} 10$
Idem " " 100 "	+ $52^{\circ} 80$
Idem " " 300 "	+ $44^{\circ} 00$

De doorschijnendheid des waters beliep dertig vadem.

Bij de stilte van den 14den September, die ik insgelijks waarnam, bedroeg de breedte $35^{\circ} 51'$, de lengte $147^{\circ} 38'$.

Temperatuur der lucht aan de oppervlakte der zee	+ $75^{\circ} 30$
Idem des waters aan de oppervlakte der zee	+ $72^{\circ} 20$
Idem op de diepte van 4 vadem	+ $72^{\circ} 00$
" " " 8 "	+ $70^{\circ} 90$
" " " 15 "	+ $68^{\circ} 10$
" " " 25 "	+ $57^{\circ} 60$
" " " 50 "	+ $54^{\circ} 00$
" " " 100 "	+ $51^{\circ} 00$
" " " 408 "	+ $42^{\circ} 00$

De doorschijnendheid des waters beliep elf vademmen.

Terwijl ik in de boot deze waarnemingen deed, kwam een haai ons zoo nabij, dat een matroos hem een slag met den riem gaf, doch waarover hij zich boosaardig wist te wreken; hij beet namelijk de snoer van mijn Sixthermometer af, en ik verloor het instrument op het oogenblik dat ik hetzelfde voor de eerstemaal op vijfhonderd vademmen had laten zinken, en naar het resultaat zeer nieuwsgierig was. De snoer had ik in *Unalaska* uit walvischspeezen laten maken.

Den 21sten, op de breedte van $27^{\circ}, 58'$, lengte $152^{\circ}, 27'$, omfladderden drie kleine sneppen lang het schip, en verdwenen eindelijk; maar offchoon deze vogels gewoonlijk land in de nabijheid verkondigen, zagen wij toch vergeefs daar naar uit. De Spanjaards menen dat in deze streek een eiland ligt, dat zij *Santa Maria la gorta* noemen.

Ik opende heden eene blikken doos met plumpuding, die in 1815 in *Engeland* toebereid en nog zeer voortreffelijk was.

Eene volkomen stilte op de breedte van $27^{\circ}, 50'$, lengte $152^{\circ}, 22'$ liet den 22sten mij toe mijn tweeden en laatsten Sixthermometer te gebruiken.

Temperatuur der lucht aan de oppervlakte der zee	+ 77° 10
Temperatuur des waters aan de oppervlakte der zee	+ 77° 00
	Idem

Idem op de diepte van	5	vademen	+ 75° 00
"	"	" 10	" + 75° 00
"	"	" 25	" + 73° 70
"	"	" 50	" + 67° 20
"	"	" 100	" + 61° 00
"	"	" 200	" + 51° 50

De doorschijnendheid des waters beliep zestien vademmen.

Den 23ften, op de breedte van 26°, 41'. lengte 152°, 32', kregen wij den noord-oostpasfaat weder.

Den 26ften, 's morgens om zeven ure, zagen wij in het zuid-westen een' berg, en ik herkende denzelfen voor den *Mauna-Roa*, die op de noord-oostzijde van het eiland *O Weihee* ligt. Weldra vertoonde zich het geheele eiland; 's middags waren wij bij zeer slappen wind nog dertien mijlen van hetzelfde werwijderd; doch toen de zon onderging stak een zacht koeltje uit het noorden op, hetwelk ons langzaam naar de noordelijke punt voerde. De maan scheen helder, het was schoon weder, en ik befloot daarom gedurende den nacht de spits om te zeilen. Om middernacht bevonden wij ons reeds onder den wind van *O Weihee*, slechts vier mijlen van het land verwijderd. De heldere maanschijn en de vele vuren der wilden aan den oever maakten onze vaart veilig en aangenaam.

De aanbreekende morgen bragt eene ganschlijke stillte mede. Wij bevonden ons voor *YOUNGS* bezittingen aan de *Tocahai-baai*. De luisterrijk opgaande

zon

zon verkondigde een' aangenaamen dag, en de *Mau-na-Roa* stond wolkloos en prachtig voor ons. Nog boeide ons de aanblik der schoone natuur, toen eensklaps een jong zeer aardig meisje onze opmerkzaamheid tot zich trok. Het had de stilte waargenomen, om geheel alleen in eene kleine kano ons te naderen. Duidelijke gebaarden verklaarden hare begeerte, en zij werd zeer verdrietig, toen zij zich bespot zag. KADOE, die bovendien reeds over het gezigt van zijne langontbeerde kokosnoten verrukt was, geraakte bij de verschijning van het meisje in verrukking; hij bad mij dringend haar aan boord te laten komen, hetgeen ik om goede reden weigerde. Hij vergenoegde zich eindelijk met der schoone al zijne glaskoralen toe te werpen en haar vriendelijk te wensken zoolang hij haar zien kon. Een tweede vaartuig met vijf Sandwichers bragt hem weldra weder in eene goede luim. De wilden bragten ons tarowortelen en watermeloenen, die zij zich duur lieten betalen, en wij vernamen van hen dat TAMMEAMEA zich juist op *O Weihee* bevond. Tegen den middag verhief zich een zvakke zeewind, die ons langs de kust naar het zuiden voerde. Ik wenschte de *Karakakua-baai* te bereiken, waar ik TAMMEAMEA hoopte te vinden, met wien ik een' handel wegens verliche levensmiddelen wilde sluiten; doch met zonnenondergang ging de wind liggen, hetgeen hier gewoonlijk het geval is, en wij waren nog ver van het doel.

Den 29sten bragt een kleine landwind ons 's morgens

gens aan de lage landtong, achter welke de baai *Tiatatua* ligt, dezelfde in welke de Koning mij in het vorige jaar zoo vriendelijk ontving. Twee chefs, die juist op den vischvangst uitgezonden, bezochten ons, en werden als oude bekenden door ons herkend; zij vertelden ons dat TAMMEAMEA zich in deze baai bevond, en nadat het hen gelukt was ons te bedriegen, zeilden zij vrolijk verder. Kort daarop zagen wij eene tweede kano onbeschrijflijk snel naar ons toekomen; ik liet het schip dadelijk bijdraaijen, en wij ontdekten in het vaartuig onzen ouden reisgenoot ELLIOT DE CASTRO, die door een' kijker den *Rurick* herkend had, en ons nazeilde, omdat wij TAMMEAMEA's verblijf reeds voorbijgezeild waren. Ik liet het schip wenden, en wij namen den koers naar de baai, in welke de Koning, uithoofde van den bonitenvangst, zich thans ophield. ELLIOTS aanbieding, mij op zijn vaartuig te zetten; nam ik in dank aan, dewijl ik op deze wijze spoediger bij den Koning komen en mijne zaken nog heden afdoen kon; ook de Heeren geleerden en KADOE namen deze gelegenheid waar, die ons reeds 's middags bij des Koning leger aan land bragt, dat aan den oever op eene lavavlake stond, waar men aan de brandende zon prijs gegeven was. Veel aangenamer was zijn verblijf in het vorige jaar dan hier, waar het oog op kale rotfen viel. Voor omtrent twintig jaren had een in de nabijheid liggende tamelijk hooge berg vuur gespogen; de lava vloeide in de zee, en vormde de vlakte, op welke thans de stroohutten, die

naauw-

naauwlijks drie menschen konden bevatten, opgeslagen stonden. De Koning woonde even zoo ongemakkelijk als zijne rijks grooten, die hij altoos bij zich heeft. Valt het hen in te morren, dan zegt hij met regt: „Ik heb het geen stroohalm beter dan „gij. Laat ik u op uwe landerijen, dan wordt gij „zoo vet als uwe zwijnen, en hebt geene andere „gedachten dan om uwen Koning te benadec- „len.” Nadat hij reeds twee maanden zich op deze nare plaats opgehouden, en het geduld zijner Chefs genoegzaam beproefd had, wilde hij in weinig dagen een beter verblijf kiezen, en dit voornemen kondigde hij zijn gevolg aan met de aanmerking: „Gij „zult thans het aangename des te meer weten te „waardenen.”

TAMMEAMEA was kort voor onze aankomst op den bonitenvangst gegaan, en wij werden ondertuschen door ELLIOT bij zijne vrouwen gebragt, die in het midden des legers onder een scherm van wit zeildoek op sijne matten zaten, en zich met watermeloenen zochten te verkoelen. Alle drie waren zeer verblijd dat zij ons weder zagen. Ik moest naast KAHUMANNA plaats nemen, die, nadat zij enige onverschillige vragen aan mij gedaan had, nog watermeloenen liet brengen, die ons bij de hitte zeer wel deden. Hare beleefdheid ging zoo ver, dat zij een' kanaka beval met eene roode vederbos de vliegen van mij weg te jagen. Zij zelve sneed het binnenste uit eene watermeloen, en stak mij het stuk met hoogstdezelfs eigen handen in den mond,

waar-

waarbij de koninglijke drie duimen lange nagelen mij niet weinig hinderden. Bij deze gelegenheid liet zij mij vragen of de koningin-favorite in ons land ook zoo beleefd jegens vreemdelingen was als zij. Ik antwoordde dat wij wel eene vriendelijke, goede koningin hadden, doch slechts eene. Hierover verbaasde KAHUMANNA zeer, daar zij van onzen Keizer gehoord had, dat hij een groot monarch en dienvolgens naar hare begrippen gerechtigd was om vele vrouwen te hebben. KADOE werd met veel nieuwsgierigheid beschouwd; zijne lange oorlappen kwamen de koninginnen vreemd voor, en werden nauwkeurig door haar onderzocht. Het volk, dat weldra vernomen had dat hij van een nieuw ontdekt eiland was, vloede toe om hem te beschouwen. Verscheiden chefs, en zelfs de Koninginnen, beschonken hem rijkelijk. Hij gedroeg zich in het eerst eenigzins blode, doch het behaagde hem hier zeer wel, inzonderheid toen een paar jonge meisjes hem aanvatteden en in het leger rondleidden.

De zon was reeds aan het ondergaan, toen de Koning van den bonitenvangst terug keerde, die, verwijderd van het land, met hengels verrigt wordt. Hij nam den tijd niet om zich aan te kleeden, maar kwam mij naakt te gemoet, en verwelkomde mij met een' hartelijken handdruk. Een minister sleepte twee boniten achter hem aan, en de Koning zeide, terwijl hij een' daarvan aan mijne voeten liet leggen: „Dezen visch heb ik zelf gevangen, en bid u hem als een bewijs mijner vriendschap aan te nemen.”

Thans

Thans werd zijne garde-robe gehaald, die uit een hemd, eene oude Manchesterbroek, een rood vest en een' zwarten halsdoek bestond, e maakte in mijne tegenwoordigheid, zonder omstandigheid, zijn toilet. Zijne fraai geborduurde uniformen trekt hij slechts bij plegtige gelegenheden, en dan nog ongaarne, aan. Hij heeft eens tegen ELLIOT gezegd:

„ De uniformen, die Koning GEORGE mij zond;
 „ schitteren wel zeer, doch zij baten mij niets;
 „ want TAMMEAMEA overfraalt alles.” Ik bespeurde onder het aankleeden verscheiden lidteekens aan zijn ligchaam, en kreeg op mijne vraag, bij welken veldtogt hij deze wonden bekomen had, het antwoord, terwijl hij naar het noord-westen wees:

„ Ik heb deze eilanden veroverd, en deze lidteekens
 „ bewijzen dat ik verdien Koning der geheele groep
 „ te zijn.” Nadat hij zich aangekleed had, ging hij naast zijn huisje in de open lucht op eene mat zitten; ook voor mij werd eene mat uitgespreid, en zijne rijksgroten hurkten rondom ons neder. Men bragt eene met tarodeeg gevulde kalabaschaal, en terwijl hij met den wijsvinger het deeg schielijk in den mond smeerde, sprak hij met ons van den bonitenvangst. KADOE interesseerde den Koning zeer, en deze beschouwde van zijn' kant met grooten eerbied den Koning, wiens heerlijke bezittingen hem in zijne oogen tot den eersten tamon der wereld verhieven. Daar ik geen tijd te verliezen had, sprak ik dadelijk na den maalkijd over de levensmiddelen, die ik op *Wahu* wenschte in te nemen. De Koning

ant-

antwoordde: „ Ik kan heden met u deswegens niet
 „ onderhandelen; want mijn zoon LIC-LIO heeft de-
 „ zen nacht een' onheilvoorspellenden droom gehad.
 „ De hond der honden verflond in den droom de Ko-
 „ ningin KAHUMANNA, en spoog haar als een afgrijslijk
 „ monster weder uit, dat dadelijk het gansche land
 „ begon te verwoesten: ik moet dus gelooven dat
 „ gij voor mij heden de ongelukbrengers zijt.”

Ik verzekerde den Koning dat ons schip geen zoo-
 danig monster verborg, als de hond der honden had
 uitgespogen, maar dat hij in tegendeel geen opregter
 vriend had dan mij; en na vele overredingen geluke-
 re het mij nog heden afgevaardigd te worden. Een
 zijner chefs, KAREIMOKU, een bloedverwant des
 Gouverneurs van *Wahu*, moest zich op den grond
 zetten en zijne bevelen vernemen, die daarin beston-
 den, dat wij even zooveel levensmiddelen zouden
 bekomen als in het vorige jaar, en dat men ons
 even zoo vriendelijk ontvangen moest. Hierop kee-
 de hij zich tot mij met de woorden: „ Thans kunt
 „ gij de reis naar *Wahu* aannemen. Neem dezen
 „ chef mede: hij zal voor uwe behoeften zorgen. Ik
 „ begeer voor de levensmiddelen geene betaling;
 „ maar hebt gij eenig ijzer, dat gij misfen kunt,
 „ dan verzoek ik u daarom; want ik heb het noo-
 „ dig tot den bouw mijner schepen.” Ik beloofde
 hem zooveel ijzer te zenden als ik ontberen kon,
 en haastte mij, begunstigd door een' zwakken land-
 wind, om de reis naar *Wahu* aan te nemen. Onze
 leidsman, de jonge KAREIMOKU, gedroeg zich zeer

befcheiden; twee kanaka's, die hij tot zijne bediening mede had, bewezen dat hij tot de voornamste klasfe der *Ferris* behoorde. Een zeer zwakke wind maakte onze reis langwijlig; een geheele dag verliep in de nabijheid van het eiland *Ranai* onder flilte. Men moet zich niet te nabij dit eiland onder den wind wagen, dewijl de pasfaat, door deszelfs hoogte opgehouden, niet werken kan.

Den 1ften October, met het aanbreken van den dag, zagen wij *Wahu*, en bereikten, 's namiddags om vijf ure, de ankerplaats *Hana-rura*. Eene brik onder Amerikaanfche vlag, die wij reeds vroeger uit het noorden door het kanaal tufchen *Wahu* en *Morarai* zagen zeilen, kwam, kort nadat wij het anker geworpen hadden, naast ons liggen. Het fchip behoorde, gelijk ik naderhand vernam, werkelijk aan de natie wier vlag hetzelfde voerde. *BARRANOFF* had hetzelfde in *Sitka* gehoord, om eene lading vellen naar *Ochotzk* te brengen, en de Kapitein keerde juist van de reis terug. Zoodra het anker geworpen was, voer ik aan land, waarheen de jonge *KAREIMOKU* reeds vroeger met eene kano der inboorlingen vertrokken was. Wij vonden het in de haven zeer drok; acht fchepen lagen hier ten anker, van welken zes de Noord-Amerikaanfche en een *TAMMEAMEA*'s vlag voerde; het achtfte lag op strand, en behoorde aan de Ruffifch-Amerikaanfche Compagnie. Toen ik de kleine vloot naderde, werden de ftukken gelost, eene beleefdheid, die men mij als bevelhebber van een Ruffifch oorlogfchip be-

bewees. Ik werd aan de landingsplaats vriendelijk door de Kapiteins ontvangen en naar KAREIMOKU's woning verzeld, die zeer verblijd was dat hij mij wederzag. Reeds van verre riep hij mij een *Aroha!* (welkom) toe. Op de vesting werden drie stukken gelost, en bij ieder schot herhaalde hij met een handdruk zijn *Aroha!* Hij liet mij door YOUNG zeggen dat hij door den afgezant bereids TAMMEAMEA's bevelen ontvangen had; maar dat hij ook zonder dezen ter liefde van den *Rurick* voor alles gezorgd zou hebben. Ik verzocht om booten ter inboegsfering; doch de Amerikaansche Kapiteins verzochten mij hunne sloepen daartoe aan te nemen, die zij mij morgen vroeg beloofden te zenden.

Ingevolge van het hier plaats hebbend gebruik werden den 2den met het aanbreken van den dag een stuk gelost, en straks daarop verschenen de sloepen, die ons in de haven boegseerden en op dezelfde plaats ten anker bragten, waar wij het vorige jaar gelegen hadden.

Nauwelijks waren wij aangekomen, of KAREIMOKU, verzeld door YOUNG, verscheen aan boord, gevolgd door eene groote boot, die met groente, vruchten en een zwijn beladen was. KAREIMOKU vond zich zeer vereerd, toen ik hem met drie kanonschoten op het dek ontving. De vesting salueerde met zeven schoten, en wij beantwoordden haar met een gelijk getal. KAREIMOKU deelde mij met groote blijdschap de tijding mede dat Doctor SCHEFFER zowel door den Koning als door het volk van het eiland *Otuway* verdreven, en onlangs met zijne man-

schap, die uit honderd Aleuten en eenige Rusfen bestond, met het schip *Kodiack*, dat thans op het strand lag, hier aangekomen was. Het schip bevond zich in zulk een' slechten staat, dat de manschap gedurende de reis van *Otuway* naar *Wahu* onophoudelijk had moeten pompen, om hetzelfde boven te houden, en dus moesten de vlugtelingen het op het strand zetten, zoodra zij de haven bereikten. KAREIMOKU zeide dat hij de ongelukkige Aleuten en Rusfen vriendelijk ontvangen had, omdat hij geen kwaad met kwaad vergelden wilde; zelfs SCHEFFER had men, zonder hem iets in den weg te leggen, op een schip der Vereenigde Staten laten vertrekken, dat eenige dagen voor onze aankomst naar *Canton* was afgezeild.

Nauwelijks had KAREIMOKU zijn verhaal geëindigd, toen de Heer TARAKANOFF, Agent der Russisch-Amerikaansche Compagnie, met verscheiden beambten van dezelve aan boord kwam. TARAKANOFF, die op BARANOFFS orders geheel onder SCHEFFERS bevelen stond, gaf zijn ongenoegen te kennen wegens het gebeurde op *Otuway*, waardoor zij allen in het grootste levensgevaar gekomen waren, en hield het voor een wonderwerk dat bij hunne vlugt van *Otuwai* slechts drie Aleuten doodgeschoten werden, daar LAMARY, die hen allen voor zijne ergste vijanden hield, ligt velen het leven had kunnen benemen. Hij sprak ook van de gevaarlijke reis hier heen, en bevond zich thans met zijne lieden in de akeligste omstandigheid, daar men hen natuurlijk de

de levensmiddelen niet kosteloos leveren wilde. Bij geluk had ik in *Unalaska* zulk eene menigte stokvisch ingenomen, dat ik deze arme menschen thans voor eene maand voorraad zenden kon. *TARAKANOFF*, die mij een zeer verstandig man scheen te zijn, had met den Heer *EBBETS*, den eigenaar van twee hier liggende schepen, een contract gesloten, ingevolge van hetwelk hij zich verbond om de *Aleuten* een geheel jaar te voeden en te kleeden, onder voorwaarde dat hij hen naar *Californië* zou brengen, waar zij aan de aldaar liggende eilanden den zeeöttervangst zouden oefenen. Na verloop van dit jaar brengt *EBBETS* hen naar *Sitka* terug, en geeft der Compagnie de helft der bekomene vellen. Dit contract was voordelig voor de Compagnie, die de *Aleuten* dikwijls op deze wijze verhuurt; want deze menschen zullen de slagtoffers hunner onderdrukkers blijven, zoolang de Compagnie aan de willekeur van een' onmensch prijs gegeven blijft, die ieder voordeel met het bloed zijner medemenschen koopt.

Op het schip werden thans de noodige werkzaamheden verrigt, opdat wij *Wahu* zoo spoedig mogelijk konden verlaten. De Heer *CHAMISSE* deed inmiddels eene reis door het land.

Den 6den liep de Amerikaansche brik *Boston* hier binnnen, die, nadat zij Kaap *Horn* omgezeild, en *Sitka* aangedaan had, van hier hare reis naar *Canton* vervolgen wilde. De Kapitein van dezelve stond ons tegen goede betaling beschuit af, waaraan wij volslagen gebrek hadden.

KADOE had zich veel vrienden gemaakt in dit land, waar menig voorwerp hem tot bewondering noopte. Onder anderen verschrikte eens een mensch te paard hem geweldig, dewijl hij dit voor een vreeslijk monster hield. De Sandwichers schepten er vermaak in hem wegens verscheiden dingen te onderrigten; en daar hij zich inzonderheid voor de bebouwing des lands interesseerde, hoopte ik door hem de bewoners van *Radack* ten aanzien der planten, die ik derwaarts wilde medenemen, te onderrigten.

Den 8sten had de Kapitein van een' Amerikaanschen schooner met KAREIMOKU een' handel gesloten, wegens eene lading sandelhout, waartegen hij hem een gekoperd schip overliet. Men ziet hieruit hoe duur de Amerikanen zich het sandelhout in *China* laten betalen. Verscheiden Kapiteins der schepen, die hier ten anker lagen, betaalden dit hout met goederen of piasters, en het werd hen in KAREIMOKU's bijzijn naar het gewigt geleverd.

Dagelijks deed ik 's avonds, wanneer de lucht verkoeld was, eene wandeling; men kan dit hier zonder eenige vrees voor kwade ontmoeting doen; want offchoon men dikwijls beschonkenen tegenkomt, zijn zij juist in dien toestand vrolijk en wel te vreden. Zij bedwelmen zich door den Awawortel, die op dezelfde wijze bereid wordt, als op de andere *Zuidzee-eilanden*, slechts met het onderscheid dat hier de oude wijven de wortelen kaauwen, en de meisjes er enkel in spuwen om den brei te verdunnen. Hoe ongezond het menigvuldig gebruik van dezen wortel zijn

zijn moet, bewijzen de vele zweren, waarmee de inwoners behebt zijn. De aanzienlijken bedrinken zich meermaals in rum, dien zij van de Amerikanen bekomen. Sedert de Europeanen het gebruik van brandewijn en tabak hier invoerden, en tevens menige kwaadaardige ziekte medebragten, heeft de bevolking merkkelijk afgenomen; ook liggen verscheiden velden thans onbebouwd, dewijl de inwoners het fandelhout moeten vellen. Op mijnen weg naar de plantaadjen ontmoetten mij twee jongens, die groote bundels bananen droegen, en telkens om de honderd schreden staan bleven, om door een' luiden uitroep de aanwezigen op hunne tegenwoordigheid opmerkzaam te maken. De mannen wierpen zich dadelijk ter aarde, bedekten het gezicht met beide handen, en stonden niet eer op voor de jongens voorbij waren. Van de vrouwen vorderde men nog meer; want zij moesten zich bij den aanblik der jongens dadelijk ontkleeden. Men zeide mij, dat dezen avond een gewigtig taboe begon, de bananen werden in het morai gebragt, waar zij den goden geofferd werden, en daarom moest men den dragers deze onderdanigheid bewijzen. Kort daarop ging ik het huis van een' bekenden voornamen chef voorbij, die, met verscheiden anderen aan de deur zittende, den ondergang der zon verwachtte, om in het morai te gaan. Hij groette mij vriendelijk, maar waarschuwde mij hem niet aan te raken, dewijl ik daardoor taboe worden zou en mede in het morai gaan moest. De vrouwen mogen in dezen gevaarlijken tijd hare

mannen niet onder de oogen komen , en heeft eene zelfs het ongeluk van hem aan te raken , dan moet zij zulks met den dood boeten. Het lijk eener vrouw , dat ik in de haven rondrijven zag , werd van volwasfenen en kinderen met steenen geworpen. Men zeide mij dat deze vrouw een taboe geschonden had.

Den 11den werd ik door het geluid eener doffe trommel naar het morai gelokt , en bleef , dewijl ik den ingang verboden geloofde , op eenigen afstand staan. Daar het geen taboedag was , vermoedde ik , dat de daarin bezige personen priesters zijn konden. Men bemerkte uit het morai de opmerkzaamheid , waarmede ik hen beschouwde ; er verschenen twee Sandwichers , die mij met de woorden begroetten : *Aroha , Jerri nue !* (wees gegroet , groote chef !) , en mij voorfloegen binnen te treden. Ik verwonderde mij dat men mij dit verlof gaf , en was gansch niet zonder vrees , dat het den priesters invallen mogt mij aan hunne goden te offeren. Afgescheiden van de mijnen , die niet eens vernomen zouden hebben waar ik gebleven was , besloot ik ten minste zeer op mijne hoede te zijn , en liet mij door de heilige poort voeren. Daar dit morai , gelijk ik reeds gezegd heb , na het vernielen van het oude , in haast opgebouwd is , kon hetzelfde mij geen juist begrip van zulk een heiligdom bijbrengen. Ik vond hier slechts een stuk land van vijftig vierkante vademen , rondom met bamboesriet omtuind ; in het midden vormden zes kleine , naast elkander staande huizen een'

een' halven cirkel. Ieder dezer kapellen was door eene lage bamboesheining omringd, over welke de kolosfale afgodenkoppen als schildwachten heenzagen. De halzen, waarop deze monsterachtige koppen stonden, waren met zwijnevleesch behangen, en menige god droeg nog het geraamte van een vergaan zwijn. Ofschoon de stank mij zeer walgelijk en het gezigt der afgodsbeelden belagchelijk was, liet ik er toch niets van merken, om de Sandwichers niet te beledigen; maar des te meer verbaasde ik, toen de Heeren priesters zelf mij op deze karikaturen opmerkzaam maakten, hunne neuzen en oogen betastten, de lelijke gezigten op alle wijzen poogden na te maken, en hartelijk om deze grappen lachten. Naast eene hut stonden twee levensgrootte standbeelden, wier geslacht men, hoe lomp zij ook bewerkt waren, onderscheiden kon; tusschen dezen was eene staak in de aarde gestoken, wier top men met bananen behangen had. De vrouw greep, met het gezigt naar de man gekeerd, met de linkerhand naar de vrucht, terwijl deze de regter daarnaar uitstak. Iedereen moest bij dit gezigt aan ADAM en EVA denken, en het speet mij zeer, dat ik niemand bij mij had, die de taal magtig genoeg was om mij deze allegorie te verklaren. De priesters deden mij opmerken, dat de beide standbeelden, die den mond wijd geopend hadden, met een gebit van menschen-tanden voorzien waren. Eene der kleine kapellen was rondom met matten bedekt, en uit deze klonk de doffe trommel, dikwijls afgebroken door het kla-

gend gejammer van een' mensch. Het geheel maakte zulk een' onaangename indruk op mij, dat ik blijde was toen ik kon heengaan. Op mijn' terugweg vond ik voor een huis een groot gezelschap dames, die zich om een vuur gelegd hadden, op hetwelk juist een hondengebraad toebereid werd. Men noodigde mij vriendelijk om deel te nemen aan het feest, hetgeen nogtans voor ditmaal mijn tijd niet toeliet. Het vrouwelijk geslacht, hetwelk het zwijnevleesch verboden is, stelt zich met honden schadeloos. Het is dezen honden eigen, die tot het ras van onze dashonden schijnen te behooren, dat zij zich nooit aan den mensch hechten, en daarom onder de zwijnen gerekend worden.

Mijn oogmerk, den 13den *Wahu* te verlaten, werd door KAREIMOKU verijdeld, die mij verzocht nog eenige dagen hier te vertoeven. Hij had morgen een taboe, dat eerst overmorgen eindigde: gevolglijk had hij mij niet kunnen verzellen; boverdien stelde hij mij voor, dat mijne reis ongelukkig afloopen kon, als ik haar voor het einde van het taboe wilde aannemen. Daar hij mij altijd zoo vriendchappelijk behandeld had, kon ik hem dit verzoek niet weigeren. Het schip werd zeilvaardig gemaakt, alle levensmiddelen ingenomen, en toen zich eindelijk ook eene menigte dieren daarop bevond, als geiten, zwijnen, honden, katten, duiven, enz. geleck de *Rurick* volmaakt de arke NOACHS.

Den 14den waren wij met zonnenopgang gereed om de haven te verlaten. De Kapiteins der Amerikaan-

kaansche schepen , wier namen ik hier met dankbaarheid noem , WILLIAM DAVIS , JOHN EBBETS , THOMAS BROWN en THOMAS MECK , hadden hunne sloepen gezonden , om mij uit de haven te boegseren. Weldra verscheen ook KAREIMOKU , die pas uit het morai kwam ; hij riep mij zijn *Aroha* toe , en zeide dat de goden hem op zijne dringende gebèden beloofd hadden ons op de reis te beschermen , opdat wij met heele hoofden en gezonde voeten in het vaderland kwamen , en hij geen oogenblik twijfelde aan onze gelukkige reis. Hij bragt ons watermeloenen en vischen uit zijn' vijver mede , en behandelde ons over het algemeen oneindig vriendelijker dan de Kapiteins der koopvaardij-schepen , jegens wie hij zich trotsch gedroeg. Ik schonk hem bij het afscheid het portret van TAMMEAMEA , hetgeen hem ten hoogsten aangenaam schieen te zijn. Hij verliet mij met een' hartelijken handdruk ; en beval ons nog eens aan zijne goden. De jonge KAREIMOKU , die tot heden bij ons geweest was , en wien men de geschenken voor den Koning behandigd had , kreeg eene mijner geborduurde uniformen , en juichte luidkeels , toen hij haar aantrok. Kort nadat onze vrienden ons verlaten hadden , stak een frische landwind op ; wij zetteden alle zeilen bij en stuurden zuidwest ten westen. Daar ik voorgenomen had op deze reis naar *Radack de Cornwallis-eilanden* nog eens te zoeken , rigtte ik den koers derwaarts.

Den zoften , 's morgens , werd ons schip door eene groote menigte sneppen bezocht. Wij moesten ,
vol-

volgens onze rekening, weldra in de streek der *Cornwallis-eilanden* komen, en vonden op den middag, na eene goede waarneming, de breedte $16^{\circ}, 45', 12''$ N., lengte, volgens de chronometers, $169^{\circ}, 16', 37''$. De juistheid onzer lengte waarborgt de eenige dagen achter elkander gedane waarneming tuschen zon en maan. Ik vervolgde den koers naar het westen, eenige mijlen noordelijker dan in het vorige jaar, dewijl ik vermoedde dat de eilanden niet zoo zuidelijk konden liggen, als zij op ARROWSMITHS kaart aangeeteekend zijn. 's Namiddags om twee ure, nadat ons reeds eene menigte zeevogels begroet had, werd er „land!” geroepen, hetwelk zich op een' afstand van dertien mijlen in het westen ten noorden half west vertoonde. Slechts een kleine ronde heuvel was ons zichtbaar; een uur later, op een' afstand van acht mijlen, zagen wij reeds, dat deze heuvel het noordelijk gedeelte van een laag eiland uitmaakte, welks gansche omtrek eene mijl bedragen mogt. Eene mijl noordelijk van dit eiland werd een tweede gezien, dat even zoo laag en nog kleiner was. Terwijl wij met de opnemng bezig waren, riep de wachtgebende matroos: „Er zijn klippen „onder het schip.” Ik liet dadelijk naar het zuiden wenden, en wij ontkwamen gelukkig het gevaar van op deze klip te stoten, die wij wegens den sterken zonneschijn niet vroeger gezien hadden. De afstand van het land bedroeg hier slechts vijf mijlen; de klip was nauwelijks twee vademen onder water, en straks daarnaast geen grond met het dieplood te berei-

reiker Hieruit te oordeelen, was de ondiepte of van iets zeer geringen omtrek, of wel de punt van eene koraalbank, waarvan deze eilanden tot ver in zee omringd schijnen te zijn, gelijk de branding bewijst, die wij naderhand in het noorden en oosten ontdekten. Ik rigtte thans, daar wij het gevaar ontkomen waren, den koers weder naar de eilanden, om ze mischien van eene andere zijde te naderen, maar ook dit was vergeefs, want weldra overtuigde de kleur des waters ons van de onmogelijkheid om ze aan te doen. De reizigers mogen zich hiermede laten waarfchuwen, deze eilanden niet te naderen, die, gelijk ik door den verrekijker duidelijk zag, slechts uit naakte rotsen bestaan. Op den heuvel, die ons het eerst zichtbaar werd, bespeurde ik eene witte plek. Tegen den avond verliet ik dit verblijf der vogelen, en rigtte den koers zuidelijk. Wij vonden de breedte des heuvels $16^{\circ}, 45', 36''$, lengte, volgens de chronometers, $169^{\circ}, 39', 21''$ W.; de afwijking der kompasnaald $9^{\circ}, 47'$ O.

Den 21sten vermoedden wij land in de nabijheid, uit hoofde van eene groote menigte eenden, die van het noord-westen naar het zuid-oosten vlogen, waar zij verdwenen. Volgens ANSONS kaart bevonden wij ons in de streek van *Baso de la villa Lobos*; op ARROWSMITHS nieuwe kaart der *Zuid-zee* is geene ondiepte aangeduid, maar wij hebben reden om te gelooven dat er hier eene bestaat.

Ik had mijn' koers op *Ordia* gerigt, en den 30sten, 's morgens om acht ure, verscheen ons het tot deze

groep

groep behoorende eiland *Ormed*. KADOES blijdschap over het gezigt des hem welbekenden lands was onbeschrijflijk, en hij kon niet begrijpen hoe wij deze eilanden wedergevonden hadden, nadat wij zoover hadden rondgezworven. De wind, die gedurende de gansche reis uit het oosten en oost-noord-oosten gewaaid had, liep tot onze groote verbazing, daar dit verschijnsel onder de keerkringen iets ongewoons is, naar het zuid-oosten. Er verhieven zich zwarte wolken, die ik echter niet achtte, dewijl zij zich slechts langzaam bewogen, en ik zette daarom den koers scherp bij den wind voort, om het eiland *Otdia* om te zeilen, en nog heden door de *Tschischmareff-sstraat* tot onze vrienden in de groep te dringen; maar het noodlot wilde het anders: slechts nog vijf mylen van *Otdia* verwijderd, dat ons in het westen lag, bedekten de wolken den ganschen hemel, de regen viel in stroomen neder, en een hevige wind noodzaakte ons de marszeilen in te nemen. Onze toestand was bedenkelijk, dewijl de wind, die te hevig was om door laveren de hooge zee te bereiken, ons naar het land toedreef. Nog hoopte ik dat deze bedaren zou, en wij ons van het land zouden kunnen verwijderen, toen eensklaps een tweede rukwind ons met de woede van een' orkaan overviel, bij welken de mast zonder twijfel over boord gegaan ware, wanneer wij niet spoedig alle zeilen ingenomen hadden. Deze rukwinden, gepaard met den geweldigten regen, duurden over het uur; wij zagen de gevaarlijke klippen in onze nabijheid, en
toen

toen wij reeds het oogenblik van onzen ondergang konden berekenen, bedaarde het woeden van den wind. Wij draalden niet alle zeilen bij te zetten, om ons van het land te verwijderen. Terwijl onze toestand het gevaarlijkste was, speelde een walvisch naast ons schip, die ons nabijzijnd verderf met ongeduld scheen te verwachten; het was een der met een' ontzaglijken bek vol tanden voorziene roofdieren; de Aleuten noemen deze soort *Plawun*. Hoe deze visch, die gewoonlijk slechts in het noorden gevonden wordt, zich zoo dicht aan den evenaar begeeven had, is mij onbegrijpelijk.

Het flechte weder had op den barometer geen invloed. De wind liep na eenige uren weder naar het oosten, maar woei gedurende den nacht hevig, en wij laveerden in het gezigt des lands.

Den 31sten, met het aanbreken van den dag, namen wij den koers naar de *Tschischmarff-sstraat*, die wij, door eenige rukwinden vervolgd, om tien ure bereikten. Op eene kano onder zeil, die wij weldra inhaalden, herkenden wij onzen ouden vriend LAGEDIACK, die, zoodra hij ons in het gezigt kreeg, in de vreugd van zijn hart de grappigste gebaarden maakte en aanhoudend riep: „*Aidara!* TOTABOE, TAMISSO, „TIMARO!” Daar wij in vollen gang waren, kon hij niet bij ons aan boord komen: hij vergenoegde zich derhalve met zijn' weg naar *Otdia* te nemen, waarheen hij ons verzocht hem te volgen. KADOE had voorgenomen zich aan zijne halve landslieden in de kano's niet te vertoonen, maar hen eerst aan land door zij-

ne

ne tegenwoordigheid te verrassen; doch zijne onstuimige blijdschap wierp al zijne plannen overhoop: naauwelijks waren de Radackers nabij genoeg om met hen te kunnen spreken, of hij sprong tot hunne verbazing met de uitroeping voor den dag: „Ziet „ hier, ik ben KADOE: kent gij mij nog wel?” en nu begon een levendig gesprek, in hetwelk hij hen waarfschijnlijk de wonderbaarlijkste ontmoetingen verhaalde; want dikwijls klonk hun lang gerekt
o—h!

's Namiddags om vijf ure lieten wij het anker vallen bij *Ordia*, op dezelfde plaats waar wij vroeger gelegen hadden. LAGEDIACK verscheen dadelijk, beladen met kokosnoten, in gezelschap van eenige ons nog vreemde wilden. Toen hij op het dek trad, gaf hij zich geheel over aan de blijdschap des wederziens, danste en zong, viel op ons aan, omarmde allen na elkander, en nam ten laafsten een' welriekenden bloemkrans, dien hij versch gevlochten had, van zijn hoofd, om mij dien op te zetten, terwijl hij onophoudelijk *Aidara!* riep. Zijne medgezellen deden hem alles na, ofschoon wij hen vreemd waren. Nadat de bedwelming der blijdschap eenigzins bedaard was, wendde LAGEDIACK zich tot KADOE, die hen allen zeer merkwaardig was; zij sloten een' kring om hem, in wiens midden hij zich moest nederzetten, en dadelijk vloede een stroom van woorden van zijne lippen, zijne oogen vonkelden, en op de gezigten der toehoorders drukten de gewaarwordingen zich levendig uit, die zijn woordenrijk verhaal

haal te weeg gebragt. Wij braken eindelijk het langwijlig gesprek af van den redenaar, wien het schuin op den mond stond, daar wij ook wenschten te vernemen wat er in onze afwezigheid in *Radack* gebeurd was. Ik verwonderde mij dat RARICK ons niet bezocht, en vernam, toen ik naar hem vroeg, het volgende:

Eenige dagen nadat wij de groep *A-ur* verlaten hadden, had de oude chef LEBEULIET zich naar *Otdia* op weg begeven, dewijl hij vermoedde dat wij aldaar veel ijzer hadden achtergelaten. Hij dwong de inwoners een gedeelte daarvan af te geven, en zeilde, nadat hij ook drie geiten, die nog leefden, van het *Geiten-eiland* had medegenomen, naar *A-ur* terug. Eenige maanden later kwam LAMARY, die den weg over *Ligiep* en *Ailu* genomen had, met zijne vloot uit *Udirick* hier aan, en dezen Koning der keten *Radack* moesten de inwoners nog het laatste ijzer en alles wat zij van ons gekregen hadden overgeven. Ik vroeg waarom zij zich tegen zijne onregtvaardige vorderingen niet verzet hadden: men antwoordde: „Dan had LAMARY ons allen aanstonds „doodgeslagen.” De Koning had zich hier twee maanden opgehouden, om voor de armee, die *Mediuro* aantasten zou, mogun te laten maken. Toen hij wegzeilde verzorgde hij zich nog met broodvrucht en kokosnoten, waarvan hij slechts zooveel terug liet, dat de inwoners zich kommerlijk konden voeden. RARICK, LANGIN, ABUGAR en verschei-

den van onze bekenden waren met hem gegaan, en op het eiland slechts vrouwen, kinderen en eenige oude mannen terug gebleven, wier getal ten hoogsten vijftien bedroeg. De armee had zich thans in *Mediuro* verzameld; tot een gevecht was het nog niet gekomen, dewijl LAMARY den aanval des vijands wilde afwachten; echter zou hij voornemens zijn, wanneer deze niet spoedig opdaagde, hem zelf aan te tasten.

Ik vroeg naar onzen tuin, en vernam dat de ratten alles verwoest hadden, op eenige wortelen na, die goed opgekomen waren, tot de groote rat, gelijk zij LAMARY noemden, gekomen was, en ondanks hunne beden, allen weggenomen had. Ofschoon de vernieling van onzen nieuwen aanleg mij deerde, hoopte ik toch dat ons gezaaide op de andere eilanden beter voortgekomen was, en toonde hen thans de onderscheiden dieren en planten, die ik voor hen bestemd had; zij waren allen zeer verblijd daarover, en inzonderheid kon LAGEDIACK zich niet wederhouden mij dikwijls te omarmen. Met KADOES hulp hoopte ik hen in de oppassing en aankweeking der planten te onderwijzen, die juist in den grond gezet moesten worden. Onze oranjeboomen, die wij in potten hadden medegenomen, waren in den besten toestand; de wijnstokken, zowel als de aardappelen, taro- en yamswortelen, hadden reeds kleine bladeren. De Heer CHAMISSO zal bij zijne aanmerkingen over *Raduck* een lijst voegen

der

der door ons aangebragte planten. De zwijnen, die wij hier hadden achtergelaten, waren omgekomen: waarschijnlijk had men hen van dorst laten verfmachten.

Daar de tijd ons niet toeliet hier lang te vertoeven, werden de wortelen en planten reeds den 1sten November aan land gebragt, de oude tuin weder be- arbeid, en de heer CHAMISSO nam de moeite op zich om bijna alles met eigen handen in te leggen. De eilanders moesten zich allen daarbij verzamelen, om hier de eerste onderrigting te ontvangen, en KADOE was thans als tolk een gewigtig man, maar naauwlijks nam hij den tijd om dezen post pligtmagig waar te nemen, telkens vielen hem zijne ontmoetingen weder in, die hij vertellen moest, waardoor hij hunne opmerkzaamheid van den tuin af en tot zich trok, zoo dat ik eindelijk genoodzaakt was den re- dedenaar stilzwygen te gebieden. Om de Radackers met den smaak der onderscheiden wortelen bekend te maken, had ik van iedere soort eenigen gekookt medegebragt; zij vonden ze allen zeer welmakend, inzonderheid de aardappelen, waarvan ieder eenigen verlangde te hebben. Ik verdeelde eene groote hoe- veelheid, die zij met veel dankbaarheid ontvingen, en ik streelde mij met het denkbeeld, dat dit goed- hartig volkje, dat gebrek aan levensmiddelen had, mij misfehien in het toekomende zijne welvaart dan- ken zal. Wanneer deze eilanden eens derzelve be- woners taro, yams en aardappelen in overvloed le-

veren, zal het wreed gebruik, van de kinderen om te brengen, ophouden, en zeldzamer ten minsten zullen zij oorlogen voeren, dewijl dezen thans slechts door het gebrek aan levensmiddelen ontstaan. Eenige watermeloenen, die ik nog van de *Sandwich-eilanden* overhad, smaakten hen voortreffelijk, en zij verlangden ook zaden van dezen; ik gaf hen die gaarne, maar waarschuwde voor de ratten, en LAGEDIACK besloot dadelijk een' tuin op stijlen aan te leggen, om ze voor dezelve te beschermen. 's Namiddags werden nog vijf geiten en drie katten aan land gebragt, die ik aan LAGEDIACKS opzigt overgaf, de eilanders schoolden zamen, om inzonderheid de katten te bewonderen, en hunne verbazing was grensloos, toen dezen bij den eersten stap aan land, dadelijk eenige ratten vingen, die haar, onbekend met het gevaar, in den bek liepen. LAGEDIACK schonk ik nog twee hennen en een' haan.

Dewijl ik na twee dagen *Oridia* reeds weder verlaten wilde, bleef ik met CHAMISSO en KADOE den avond en den nacht aan land, om nog het gezelschap onzer vrienden te genieten. Nadat wij den tuin in orde gebragt hadden, gingen wij voor LAGEDIACKS woning in het gras zitten, omringd door de eilanders, die ons met gezang en trommelslag zochten te vermaken. In onze afwezigheid hadden zij lofliederen op ons gedicht, die zij ons thans voorzongen. Het lied op TOTABOE opende het concert, toen volgden TIMARO, TAMISSO, enz., en al ver-
stond

stond ik den zin dezer gedichten niet, zoo waren zij mij toch aangenaam, dewijl zij hier als overlevering van de ouders op de kinderen voorterven, en als zoodanig toekomenden reizigers door een jonger geslacht nog kunnen voorgedragen worden. Het avondeten werd aan land gebragt, en wij hielden onzen maaltijd in het bijzijn onzer vrienden, die ons met deelneming beschouwden. KADOE, die met ons at, verklaarde hen het gebruik der verscheiden gereedschappen, en hij moet zich zeer geestig daarover uitgedrukt hebben, want zij lachten geweldig. Hij had zich gedurende het verblijf van negen maanden bij ons werkelijk in zulk een' graad gevormd, dat hij zijn overwigt gevoelen moest; evenwel was hij gaarne bij zijne oude vrienden, onderrigte hen vriendelijk, beschonk hunne kinderen, en maakte zich op alle wijzen bij hen bemind. Hoe veel hij zich ook op zijne Europeesche kleeding liet voorstaan, had hij ze toch hier dadelijk weder afgeleid, en inzonderheid schoenen en laarzen verbannen, die zij in het geheel niet mogten lijdén. Gedurende den maaltijd zat LAGEDIACK naast mij, en at met voortreffelijken appetijt. Een bord met spijs ging in den kring der aanschouwers rond, en ieder greep met zijne lange nagels eene lekker brokje er af. Het gezelschap liet zich de gekookte yams en patatten goed smaken. KADOE vermaande hen bij deze gelegenheid om de door ons medegebragte wortelen zorgvuldig aan te kweeken, opdat zij in het toekomende ook zoodani-

gen hadden, en lachte zeer, toen een der wilden hem een' gekookten yamswortel toonde, met de be-
 tuiging dat hij hem niet eten, maar morgen planten
 wilde. Hij meende dat de Radackers toch nog te
 dom waren. Het varkensvleesch smaakte hen insge-
 lijks, maar den wijn lustten zij niet; een glas, dat
 in den kring rond ging, zetteden zij slechts even aan
 de lippen. KADOE noemde hen zotten, die niet
 wisten wat goed smaakte, en zeide dat zij zijn voor-
 beeld maar moesten volgen, en daarmede ledigde hij
 het glas in een' teug. Na den maaltijd werd er we-
 der gezongen en getrommeld, en toen KADOE in het
 midden trad, om op de Europeefche wijze te dansen,
 verwekte hij een algemeen gelach, en LAGEDIACK
 meende dat onze dansen er uitzagen alsof wij den kop
 verloren hadden. Eer wij ons ter rust leiden, vernam
 ik nog bij LAGEDIACK of hij de keten *Ralick* kende,
 daar hij nooit met mij daarvan gesproken had. Hij
 zeide dat hij er dikwijls was geweest, en ik bemerk-
 te bij deze gelegenheid weder hoe moeilijk het is
 den wilden dergelijke berigten af te lokken, wan-
 neer men de taal niet geheel magtig is. Zij zullen
 nooit van zelve iets verhalen, maar antwoorden
 slechts wanneer men hen uitvraagt, dewijl zij voor-
 onderstellen dat wij verstandig en ver boven hen ver-
 heven, gevolglijk van alles onderrigt zijn. Ook den
 Heer CHAMISSO is het dikwijls moeilijk gevallen KA-
 DOE zijne berigten af te persen. LAGEDIACK zeide
 mij thans dat, wanneer men van *Enegup* westelijk
 zeil-

zeilde, men na eenige dagen aan de groep *Odja* (*) komen moest, die in grootte zoowel als in bevolking alle overigen zou overtreffen. Er is hier eene overlevering, dat voor langen tijd een schip op *Odja* geweest is, en aldaar veel ijzer achtergelaten heeft.

Ik bragt den nacht onrustig door, daar ik mij wegens de groote hitte niet kon toedekken; ratten en haagdisfen liepen over mijn lijf heen.

Den 2den November bezocht ons de oude chef van het eiland *Ormed*, verheugde zich als een kind dat hij ons wederzag, en deed mij bittere verwijtingen, dat ik niet aan zijn eiland geankerd had, daar hij thans chef der geheele groep was. De goede oude, milddadig als altijd, bragt mij, onaangezien het gebrek, dat *LAMARY* veroorzaakt had, broodvrucht en kokosnoten. *KADOB* had zich vroeger een' langen tijd op *Ormed* opgehouden, was vaderlijk door den ouden behandeld geworden, en beiden betoonden eene waarlijk aandoenlijke blijdschap, toen zij elkander wederzagen. Hij verzelde met *CHAMISSO* zijn' pleegvader naar *Ormed*, waar zij het een en ander wilden planten, en morgen terug zouden komen.

's Na-

(*) De benamingen *Odja* in de keten *Ralick*, en *Otdia* in de keten *Radack*, zijn elkander zoo gelijk, dat men zich wachten moet om ze niet te verwisfelen.

's Namiddags spijkerde ik tegenover LAGEDIACKS woning eene koperen plaat aan een' kokosboom, waarop het jaargetal en de naam des schips gegraveerd waren. LAGEDIACK verheugde zich ongemeen over dit gedenkstuk, hetwelk hij getrouw beloofde te bewaren, maar kon niet begrijpen hoe wij thans met den *Rurick* konden wegzeilen, daar zijn naam aan den boom gespijkerd was.

Den 3den, des morgens, keerden de Heer CHAMISSO en KADOE terug, en ik werd onaangenaam verrast, door het berigt dat de laatste hier wilde blijven. Nog gisteren had hij verzekerd mij nooit te willen verlaten, en deze plotslinge verandering van zijn besluit was mij een raadsel, hetwelk CHAMISSO ondertusfchen weldra oploste. KADOE had aan land vernomen dat zijn kleine zoon in *A-ur* zeer om hem treurde, ieder' dag in het bosch rondliep om hem te zoeken, en geen nacht sliep. Dit berigt had zijn vaderhart aangedaan en hem tot het besluit gebragt om hier te blijven. Hij scheen nog te kampen, terwijl hij met veel aandoening mij dit verklaarde; maar toen ik ook, hoewel met een beklemd hart, daar ik hem zeer lief gekregen had, zijn besluit goedkeurde, besloot hij hetzelfde te volvoeren, en beloofde voor onze plantingen met liefde te zorgen, terwijl hij verscheiden gewassen naar ons wilde noemen: toekomstende reizigers zullen dus, in plaats van yams, taro en patatten, *Timaro's Tamisfo's* en *Totaboos* aantreffen. Ieder op het schip wilde
uit

uit zijn' eigen mond vernemen of hij ons inderdaad verliet, en ieder verhaalde hij afzonderlijk dat zijn zoontje in het bosch KADOE! riep, en 's nachts niet sliep. Mij viel de scheiding zeer smartelijk, en ik kon mij slechts met het denkbeeld troosten dat hij thans hier nuttig kon worden, en in ons koud klimaat misfchien niet lang geleefd had. Daar hij reeds heden het fchip verlaten wilde, alzoó wij voornemens waren morgen af te zeilen, verzamelden wij allen gefchenken voor hem. Hij befchouwde zijne fchatten met eene stomme verbazing, en vreesde maar dat de Radackers de verzoeking niet zouden kunnen wederftaan van hem te beftelen. Ik zelf twijfelde niet dat LAMARY, zoodra hij de lucht er van kreeg, geenszins zou nalaten hem het meeste af te nemen, en liet, om zulks voor te komen, ook voor hem zeer aanzienlijke gefchenken terug; ook de oude chef van *Ormed* en LAGEDIACK werden niet vergeten. Thans werden eenige zwijnen en honden, die ik KADOES opzigt aanvertrouwde, in de boot gebragt, en ik verzelde hem met CHAMISSO aan land, nadat hij op het fchip een teder affcheid had genomen. LAGEDIACK ontving ons aan den oever, ftaalde de fchatten aan, die gelost werden, en was opgetogen over de gefchenken, die men hem zelve behandigde KADOES rijkdommen liet ik in de woning van RARICK brengen, waar hij ze verborg; en de eilanders, die zich in derzelver gezig verlustigden, mogten wel in ftilte ontwerpen fmeden om zich de-

zelve in het kort toe te eigenen. Om KADOE zoo-
 veel mogelijk daarvoor te beschermen, wilde ik den
 gezamentlijken wilden eene vermaningsredevoering
 houden. LAGEDIACK zond dadelijk twee roepers
 af, die het eiland doorkruisten, en zijn bevel van
 zich te verzamelen bekend maakten. Er werden
 eenige trommels geroerd, en weldra verschenen alle
 inwoners van *Otdia*, mannen, vrouwen en kinde-
 ren. Men kondigde hen aan dat KADOE hier blijven
 zou, en ik hen daaromtrent iets mede te deelen had:
 het volk sloot vol verwachting een' kring, in welks
 midden ik mij met CHAMISSO bevond. KADOE maak-
 te inmiddels in RARICKS woning zijn toilet, waar-
 schijnlijk om bij deze plechtige gelegenheid een' ster-
 ken indruk op de wilden te maken. Nadat hij eeni-
 gen tijd op zich had laten wachten, kwam hij einde-
 lijk met afgemeten schreden te voorschijn; hij had
 een wit hemd aangetrokken, om het ligchaam een'
 label gegord, dien hij bloot in de rechterhand droeg;
 op zijn hoofd had hij een' strooehoed. De Radaekers
 ontstelden, toen hij met het moordgeweer en een
 ernstig gezigt in den kring trad, en zich deftig op
 een' boomstam nederzette. De zon was reeds on-
 dergegaan, toen KADOE de volgende redevoering
 hield, die men hem ingefcherpt had; ik moet voor-
 af aanmerken dat KADOE een zeer hoog denkbeeld
 van den *tamon* van *Rusfa* had, van wien hij den
 Radaekers veel vertelde, tegen wie hij thans volgen-
 dermate het woord voerde:

„ De groote *tamon* aller *tamons* van het land
 „ *Rus-*

„ *Rusfia* heeft bevolen dat KADOE hier blijven zal,
„ om voor het gedijen der hier door de Rusfen
„ achtergelaten dieren en gewassen te zorgen. Nie-
„ mand mag op doodstraf hem hierin verhinderen,
„ maar ieder inwoner moet hem helpen om het land
„ te beërbeiden, waarvoor hij belooning zal heb-
„ ben.” (Offchoon het beloofde loon hier uit den
arbeid zelve ontsproot; ook veroorloofde ik mij,
om zijner redevoering meer kracht bij te zetten, de
nu volgende leugen). „ Na tien maanden komt uit
„ *Rusfia* een groot fchip hier, om den Radackers
„ ijzer en andere noodwendige dingen te brengen;
„ maar vindt het dat de plantingen verwoest zijn,
„ dan worden de fchuldigen gedood. Niemand wa-
„ ge het KADOE te befelen of hem eenig leed te
„ doen: ook deze misdaad wordt met den dood ge-
„ straft!” Tot besluit liet ik degeenen groote belo-
ningen belooven, die bij de aankomst des fchips uit
Rusfia hetzelfde nieuw aangekweekte vruchten te
gemoet brengen zou.

KADOE hield zijne redevoering met veel waardig-
heid. De eilanders beloofden onzen wil ftipt te ver-
vullen, en ik had, om hen mijne ganfche magt be-
merkbaar te maken, op het fchip bevolen op een
fein twee ftukken te losfen en een' vuurpijl op te
laten. Het was thans geheel donker geworden: ik
gebood de eilanders naar het fchip te zien, om het
vuur te leeren kennen, waarmede ik hen voor hun-
ne ongehoorzaamheid vernietigen kon. Het fein werd
gegeven, de kanonnen donderden, en de arme wil-
den

den waren van schrik verstijfd; maar nog meer vrees veroorzaakte de vuurpijl, die, door de lucht fisdende, het geheele eiland verlichtte. LAGEDIACK omkleemde mij met beide handen, en bad mij een einde aan het vreeslijk schouwspel te maken; maar KADOE was zeer te vreden over den indruk dien het vuur maakte; want nu geloofde hij voor iedere overrompeling beveiligd te zijn. Eenige geschenken, die ik verdeelde, herstelden de rust weder. KADOE bekwam thans nog twee koperen medailles met het portret des Keizers; de eene moest hij zelf dragen, en de andere uit mijn' naam aan LAMARY overhandigen. Hij besloot eenigen zijner rijkdommen te begraven, en met de overigen naar *Ormed* bij zijn' ouden weldoener te gaan. Bij het afscheid zween KADOE eerst regt te gevoelen hoe zwaar de scheiding van ons' hem viel, want hij schreide als een kind, en bad ons dringend weder te komen. De verkleefdheid van den goeden mensch roerde mij zeer, en nog meer trof mij de algemeene droefheid der wilden over ons vertrek. LAGEDIACK sloot zich vast aan mij, en vroeg mij dikwijls of ik zeker wederkomen zou. Mannen, vrouwen en kinderen verzelden ons tot aan de sloep, KADOE ging met den blanken fabel vooruit, en brandende houtspaanders, waarmede zij den weg verlichtten, gaf den trein een plegtig aanzien. Nadat wij afgestoken waren, zetteden zij zich allen aan den oever neder en hieven een lied aan, in hetwelk onze namen dikwijls voorkwamen.

Den

Den 4den November werden met het aanbreken van den dag de ankers geligt, en wij verlieten de groep *Otdia*, met het bewustzijn hier goeds geslacht te hebben. Door den verrekijker zagen wij KADOE met eenige anderen voor RARICKS woning zitten, en naar ons zien. Aan zijn wit hemd was hij mij kenbaar; hij wuifde zoo lang met een' witten doek, als ik hem door den verrekijker kon onderscheiden.

De wind was zoo zwak, dat wij eerst om negen ure de *Tschischmareff-sstraat* bereikten. Hierop gingen wij, nadat wij *Enegup* en *Otdia* gepasseerd waren, noord-west ten westen half west, om de groep *Ligiep* te ontdekken, welke, naar het zeggen der Radackers, in deze strek liggen moest. De wind bleef den geheelen dag zoo zwak, dat wij bij zonnenondergang *Otdia* nog immer zagen. In den nacht volgde regen met rukwinden.

Den 5den, 'smorgens om zeven ure, riep de wacht uit den top der mast: „Land!” het was de groep *Ligiep*, die zich ons in het noord-west ten westen in kleine lage eilanden vertoonde, en die wij, uit hoofde van den zwakken wind, slechts langzaam naderden. 's Middags lag ons de noord-oostpunt des eilands *Ligiep*, die het noordelijk gedeelte der groep van denzelfden naam uitmaakt, noord-west 68°, op den afstand van drie en eene halve mijl. Thans ging de wind geheel liggen; het schip volgde het roer niet meer, en de stroom, die hier sterk naar het westen zet, dreef ons naar het

land

Den

land heen. De *Rurick* was nauwelijks eene mijl van de branding verwijderd, en juist wilden wij de booten uitzetten, om hem aan het dreigend gevaar te ontrukken, toen een zwakke noordewind ons uit de verlegenheid hielp. Wij overzagen thans de gansche groep, die merkelyk kleiner dan de vorigen, doch overigens dezen volkomen gelijk was. Hare grootste uitgestrektheid van het noord-oosten 45° naar het zuid-westen 77° , bedroeg veertien en eene halve mijl. Een vaartuig onder zeil met tien man kwam door eene pasfage in het rif regtstreeks van *Ligiep* naar ons toe; zij namen, toen de wind hen niet hielp, hunne toevlugt tot roeijen, en haalden ons ook weldra in, maar waagden zich slechts tot op dertig vademen, en bekeken ons. Toen wij hen in hunne landtaal aanspraken, verbaasden zij zeer, spraken drok onder elkander, kwamen toen snel naar ons toe, en vroegen van waar wij kwamen. „Van „*Oidia*,” zeide ik. Zij herhaalden met verwondering: „Van *Oidia*? van *Oidia*?” en vroegen eindelijk of de *tamon* TOTABOE zich op het schip bevond. Toen ik de vraag met ja beantwoord, en mij aan hen als dezen voorgesteld had, bonden zij hunne kano aan den *Rurick* en klauterden schielijk op het dek. LAMARY, die onlangs deze groep bezocht, had hen van den *Rurick* verhaald, en moet eene goede beschrijving van ons gegeven hebben, daar zij ons zoo vertrouwlyk naderden; en dit kinderlyk vertrouwen was ons zeer aangenaam. De Ligiepers waren lange, sterke, welgemaakte lieden, waardoor zij

zij zich van de overige Radackers voordeelig onderscheidden. KADOE had mij reeds gezegd, dat zij zich hier, hoofdzakelijk met visch voedden, en dit mag wel de rede van hunne sterkere ligchaamsgestalte zijn. Onze gasten hadden, naar het schein, hunnen besten opschik aangedaan; hunne kleedingstukken waren doorgaans geheel nieuw, het haar, met kokosolie bestreken en sierlijk zamengebonden, was met schelpkranfen en vederen verfierd, en in de ooren droegen allen rollen van schildpad, een' tooi, dien ik in *Radack* niet dikwijls zag. Over het algemeen kwamen zij mij hier bemiddelder en ook vrolijker voor dan daar. Hunne eerste zorg, toen zij het schip betraden, was ons te beschenken. Een sterk getatouëerde *tamon* leide eenige kokosnoten aan mijne voeten en zettede mij zijn' schelpkrans op het hoofd; hetzelfde deden de anderen met onze Heeren, en weldra hadden wij geene gasten, maar enkel boezemvrienden aan boord, die geheel bij ons te huis waren. Zij liepen nieuwsgierig rond, bewonderden alles, en gevoelden zich insgelijks door het ijzer het meest aangetrokken; maar zij vernamen ook naar KADOE, en of wij hem weder medegebragt hadden. Thans werden zij ook beschonken, waren over onze mildheid zeer verwonderd, en zochten hunne dankbaarheid aan den dag te leggen, terwijl zij ons verzochten hen aan land te bezoeken, waar de schoonste *ridgini's* (vrouwen) ons zouden ontvangen. Aan het westelijk gedeelte der groep wezen de eilanders ons eene doorvaart, die diep en breed

breed genoeg voor ons fchip zijn moest; daar ik echter niet voornemens was *Ligiep* te bezoeken, had ik liever iets wegens de keten *Ralick* vernomen. Ik vroeg een' *tamon* waar zij lag, en hij wees naar het westen. Ik vroeg verder waar het eiland *Cwadeln* lag: hij wees weder naar het westen, en ik hoopte thans zeker de eilandengroep *Cwadeln* niet te missen, daar in het vorige jaar de chef van *Ailu* mij dezelfde rigtig opgegeven had. Nadat de eilanders een uur bij ons geweest waren, stak een frische wind op. Zij moesten van ons scheiden, en ik nam den weg naar het westen langs de groep, om de opening van dezelve te voleindigen. Toen de zon onderging, hadden wij het westelijk gedeelte der groep reeds omgezeild, en rigtten onzen koers naar het westen, in de hoop van de keten *Ralick* te ontdekken. De breedte van het midden der groep *Ligiep* vonden wij $9^{\circ}, 51', 30''$; lengte, volgens de chronometers, $190^{\circ}, 46', 30''$; afwijking der kompasnaald $10^{\circ}, 56' O$. Ik noemde de groep naar onzen verdienstelijken Kapitein commodore Graaf HAYDEN. Wij vervolgden den ganfchen nacht den koers naar het westen; het regende, en hevige rukwinden noodzaakten ons dikwijls de zeilen in te nemen.

Den 6den, met het aanbreken van den dag, zagen wij nieuwsgierig uit, in de overtuiging de keten *Ralick* te ontdekken; maar vergeefs. 's Middags vonden wij de breedte $9^{\circ}, 42', 56''$, lengte, volgens de chronometers, $191^{\circ}, 52', 40''$: wij waren dus van *Ligiep* een' graad der lengte naar het westen gevorderd,

de
he
To
baa
har
ven
noo
noo
fchij
zelfs
gen.
buite
bevin
en z
dag,
ook
land
twint
plaats
Der
lengte
zeilden
de ze
gen,
land
mer v
ontmo
doen,
door
water
II.

derd, en ik vreesde reeds de keten doorsneden te hebben, daar zulk een laag land ligt te missen is. Toen de zon onderging, en nog al geen land zichtbaar was, moest ik, offchoon met een beklemd hart, het verder zoeken naar de keten *Ralick* opgeven, dat mij te veel tijd zou gekost hebben. De noordelijke mousfon in de Chineesche zee was mij noodwendig om *Manilla* te bereiken, waar het schip gekalefaat moest worden; ook moest deze zelfde mousfon ons nog door de straat *Sunda* brengen. Daar zich in deze nog nooit bevaren streek buiten de keten *Ralick* nog andere eilanden konden bevinden, leide ik gedurende den nacht het schip bij, en zettede den 7den, met het aanbreken van den dag, den koers naar het westen verder voort; maar ook deze dag verliep in vergeeffche verwachting van land te zien. De stroom had het schip in vierentwintig uren achttien mijlen naar het westen verplaatst.

Den 9den vonden wij de breedte $9^{\circ}, 32', 54''$, lengte, volgens de chronometers, $197^{\circ}, 22', 24''$, en zeilden over de plaats, waar het eiland *Casobus* en de zesendertig eilanden der Spanjaarden zouden liggen, zonder het geringste kenteeken van nabijzijnd land te bespeuren. Ik zettede mijn' koers nog immer westelijk voort, om of het eiland *Hogelon* te ontmoeten, of mischien eene nieuwe ontdekking te doen, daar deze streek, voor zoover ik weet, nog door geen reiziger is onderzocht geworden. Het water had reeds sedert eenige dagen eene blaauwach-

tige kleur aangenomen, en was sedert 0,01 zouter dan gewoonlijk. Gedurende den nacht hadden wij geweldigen regen, rukwinden en onweder.

Den 11den, op de breedte van $9^{\circ}, 19', 56''$, lengte, volgens de chronometers, $201^{\circ}, 25'$, bevonden wij ons op de plaats, waar het eiland *Hogelon* liggen moest; maar wij zagen vergeefs daar naar uit, en ik geloof te mogen beweren dat hetzelfde niet bestaat. Zoowel dezen als den volgenden dag werden eene menigte affstanden tusfchen zon en maan genomen, uit welken de lengte berekend, naauwkeurig met de lengte der chronometers overeenstemde.

Den 13den vonden wij de breedte op den middag $8^{\circ}, 59'$, lengte, volgens de chronometers, $204^{\circ}, 24'$. Het water had nog immer zijne ongewone blaauwheid. Ik vermoed dat de zee van de keten *Ralick* af tot hiertoe, en misfchien ook nog verder naar het westen, van geringere diepte is dan oostelijk van *Radack*. De Sixthermometer, dien ik heden bij de filte kon laten zinken, teekende de temperatuur des waters in de diepte der zee veel kouder dan aan gene zijde van *Radack*, zoowel als ook in alle streken der keerkringen, die op eene breedte met dezen liggen.

Volgens de gedane waarnemingen was de

Temperatuur der lucht	$85^{\circ} 0$
„ des waters aan de oppervlakte	$87^{\circ} 0$
„ op de diepte van 100 vadem	$56^{\circ} 2$

De

De doorschijnendheid des waters 13 vademen.

De stilte kwelde ons sedert eenige dagen: ik rigt- te daarom mijn' koers thans noordelijker, om de streek van den frisschen pasfaat te bereiken; en als dan den regten weg naar het eiland *Guaham* te kunnen nemen.

Den 14den, op de breedte van $9^{\circ}, 21'$, lengte, volgens de chronometers, $204^{\circ} 44'$, liet de stilte toe de volgende waarnemingen met den Sixthermo- ter te doen:

Temperatuur der lucht	$84^{\circ} 00$
» des waters aan de oppervlakte	$83^{\circ} 00$
» op de diepte van 25 vademen.	$77^{\circ} 00$

Den 15den hadden wij nog al stilte. De breedte was 's middags $9^{\circ}, 25', 48''$. Er werd heden een groote haai gevangen, en in zijn ligchaam vond men, tot groote verbazing der manschappen', de met laken gevoerde muts van zeehondenvel, die een onzer ma- trozen voor eenige dagen over boord had moeten werpen, om de plagerijen zijner kameraden te ont- gaan. Deze muts, die omtrent het lot van *CASEMS* pantoffel had, was door teer en finer reeds onken- baar en zeer zwaar geworden; desniettegenstaande verklaarde de eigenaar dat hij thans, in weerwil van alle plagerijen, er niet meer van afstappen wilde, en droeg haar ook werkelijk; tot zij hem eens, ter- wijl hij op de bovenste raa een zeil innam, van het hoofd viel, en bij geluk slechts den rug van een' anderen trof; ware zij dezen van die hoogte op het

hoofd gevallen, dan had zij hem kunnen doden. Thans wierp hij haar voor de tweedemaal over boord, en meende dat de haai de duivel zelf geweest moest zijn, die om zijne arme ziel kwam, dewijl hij hem de noodlottige muts had terug gebragt.

Wij deden met den Sixthermometer heden de volgende waarnemingen:

Temperatuur der lucht	85°	70
„ des waters aan de oppervlakte	87°	40
„ op de diepte van 15 vademen	79°	00
„ „ „ 50	59°	00
„ „ „ 69	51°	40
„ „ „ 101	49°	50

Ik nam thans de doorschijnendheid des waters waar met een wit bord, en vond dat hetzelfde op de diepte van 27 vademen zichtbaar was. De vroegere waarnemingen van dezen aard zijn met een lap rood laken gedaan. Ik liet thans dagelijks ieder' middag den Sixthermometer zinken op omtrent tachtig vademen, om het onderscheid op te merken wanneer het water zijne donkerblauwe kleur weder had aangenomen.

Toen wij den 20sten op de breedte kwamen van 10°, 42', lengte, volgens de chronometers, 209°, 51', bespeurde ik eene plotslinge verandering in de kleur des waters, dat nu weder donkerblauw was. De Sixthermometer teekende ook de temperatuur in de diepte veel warmer, en versterkte mij in het gevoelen

len dat wij sedert *Radack* eene mindere diepe zee hadden dan anders tusfchen de keerkringen het geval is. Het ware dus mogelijk dat de zee van de *Philippines* tot *Radack* eene opklimming vormt. De Sixthermometer teekende op 86 vademen + 63° 00; den 15den teekende hij op 69 vademen + 51° 40. De temperatuur der zee op de diepte van zesentachtig vademen is dus 10° warmer dan zij den 15den op negenenzestig vademen diepte was, daar zij toch naar den gewonen regel kouder had moeten zijn, en deze omftandigheid bewijst duidelijc dat de zee hier veel dieper zijn moet dan in de ftreek waar wij ons den 15den bevonden. Bij het onderzoek van Doctor ESCHSCHOLTZ werd het water 0,01 minder zout bevonden.

Den 23ften, 's morgens om half negen, zagen wij van het dek het eiland *Rota* of *Sarpane* in het noord-westen 68°, en wel flechts het zuidelijcft gedeelte van hetzelfde, daar het noordelijke uit zeer laag land beftaat; ondertusfchen was ook het zuidelijc gedeelte naauwelijcs zichtbaar, offchoon wij flechts negentien mijlen van hetzelfde verwijderd waren. Ik ftuurde op *Sarpane* aan, dewijl ik dezelfs ligging wenschte te bepalen. Om half twaalf kwam ons op een' afstand van twaalf mijlen in het west-zuid-westen het eiland *Guaham* in het gezigt. Daar men volgens ARROWSMITHS kaart niet verwachten kan *Guaham* vroeger te zien dan voor men de lengte van *Sarpane* gepasfeerd is, is dit vermoedelijc valsch opgegeven. *Sarpane* mag wistfchien iets hoo-

ger zijn dan *Guaham*; ik schat het eerste ongeveer drie- of vierhonderd *toises* hoog; aan het westelijk gedeelte van deszelfs zuidelijke punt ligt een klein eiland van onbeduidende hoogte. De breedte der zuidelijke punt van *Sarpane* vonden wij $14^{\circ}, 00', 58''$, lengte, volgens de chronometers, $214^{\circ}, 39', 46''$. Ik nam thans den koers juist tusschen de beide eilanden, mij in het midden der straat houdende, die ik hier ongevaarlijk achtte, hetgeen ondertusschen geenszins het geval is, gelijk ik naderhand vernam. In het midden van dezelve, iets nader aan *Sarpane*, bevindt zich eene ondiepte, die slechts drie vademmen onder het water ligt, en zelfs voor onzen *Rurick*, die slechts twaalf voeten diep gaat, bij hooge golfslaggen gevaarlijk worden kon. Grootte schepen hebben zich ook bij stil water voor deze bank te hoeden, die op geene kaart is aangeteekend. De Spanjaards in *Guaham* beweren dat men bij hooge zee de branding boven deze ondiepte ziet. Op den middag lag *Sarpane* ons in het noord-westen 20° op acht en drie vierde mijl afstands, doch levert geen uitlokkend gezicht op, daar wij slechts naakte rotsen zagen. Ik rigtte nu den koers naar de noordelijke punt van het eiland *Guaham*, die wij om vier ure bereikten. Hier scheen het land vriendelijker, en het speet ons dat wij hetzelfde niet reeds heden konden bezoeken. Er bestaat geene kaart van *Guaham*, naar welke men zich rigten kan. Het steedje *Agadna* was mij slechts uit de beschrijving bekend, en daar het te laat was
om

om het nog heden te zoeken, staken wij gedurende den nacht in zee.

Zoodra de dag aanbrak nam ik den koers weder naar het noordelijk gedeelte des eilands, welks westkust ik naar het zuiden wilde vervolgen, tot wij het steedje *Agadna* ontdekten. Het noordelijk gedeelte van *Guaham* rijst lijnrecht uit de zee tot eene regte lijn naar het zuiden voor zoover het oog reikt. Een schoon bosch van menigvuldig groen bedekt het bovengedeelte des eilands, en verschaft den reiziger een' vriendelijken aanblik. De wind woei zoo sterk, dat wij genoodzaakt waren de bramzeilen in te nemen. Om elf ure hadden wij de noordpunt van *Guaham* achter ons, en bevonden ons onder den wind des eilands, waar de frische pasfaat, door de hoogte des lands wederhouden, bijna tot stilte wordt. Zeldzame togtwinden, die het schip eenigzins in beweging bragten, voerden ons de heerlijkste geuren van het nabij gelegen land toe: deze behaaglijke gewaarwording weet een zeeman inzonderheid te waarden, die de landlucht lang ontberen moest.

Op den afstand van eene halve mijl lag ons in het oosten een voorgebergte, door de inboorlingen *Tuloberspit* genaamd, hetwelk, wanneer men van de noordpunt naar het zuiden zeilt, het eerste is wat men ontmoet, daar van hier tot daartoe het land bijna in eene regte lijn voorloopt. Dit voorgebergte is zeer kennelijk, naardien deszelfs top door eene cilindervormige rots gevormd wordt, die regtop uit de zee rijst. Van dit punt af vormt het land

328 VAN DE ST. LAURENSEILANDEN

naar het oosten eene diepe inham, verdeelt zich in verscheiden kleine baaijen, en hier wordt de natuur verrukkelijk schoon. Had ik mij kunnen terug verplaatsen in den tijd dat MAGELLAAN deze eilanden ontdekte, dan ware de *Rurick* reeds lang van vele kano's der vrolijke eilanders omringd geweest; maar dit was thans het geval niet. De invoering van den Christelijken godsdienst heeft deszelfs weldadigen invloed hier in geenen deele verbreid; want sedert is de geheele stam der inboorlingen op de *Ladrones* uitgeroeld geworden. Vruchteloos zagen wij naar eene kano, vruchteloos naar een' mensch aan land rond: het scheen bijna alsof wij ons aan een onbewoond eiland bevonden. De aanblik van dit schoone land verwekte in mij een weemoedig gevoel; voormaals waren deze vruchtbare dalen het verblijf eener natie, die in stille gelukzaligheid hare dagen doorbragt; thans stonden de vriendelijke palmboomen slechts daar om hare graven te beschaduwert. Doodsfilte heerschte overal.

Ik wilde eene vierde mijl van *Tuloberspit* het anker werpen, doch werd door de groote diepte en den koraalbodem daarin verhinderd. Tot onze blijdschap zagen wij thans een' mensch aan den oever, die ons naakt en zwart van kleur scheen te zijn; maar hij liep schielijk in het bosch, toen hij het schip zag. Kort na deze verschijning ontdekten wij eene floep, die ik aan de wijze van roeijen voor eene Europeesche herkende, en weldra met haar zamentrof. Een jonge Engelschman, met name ROBERT WILSON,

son, die in *Agadna* het ambt van lootsman bekleedde, was door den Gouverneur aldaar tot ons gezonden, om ons in eene veilige haven te brengen, wanneer wij voornemens waren in *Guaham* te vertoeven. Terwijl hij thans zuid-west langs de kust stuurde, konden wij ongestoord de opneming van dezelve voortzetten. Weldra zagen wij de stad *Agadna* in het zuiden, die vriendelijk aan den zeeoever ligt, en in het westen aan een' tamelijk hoogen heuvel stuit, die eene Kaap vormt, hier de *Duivelskaap* genaamd. Op de hoogte ligt eene vesting, in welke men reeds van verre een wit huisje ziet. Ik gaf den Heer WILSON mijn verlangen te kennen, liever voor de stad *Agadna* het anker te werpen dan in de *Umatak-baai*, waar de plaats in vele opzigten zoo slecht was dat menig schip aldaar zijn' ondergang vond. Om twaalf ure, toen ons de stad reeds in het zuid-oosten lag, zagen wij eene kano onder zeil naar ons toekomen, op welke WILSON door een' verrelijker een' afgezonden van den Gouverneur herkende. Ik liet dadelijk het schip bijdraaijen, en weldra hadden wij het genoeg, den Artillerie-luitenant *Don IGNACIO MARTINEZ* aan boord te zien, die, dewijl zij onze vlag niet herkend hadden, vernam tot welke natie wij behoorden. Hij verbaasde zeer Rusfen voor zich te zien, maar nog meer, toen hij vernam dat wij eene ontdekkingsreis deden, en zijne den Spanjaarden bovendien natuurlijke beleeftheid verdubbelde zich. Nadat hij den naam des schips en den mijnen opgeschreven had, nam hij af-

scheid, en haastte zich om den ouverneur dit gewichtig nieuws te berigten. Het vaartuig, waarop de officier ons bezocht, geleek zeer naar de kano's op *Radack*; de bouwwijze van hetzelfde, het zeil, de wijze van het te bestieren, en zelfs de inwoners, donkerkleurig en naakt, alles verplaatste ons vóór een oogenblik naar *Radack*. Wij vernamen van WILSON dat hier verscheiden zoodanige kano's waren, die zij van de bewoners der *Karolines* inhandelden, dewijl zij snel en scherp bij den wind zeilen. De eilandketen, die ons onder den naam der *Karolines* bekend is, ligt op een' aanmerkelijken afstand zuidelijk van *Guaham*. Reeds sedert eenigen tijd komt van daar jaarlijks, oraangezien den afstand, eene kleine vloot hier, die den Spanjaards schelpen, korallen en andere kleinigheden tegen ijzer verhandelt. KADOE verhaalde mij dikwijls van TAUTUA, chef van *Ulle*, die naar *Wagel* zeilde, om aldaar *loe-loe*, zoo noemen de Karoliners het ijzer, in te ruilen. Nu konden wij niet meer aan de waarheid van KADOES zeggen twijfelen: zijn dikwijls genoemd eiland *Wagel*, dat noordelijk van *Ulle* liggen moest, was geen ander dan *Guaham*, want ook hier was de chef TAUTUA nog versch in geheugen.

Wij spoedden ons thans om in de haven te komen. Eene lange, smalle landtong, *Orot* genaamd, aan de westelijke punt van *Guaham*, voor welke een klein rotsig eiland ligt, vormt den ingang. De gansche haven is even zoo door koraalriffen gevormd als *Hana-rura* op het eiland *Waku*. Een smal, laag,

(*)
naar
gen
heele

laag, met digt bosch bewasfen eiland, *Appapa* genaamd, beschermt de haven tegen het noorden, en schijnt, wanneer men van het noorden af komt, met het vaste land in verband staan. Van dit eiland loopt naar het westen een koraalrif, en deszelfs uiterste punt vormt met het voorgebergte *Sancarlos de Oroze* den ingang der haven, die eene en een vierde mijl breed is, doch in wier midden zich eene ondiepte (*) bevindt, die voor kleine schepen wel niet gevaarlijk is, doch den grooten zou ik raden zich niet in het midden der pasfage, maar zuidelijk van de bank zoo digt mogelijk aan *Sancarlos de Oroze* te houden, waar het water voor de grootfte schepen diep genoeg is. 's Namiddags om twee ure drongen wij in de haven door de noordelijke pasfage. De diepte bedroeg in dezelve slechts vijf en een' halven vadem; de bodem bestond uit koralen, en hier bevonden wij ons in een basfin op spiegelglad water, waar ook schepen ten anker kunnen liggen; daar echter de diepte aanmerkelijk en de bodem niet goed is, begeven zij zich gewoonlijk in de binnenhaven, die eene der veiligften van de wereld is. Een oostelijke wind noodzaakte ons tot aan den ingang der binnenhaven te laveren, eene onderneming, die WILSON, wegens de

(*) Een Spaansch galjoen van *Acapulco*, rijkgeladen en naar *Manilla* bestemd, dat hier aankwam om ververschingen in te nemen, sliet onlangs op deze bank, en de geheele lading ging verloren.

de vele koraalbanken, zeer gevaarlijk vond, en die tot heden nog geen schip gewaagd had; hij ried mij liever hier ten anker te gaan, tot de wind naar het westen liep, hetgeen gewoonlijk 's morgens plaats heeft; doch daar dit mij te veel tijd zou geroofd hebben, en wij ons reeds in *Radack* met de gesteldheid der koraalbanken bekend gemaakt hadden, waagden wij liever ons dadelijk er door te arbeiden. Na ouder gewoonte moest een matroos in den top der mast, een tweede op de boegspriet, en de stuurman in de mastkorf: zoo waren wij voor ieder gevaar in tijds gewaarschuwd, en laveerden in Gods naam, tot WILSONS grooten angst, die zich bereids buiten alle verantwoordelijkheid gesteld had, gelukkig tot in de binnenhaven. Daar de ingang zeer smal is, moest de *Rurick* ingewonden worden: alle handen werden dadelijk te werk gesteld, en om vijf ure waren wij midden in de haven *La Calderona de Apra*. Hier vonden wij reeds een' afgezonden des Gouverneurs van *Agadna*, die bij een' zeer beleefden brief mij benevens al mijne officieren naar de stad noodigde, en ons reeds muilezels te ontmoet gezonden had, die ons aan den tegenoverliggenden oever van het eiland *Appapa* bij het vlek *Piti* verwachtten. Ik nam de uitnoodiging met genoegen aan, liet het aan den Luitenant TSCHISCHMAREFF over om naast de vesting *Santa-cruz*, die op een klein eiland in de haven ligt, ten anker te gaan, en voer in gezelschap van onze geleerden en den Heer WILSON aan land. Wij hadden tot aan het vlek *Pi-*

ii
ge
ge
Ge
sch
me
ver
zon
den
gen
ten;
op
en e
was
paar
en v
streek
ge z
de lu
wij d
son
lange
reikte
re hij

(*)
dat de
hier b

(†)

ii eene en driekwart mijl te roeijen , dewijl men wegens de ontdiepten vele krommingen maken moet , zagen een' kleinen tweemast ten anker liggen , die den Gouverneur toebchoorde , en buitendien geen ander schip in de haven. WILSON , de stuurman van gemelden tweemast , verzekerde dat er dikwijls jaren verliepen , dat hier geen schip binnenkwam. De zon was aan het ondergaan , toen wij bij *Piti* landden , en van hier gingen wij naar het daarnaast liggend dorp *Masfu* , waar de muilezels ons verwachtten ; mij had de Gouverneur zijn paard , het eenige op het geheele eiland , gezonden. Daar wij nog drie en eene halve mijl tot *Agadna* hadden af te leggen , was er geen tijd te verliezen. Ik sprong op mijn paard , de andere Heeren bestegen hunne muilezels , en wij reden in de vrolijkste luim heen. De landstreek was zeer bekoorlijk , en kwam ons na de lange zeereis voor als een paradijs , en tevens werkte de lucht met hare geuren zoo weldadig op ons , dat wij ons allen daardoor gesterkt gevoelden (*). ANSON schildert het eiland *Tinian* , hetwelk hij na eene lange moeilijke reis in een' ziekelijken toestand bereikte , als een der heerlijkste op de wereld (†) ; ware hij hier geland , dan had men hem dit niet kunnen be-

(*) De hier wonende Spanjaarden beweren algemeen dat de lucht in *Guaham* zeer gezond is , en de menschen hier buitengemeen oud worden.

(†) G. ANSONS Reize rondom de wereld , blz. 311.

betwisten, gelijk zulks aangaande *Tinian* door andere reizigers gedaan is.

Het dorp *Masfu* bestaat uit omtrent vijftien huizen, die in eene rechte lijn gebouwd, en wier tusschenruimten tot tuinen aangelegd zijn. De bouwwijze is verschillend van allen die wij gedurende onze reis zagen. Het huisje, hetwelk acht of tien vierkante voeten vlakken inhoud heeft, rust op vier stijlen, vijf voeten boven de aarde verhoogd; de vloer en wanden zijn uit bamboesstaven zamengesteld, die zoo ondigt naast elkander staan, dat men overal de hand doorsteken kan, waardoor de gansche woning het aanzien van eene kooi bekomt, in welke men niet behoeft binnen te treden, om te zien wat er in omgaat. Deze bouwwijze is voor het klimaat hier zeer geschikt; de wind speelt door het huis, en verkoelt en reinigt de lucht; het biezendak beschut voor den regen en de stijlen weren het ongedierte, maar het gezigt is zeer koddig, vooral wanneer het gezin zich daarin bevindt. De halfnaakte bewoners van *Masfu* begroetten ons vriendelijk in de Spaansche taal. Een groot steenen kruis voor hun dorp, en een klein, dat zij aan den hals hadden hangen, bewezen hun Christelijk geloof. De bewoners van *Guaham* worden door de Spanjaards *Los Indios* genoemd; allen zijn Christenen, die deels van de inboorlingen, doch meer uit *Mexico* en van de *Philippines* afstammen, die door de Spanjaards hier gebragt werden, toen de oorspronkelijke volkstam uitgeroeid was.

De

De weg, dien wij reden, was smal, maar zeer schoon; het gebergte lag ons regts, en wisselde af in schilderachtige gezigten. Wij reden door palmenboschen, somwijlen ook door eene wilde, maar bekoorlijke natuur, in welke wij de menigvuldigheid en weligheid dezer plantenwereld bewonderden. Toen de zon onderging verlichtte de maan onzen weg; in dit licht maakten de onbekende boomen en struiken een' zonderlingen indruk op ons, en dikwijls waanden wij in de verte een monster te zien, dat zich, wanneer wij hetzelfde naderden, in een' sagopalm veranderde. De lucht was koeler geworden; ik gaf mijn paard de sporen, de Heeren volgden op hunne muilezels, en 's avonds om acht ure, nadat wij nog twee dorpen gepasseerd waren, kwamen wij in *Agadna* voor WILSONS huis aan, waar wij ons toilet maakten, om den Gouverneur *Don JOSE MEDINILLA Y PINEDA*, Kapitein-Generaal der *Marianes* of *Ladrones* onze opwachting te maken, die ons in volle uniform en met de grootste beleefdheid ontving. Nadat ik hem het oogmerk mijner reis medegedeeld en gezegd had dat ik hier geland was, in de hoop van versche levensmiddelen te bekomen, beloofde hij met de grootste bereidwilligheid ons van alles te verzorgen, wat het jaargetijde medebragt, en zeide dat het hem speet dat het thans de tijd der vruchten niet was, die dan in overvloed voorhanden zijn. Hij gaf dadelijk een bewijs van zijne dienstvaardigheid, terwijl hij zijn' adjudant beval morgen met het aanbreken van den dag versch vleesch,

groen-

De

groente en vruchten naar den *Rurick* te zenden, en de manschappen dagelijks daarvan te voorzien. De Gouverneur is hier de eenige werkelijke Spanjaard; de overige officieren, en zelfs de geestelijken, zijn uit *Manilla* of *Mexico* geboortig, en afstammelingen van Spanjaarden. Hij is een man van veertig jaren, en, onaan gezien zijne ziekelijkheid, aangenaam in den omgang en een uitstekend beleefd gastheer. Ook voor den staat moet hij zich hier nuttig weten te maken; want men heeft hem het bestier der *Marianes* nog voor drie jaren gelaten, ofschoon volgens de wetten de Gouverneur eener Spaansche bezitting zijn post slechts drie jaren bekleeden mag. Het onderhoud met hem viel mij door *WILSONS* hulp niet moeilijk; maar vergeefs poogde ik het gesprek op de *Marianes* te leiden, van welken ik het een en ander wenschte te vernemen; want hij wist behendig, gelijk alle Spaansche Gouverneurs in dit werelddeel zijn, mij altijd weder daarvan af te brengen. Des te meer werd voor den maag gezorgd: nadat verscheiden malen thee en chokolaad rondgediend was, bragt men ons aan eene met vruchten, confituren en heerlijke wijnen rijk bezette tafel; wij deden ons regt daaraan te goed, dewijl wij geloofden den avondmaaltijd te gebruiken; maar nauwelijks was een uur verloop, toen wij in de eetzaal gebragt werden, waar de tafel, met de krachtigste spijzen beladen, ons verwachtte. Wij wisten in het eerst niet of het hier te lande het gebruik was onophoudelijk te eten, dan of men slechts den

a
 il
 h
 en
 bi
 m
 ve
 die
 len
 kle
 DE
 zeer
 vier
 neur
 wedd
 zij c
 DE
 (*)
 nam
 de K
 ner P
 zijn
 den
 dezen
 eerst
 II.

den Russifchen maag deze voortreffelijke spijsvertearing toevertrouwde , doch wij bemerkten spoedig dat allen regt goeden appetijt hadden. Aan tafel leerde ik den vice- of tweeden Gouverneur , gelijk men hem hier noemt , *Don Luis de Torres* , kennen , en deze beminnenswaardige man interesfeerde ons bijzonder , dewijl hij zelf de *Karolines* , en voornamelijk de groep *Ulle* bezocht had ; hij verhaalde ons veel daarvan , en beloofde ons de waarnemingen , die hij aldaar gedaan had , schriftelijk mede te deelen (*).

Toen de Karoliners in 1788 met eene menigte kleine kano's het eiland *Guaham* bezochten , bevond *DE TORRES* zich juist hier. De wilden bevielen hem zeer wegens hunne goedhartigheid ; hij ontving hen vriendelijk , bewoog ook den toenmaligen Gouverneur daartoe , die hen , met gefchenken overladen , weder liet vertrekken , en federt dezen tijd hebben zij den moed jaarlijks weder te komen. Zij hadden *DE TORRES* verhaald dat zij voormaals met de be-
wo-

(*) Daar de Heer *CHAMISSO* de Spaansche taal verstaat , nam hij met genoegen aan de bijzonderheden aangaande de *Karolines* af te fchrijven , en ze in het derde deel mijner Reisbefchrijving aan het publiek mede te deelen. Zij zijn reeds in zoover hoogst belangrijk , daar men tot heden van de *Karolines* nog bijna geheel niets weet : om dezen reden besloot ik langer hier te vertoeven dan ik eerst voornemens was.

woners van dit eiland altijd in handelbetrekkingen gestaan en dezen slechts hadden laten varen, toen zij van een etablissement der blanken hoorden en zelfs ooggetuigen van hunne wreedheden geweest waren. In het jaar 1788 deden zij na langen tijd weder deze expeditie, om *loe loe* (ijzer) in te handelen. DE TORRES vroeg hoe zij den weg hier heen gevonden hadden, daar de afstand van *Ulle* naar *Guaham* over de driehonderd mijlen bedraagt. Zij antwoordden dat de beschrijving van den weg bij hen in liederen bewaard werd, en volgens dezen hadden hunne stuurlieden dien gevonden. Het is inderdaad bewonderingswaardig, dat zij een onbeduidend eiland, gelijk *Guaham*, daar slechts de sterren en deze liederen hunne wegwijzers zijn, op eene reis van driehonderd mijlen niet misfen. Toen de Karoliners in 1788 *Guaham* bezochten, beloofden zij in het volgende jaar weder te komen, en hielden hun woord; doch werden op de terugreis van een' woedenden storm overvallen, die hen in de golven begroef, zoodat geen enkele der moedige zeelieden het leven redde, en na dit voorval verwachtte DE TORRES vijftien jaren lang vergeefs zijne vrienden, die hij wegens hun kinderlijk gemoed zeer lief gekregen had. In het jaar 1804 nam hier een Amerikaansch fchip, *The Mary*, uit *Boston*, levensmiddelen in; de Kapitein van hetzelfde, SAMUEL WILLIAM BOLL, ondernam met den Supercarga, THOMAS BORMAN, van hier eene reis naar de *Karolines*, waar hij

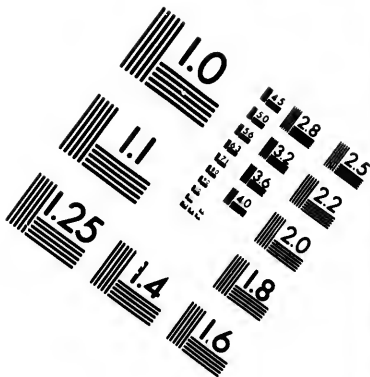
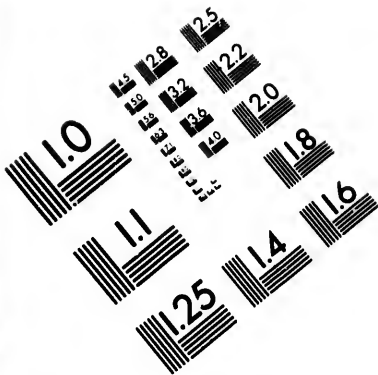
hij *Biches de mer* (*) wilde verzamelen, en DE TORRES nam deze gelegenheid waar om zijne vrienden te bezoeken, daar de Kapitein beloofde hem naar *Guaham* terug te brengen. In Julij vertrok *The Mary*, en de eerste eilandengroep, die zij aandeden, was *Ulle*. DE TORRES vond hier eenigen zijner vrienden weder, die het schip in de groep lootften, en dit was dus hetgeen KADOE ons verhaalde. De namen BORMAN, waaruit hij MARMOL gemaakt had, en LOUIS, gelijk zij DE TORRES aldaar noemden, kwamen in een zijner liederen voor, dat de Karoliners gedicht hadden, om deze mannen in geheugen te houden. Het bewaren van merkwaardige gebeurtenissen in gezangen hebben dus de Karoliners met de Radackers gemeen; alleen weet ik niet of de laatsten ook hunne eigen helden bezingen, gelijk bij de Karoliners het geval zijn zou. DE TORRES vroeg waarom zijne oude vrienden hem niet meer op *Guaham* bezochten; en nu verhaalde men hem van

(*) *Biches de mer* zijn eene soort van grootte slakken zonder schelpen, die in de warme gewesten, voornamelijk bij de koraalriffen, gevonden worden. Op de Chineesche markt wordt deze slak sterk gezocht; de Chineezen maken eene lekkernij daar uit, en betalen haar duur, dewijl zij haar de eigenschap toefchrijven van uitgeputte krachten te herstellen. Ik heb deze slakken bij den Gouverneur gegeten, maar kon er geen smaak in vinden. In *Radack* vindt men ze in het basfin der eilandengroep menigvuldig, maar de inboorlingen eten haar niet.

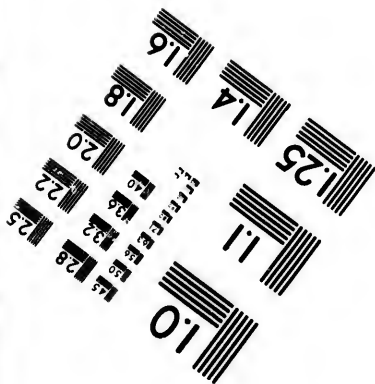
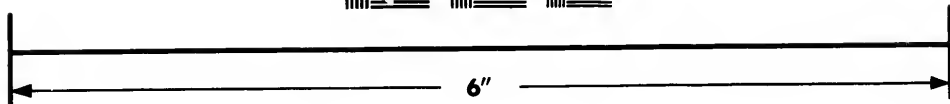
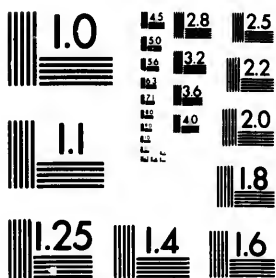
van de vloot, die voor vijftien jaren heen gegaan en niet weder terug gekomen was; waaruit zij besloten dat men allen omgebragt had. Natuurlijk betuigde DE TORRES dat hunnen broeders op *Guaham* geen leed wedervaren was; maar dat een hevige storm, die hen den dag na hun vertrek beliep, de gansche vloot waarschijnlijk vernield had. De Karoliners bejammerden het ongelukkig voorval, maar verblijdden zich dat er geen moord gepleegd was, gelijk zij vermoed hadden, beloofden *Guaham* in het volgende jaar te bezoeken, en hielden hun woord. Sedert dien tijd verzamelen zich jaarlijks achttien kano's bij de eilandengroep *Lamureck*, nemen van daar haren weg naar *Fofo*, een woest eiland, dat volgens de beschrijving in het noorden van *Lamureck* ligt, hetwelk zij in twee dagen bereiken en aldaar uitrusten. Van daar zeilt de vloot in drie dagen naar *Guaham*. De geheele overtocht geschiedt dus in vijf dagen. Zij bezoeken *Guaham* in April, en nemen de terugreis in Mei, of uiterlijk in Junij aan; dewijl later de zuidwestmousson gevaarlijk voor hen is. Hunne vaartuigen zijn van zoodanig een' aard, dat zij bij de geringste onvoorzigtigheid omslaan, hetgeen op zulk eene reis ook dagelijks een paar malen gebeurt; doch daar zij zeer geöefende zwemmers en duikers zijn, heeft zulks verder geene gevolgen dan dat zij er hartelijk om lagchen; zij springen bij zulk eene gelegenheid allen in het water, keeren hunne kano weder om, en zwemmen er langs tot zij het water met hunne handen er weder uitgeschept hebben. Slimmer is

is het wanneer het evenwigt breekt, want dan kunnen zij, wegens de smalle bouwwijze, hunne kano volstrekt niet meer in evenwigt houden. Er geschiedt ondertusfchen geene reis dat hen dit ongeval niet bejegent, en zij ondernemen dan zwemmende de reparatie, die verscheiden uren vereischt. Bezwaarlijk zou een Europeaan eene reis van vijf dagen, onophoudelijk door de golven bespoeld, uithouden; de Karoliners bevinden zich dikwijls zelfs veertien dagen in dezen toestand, zonder ander voedsel dan eenige kokosnoten, daar hunne kano's geene andere lading toelaten, en zeewater tot hunnen drank zooveel zij lusten. Zij hebben, wanneer zich eene geheele vloot op reis begeeft, gewoonlijk twee lootsen bij zich, die slechts van geringen stand zijn, maar in kunde de aanzienlijken ver overtreffen, en dikwijls om hunne verdiensten in den adelstand verheven worden. Voor eenige jaren werd eene vloot, die zich nog slechts eene dagreis van *Guaham* bevond, door een' hevigen storm belooopen, die hen ver wegdreef. Toen deze eindelijk bedaarde, geraakten de beide lootsen in twist; de eene beweerde dat *Guaham* hen nog immer in het westen liggen moest, de andere meende het tegendeel, daar de zuid-oostelijke storm hen zoover weg gedreven had, dat het eiland hen in het oosten liggen moest. Beiden hadden tot hiertoe hetzelfde vertrouwen der reizigers bezeten; maar nu wist men niet meer wiens raad men volgen moest: eindelijk deelde de vloot zich in twee partijen. Het naar het westen zellend

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

87
18
20
22
25
28
E
E
E
E
E
E

10
01
ii
E
E
E
E
E
E

gedeelte heeft waarschijnlijk zijn graf in de golven gevonden, daar men nooit iets van hetzelfde vernam, het andere bereikte; nadat men verscheiden dagen geërbid had om den wind naar het oosten te winnen, gelukkig het eiland, en de loots werd tot loon zijner verdiensten tot *tamon* verheven.

Toen de Spanjaards bezit namen van de *Marianes*, vlugten de meeste inwoners naar de *Karolines*. *Don LUIS DE TORRES* heeft op zijne reis velen der tot de *Karolines* behoorende eilanden gezien, en eene kaart van de gansche keten ontworpen, die de Heer *CHAMISSO* insgelijks gecopieërd heeft, en in mijn derde deel zal voorkomen. De tegenwoordige Gouverneur geeft zich veel moeite om het vertrouwen der *Karolines* te winnen, en heeft hen den voorslag gedaan om zich op *Guaham* neder te zetten.

Daar de Gouverneur in zijn huis geene plaats genoeg voor ons allen had, behield hij slechts mij en *CHAMISSO* bij zich; de overige Heeren werden bij de beëmbten der stad vriendelijk gehuisvest. Het huis des Gouverneurs heeft twee verdiepingen, en is geheel voor dit heet klimaat ingerigt. Het is van binnen hoog en ruim, en de wand naar het noorden met schuiframen voorzien, doch die alleen dicht gedaan worden wanneer de zon er in schijnt; de plaats van glas wordt vervangen door de schalen der parelmosfel, die wel licht, maar niet de heete zonnestralen doorlaten. De wand naar het zuiden heeft in het geheel geene vensters. Voor de gemakkelijheid van ons nachtleger was gezorgd; evenwel had de eeuwige
 strijd

strijd tusſchen honden en katten onzen ſlaap geſtoord, daar de laaſten dikwijls in onze bedden de wijk namen, wanneer wij niet door het ongewone rijden zeer vermoeid geiveest waren. Eene foort van kleine groene haagdiſen, die 's nachts aan de wanden piepend rondloopen, en ook ſomwijlen de vrijheid nemen van in het bed te kruipen, en zich onder de dekens te krabbelen, vindt men hier in alle huizen. Honden en katten zijn zoowel in de ſtaad als op het land in groot aantal voorhanden, en men zorgt voor de vermenigvuldiging dezer dieren, daar de ratten overal ſchade aanrigten. De honden gebruikt men tot het jagen der herten, die hier in menigte zijn; het is eene kleine foort, welke de Spanjaards van de *Philippines* hier gebragt hebben.

Naauwelijks waren wij den 15den November ontwaakt, toen de Gouverneur ons op chokolaad noodigen liet. Nadat ik deze gebruikt had, gaf ik mijn verlangen te kennen, om de ſtaad te bezigtigen; maar dit werd mij eerst toegestaan nadat wij nog een ontbijt genuttigd hadden, dat volkomen een middagmaal geleck,

De ſtaad *Agadna*, die men eigenlijk slechts een dorp noemen kan, ligt in eene bekoorlijke vlakte, eenige honderd ſchreden van den oever der zee; links en rechts ziet men vriendelijke palmboschjes; in het zuiden vormt eene hooge rots den achtergrond: van derzelver top buigen zich sterke boomen neder, beſchaduwden een gedeelte der ſtaad, en geven haar een ſchilderachtig aanzien; een onbeduidende

ftroom, die door dezelve heen loopt, voorziet de inwoners van water. De huizen, die even zoo als die in de dorpen gebouwd zijn, vormen eenige regelmatige straten. Slechts zeven of acht huizen zijn van koraalsteen gebouwd, en behooren aan de regering, gelijk dat des Gouverneurs, of aan de ambtenaars, Aan het oostelijk gedeelte der stad staat eene aanzienlijke groote kerk en een klooster; doch de geheele geestelijkheid bestaat uit twee priesters, die uit *Manilla* geboortig en afstammelingen der Maleijers zijn. Altoos na een' bepaalden tijd, omtrent alle twintig jaren, zou hier uit het zuid-westen een hevige storm opsteken, die de zee zoo hoog opjaagt, dat de stad overstroomd wordt, en de inwoners genoodzaakt zijn in het gebergte te vlugten, slechts de huizen van steen wederstaan de woede des waters; de bamboeskooijen worden allen vernield. Twee uit koraalsteen gebouwde vestingen verdedigen de stad; de eene ligt voor dezelve aan den oever der zee, maar heeft tot heden nog geen geschut; de andere bevindt zich westelijk achter de stad op eene hoogte, heeft ook eenige stukken, en schijnt hoofdzakelijk gebouwd te zijn om ingeval van oproer de rust te herstellen; doch naardien er geheel geen kruit voorhanden is, gelijk de Gouverneur mij zeede, zie ik het nut der beide vestingen niet in. De stad heeft tweehonderd huizen, en bevat vijftienhonderd inwoners, die, gelijk reeds gezegd is, van de *Philippines* en uit *Mexico* afkomstig zijn. Er bestaat op het geheele eiland slechts nog een enkel paar van

van den oorspronlijken stam, met den dood dezer beiden menschen is de stam der oude Ladrões geheel te niet. De Gouverneur had de goedheid mij dit paar te wijzen, en de Heer CHORIS teekende beiden af. De krijgsmagt bestaat uit landmilitie, en is, naar het schijnt, in goeden staat; de officieren zijn inboorlingen; de soldaten, die zelf voor hunne kleeding moeten zorgen, zagen er knap uit, offchoon zij van hunne geringe bezolding nog een gedeelte aan de priesters moeten afstaan. Wil een inboorling trouwen, dan moet hij den priester eerst eene Spaansche mat geven, en deze staat daarbij geen acht op het hier heerschend geldgebrek. Op mijne wandeling wees de Gouverneur mij verscheiden kano's, die hij van de Karoliners ingekocht had, en verhaalde mij bij deze gelegenheid van de groote bekwaamheid dezer lieden in het zwemmen en duiken. Toen het galjoen, waarvan ik zoo even sprak, hier verongelukte, haalden eenige Karoliners, die juist hier waren, de vaatjes met Piasters uit de kajuit van het schip, dat verscheiden vademen onder water lag; men beweert, dat zij wel een half uur onder bleven.

De geheele eilandenketen der *Marianes*, *Guaham* uitgenomen, is onbewoond. De Noord-Amerikanen die den pelterijhandel tusschen de noord westkust van *Amerika* en *Canton* drijven, hadden op deze reis de eilanden *Agrian* en *Saypan* tot hunne rustpunten gekozen; om nu voortaan ook aldaar versche levensmiddelen te vinden, bragten zij van de *Sandwich-*

eilanden eenige familiën derwaarts, die den landbouw en de feefokkerij moesten uitoefenen, en het was hen gelukt op hunne verdere reizen kosteloos van versche levensmiddelen voorzien te worden; maar naauwelijks kregen de Spanjaards daarvan be- rigt, of zij zonden er foldaten heen, die de arme Sandwichers gevangen namen, en hunne plantaadjen vernielden. Ik heb deze Sandwichers bij den Gouverneur gezien; zij schonen wel te vreden met hun lot, en waren zeer verblijd door ons iets van hun vaderland te hooren. De Gouverneur had tijding gekregen dat de Amerikanen eene nieuwe kolonie op *Agrian* hadden aangelegd: het is de vraag, hoelang deze bestaan zal.

Toen ik 's namiddags van den Gouverneur afscheid nam, moest ik op zijne vriendchappelijke bede be- looven hem den volgenden dag weder te bezoeken. De Heer CHAMISSO bleef aan land, en ik nam in gezelschap van Doctor ESCHSCHOLTZ de terugreis naar den *Rurick* aan. Wij verlustigden ons in de heerlijke landstreek, en werden door de schaduwrijke boomen voor de brandende stralen der zon beschut.

In de dorpen hielden wij halt, en de inwoners waren altijd bereid om ons met een uit kokosbloefems getrokken sap, dat zeer welsmakend is, te verfrischen. Het vrolijk luchtig karakter der zuid-zee- eilanders vindt men bij dit volk niet meer; zij zijn reeds te lang verdrukt, en in al hunne handelingen straalt slechts onderworpenheid door; zij staan geheel onder de gehoorzaamheid des Gouverneurs, en of- schoon

schoon de regering geene schatting van hen vordert, is hunne welvaart toch zeer gering, De tegenwoordige Gouverneur is een goed man, die de arme halfwilde Christenen als zijne kinderen behandelt; de vorige daarentegen was een tiran, dien zij nooit zonder sidderen naderden, en daarom mogen zij nog wel den vrede niet veel vertrouwen.

De tabak is hier algemeen gezocht; mannen, vrouwen en kinderen rooken bestendig cigaren, tevens hebben zij ook betel in den mond; die hen de lippen en tanden walgljik rood verft. In alle Spaanſche bezittingen heeft slechts de regering het regt tabak te planten; maar op *Guaham* heeft iedereen verlof daartoe.

Na een rit van twee uren kwamen wij in *Masfu* aan, waar de sloep ons verwachtte. De inboorlingen hadden bemerkt dat niet al onze matrozen een kruis om den hals droegen, en meenden dat dit wel slechte Christenen moesten zijn. Ten vijf ure kwamen wij aan het ſchip aan, dat thans in de binnenhaven naast de vesting *Santa cruz* lag. De Luitenant Tſchischmareff had reeds begonnen met den wattervoorraad in te nemen, op eene bekwame plaats, die ik op mijne kaart heb aangewezen. Het volgende is echter daarbij in acht te nemen: De sloep moet bij hoog water afgezonden worden, opdat zij zonder moeite den mond des strooms kunne bereiken; hier worden de vaten dadelijk te water gebracht, maar niet eer gevuld voor de ebbe het zout water weder uit den stroom gevoerd heeft. Bij den

te-

terugkeerenden vloed moet dan de floep geladen worden, opdat men bij den hoogsten stand des waters den terugweg kunne aannemen. De kust levert op de plaats waar men het water inneemt, een zonderling gezicht op; het bosch doopt zijne toppen in de zee, uit welke daardoor nieuwe wortelen voortschieten, die zich door de bovenste struiken heenslingeren, en hieruit ontstaat een digte groene wand, die den geheelen oever bedekt. De boom schiet even zoo ligt wortel in het water als in de aarde, en het is of hier de vegetatie uit zee oprijst.

Den 26sten, terwijl ik aan land was, had de Commandant der vesting *Orota* (*), Kapitein TAITANO, het schip bezocht, en den Luitenant TSCHISCHMARREFF genoodigd bij hem te komen. Hij had zijne woning achter de landtong *Oroia*, in een dorp, hetwelk *Agat* heet. Wij begaven ons in WILSONS gezelschap op weg, om hem te bezoeken, en tevens ook het omgelegen land te bezigtigen. Het gansche

com-

(*) De vesting *Orota* ligt op eene hoogte der landtong *Orota*, en verdedigt den ingang der buitenhaven; zij heeft zulk eene voordeelige ligging, dat zij noch beschoten worden noch een mischot doen kan. Eene mijl oostelijk van deze ligt aan de zee eene tweede, *San Luis*, die den ingang der binnenhaven verdedigt, maar thans door nalatigheid vervallen is. De vesting *Santa cruz*, in welke ik alle astronomische waarnemingen deed, is een klein ding van koraalsteenen gebouwd, dat slechts drie zesponders bevat en niet eens bewaakt wordt.

commando verlangde aan land te gaan, en kreeg verlof om zooveel china'sappelen in het bosch te plukken als zij konden medevoeren. Wij landden aan het zuidelijk gedeelte der haven; men moet, om derwaarts te komen, het vaarwater nauwkeurig kennen, daar vele ondiepten hetzelfde onveilig maken; doch alzoo WILSON onze stuurman was, liep de vaart gelukkig af. Thans leidde een smal voetpad ons door het digte bosch dwars over de landtong, en weldra hadden wij de zee voor oogen en bevonden ons aan eene groote open bogt, in welke de drie op mijne kaart aangewezen kleine eilanden liggen. Van hier kwamen wij door eene palmenlaan in het nabijgelegen dorp *Agar*, en twee mijlen achter hetzelfde valt een ronde berg in het oog, die de hoogste op het geheele eiland is. TAITANO ontving ons vriendelijk, en de schilderachtige wildenis, die zijne woning omringde, liet zulk een' aangenaamen indruk achter, dat wij regt vrolijk naar het schip terugkeerden, waar wij ook de matrozen reeds vonden, die insgelijks met hunne wandeling zoowel als met hunnen china'sappelnoogst zeer te vreden waren. Zij hadden in het bosch een hert en verscheiden haagdisfen van vijf voeten lengte gezien. Buiten de honden en katten zijn herten hier de eenige viervoetige dieren. Vergiftige insecten en slangen zijn hier in het geheel niet.

Den 27sten, 's namiddags verliet ik met den Heer TSCHISCHMAREFF het schip, om het beloofde bezoek bij den Gouverneur af te leggen. Bij *Masfu* vonden wij

wij het paard, benevens een' muilezel, en bij onze aankomst werden wij even zoo verplichtend ontvangen als de eerstemaal. Er waren eene menigte inboorlingen tegenwoordig, die een' dans zouden uitvoeren; doch daar er geene nationale dansen meer zijn, die wij eigenlijk wenschten te zien, voerde men een tooneel uit, voorstellende hoe MONTEZUMA, Koning van *Mexico*, CORTEZ ontving, en hem door den dans zijner onderdanen vermaakte.

Den 28sten gingen wij reeds vroeg weder naar boord, alzo ik voornemens was den volgenden dag *Guaham* te verlaten. *Don LUIS DE TORRES* verzelde ons met alle officieren, en de Gouverneur, die mij eenigs dépêches naar *Manilla* wilde medegeven, beloofde na te komen, en den nacht op het schip te blijven. Wij bragten aan boord een' vrolijken avond door in het gezelschap der Spaansche officieren, die gezamentlijk den geheelen nacht bij ons bleven. De Gouverneur had zich te lang opgehouden, en kwam eerst in den morgenstond bij ons aan. Het schip was rijkelijk van levensmiddelen voorzien, waaronder zelfs zich een levendige os bevond. Wij namen thans afscheid met dankbare harten. Toen de Gouverneur in zijne sloep stapte, werden er vijf stukken gelost, en het commando riep drie malen *kurrah!* Om acht ure waren wij reeds uit de haven.

Wij vonden de breedte der haven *La Calderona de Apra* 13°, 26', 41"

Lengte 215°; 9', 54"

Af-

Afwijking der kompasnaald . . . 5°, 34', 0.
 Volgens MARIONS waarneming ligt
 de haven op de lengte 216°, 10', 00"
 Volgens MALESPINA ligt de *Umatak-*
baai 215°, 26', 00"

Daar het onderscheid in de lengte tusschen *Uma-*
tak-baai en de haven *La Calderona de Apra* slechts
 gering zijn kan, stemde mijne lengte met die van
 MALESPINA vrij wel overeen.

V A N G U A H A M N A A R S T . H E L E N A .

Den 1sten December, op de breedte van 16°, 31',
 lengte 219°, 6' kondigde eene menigte zeevogels de
 nabijheid van een onbewoond eiland aan. Volgens
 ARROWSMITHS kaart ligt op deze breedte eene zand-
 bank, die ook door Spaansche reizigers zou gezien
 zijn.

Den 6den, op de breedte van 20°, 00', 00",
 lengte 232°, 12', werd een kleine havik gevangen.
 Reeds voor eenige dagen hadden wij een aanmerke-
 lijk lek in het schip ontdekt: waarschijnlijk was eene
 koperen plaat losgegaan, en de wormen, die tus-
 sphen de koraalgroepen zoo menigvuldig zijn, had-
 den het hout doorboord: wij moesten dus verlangen
Manilla zoo spoedig mogelijk te bereiken.

Den 9den, 's morgens om tien ure, werd uit de
 mast

EN

nze
 ngen
 oor-
 voc-
 zijn,
 een
 oning
 den

naar
 n dag
 s ver-
 neur,
 edege-

op het
 r' vro-
 anfsche
 bij ons
 gehou-
 bij ons

iddelen
 os be-
 ankbare
 stapte,
 mmando
 aren wij

rona de
 6', 41"
 9', 54"
 Af-

mast in het westen het eiland *Baton*, een der *Bafchi-eilanden*, op den afstand van zeven en twintig mijlen ontdekt. Ik rigtte mijn' koers thans zoo, dat ik tusfchen het eiland *Sabtang* en de drie *Balington-rofsen* door in de *Chineefche Zee* komen kon. Eene ftijve koelte begunftigde ons, en reeds 's namiddags om half vier ure lag ons de oostelijkfte en grootfte der *Balington-rofsen* op een' afstand van zeven mijlen in het ware zuiden. Mijne chronometers gaven voor de lengte van dezelve 237° , $13'$, $30''$; hare breedte vonden wij 19° , $58'$, $5''$. Hierop rigtte ik den koers zuidelijker, om kaap *Bajador* om te zeilen. Allengs vertoonden zich de hooge rotfige *Babujan-eilanden*, en wij hadden dus den grooten oceaan thans verlaten, nadat wij hem over de twee jaren bevaren hadden. Een weemoedig gevoel vermeerderde mij bij het fcheiden van de *Zuidzee*, waar wij menig verdrietig, maar ook menig genoeglijk uur hadden doorgebracht; en ik zag mijne reis bijna als geëindigd aan. Hoe groot is de verandering in den dampkring, wanneer men uit den oceaan in de *Chineefche Zee* komt! In plaats van den bijna altijd helderen hemel, ziet men hier stormwolken, die door de winden heen en weder gedreven worden, en de horizon is met een' eeuwigen fluijer bedekt. De froom had ons heden achttien mijlen naar het zuid-oosten 18° verplaatst.

Den 10den bevonden wij ons, 's middags, op de breedte van 9° , $12'$, lengte 239° , $43'$, en wij waren door den froom federt gisteren zesentwintig en een

een vierde mijl naar het noord-oosten gedreven. Wij moesten wegens den sterken wind alle zeilen reven; daar hij uit het oosten ten noorden van het land blies, zeilden wij snel naar kaap *Bolinao* toe, terwijl wij somwijlen door den nevel eenige bergtoppen van *Luconia* ontdekten.

Den 11den werd de wind iets minder, en wij vonden den stroom viërendertig en eene halve mijl naar het noord-oosten 14° .

Den 12den, 's avonds, zagen wij kaap *Bolinao*, en omzeilden dezelve gedurende den nacht. Wij hielden ons immer in het gezigt des lands, omzeilden den 14den 's middags Kaap *Capones*, en moesten thans door laveren de *Manilla-baai* zoeken te winnen, dewijl in dit jaargetijde de wind altoos uit de bogt waait. Het water in het schip nam sterk toe.

Den 15den, 's middags, bevonden wij ons in de nabijheid van het eiland *Corregidor*, en zagen aldaar een' telegraaph in groote werkzaamheid, die van onze aankomst naar *Manilla* berigt deed. Met zonsondergang hadden wij den zuidelijken ingang der *Manilla-baai* bereikt, en laveerden juist tuschen het eiland *Cavallo* en het vaste land, toen wij van eene groote floep met twintig roeijers, hier *pango* genaamd, werden aangehouden. Een Spaansch officier kwam aan boord, om met veel beleefdheid te vernemen tot welke natie wij behoorden, en met wat oogmerk wij *Manilla* aandeden, hetgeen hij den Gouverneur berigten moest. Bij het eiland *Cor-*

regidor liggen verscheiden dergelijke wachtfloepen, doch die eigenlijk dienen om den Moren den weg in de baai af te sluiten, die dikwijls van de zuidelijke eilanden der *Philippines* komen, plunderen, moorden en zelfs gevangenen maken, die zij naderhand onder elkander als slaven verkoopen. De officier liet ons een' loots, die het schip naar *Manilla* brengen zou; maar deze had slechts weinig bekwaamheid in zijn vak. De kaarten, die ik van de *Manilla-baai* bezat waren zeer gebrekkig: ik moest dus mijne eigene kundigheden volgen, die ik aangaande de kaai uit verscheiden reisbeschrijvingen verzameld had.

De ondiepte *St. Nicolas* is hier de gevaarlijkste plaats, doch bij eenige voorzigtigheid ligt te vermijden. Zonder veel te winnen, laveerden wij den ganschen nacht; want de wind was zwak. Onder het laveren moet men zich hoeden zoover naar het noorden te gaan, dat men den noordelijken ingang in het oog heeft, dewijl men zich daar in de strooming bevindt, die in dit jaargetijde altijd sterk naar buiten zet: dit is de reden waarom de schepen gedurende den noord-oostenmousson slechts door de zuidelijke passage kunnen dringen, en zich bij het uitzeilen van de noordelijke bedienen.

Den 16den hield de zwakke wind ons nog altijd in de nabijheid van het eiland *Corregidor*, op hetwelk wij een' krater bespeurden: waarschijnlijk was in deze streek voormaals een vuurspuwende berg, die door zijne instorting verscheiden kleine eilanden en
een

een baslin vormde. Daar de wind zich een weinig verhief, hoopte ik de stad *Manilla* weldra te bereiken; doch daar hij weder ging liggen, waren wij genoodzaakt, om niet door den stroom terug gedreven te worden, acht mijlen van de stad het anker te laten vallen.

Den 17den bleef de stilte nog aanhouden. 's Middags om een ure kwam eene sloep met zestien roeijers bij ons. Twee officieren, afgezonden des Gouverneurs, verwelkomden ons uit zijn' naam, en verzekerden ons dat hij zeer verblijd was de Rusfische vlag ook eens in zijne haven te zien waaijen, hetgeen tot hiertoe nog nooit het geval geweest was. De Heeren zeiden ons veel vleijends wegens onze natie, die zij onder anderen de bevrijdster van *Europa* noemden. Ik nam de gelegenheid waar om met den *Pango*, in gezelschap der Spaansche officieren naar de stad te varen, alwaar ik den Gouverneur mijne opwachting maken en hem verlof verzoeken wilde naar *Cavite* te zeilen, om aldaar den *Rurick* te kalfaten. De Heer CHAMISSO, die de Spaansche taal verstaat, verzelde mij, en wij bereikten om vier ure de reede, die in dit jaargetijde zeer veilig is, en waar acht koopvaardijfchepen onder Amerikaansche en Engelsche vlag ten anker lagen.

Manilla ligt in eene vlakte en levert van den zee-kant geen aangenaam gezicht op, naardien men slechts een' met geschut beplanten steenen wal ontdekt, boven welken de daken der huizen en eenige kerktorens uitsteken. Om te landen roeit men den stroom in,

die ook voor groote fchepen diep genoeg is , en aan wiens mond zich eene ondiepte bevindt , boven welke bij nieuwe en volle maan slechts veertien voeten water is. De froom verdeelt zich hier in verfcheiden armen, en twee derzelve, wier oevers met dorpen bezaaid zijn, leiden naar het beroemde meer *Bahia*, dat zich twintig mijlen landwaarts in bevindt. Op de ondiepte was het zeer drok: eene menigte visfchersfchuiten, met Maleijers en Chineezen bemand, waren hier bezig; eenige aldaar liggende praauwen trokken inzonderheid onze opmerkzaamheid, want van dezen werd met eene eenvoudige, door twee menfchen geregeerde machine een groot net in het water geworpen, en na eene minuut met kleine visfchen gevuld weder opgehaald. Toen wij in den froom gedrongen waren, zagen wij aan dezelfde regteroever de ftad, omringd door een' goed opgehaalden muur. Links lag een groot, door Maleijers bewoond dorp, hetwelk, even als op *Guaham*, uit louter vogelkooijen beftond.

Nadat wij aan een fraai dal geland waren, en in de ftad tusfchen hooge fteenen huizen, waar de lucht ingefloten en drukkend is, eene menigte morfige fraten doorkruist hadden, kwamen wij aan het huis van den Gouverneur, *Don FERNANDO MARIANA FULGERAS*, die ons zeer vriendelijk ontving. Hij gaf mij verlof om naar *Cavite* te zeilen, en nog heden zou de Havenkapitein aldaar bevel ontvangen om mij bij het kalefaten van den *Rurick* alle mogelijke hulp te verleen. Ik vertrok, om zoo spoedig

dig mogelijk derwaarts te zeilen; want de noord-oostmousson liet ons ten hoogste een' tijd van twee maanden toe, die ligt konden omgaan eer het schip weder in zeilvaardigen staat was. De Gouverneur, die een kundig en wellevend man scheen te zijn, verzocht mij hem dikwijls te bezoeken; hij bood zich aan, den Heer CHAMISSO behulpzaam te zijn, wanneer deze reizen in het binnenland wilde doen, en een fraai met vier paarden bespannen rijtuig bragt ons tot aan den *pango*, met welken wij 's avonds om zeven ure den *Rurick* bereikten. Juist begon een zwakke wind op te steken; ik beval de ankers te ligten, en wij laveerden den ganschen nacht door, om *Cavite* te winnen, hetwelk eenentwintig mijlen zuidelijk van *Manilla* ligt.

Den 18den was de wind zoo zwak, dat wij slechts weinig vorderden, en eerst op den middag in *Cavite* aankwamen, waar twee koopvaardijfchepen ten anker lagen. De Heer CHAMISSO ging dadelijk aan land, om den havenkapitein onze aankomst te melden, die ons den anderen morgen een paar barkassen met werpankers en kabeltouwen zond, die den *Rurick* in het arsenaal wonden. Ik zelf bezocht thans den Kapitein, den Heer TOBIAS (*), die dadelijk het schip onttakelen en losfen liet. Alle voorwerpen
wer-

(*) Een zoon van den Gouverneur der *Marianes*, van wien LAPEYROUSE in zijne Reisbeschrijving melding maakt.

werden in een ledig galjoen geborgen, waar ook de matrozen geïnkwartierd werden. En ons werd op bevel des gouverneurs een huis in *Cavite* ingeruimd. De Heer TOBIAS, met wien ik gemakkelijk spreken kon, dewijl hij vlug Fransch sprak, verzelde mij met een' scheepsbouwmeester naar den *Rurick*, en alle toebereidselen werden gemaakt.

Den zoften betrokken wij onze woning, die, aan den oever van den stroom gelegen, ons zeer wel geviel. De huizen zijn hier allen, gelijk dat des Gouverneurs van *Guaham*, naar het noorden van een open balkon voorzien, hetwelk door ramen met parlemoeren ruiten afgesloten kan worden.

Door den ijver van den Heer TOBIAS, die honderd man daartoe aangesteld had, ging het werk spoedig voort, offchoon er zeer veel te doen was; want zeilen, touwwerk, booten, masten, pompen en zelfs watervaten, alles was op de lange reis onbruikbaar geworden. Zulk een klein schip, als onze *Rurick*, heeft het ongemak, dat men niet al het noodwendige kan medenemen, en daardoor in de noodzakelijkheid komt om de hulp van anderen dikwijls duur te moeten betalen. Bij het kielen van het schip bleek het nog dat de meeste koperen platen vergaan en verscheiden plaatsen van den bodem van de wormen doorknaagd waren. Ik schreef deswegens aan den Gouverneur te *Manilla*, en deze zond den Heer TOBIAS bevel, om het schip op nieuw met koper te laten beslaan. Aan de groote werkzaamheid van den Havenkapitein hebben wij het te danken, dat

dat wij ondanks den veelvuldigen arbeid, nog tijdig gereed gekomen zijn. Ik hield mij ondertusfchen onledig met mijne chronometers te beproeven en de door ons vervaardigde kaarten in het net te teekenen.

Cavite, slechts door militairen en Maleijers, die tot den arbeid gebruikt worden, bewoond, is eene vesting, die geen aangenaam verblijf oplevert. Men moet eene lange wandeling doen, eer men aan een dorp komt, welks huizen, van twee verdiepingen half Chineesch en half Maleitsch gebouwd zijn. Hier ging ik, als het koeler werd, dagelijks heen, om mij met de helder verlichte markt te verlustigen, die altijd na zonnenondergang gehouden wordt. Honderden wijven, in lange rijen op den grond zittende, verkoopen verscheiden soorten van spijzen, vruchten en dergel., en de arbeiders uit de vesting, zelfs de militairen, komen hier om hunnen avondmaaltijd te doen. Het gewoel is groot, en daar de inboorlingen zeer muzikaal zijn en bijna nooit van hunne guitarren scheiden, wordt er na den avondmaaltijd in de open lucht gespeeld, gedanst en gezongen. Drie mijlen van hier ligt het allerlieffte vlek *Terra alta*, waarheen de Heer TOBIAS mij dikwijls in zijne kales bragt. De weg leidt door lanen van mangobooten, die onze linden gelijken, maar de schoonste vruchten dragen. De kleine fraaije woningen der Maleijers met hare tuintjes houden den reiziger zeer aangenaam bezig. In *Terra alta* is 's landstreek schoon en de natuur weelderig. Ve-

le rijke Spanjaards hebben hier buitenplaatsen, dewijl zij de lucht bij uitstek gezond achten.

De kersavond bragt geheel *Cavite* op de been. Priesters met heiligenbeelden liepen door de straten, de Maleijers volgden de processie, en alle kinderen liepen achteraan met lantarens, die de gedaante hadden van onderscheiden dieren. Eene aangename muziek was somwijlen hoorbaar, doch werd weldra verdoofd door het geweld der vuurwerken en klaphuisen. In dezen nacht slaapt niemand in *Cavite*; om twaalf uren worden alle klokken geluid, en het volk stroomt in de kerken.

Den 25sten deden wij in de sloep van den Heer TOBIAS een togtje naar *Manilla*, alwaar de Adjudant des Gouverneurs ons bij zich ontving, dewijl er geen eene herberg is. De Gouverneur zond ons dadelijk een paar rijtuiggen, om de zeer schoone omstreken van *Manilla* te bezoeken, waar wij op de openbare wandeling eene menigte rijkgekleede Heeren en dames te voet en in rijtuiggen aantroffen.

Ik was den 26sten juist voornemens den Gouverneur mijne opwachting te maken, toen deze bij ons kwam, en ons op het middagmaal noodigde. Des voormiddags bezagen wij nog de fraaije voorstad, die meest door rijke Chineezzen bewoond wordt, die aldaar hunne winkels hebben, en het zeer goed verstaan de Cristenen te bedriegen.

Na het middagmaal, op hetwelk de voornaamsten der stad genoodigd waren, reden wij naar huis. Eerst tegen den avond begint de voorname klasse der

der inwoners zich te bewegen; tot zoolang wordt er geslapen, gegeten en gerookt, hetgeen zeker nergens zoo menigvuldig geschiedt dan op het eiland *Luconia*; want kinderen, die nog niet loopen kunnen, rooken reeds hunne cigar. De vrouwen gaan in deze liefhebberij nog veel verder dan de mannen; zij vergenoegen zich niet met de gewone kleine cigaren, maar bestellen zich zoodanigen, die een' voet lang en naar evenredigheid dik zijn. Men verbeeldde zich een' mond, die zulk een tabaksrolletje met de lippen kan vatten. Deze groote cigaren worden damescigaren genaamd, en het levert een koddig gezicht op, wanneer 's avonds de elegante dames met deze brandende dingen in den mond gaan wandelen. Het kaauwen van den betel behoort insgelijks onder de behoeften des schoonen geslachts, en is inzonderheid daardoor schadelijk, dat hij in een met ongebluschte kalk bestreken blad gewikkeld en zoo gekauwd wordt. De regering, die hier alleen het regt heeft tabak te teelen, verkoopt het pond voor vier en vijf realen, en de Koning wint alleen van het eiland *Luconia* daarvoor bij de driemaalhonderdduizend piasters; ook de rum, dien men hier uit kokosbloelens stookt, behoort den Koning, en brengt hem jaarlijks honderdtwintigduizend piasters op.

's Avonds dronken wij bij den Gouverneur chocolaad, en hadden daarbij een genot dat wij sedert jaren ontbeerden, daar zijne beiden beminnelijke dochters ons door gezang en snarenspeel verrukten. Hij overreedde mij morgen den terugweg naar *Cavite*

te land over *Terra alta* te nemen, waartoe hij mij zijn rijtuig aanbood. Ik nam den voorflag in dank aan, en den anderen morgen bevonden wij ons reeds om zeven ure op den bekoorlijken weg, die door bamboeslanen en bebouwde velden leidt. Zulk hoog bamboesriet zag ik hier voor de eerstemaal; maar men weet hetzelfde in dit land ook zeer goed te gebruiken; want daaruit worden bruggen, huizen en allerlei gereedschappen vervaardigd. Op de helft van den weg naar *Terra alta* ligt een klooster, bij het welk wij stil hielden; dewijl CHAMISSO een' monnik wilde spreken, die eene geschiedenis der *Philippines* heeft geschreven. Wij gebruikten aldaar het middagmaal, en nadat een in Spaanschen dienst staande Franschman, met name CHAPARÉ, ons zijn buitenverblijf had aangeboden, reden wij verder, en kwamen 's avonds gelukkig in onze vesting aan.

Dadelijk na mijne aankomst droeg ik zorg om mijne zes Aleuten te laten vaccineren. De hier aanwezige arts had bevel met een paar kinderen, die de koepokken hadden, aan boord te komen, en Doctor ESCHSCHOLTZ ontte de Aleuten in. Op het eiland *Luconia* hebben de heelmeesters het strengste bevel, om iedere week in de dorpen de kleine kinderen te vaccineren.

Den 28sten zond de Heer TOBIAS eene kleine roeivloot tegen de Moren af, hetgeen twee malen in het jaar geschiedt. De vloot bestond uit negen kanonneerbooten; vijf van dezelve voerden ieder een' vierentwintigponder, en de vier kleineren hadden tien-

tienponders; allen waren sterk bemand en rijkelijk van klein schietgeweer voorzien. Deze vloot zeilt tot aan de straat *Bernardino*, waar zij zich verdeelt; de eene helft vat post in de straat, en de andere gaat naar het noordelijk gedeelte van het eiland *Mindano*. Sedert de Spanjaards de partij kozen om de Moren in hun roofnest te tuchtigen, wagen dezen het zoo dikwijls niet meer in *Manilla* te dringen.

Wij hadden hier bij den noord-oostmousson bij dag 23° en 's nachts 18° warmte, en terwijl wij deze hitte naauwelijks verdragen konden, wikkelden de inboorlingen zich 's nachts in hunne warme dekens en noemden deze maand de wintermaand. Hier naar te oordeelen, moet de hitte gedurende den zuidelijken mousson verschrikkelijk zijn; maar er sterven dan ook vele menschen plotfeling, wanneer zij verhit zich aan den noordenwind blootstellen, die hier somwijlen in den zomer waait. Er heerschte hier eene ziekte, *Sanlazar* genaamd, de vreeslijkste, die ik ooit gezien heb; men krijgt een' uitslag over het geheele ligchaam, de ledematen rotten weg, en de ongelukkige kranke, die den onvermijdelijken dood voor oogen ziet, behoudt onder de verschrikkelijkste pijnen tot het laatste oogenblik zijne bewustheid. Deze ziekte heerscht voornamelijk onder de geheel arme inboorlingen, en ontstaat waarschijnlijk uit het slechte voedsel en de morfigheid. Een hospitaal in *Manilla*, hetwelk door de regering en de rijken uit de stad onderhouden wordt, is met zoodanigen kran-

op-

opgevuld, en een monnik, die reeds twintig jaren het opzigt daarover heeft, meende dat er geen hulpmiddel tegen deze straffe Gods was, gelijk hij zich uitdrukte. Ik merkte op dat de ongelukkigen morsige wollen kleederen op het bloote lijf droegen en bedorven vleesch tot hun voedsel kregen, en toen ik vroeg of schoon linnen en gezond eten hunnen toestand niet verbeteren konden, kreeg ik ten antwoord: „Dat zou te veel kosten.”

Hoe traag de inboorlingen bij den arbeid zijn, weten zij nogtans inzonderheid vreemdelingen behendig te bedriegen. Hun eenigste vermaak, maar dat zij ook hartstogtelijk beminnen, is het hanengevecht; en zij voeden tot dit oogmerk hanen op, die zij overal medesleepen. In ieder dorp is een door de regering gebouwd huis, waarin alleen de hanen mogen vechten, en wel slechts op zon- en feestdagen. De aanschouwer betaalt een' reaal voor de entrée, maar de eigenaars der hanen moeten vier realen betalen, en dit geld is voor den Koning. Het tooneel, hetwelk niemand betreden mag, is door twee rijen loges omringd. Wanneer het gevecht beginnen zal wordt de som, om welke gewed is, terzijde gelegd; ieder eigenaar zet zijn' haan, die aan beide poten met twee duimen lange mesfen voorzien is, op het tooneel, en dikwijls is de strijd reeds bij den eersten, maar gewoonlijk bij den derden of vierden aanval beflist. De overwonnen haan wordt door zijn' meester wreedaardig behandeld, die hem tot straf dadelijk
al-

alle vederen uitplukt. Er worden hier groote sommen verspeeld, daar ook de aanschouwers gewoon zijn te wedden, en al verloor een van hen zijn laatste hemd van het lijf, dan verlaat hij toch de schouwplaats even zoo wel te vreden als hij haar betrad.

Den 12den Januarij, 1818 voer ik naar *Manilla*, om de levensmiddelen te inspecteren, die men voor ons bestemd had, en logeerde bij den Doctor AMADOR, wien ik door den Gouverneur der *Marianes* was aanbevolen. Den volgenden dag bezocht ik den Aartsbischop van *Manilla*, Don JUAN ANTONIO DE ZULAYBAR, en verblijdde den ouden man zeer daardoor, dewijl hij nooit te voren een' Rus gezien had, en toch deze natie, gelijk hij zeide, zeer hoog achtte. 's Middags verhaalde de Gouverneur mij de volgende bijzonderheid, die hier dikwijls plaats hebben zou: er loopen namelijk somwijlen paarden zonder opzigt in het land rond, die aan het zonderling noodlot onderworpen zijn dat een vogel in het bovenste gedeelte van hunnen staart nestelt; zoodra dit geschiedt vermagert het paard, en kan niet weder bekomen, zelfs wanneer de vogel met zijne jongen reeds weder weggevlogen is. De Gouverneur scheen van de waarheid van dit verschijnsel overtuigd, dat ik uit den mond van een' minder kundig' en verlicht' man voor eene fabel gehouden zou hebben.

Ik bezag heden nog de cigarenfabriek, die voormaals een monnikenklooster was, waar ik tweeduzend

zende vrouwen en driehonderdvijftig mannen in groote werkzaamheid vond.

Den 14den voer ik naar *Cavite* terug; de werkzaamheden aan het schip liepen ten einde, en hetzelfde werd bereids opgetakeld.

Den 16sten bragt ik mijne chronometers aan boord, en maakte mij gereed om morgen naar *Manilla* te zeilen, waar ik nog beschuit en andere levensmiddelen in te nemen had. De Gouverneur had onzen schilder een meisje om te portretteren gezonden, dat van de bergbewoners uit het binnenland afstamde. Dezen waren, gelijk bekend is, voormaals de eenige bewoners der *Philippines*, en leiden, sedert zij door de Maleijers verdrongen zijn, een gerust nomadenleven in het gebergte. Met Christenen willen zij zoo min als mogelijk is te doen hebben en ook niet gaarne gedoopt worden.

Den 27sten verlieten wij op den middag *Cavite* en wierpen eenige uren daarna het anker voor *Manilla*. Den volgenden dag bezocht ons de Gouverneur, ontving onzen dank, en werd, toen hij den *Rurick* verliet, met vijftien schoten gefalueerd. De Heer GUERIN, Kapitein van het Fransche schip *Eglantine*, verlangde mij tot de straat *Sunda* te volgen, dewijl hij geen chronometer aan boord had, en zonder dezen de *Chineesche Zee* gevaarlijk is. Ik had hem derhalve met de noodwendigste seinen bekend gemaakt, en wij verlieten te zamen den 29sten het schoone vruchtbare eiland *Luconia*.

Het

Het schoone weder en een frische noord-oost-mousfon hadden tot den 3den Februarij onzen togt begunstigd. Om negen ure lag ons *Pulo Sapata* in het ware westen, op een' afstand van veertien mijlen, en de chronometers gaven voor de lengte van dit eiland $251^{\circ}, 00', 6''$. 's Avonds betrok de lucht, zwarte wolken verkondigden een' onstuimigen nacht, en de rukwinden werden zoo hevig dat wij dikwijls de zeilen moesten innemen.

Den 6den, 's morgens om vier ure vertoonde zich *Pulo Aor* in het zuidwesten 25° , op twee en twintig mijlen afftands. De *Eglantine* was zoover achtergebleven, dat wij haar vier uren met gereefde marszeilen moesten inwachten. Thans zocht ik de *Magellaan-bank* zoowel als het eiland *Gaspar* westelijk om te zeilen, om zoo in de *Gaspars-sfraat* te komen, hetgeen mij bekwaamer en veiliger scheen dan haar oostelijk te passerem, gelijk vele reizigers doen.

Den 18den, 's morgens om zes ure, doorsneden wij den evenaar in de lengte van $253^{\circ}, 9'$, Regts van ons af werd diep aan den horizont een schip onder zeil gezien, dat ik, toen het nader kwam, volgens zijne zeilen en bouwwijze voor een den Maleijers behoorend roeffchip hield. Ik bemerkte spoedig dat het vijandelijk vaartuig beter zeilde dan het onze, maar zich, terwijl het ons den koers zocht af te snijden, altoos op een' zekeren afstand hield, waarschijnlijk om geen achterdocht te geven, en ons eerst in de duisternis van den nacht te overvallen.

Het

Het

Het was mij bekend dat de bewoners van *Banca en Sumatra* op groote barken, die driehonderd man voeren, in deze streek rondkruisfen, en niet zelden koopvaardijfchepen enteren, die zij dan uitplunderen en de manfchap vermoorden. Eenigen onzer Heeren fcheen mijne bezorgdheid te ver gedreven; doch ik liet mij niet misleiden, maar ftede dadelijk het fchip in ftaat van tegenweer. De ftukken werden met fcherp geladen, de lonten aangeftoken, en de geheele manfchap ftond op de fchans, met fabels en fchietgeweer gewapend, om zich tot den laaftten droppel bloeds te verdedigen. Toen het donker werd, moesten twee matrozen zich op de boegfpriet plaatfen, en om acht ure riepen zij; „Vuur!” Het was juist in de ftrek gezien, waarheen onze koers ons voerde, fcheen niet ver te zijn, maar verdween dadelijk weder, en ik liet eenige zeilen afflaan, om, ingeval van een' aanval, het fchip ligter te kunnen regeren. Wij zeilden langzaam voort, en er heerschte eene doodsfilte, die eensklaps door het geroep: „Vuur! vuur!” werd afgebroken. Ik had thans het vuur, dat nogmaals dadelijk weder verdween, zelf gezien; het vaartuig was, onaangezien de duisternis, duidelijk te onderscheiden, en hadden wij nog twee minuten onzen koers behouden, dan ware de *Rurick* geënterd, hetgeen vermoedelijk het oogmerk der roovers was. Vast voornemens te overwinnen of te fterven, liet ik de regterzijde des fchips naar den vijand wenden, die ten hoogften twintig vademmen van ons verwijderd was, en hem dadelijk de laag ge-

ven,

v
v
k
b
w
te
ve
de
der
ins
dee
rick
ons
had
D
den
ten
zuid
ze 1
52',
land
fterke
's av
weste
II.

ven: op zulk een' kleinen afstand moesten natuurlijk de kogels trefsen, hetgeen den roovers gewis zeer onverwacht kwam en hen veel schade toebrengt; want naauwelijks waren onze stukken gelost, of zij sloegen een' anderen weg in, en men hoorde nog eenigen tijd verscheiden stemmen door elkander schreeuwen. Zoo waren wij een gevaar ontkomen, hetwelk, bij minder voorzorg, ons het leven had kunnen kosten, en ook deze had ons misschien niet gered, bijaldien de roovers niet zoo onvoorzigtig geweest waren van ons het vuur te laten zien. Toen Kapitein GUERIN, die weder eene halve mijl achtergebleven was, onze kanonnade hoorde, kwam hij op het denkbeeld dat wij noodschoten deden, omdat wij aan den grond zaten, en wendde zijn schip, om niet insgelijks op de vermeende ondiepte te geraken. Ik deed sein dat ik hem verlangde te spreken: de *Rurick* werd bijgelegd, tot dat de *Eglantine* naast ons was, en nadat ik den Kapitein onze ontmoeting had verhaald, vervolgden wij onzen koers.

Den 9den, 'smorgens om elf uren, zagen wij van den top der mast het eiland *Gaspar* in het zuiden ten westen, en 's middags lag hetzelfde ons in het zuid-westen 8° op zevenendertig mijlen afstand. Onze lengte, volgens de chronometers, bedroeg $252^{\circ} 52', 40''$. De wind was zoo zwak, dat wij het eiland slechts langzaam naderden. Wij bemerkten een' sterken stroom naar het zuid-oosten, omzeilden 's avonds om elf ure, onaangezien de duisternis, de westelijke zijde des eilands op een' afstand van ze-

ven mijlen , en om middernacht , toen hetzelfde ons in het noorden omtrent acht mijlen verwijderd lag , wierpen wij het anker , naardien gedurende den nacht de vaart tusfchen *Pulo leat* en het eiland *Banca* gevaarlijk is. De *Eglantine* moest insgelijks ten anker gaan. De diepte bedroeg zestien vademen , boven een' bodem van graauw zand. De froom liep naar het zuid-oosten eene en eene halve mijl in het uur.

Den 10den , met het aanbreken van den dag , werden de ankers geligt. De wind bliesch frifch uit het noordwesten , maar liep fpoedig naar het westen. 's Middags hadden wij de *Gaspars-ftraat* reeds achter den rug , en wij zeilden met een' zwakken wind naar de *Twee Gebroeders*. Ik heb eerst later vernomen dat voor een jaar het Engelsch fregat *Alceste* , op hetwelk *Lord ARMHERST* als Ambafadeur naar *China* ging , bij zijne terugreis op eene tot heden onbekende ondiepte verging , die in de nabijheid van *Pulo-leat* liggen zou. Wij hebben dezelve niet bemerkte ; want daar mij het noordelijk gedeelte van *Pulo-leat* gevaarlijk fcheen , hield ik mij op een' aanmerkelijken afstand ; maar aan de westelijke punt zijn wij zoo dicht voorbijgezeild , dat wij de menfchen aan den oever met het bloote oog konden zien.

Den 12den , 's morgens om zes ure , werd uit de mast de berg *Knob* , of *Montagne d'après* , die zich op *Sumatra* bevindt , ontdekt. Om zeven ure zag men hem reeds duideljk van de fchans in het zuidwesten 12° , en drie uren later ook de *Twee Gebroeders*

ders in het zuid-westen 9°. 's Middags waren wij tusfchen de *Twee Gebroeders* en *Sumatra* doorgezeild, en zetteden den koers naar de straat *Sunda*, maar moesten wegens de ftilte het anker laten vallen. De *Twee Gebroeders* lagen ons in het noord-oosten 23° op een' afstand van tien mijlen.

Den 13den bragt een zwakke landwind ons weinig voorwaarts. 's Middags lag ons het *Noord-eiland* in het noord-westen 12° op drie mijlen afstands, en toen om twee ure de wind opftak, nam ik hem dadelijk waar om het eiland *Zutphen* te bereiken, waar ik het anker twee mijlen van de kust van *Sumatra* vallen liet. Het *Noord-eiland* lag ons in het noord-oosten 14° zeven mijlen verwijderd. Anderhalve mijl van onze ankerplaats lagen drie kleine, lage, sterk met hout bewasfen eilanden, die op geene kaart zijn aangeduid.

In onze nabijheid bevond zich een bootje, waarin eenige menfchen vlijtig hengelden, en zich in het geheel niet met ons fchenen te bemoeijen; doch ik zag wel dat zij ons zeer oplettend gadefloegen, en toen zij ons als bijgeval naderden, wierp ik hen een mes toe, dat zij met een vriendelijk hoofdknikken ontvingen. Zij gaven ons door teekens te verftaan dat zij ons van land een groot dier zouden brengen, en verdwenen dadelijk achter de drie eilanden. Deze eilanders waren mager en donker van kleur, en hunne zwart geverfde tanden maakten hen zeer lelijk; hunne hoofden waren met groote stroohoeden in de gedaante der Chineefchen bedekt, en hunne kleeding

bestond uit oude Nankingsche hemden, waaruit ik besloot dat zij dikwijls met Europeënen in aanraking komen. De boot was een uitgeholde boomstam, met eene balans voorzien. Na een uur kwamen de eilanders weder met eene ontzaglijk groote schildpad, die zij op den rug gelegd en dwars over de boot gebonden hadden; twee apen en eenige papegaaijen zaten op derzelve buik. De eilander, dien ik het mes geschonken had, gaf te kennen dat de schildpad, die hij *Koerpat* noemde, met een touw op het schip gelteefchen moest worden, en naauwlijks konden twee matrozen het monsterachtig dier ophijfschen, met hetwelk de gansche manschap naderhand zich twee dagen voedde. Toen de schildpad aan boord was, die ik als tegengeschenk voor het mes kreeg, beklom de halfnaakte eilander zelf den *Rurick* met een' kleinen bundel in de hand. Zonder een woord te spreken of eenige beweging te maken die naar eene groet geleek, zettede hij zich op de schans neder, en maakte zijn' bundel los. Wij stonden, vol verwachting naar de schatten, die er te voorschijn zouden komen, om hem heen, toen hij eene zeer oude zijden met goud geborduurde broek er uit kreeg, die hij zonder omstandigheden aantrok. Toen hij zijn toilet gemaakt had, nam hij eene deftige houding aan, en maakte mij begrijpelijk dat hij het was die mij de groote schildpad geschonken had, waarbij hij het woord „present” zeer dikwijls herhaalde. Ik merkte dat hij ook beschonken wilde zijn, en gaf hem koralen, messen, scharen en andere

re k'e'nigheden, die hem zeer wel aanstonden, maar toch niet geheel te vreden stelden. Zijn hoogste wensch was eene pistool, die hij verstaanbaar noemde, en kruid, in zijne taal *belbedil*, en toen ik hem dit niet gaf, scheen het hem te spijten dat hij zich met het geschenk der schildpad zoo gehaast had. Er was ondertusfchen eene tweede kano met vijf menschen 'aangekomen, waarvan er een een weinig Spaansch en Engelsch sprak. De lading bestond insgelijks uit schildpadden en apen, doch die zij slechts voor piasters, pistolen en *beibedil* wilden a'staan, en wanneer zij een' piaster kregen, onderzochten zij aan den klank of hij wel zilver was. Wij kochten eenige apen, waaronder een was die het gezigt eener oyde vrouw had, en wiens soort de Heeren geleerden voor eene in de natuurlijke historie tot heden nog onbekende verklaarden. Zij verkochten ons ook hoenders, en men kon zich hier rijkelijk van levensmiddelen voorzien, wanneer men eenige dagen wilde vertoeven. Nadat de eilanders bijna al hunne waren verkocht hadden, verlieten zij het schip, en wij verlustigden ons nog met het gezigt des schoonen lands en den berg op *Sumatra*, die zich trotsch tot in de wolken verheft.

Den 14den gingen wij met het aanbreeken van den dag onder zeil, en de stroom voerde ons snel naar de straat *Sunda*. Ik had het op het kanaal tusfchen het eiland *Zutphen* en de rotsen toegelegd, die wij ook om zeven uren reeds gepasfeerd waren; maar hier werd de wind zwak, de stroom dreef ons

naar eene nabijgelegen rots, en onze toestand ware gevaarlijk geworden, bijaldien niet eene plotslinge opstekende stijve koelte ons te hulp gekomen ware. Het getal der *Zutphen-eilanden* is op de kaart vijf opgegeven; wij hebben er acht geteld. Mijn oogmerk, om tusfchen de eilanden *Crocotoa* en *Tamarin* door te zeilen werd door den ongunstigen wind verijdeld, die ons noodzaakte te laveren. 's Middags lag de piek op het eiland *Crocotoa* ons in het zuidwesten 60° , en de piek op het eiland *Tamarin* in het noordwesten 20° . 's Namiddags om zes ure hadden wij de straat gewonnen. Ik wachte verder niet naar de *Eglantine*, die te langzaam zeilde, en bovendien nu alle gevaar te boven was, en vervolgde thans zonder tijdverlies mijne reis.

Den 15den, 's avonds om acht ure, gelukte het ons de straat geheel door te zeilen. Den volgenden dag zettede de wind zich in het oosten vast en begon frisch te worden, waarbij ik den koers zuidwest ten westen rigtte, om het *Kokos-eiland* in het zuiden te laten.

Den 2den Maart hadden wij bij een' frischen pasfaat de breedte van $22^{\circ}, 2'$ en de lengte $289^{\circ}, 40'$ bereikt. 's Avonds om zes ure werd het fchip door een' grooten vuurbal zoo helder, verlicht, dat wij alle voorwerpen even als bij dag konden onderscheiden. Hij ontstond aan de oostelyke zijde der Pleiaden en nam zijn' loop lijnregt naar den horizont; het geheele verschijnsel duurde slechts drie seconden.

Den

Den 4den Maart pascerden wij 's nachts ten twaalf ure den zuiderkeerkring, en den 12den, toen wij ons op de breedte van 29°, 19', lengte 313° 26' bevonden, scheen het alsof de tot hiertoe zoo getrouwe paslaat ons verlaten wilde. De wind liep naar het noorden, en deze plotslinge verandering was in de temperatuur zeer bemerkbaar; de wind blies ons koud aan, terwijl de lucht nog drukkend warm was. Zwarte wolken verspreidden zich in het noorden over den horizon, waar wij een bestendig weerlichten bespeurden. De barometer daalde, en ik verwachtte een' hevigen storm, die aan de zuidelijke punt van *Madagascar*, waar wij ons juist bevonden, niet zelden losbarst. Om middernacht, toen wij bij een' frischen wind zeven knopen zeilden, werd het eensklaps stil. De golven, die in verscheiden rigtingen liepen, schommelden het schip: ik vermoedde dat de stroom hier zeer sterk zijn moest, en onze waarnemingen op den volgenden middag bewezen dat hij ons achtenveertig en eene halve mijl naar het noorden 72° gedreven had. Gedurende de stilte zagen wij in onze nabijheid (het was zoo donker dat wij nauwelijks op vijftien vademmen de voorwerpen konden onderscheiden) een groot driemast schip: wij verwachtten, daar de *Rurick* zich voltrekt niet liet sturen, tegen het andere schip te stoten, hetgeen onzen ondergang ten gevolge gehad zou hebben; ondertuschen, de wind, die ons reeds zoo dikwijls gered had, wanneer het gevaar het grootst was, stak

ook ditmaal ter regter tijd op, en bragt ons gelukkig uit elkander.

Den 17den Maart noodzaakte een hevige wind ons op de breedte van 32° , $40'$, lengte 325° , $36'$ schielijk de zeilen te strijken, om onze masten niet te verliezen. De regen viel in stroomen neder; de donder rolde vreeslijk boven ons, regt en links sloegen de bliksems naast ons in de zee; maar God bewaarde onzen *Rurick*. Aan de Kaap *De Goede Hoop* zijn zulke orkanen niet zelden, en met regt heeft de zee-man ze te vrezen, daar bij het geringst verzuim het schip kan vergaan.

Nadat wij verscheiden dagen in de nabijheid van de kaap hevige zuid-west stormen hadden uitgestaan, liep den 27sten de wind naar het oosten, en wij bevonden ons reeds op de bank. Ik had den koers naar den uitersten rand van dezelve gerigt, om den stroom, die hier naar het westen loopt in zijne geheele kracht waar te nemen. De middagswaarneming gaf ons voor de breedte 35° , $18'$, lengte 337° , $4'$. Den stroom vonden wij tweeënzeventig mijlen naar het zuid-westen 66° ; ieder uur dus drie mijlen.

Toen wij ons den 29sten, 's middags, op de breedte van 34° , $55'$, lengte 339° , $2'$, bevonden, werd te gelijker tijd in het noord-oosten 32° en in het noord-oosten 10° hoog land ontdekt, dat oostelijk van Kaap *Lagulas* lag.

Den 30, 's middags, omzeilden wij de Kaap *De Goede Hoop*, en namen langs de kust den koers naar
de

de
lan
stan
lang
en
leid
den
gezi
mij
was
's na
Doc
ik v
woe
flech
een
ker
afila
D
ten v
het o
len v
pen
imme
terwi
een?
gehee
wint
kwan

de *Tafel-baai*. Om zes ure lag ons het *Robben-eiland* in het noord-oosten 73° op veertien mijlen afstand. De wind was zwak, en wij naderden slechts langzaam het kanaal, dat, door het *Robben-eiland* en de *Groene kaap* gevormd, naar de *Tafel-baai* leidt. De zon was reeds ondergegaan, en wij hadden het kanaal nog niet bereikt. Ik besloot, onaan gezien de duisternis, hetzelfde te paseren, hetgeen mij niet ligt viel, daar ik nog nooit hier geweest was; ondertusfchen gelukte het ons, en wij wierpen 's nachts om een ure het anker in de *Tafel-baai*. Door verscheiden vuren aan den oever misleid, had ik wel de plaats niet getroffen, waar de fchepen gewoonlijk liggen, doch ik achtte mij zeer gelukkig slechts aangekomen te zijn, toen kort daarna zulk een hevige storm losbarstte, dat wij een tweede anker wierpen en de ftengen met de raas op het dek afflaan moesten.

Den 31sten, met het aanbreken van den dag, bemerkten wij eerst dat wij niet voor de Kaapstad, maar aan het oostelijk gedeelte der baai geänkerd waren, drie mijlen van de stad verwijderd, voor welke negentien fchepen voor anker lagen. Vreemd was het dat wij nog immer den storm uit het zuiden hadden uit te staan, terwijl de fchepen voor de stad ftilte en verderop een' zeer ligten wind uit het noorden, en dus een' geheel tegenovergestelden hadden. Dit verschieil der winden werd door den *Tafel-berg* bewerkt. Thans kwam een loots aan boord: wij ligkten de ankers,

en nauwelijks hadden wij eene mijl naar het westen afgelegd, of de storm hield op, en een noordelijke wind bragt ons aan de stad, waar wij onder de overige schepen het anker lieten vallen. Ik voer dadelijk aan land, om den Gouverneur, *Lord SOMMERSSET*, mijne opwachting te maken, maar die zich op zijn landgoed bevond, en morgen eerst terug komen zou.

Nadat de Kapitein der Franfche korvet *L'Uranie*, DE FREYCINET, die insgelijks op eene ontdekkingsreis was (*), mij den 1sten April met zijn bezoek vereerd had, voer ik naar *Lord SOMMERSSET*, die mij verzocht hem op zijn landgoed *New-land* te bezoeken, hetwelk vijf mijlen van de stad ligt. De *Tafel-berg* bedekte zich met witte wolken, het zeker teeken van een' naderenden storm, en reeds des avonds woei deze zoo hevig, dat men niet meer naar de schepen komen kon, offchoon zij nauwelijks vijftig vademen van den wal af lagen, en ik moest 's nachts aan land blijven. Den volgenden dag was het nog onmogelijker aan boord te komen; zelfs mijn bezoek bij *Lord SOMMERSSET* moest ik opgeven, dewijl men algemeen verzekerde dat het land-

(*) Een zakelijk verslag wegens de zoo belangrijke reis des Heeren DE FREYCINET, 1818—1820, wordt medege- deeld in den *Alg. Konst. en Letterbode*, voor 1821, I Deel, blz. 243, 258 en 279.

landg
en z
bereil
Den
waagc
oever
zeer l
werde
en ster
de mi
zaakte
in de
storm
vond
te wate
kondigt
moet,
eer de
rees ge
te storm
Den
Ik bezo
CINET
overige
eene dis
zeewater
merkzaa
eene rui
in de l

landgoed bij dezen storm, die ontzaglijke zandmasfa's, en zelfs kleine steenen in de hoogte dreef, niet te bereiken was.

Den 3den woedde de storm nog heviger: niemand waagde zich op de straat. Mijne sloep, die aan den oever lag, werd door den wind voortgedreven en zeer beschadigd. Verscheiden schepen in de *Tafel-baai* werden van hunne ankers geslagen, ofschoon zij raas en stengen afgenomen hadden. Deze storm herinnerde mij den orkaan, die mij zooveel schade veroorzaakte, en ik achtte mij gelukkig dat ik dien nacht in de baai gedrongen was. Toen ik, nadat de storm eindelijk bedaard was, naar het schip voer, vond ik hetzelfde overal vol zand, en door het zoutewater geheel als gekristalliseerd. De barometer kondigt hier nooit een' zuid-oosten storm aan; men moet, integendeel, goed weder verwachten; want eer de hevige storm begon stond hij op $31^{\circ} 00$, en rees gedurende denzelfden tot $31^{\circ} 10$. De noord-weste storm zou daartegen sterk op den barometer werken.

Den 4den hadden wij weder het schoonste weder. Ik bezocht de korvet *L'Uranie*, en de Heer FREYCINET had de goedheid mij al zijne instrumenten en overige merkwaardigheden te laten zien, waaronder eene distilleermachine, door middel van welke men zeeewater drinkbaar kan maken, mijne bijzondere opmerkzaamheid tot zich trok. Deze machine, die eene ruimte van twintig voeten in de breedte en tien in de lengte en hoogte beslaat, bevond zich in het

VOOR-

voor onder des schips; in een' dag levert zij zooveel drinkwater als honderddertig man in drie dagen noodig hebben, waartoe slechts eene onbeduidende hoeveelheid steenkolen noodig is (*). Ik had het geluk niet van aan de jonge Mevrouw FREYCINET voorgeseld te worden, die haren man verzelt, en de eerste dame is, die eene ontdekkingsreis mededoet.

Den volgenden dag at ik eindelijk op het landgoed van *Lord SOMMERSET*, hetwelk zeer traai is, en overal sporen toont van de Hollandfche vlijt. Hier maakt ik kennis met den zeer verdienstelijken Oversten WARRE, die mij tegen morgen bij zich noodigde, om mij naar *Constantia* te verzellen, hetwelk ik verlangde te zien.

Den 6den deed ik met den Oversten WARRE den togt van zes mijlen naar *Constantia*, dat reeds te dikwijls befehreven is om er hier nog iets over te zeggen. Slechts de hoop kan ik den lezer mededeelen dat de heerlijke *Constantiawijn* in het toekomstige beter koop te bekomen zal zijn, naardien een Engelschman een' nieuwen wijberg heeft aangelegd, die

(* In den *Alg. Konst- en Letterbode* voor 1817, II Deel, blz. 163, 182 en 199 vindt men eene vertaling der *Verhandeling* van DE FREYCINET en CLEMENT, over het distilleren en drinkbaar maken van het zeewater en de voordeelen daaruit voor de zeevaart ontstaande.

VERT.

die te
een'
nabij
verru
ons v
stantia
reizen
leeren
Rustis
zien.
Op
dige v
WARRE
waardig
oogget
eenige
deed.
hebben
met ha
en loop
toch n
straksge
begrijpe
vervolgt
beiden
stok zie
genomer
ningwijz
De E
ten opg

die ten aanzien der ligging en gesteldheid des bodems een' wijn voortbrengt, die den Constantiawijn geheel nabij komt. Ik vond de landtreek van *Constantia* verrukkelijk, en den honderdjarigen wijn, dien men ons voertzette, kostelijk. De directeur van *Constantia* verzekerde dat hij niet noodig had rond te reizen, om de onderscheiden natiën des aardbols te leeren kennen; want allen kwamen bij hem, een' Rusfisch officier had hij ondertusfchen nog niet gezien.

Op den terugweg zag ik eene menigte kleine aardige vogels, die naar colibris geleken, en de Heer WARRE verhaalde mij bij deze gelegenheid een merkwaardig natuurverfchijnsel, waarvan hij zelf dikwijls ooggetuige geweest was, toen hij in gezelschap van eenige Hottentotten eene reis door de binnenlanden deed. De Hottentotten, die een zeer fcherp gezigt hebben, zoeken eene bije in het oog te krijgen, die met haren ingezamelden honing naar huis vliegt, en loopen haar na; dikwijls zou het hen evenwel toch niet gelukken de bije te volgen, bijaldien de straksgemelde vogels, die het oogmerk van den mensch begrijpen, hem niet behulpzaam waren. De vogel vervolgt thans de bije, en geeft den Hottentot, die beiden naloopt, door fluiten te kennen waar de bijenftok zich bevindt, en wanneer deze den honing er uitgenomen heeft, geeft hij den vogel, dien zij den honingwijzer noemen, er wat van voor zijne moeite.

De Engelfchen hebben een regiment van Hottentotten opgerigt, dat zeer goed zijn zou, daar zij allen

voor-

voortreffelijke schutters zijn, groote vermoeijenissen uitstaan en lang honger kunnen lijden. De Kaffers die dikwijls de kolonie verontrusten; en door de Engelsche foldaten in toom gehouden worden, ontzien dezen weinig, en zijn gewoon te zeggen: „Wat zijt gij voor kerels? Gij kunt immers niet hooren, niet zien en niet loopen; maar den Hot- „tentot te ontkomen is moeilijk; want hij ziet als „een valk, loopt als een haas en zijne kogels tref- „fen altijd.”

De Hottentotten zijn, in vergelijking met de Kaffers, zeer klein, en maken over het algemeen een bijzonder van de andere Afrikaansche volkeren geheel afwijkend menschenras uit, maar zijn wegens hunne eerlijkheid en goedhartigheid hier zeer bemind.

Ik keerde eerst den anderen dag aan boord terug, waar ik ook den Heer CHAMISSO weder aantrof, die inmiddels een' uitstap naar den *Tafel-berg* gedaan en eene menigte planten verzameld had.

Toen het water en de versche levensmiddelen aan boord genomen waren, verlieten wij den 8sten April de Kaapstad.

Den 13den, op de breedte van 30° , $39'$, lengte 345° , $33'$, liet de stielte toe de volgende waarnemingen met den Sixthermometer te doen:

Temperatuur der lucht	68°	0
„ des waters op de oppervl. der zee	67°	0
„ „ op de diepte van 200 vad.	49°	5
„ „ „ 50 „	60°	8
„ „ „ 25 „	66°	0

Vaa

Van het begin onzer reis tot den 21sten April hadden wij, van den meridiaan van *Greenwich* afge-rekend, driehonderd zestig graden van het oosten naar het westen afgelegd, wij waren derhalve een' dag ten achteren; ik veranderde dus den 21sten in den 22sten, en van Dingsdag werd Woensdag gemaakt.

Den 24sten zagen wij het eiland *St. Helena* op een' afstand van vijftig mijlen in het noord-westen. Ik be-floot hier een' dag te vertoeven, opdat de Russische Commisaris, Graaf BALLEMAN, gelegenheid had, om door mij brieven naar zijn vaderland af te zen-dan, en naderde tegen den avond eene oorlogsbrik, die hier kruist, en alle schepen, die naar *St. Helena* willen, naauwkeurig onderzoekt. De officier kwam aan boord, doch eer hij mijne kajuit betrad, spande hij den haan van eene in zijne mouw verborgen pis-tool. Hij gaf mij den raad, mij gedurende den nacht in de nabijheid des eilands op te houden, opdat zij met het aanbreken van den dag door den telegraaph onze aankomst melden, en wij dan den weg naar *Jamestown* nemen konden.

Den 25sten nam ik mijn' koers naar de zuid-oostpunt van het eiland, hetwelk de Engelschen, wegens de suikerbroodvormige gedaante des bergs, de suikerbroodspits (*Sugar-loaf-point*) noemen. De brik deed seinen, de telegraaph antwoordde, en het viel mij niet in, dat een kanonkogel, die over ons heenfloot, ons gelden kon, daar de wachthebbende officier mij verlof gegeven had om naar de reede te zeilen; maar toen, o-
aan-

nisfen
affers
or de
, ont-
ggen:
s niet
Hot-
iet als
s tref-
e Kaf-
en een
geheel
hunne
. .
terug,
of, die
daan en
elen aan
n April
lengte
arnemin-
. 68° 0
zee 67° 0
ad. 49° 5
" 60° 8
" 66° 0
Vaa

aangezien de Rusfifche vlag, die wij voerden, een tweede kogel door de masten vloog, draaide ik het fchip bij, om eene verklaring te verwachten, en weldra verfcheen de Luitenant van het linielfchip *The Conqueror*, nam aan ons zelf naar de reede te brengen, en meende dat de batterij geen regt had om op ons te vuren. Wij felden ons getroost in beweging, en in hetzelfde oogenblik fiste een derde kogel over onze hoofden heen; ik draaide weder bij, en de officier verliet ons met de belofte dat wij om 'elf ure het verlof hebben zouden om op de reede te gaan; toen dit echter er om twaalf ure nog niet was; liet ik de vlag ftrijken, en bedankte met een kanonfchot voor het vriendelijk onthaal, trok af en rigtte mijn' koers op het eiland *Ascenfon*. Men heeft de lengte van dit eiland zoo verfehillend opgegeven, dat ik hetzelfde zeer nabij wilde komen, om haar volgens mijne chronometers regt naauwkeurig te bepalen.

VAN ST. HELENA NAAR ST. PETERSBURG.

Den 30ften zagen wij het eiland *Ascenfon* op vijftig mijlen in het noord-westen 40°; 's middags was hetzelfde nog tweeëntwintig mijlen verwijderd. Wij omzeilden deszelfs oostelijke zijde, en 's avonds om half

half zes ure lag deszelfs midden in het ware westen op een' afstand van anderhalve mijl. De chronometers gaven voor deszelfs lengte 14°, 22', 30". Thans namen wij den koers naar den evenaar, dien wij den 6den Mei op de lengte van 20°, 26' doorsnedden. De stroom, die ons van *St. Helena* regelmatig naar het zuid-westen gedreven had, veranderde heden zijne rigting naar het zuid-oosten. Wij namen afscheid van het zuidelijk halfrond, en vierden plechtig den dag, waarop wij den evenaar voor de laatste maal doorsnedden.

Den 3den Junij, 's morgens om vijf ure, zagen wij het westelijkste der *Azorische Eilanden*, *Flores*, omzeilden deszelfs oostelijke zijde, namen vervolgens den weg naar het Engelsche kanaal, en wierpen den 16den, 's avonds, voor de stad *Portsmouth* het anker. Zaken van belangen noopten mij tot eene reis naar *Londen*, waar ik de eer had aan onzen Grootvorst NICOLAAS PAWLOWITZ en den Prins-regent voorgesteld te worden. Ik liet hier eenige dozen patentvleesch, tot een bewijs hoe goed hetzelfde gebleven was, aan den uitvinder terug, wien alle zee-lieden onbetwistbaar zeer veel dank schuldig zijn.

Den 30sten verlieten wij *Engeland*, vertoefden een' dag in *Kopenhagen*, en ik zag den 23sten Julij met een onnoembaar gevoel *Reval* weder dat ik voor drie jaren vol blijde verwachting, doch niet zonder vrees, verlaten had. Het geluk begunstigde mijne reis, en mijne blijfchap over het we-

VRG.

vijf-
was
Wij
s om
half

386 VAN *ST. HELENA* NAAR *ST. PETERSBURG*.

derzien van mijne vaderstad werd dankzegging aan God.

Den 27sten Julij verliet ik *Reval*, en den 3den Augustus 1818 wierp ik het anker in de *Neva*, voor het huis van den Graaf ROMANZOFF.

VER-

V E R S L A G

WEGENS DE DOOR DEN

R U R I C K

IN DEN GROOTEN OCEAAN ONTDEKTE

E I L A N D E N.

DOOR DEN KAPTEIN-COMMODORE

K R U S E N S T E R N.

V
k
in
fo
re
de
fte
do
he
len
de
den
hel
zo
die
alle
vo
der

Wegens de ontdekkingen van den Luitenant von KOTZEBUE heeft men reeds vroeger eenige narigten in openbare papieren gelezen; zij hebben ondertuschen aanleiding gegeven tot de aanmerking dat zij reeds vroeger gedaan waren, en dienvolgens de eer der ontdekking den *Rurick* niet toekwame. Dit opstel zal derhalve een kort verslag behelzen van de door den Luitenant KOTZEBUE bezochte eilanden, hetwelk iedereen in staat stellen kan om te beoordeelen, in hoeverre dit aangevoerde gegrond is, en of de reis van den *Rurick* ten aanzien der uitbreiding der geographische kennis ook eenige verdiensten hebbe.

Daar de groote oceaan in de laatste vijftig jaren zoowel door koopvaardijfchepen als door zoodanigen, die enkel op ontdekkingen uitgezonden werden, in alle mogelijke rigtingen is doorkruist geworden, is voor den zeeman, die thans eene ontdekkingsreis onderneemt, slechts een gering vruchtgevolg zijner po-

gingen te verwachten; maar het mogt wel even zoo gewigtig en voor de geographie der *Zuid-zee* onbetwistbaar veel interesanter zijn, de tot heden nog niet opgeloste twijfelingen aangaande eenige vroegere en sedert niet wedergevonden ontdekkingen weg te ruimen, om daardoor meer orde in de geographie des grooten oceaans te kunnen brengen, dan hier en daar een nieuw eiland te ontdekken. De ijdelheid der natie, tot welke de reiziger behoort, mogt wel door de ontdekking van eenige nieuwe eilanden meer gestreeld worden dan door het wedervinden van oude ontdekkingen; voor de wetenschappen is nogthans minder daarbij gewonnen, inzonderheid wanneer de ligging der nieuw ontdekte eilanden niet met astronomische scherpheid bepaald wordt.

Onder de nog op te lossen vraagstukken in den grooten oceaan zijn de door de Hollanders in de zeventiende en het begin der achttiende eeuw ontdekte eilanden die, welken de aardrijkskundigen het meest bezig gehouden hebben. DALRYMPLE en BURNEY, in *Engeland*, en FLEURIEU, in *Frankrijk*, hebben over derzelve waarschijnlijk bestaan zeer verschillende gevoelens geopperd; inzonderheid heeft FLEURIEU, in het derde deel zijner voortreffelijke uitgave van MARCHAND'S reis, over de ontdekkingen van den Admiraal ROGGEVEEN eene zeer uitvoerige verhandeling geschreven, en vele aardrijkskundigen zijn door de bekende talenten van dezen geleerden zeeman bewogen geworden, vooreerst zijn gevoelen voor het juistere aan te nemen. Het was daarom reeds lang
de

de wensch der aardrijkskundigen, dat de streck, in welke de ontdekkingen van LEMAIRE, SCHOUTEN en ROGGEVEEN liggen, op nieuw naauwkeurig onderzocht mogt worden; eene opgave nogtans, die niet ligt is, daar er voor de navigatie geene gevaarlijker zee is dan juist deze; zij is met lage, naauwelijks boven het water uitstekende koraaleilanden en riffen bezaaid, die in lange, dikwijls onafzienbare ketens naar verscheiden rigtingen heen kronkelen, en des te gevaarlijker zijn, daar de zeeman, offchoon van land omringd, nergens zijn anker werpen kan. Om deze eilanden nader te onderzoeken, moet hij, wegens derzelve lage ligging, ze zeer nabij komen; ontstaat er dan een plotslinge rukwind, of wordt het stormachtig, donker weder, dan loopt hij gevaar van aan de steile koraalwanden geworpen te worden, een lot hetwelk ook een van ROGGEVEENS schepen trof. Men mijdt daarom gaarne deze streck, en dus is zij door geen nieuweren zeeman onderzocht geworden. De Commodore BYRON zag wel verscheiden dezer lage eilanden, en het is zeer waarschijnlijk, gelijk ik dadelijk zal aantoonen, dat eenigen van deze eilanden dezelfden zijn, die SCHOUTEN ook gezien had; de ontdekkingen van ROGGEVEEN, daarentegen, daar zij zuidelijker liggen, moesten hem ontgaan. BOUGAINVILLE, WALLIS en COOK in 1773 namen een' veel zuidelijker koers, op welken een dergelijke archipel werd ontdekt; de zee nogthans, in welke de problematische ontdekkingen van LEMAIRE, SCHOUTEN en ROGGEVEEN liggen, is in de

ganfche uitgeftektheid van het oosten naar het westen niet onderzocht geworden. Cook doorfneed op zijn' togt in het jaar 1774 van de *Mendoza-eilanden* naar *Oahuite* dezelve slechts van het noord-oosten naar het zuid-westen. Het was derhalve den Luitenant KOTZEBUE voorgefchreven de ontdekkingen van SCHOUTEN en ROGGEVEEN weder op te zoeken; een' last, dien hij zeer goed uitgevoerd heeft. De geringe grootte van zijn fchip en zeer fchoon weder begunftigden dit onderzoek; ook heeft hij, gelijk zijne kaarten bewijzen, meer van deze koraaleilanden gezien en ze zorgvuldiger onderzocht dan iemand zijner voorgangeren. Elke afzonderlijke door de Hollanders gedane ontdekking is wel niet door hem weder herkend geworden; maar de gewigtigfte twijfelingen fchijnen mij toch opgelost te zijn, hetgeen ik hier zal trachten te bewijzen.

Den 26ften Maart 1815 zag de Luitenant KOTZEBUE het eiland *Salas y Gomez*. Men heeft wel ook vroeger vermoed dat het door een Amerikaansch fchip op dezelfde breedte slechts vijf graden oostelijker ontdekte eiland *Gwyn* met het eiland *Salas y Gomez* eenerlei ware; maar ik geloof nogtans niet dat op een en hetzelfde fchip de ligging van beide eilanden volgens de opgave der Spanjaarden en Amerikanen zou onderzocht geworden zijn. Dit heeft de Luitenant KOTZEBUE gedaan en daardoor de eenzelvigheid van beide eilanden buiten allen twijfel gefield. Op eene in 1815 uitgekomen zeer fchoone wereldkaart ziet men nog dit eiland onder den naam *Gwyn* op de door het

Ame-

Ame
volg
BUE
15"
den
47"
D
14°,
met
ne)
noor
len;
twijf
dekte
groot
ten
De I
onder
dat h
gaf l
land
De
BUE
eene
rigtin
zelfs
zelve
ne la
voorz
lengte

Amerikaanfche fchip opgegeven lengte van $100^{\circ}, 40'$ volgens de waarnemingen van den Luitenant KOTZEBUE ligt het eiland *Sales y Gomez* op $26^{\circ}, 36', 15''$ Z, en op $105^{\circ}, 34', 28''$ W; volgens die van den den Spaanfchen Kapitein GOMEZ op $26^{\circ}, 28', 47''$ Z, en $105^{\circ}, 26', 46''$ W.

Den 25ften ontdekte de Luitenant KOTZEBUE op $14^{\circ}, 50'$ Z, en $138^{\circ}, 47'$ W een laag, hier en daar met bloemen bewafden eiland, met een meer (*lagune*) in het midden; deszelfs lengte bedroeg in eene noord-westelijke en zuid-oostelijke rigting vijf mijlen; inwoners waren er niet te zien. Er is geen twijfel dat dit het door LEMAIRE en SCHOUTEN ontdekte *Honden-eiland* is; inzonderheid is mij deszelfs groote verwijdering van het naaste eiland in het westen het overtuigendfte bewijs van deszelfs identiteit. De Luitenant KOTZEBUE was ook van dit gevoelen; ondertusfchen, daar het hem niet onmogelijk fcheen, dat hier nog een dergelijk eiland te vinden kon zijn, gaf hij hetzelfde den naam van het *Twijfelachtig Eiland*

Den 20ften April ontdekte de Luitenant KOTZEBUE een dergelijk maar veel kleiner koraaleiland. In eene noord-noord-oostelijke en zuid-zuid-westelijke rigting bedraagt deszelfs lengte drie mijlen, en deszelfs geheele omtrek naauwelijks tien mijlen. Hetzelve onderscheidt zich bijzonder daardoor dat het geene *lagune* heeft, van welke bijkans alle koraaleilanden voorzien zijn. Deszelfs breedte is $14^{\circ}, 57', 20''$ Z, lengte $144^{\circ}, 28', 30''$. De Luitenant KOTZEBUE

hield hetzelfde met regt voor eene nieuwe ontdekking en daar dit de eerste was, gaf hij hetzelfde den naam des bekostigers dezer vorstelijke onderneming.

Het eiland *Romanzoff* is niet het door SCHOUTEN dus genaamde eiland *Zonder grond*; dit is bewoond, en naauwelijks eene mijl lang; het is ook niet SCHOUTENS eiland *Waterland*, want ook dit heeft eene *lagune*, evenmin is het ROGGEVEENS eiland *Karelshof*, of schoon hetzelfde volgens BARENS beschrijving der reis van ROGGEVEEN dezelfde grootte heeft, maar dit heeft eene *lagune*, het andere niet; ook ligt het eiland *Karelshof* twaalf Duitfche mijlen in het oosten van de *Schadelijke Eilanden*, het eiland *Romanzoff*, daarentegen, over de dertig mijlen. SCHOUTENS koers was waarschijnlijk te noordelijk, en die van ROGGEVEEN te zuidelijk, om dit kleine eiland te kunnen zien, hetwelk de *Rurick* op een' afstand van elf mijlen uit het gezigt verloor.

Den volgenden morgen zag men een eiland met eene *lagune* op de breedte van $14^{\circ}, 41' Z$, lengte $144^{\circ}, 59', 30'' W$, hetwelk den naam *Spiridoff* kreeg; deszelfs lengte in eene noord-noord-oostelijke en zuid-zuid-westelijke rigting bedraagt elf mijlen. Mij schijnt het, hoewel ik mij vergisfen kan, het westelijkste der twee eilanden te zijn, die de Commodore BYRON *Koning Georges-eilanden* noemde, wier eigendommelijke naam *Oura* is. Dit eiland, dat ook eene *lagune* heeft, ligt, volgens COOK, op de breedte van $14^{\circ}, 37' Z$, lengte $145^{\circ}, 10' W$; hij geeft hetzelfde eene uitgestrektheid in eene noord-oostelijke en zuid-westelijke rig-

ric 3 van bijna twaalf mijlen, en eene breedte van drie tot vijf mijlen: hier steent dus alles overeen, lengte en breedte, groote en rigting, uit- en inwendige gedaante, waaronder ik het meer in het midden des eilands versta. Maar naardien het eiland *Oura* zes mijlen zuid-west ten westen van het oostelijke der *Koning Georges-eilanden* of het eiland *Tiookea* ligt, kon men mij tegenwerpen dat de Luitenant KOTZEBUE ook dit gezien moest hebben; maar ook zonder hulp zijner kaart zal men ligt begrijpen dat hij hetzelfde niet zien kon. Het eiland *Oura* is twaalf mijlen lang; het kanaal, hetwelk hetzelfde van het eiland *Tiookea* scheidt, is zes mijlen: gevolglijk van de zuid-oostpunt van *Oura* tot de zuid-oostpunt van *Tiookea* is achttien mijlen. Nu zag de Luitenant KOTZEBUE enkel het zuidelijk einde van *Oura*: gevolglijk was hij ten minsten twintig mijlen van *Tiookea* verwijderd, dat hem ook, volgens zijne positie gedurende het omzeilen van *Oura* verborgen blijven moest; maar al ware dit ook het geval niet, dan kon hij hetzelfde op een' afstand van achttien of twintig mijlen niet zien, daar deze lage eilanden, volgens de eigen woorden van den Luitenant KOTZEBUE, ten hoogsten vijftien mijlen ver gezien kunnen worden. Ik zou wegens de eenzelvigheid der eilanden *Spiridoff* en *Oura* ook niet den minsten twijfel voeden, bijaldien niet BYRON en COOK beide eilanden bewoond gevonden hadden, en de Luitenant KOTZEBUE, daarentegen, geene bewoners zag; deze tegenwerping nogtans laat zich ook oplossen, te meer, daar

daar KOTZEBUE slechts de zuid-westzijde des eilands nab was, en de verblijfplaatsen der eilanders op de andere zijde zijn konden, mischien om digter bij de bewoners der naburige eilanden te zijn.

Den 23sten April zag men op beide zijden land; dat in het zuid zuid-oosten herkende de Luitenant KOTZEBUE voor COOKS *Paliser-eilanden*, of, hetgeen hetzelfde is, voor ROGGEVEENS *Schadelijke Eilanden*; dat in het zuid-zuid-westen schein hem eene nieuwe ontdekking te zijn. Hij zeilde door het kanaal, hetwelk beide groepen van elkander scheidt, en wendde zich naar de westelijke, die eene keten van verscheiden met geboomte sterk bewasfen en door koraalriffen verbonden eilanden uitmaakt. Hij zeilde op een' afstand van ten hoogsten eene mijl langs het noord-oostelijke, zuid-oostelijke en zuid-westelijke gedeelte dezer keten. Van de westpunt namen de eilanden eene rigting naar het noord-westen en noorden; maar dit gedeelte moest hij ononderzocht laten. De uitgestrektheid der door hem opgenomen eilanden der *Ruricks-keten*, want zoo noemde hij deze eilanden, tot aan de westpunt, vond hij, de krommingen afgerekend, veertig mijlen; den omtrek der geheele keten schat hij op ten minsten zestig mijlen. De noordoostpunt der *Ruricks-keten* ligt op de breedte van 15° , $11'$ Z de oostpunt op 15° , $20'$ lengte 146° $30'$ W; de zuid-westpunt op 15° , $30'$, en de westpunt op 15° , $20'$.

De *Ruricks-keten* is wel zoo goed als eene geheel nieuwe ontdekking aan te merken, al wil men ook aannemen dat het oostelijk gedeelte dezer eilanden dat

dat
der
noo
de.
beve
ring
eilan
naan
der
T
der
top
was
breed
schijn
Auro
dekk
heeft
en de
naauw
den L
Naa
oog
het w
ZEBUE
SMITH
staat,
landen
en doe
Luiten

dat land is, hetwelk COOK, toen hij zich bij het derde zijner *Palifer-eilanden* bevond, in het noord-noord-oosten zag, en het vierde zijner groep noemde. Op den afstand, waarop hij zich van dit land bevond, moest hij hetzelfde voor een eiland van geringe grootte houden. FLEURIEU houdt dit vierde eiland voor dat, hetwelk ROGGEVEEN *De Zuster* genaamd heeft, en is op zijne kaart als het kleinste der *Schadelijke Eilanden* aangeduid.

Toen de Luitenant KOTZEBUE het zuidelijk einde der *Ruricks-keten* omzeilde, ontdekte men uit den top der mast land, hetwelk hij echter genoodzaakt was ononderzocht te laten; hetzelfde lag op $15^{\circ}, 45''$ breedte en $146^{\circ}, 55'$ lengte, en is, naar alle waarschijnlijkheid het door ROGGEVEEN dus genoemde eiland *Aurora*, hetwelk sedert den tijd van deszelfs ontdekking niet wedergezien is geworden. FLEURIEU heeft deszelfs ligging op de breedte van $15^{\circ}, 38' Z$, en de lengte van $147^{\circ}, 14'$ berekend, hetgeen zeer naauwkeurig met de lengte en breedte van het door den Luitenant KOTZEBUE geziene eiland overeenstemt.

Nauwelijks had men de *Ruricks-keten* uit het oog verloren, of er vertoonde zich nieuw land in het westen ten zuiden, hetwelk de Luitenant KOTZEBUE als dezelfde eilanden herkende die op ARROW-SMITHS kaart den naam *Dean* voeren. Hetzelfde bestaat, even als de *Ruricks-keten*, uit verscheiden eilanden, van welken eenigen van aanmerkelijke grootte en door koraalriffen met elkander verbonden zijn. De Luitenant KOTZEBUE zeilde op een' afstand van ten

hoog-

hoogften eene mijl langs de geheele zuidelijke zijde dezer eilanden, die in eene rigting van west ten noorden en oost ten zuiden eene uitgeftektheid van tweeënzeventig en eene halve mijl hebben. De oostpunt derzelfen ligt 20' in het westen van de westpunt der *Ruricks-keten* op de breedte van $15^{\circ}, 16' 30''$ Z, lengte $147^{\circ}, 12'$ W; de westpunt op de breedte $15^{\circ}, 00'$, lengte $148^{\circ}, 22'$. Van deze punt neemt de keten eene rigting naar het noord-oosten.

Dat het eiland, hetwelk KOTZEBUE volgens ARROWSMITH *Deans-eiland* (*) noemde, hetzelfde is dat BYRON *Prins van Walles-eiland* noemt, en ook op de kaarten onder den naam *Oanna* voorkomt, lijdt geen twijfel. BYRON geeft hetzelfde eene lengte van zestig mijlen in eene oostelijke en westelijke rigting, en bepaalt deszelfs breedte op $15^{\circ}, 00'$ Z, en de lengte van het westelijk einde op $151^{\circ}, 53'$. Trekt men hier af de $3^{\circ}, 55'$, die COOK BYRONS lengte der *Koning Georges-eilanden* te westelijk vond, dan blijft er $147^{\circ}, 58'$. De door den sterrekundigen WALES gecorrigeerde lengte van dit eiland is $147^{\circ}, 48'$. De rigting, de grootte, de breedte en ook de lengte passen juist op het door den Luitenant KOTZEBUE geziene *Deans-eiland*.

Juist in het westen, vijftien mijlen van de westpunt

(*) Den naam *Dean* kreeg dit eiland in 1803 van den Kapitein des Engelschen schips *Margareth*, die hetzelfde niet voor BYRONS *Prins van Walles-eiland*, maar voor eene nieuwe ontdekking houden wilde.

punt van dit eiland, dat BURNEY zeer waarschijnlijk tot SCHOUTENS *Vliegen-eiland* gemaakt heeft, ontdekte de Luitenant KOTZEBUE den 24sten April wederom land, geheel van denzelfden aard als het pas verlatene, dat is kleine, door koraalriffen met elkander verbonden eilanden. Deze eilandenketen, die in eene noord-noord-oostelijke en zuid-zuid-westelijke rigting vijftien mijlen lang is, onderscheidt zich bijzonder daardoor, dat uit het midden des meers, (met weinig uitzonderingen eene eigendommelijkheid van alle koraaleilanden) een klein, sterk met boomen bewasfen eiland uitsteekt. Hij gaf deze eilanden, wier midden op de breedte van $15^{\circ}, 00' Z$, en lengte $148^{\circ}, 41' W$ ligt, den naam van *Krusensterns-eilanden*. Daar BYRON langs de noordzijde van zijn *Prins van Walles-eiland* zeilde, en vervolgens zijn koers noord 82° west nam, is het zeer begrijpelijk dat hij deze eilanden niet gezien heeft, die gevolgelijk als eene rieuwe ontdekking zijn aan te merken.

Niet te vreden dat hij het einde van dezen labyrinth bereikt had, rigtte de Luitenant KOTZEBUE thans zijn koers naar het west-noord-westen, om de door ROGGEVEEN ontdekte *Bouwmans-eilanden* in de streck op te zoeken, waar FLEURIEU gelooft dat zij moesten liggen. Hij zag echter geen land, en het mogt thans wel zoo goed als beslist zijn, dat het vroeger gevoelen der Engelsche aardrijkskundigen, dat de *Bouwmans-* en BOUGAINVILLES *Zcemans-eilanden* eenerlei waren, welk gevoelen ook Kapitein BURNEY toefteemt, geground is, hoezeer FLEURIEU ook deze

hy-

hypothese heeft getracht te wederleggen. Even zoo min kon de Luitenant KOTZEBUE de door FLEURIEU dusgenoemde *Roggeveens-eilanden*, die ROGGEVEEN voor de *Kokos- en Verraders-eilanden* hield, en de groote eilanden *Tienhoven* en *Groningen* vinden, van welke laatste BURNEY geloofte dat zij de zuidelijksten der *Salomo's-eilanden* moeten zijn.

Uit het voorgaande zal men zich overtuigd houden dat de reistogt van den Luitenant KOTZEBUE een aanmerkelijk licht over de ontdekkingen van LEMAIRE, SCHIOUTEN en ROGGEVEEN verspreid heeft; het is slechts te wenschen dat de door hen ontdekte eilanden tusfchen 138° en 149° der lengte weldra aan een tweede onderzoek onderworpen worden, en dat hetzelfde even zulke voldoende vruchten moge opleveren als dat van den Luitenant KOTZEBUE.

Den 30sten April zag hij de *Penrhyns-eilanden*, eene groep van bewoonde koraaleilanden, geheel gelijkvormig aan die welken hij het laatst gezien had. De *Penrhyns-eilanden* werden in 1781 door het Enschip *The Lady Penrhyn* ontdekt, en zijn geloof ik, federt door geen reiziger bezocht geworden. Op het fchip, dat de ontdekking deed, hield men de groep voor een enkel eiland, dewijl men dezelve niet nader kwam dan tot op acht mijlen, en het weder niet gunstig was tot een nader onderzoek.

De Luitenant KOTZEBUE vond de breedte dezer eilanden $9^{\circ}, 1', 30''$ Z, en de lengte $157^{\circ}, 34', 32''$: 8° noordelijker en $11'$ oostelijker dan zulks door den ontdekker bepaald was geworden. Men telde vijftien

ei-

e
n
e
aa

te
de
M
la
fch
SM
een
eilan
arch
de
verd
SMIT
ze op
reizig
chipe
volgen
gen k
ZEBU
gen v
Kapite
gegeve
Den
bewoo
door
ftekter
II. I

eilanden, die bijna een' cirkel van elf en eene halve mijl in de doorsnede vormen. De bevolking dezer eilanden schein naar evenredigheid der grootte zeer aanmerkelijk.

Op zijn' togt naar het noorden verlangde de Luitenant KOTZEBUE de door MARSHALL in 1788 ontdekte eilandenketen te doorsnijden, van welke de *Mulgraves-eilanden* de zuidelijken en de *Gilberts-eilanden* de noordelijken zijn. Hij kon echter tusschen den 8° en 10° der breedte in de op ARROWSMITHS kaart aangeduide lengte geen land bespeuren: een bewijs dat deze lengten onjuist zijn. De grootte eilandenketen, die van 1° Z tot 12° N twee groote archipelagen vormt, die ik naar derzelve ontdekkers de *Gilberts-* en *Marshalls-eilanden* genaamd heb, verdient wel een nauwkeurig onderzoek. ARROWSMITH heeft den Heer KOTZEBUE verzekerd dat hij ze op zijne kaart naar de opgaven van onderscheiden reizigers, die hier en daar een eiland van dezen archipel gezien hebben, heeft aangewezen, en dienvolgens de juistheid hunner opgaven niet waarborgen kon. De naarsporingen van den Luitenant KOTZEBUE bewijzen ondertusschen dat de lengtebepalingen van Kapitein MARSHALL juist zijn dan die van Kapitein GILBERT, die ARROWSMITH de voorkeur gegeven heeft.

Den 21sten Mei werd eene groep van lage, maar bewoonde eilanden ontdekt; zij waren bijna allen door koraalriffen met elkander verbonden, en er strekten zich riffen van deze eilanden uit tot op vijf-

tien mijlen naar het noorden en twaalf mijlen naar het westen. De Luitenant KOTZEBUE omzeilde ze geheel, en vond eene opening van twee mijlen wijde, door welke hij zeilde. De eilanden noordelijk van dit kanaal noemde hij de *Kutusoff-* en de zuidelijken de *Suwarow-eilanden*. De beide groepen zamengenomen hebben eene bijna noordelijke en zuidelijke rigting, en beslaan in deze rigting eene ruimte van bijna vijftwintig en eene halve mijl. Het kanaal, hetwelk beide groepen van elkander scheidt, en drie en eene halve mijl wijd is, ligt op de breedte van $11^{\circ}, 11', 20''$ N en lengte $190^{\circ}, 9', 30''$ W. De Luitenant KOTZEBUE bezocht deze eilanden in het volgende jaar voor de tweedemaal, en vernam dat zij door de inboorlingen *Udirick* en *Tagay* genaamd werden.

Daar men deze eilanden op geene kaart der *Zuidzee* ziet, hield KOTZEBUE ze met regt voor eene nieuwe ontdekking. Men heeft hem ondertuschen de eer dezer ontdekking willen betwisten, daar men beweert dat de *Kutusoffs-eilanden* dezelfden zijn die WALLIS voor de *Pescadores* houdt. Volgens WALLIS ligt een der twee door hem geziene eilanden op de breedte van $11^{\circ}, 00'$ N, en lengte $192^{\circ}, 30'$ W; het andere op $11^{\circ}, 20'$ N en $192^{\circ}, 58'$ W. De door WALLIS gegevene beschrijving dezer eilanden past hoegenaamd niet op de *Kutusoffs-eilanden*; en genomen zelfs dat dit het geval ware, dan kon zulk een vermoeden eerst dan tot zekerheid worden, wanneer men bij WALLIS lengte der *Pescadores* een' misflag van $2\frac{1}{2}^{\circ}$ aan-

aannemen wilde. Ik geloof ondertusschen te kunnen bewijzen dat de lengte van Kapitein WALLIS geen halve, ja geen kwartgraad onjuist zijn kan. Oostelijk en westelijk van de *Pescadores* zijn twee punten, wier lengte wij door zeer naauwkeurige waarnemingen kennen, maar die ook door WALES door maanswaarnemingen bepaald geworden zijn: de ware lengte dezer punten kan gevolgtijk dienen om de waarde der op het schip de *Dolphiin* gedane maanswaarneming te beproeven. Deze punten zijn de eilanden *Boscawen* en *Keppel* en het eiland *Tinian*.

Den 14den Augustus 1767, zag men op den *Dolphiin* de eilanden *Boscawen* en *Keppel*; den 16den bevond het schip zich $1^{\circ}, 3'$ westelijk van dezelve, en uit de op dezen dag gemeten maansafstanden berekende de sterrekundige WALES de lengte van het eiland *Boscawen* $174^{\circ}, 7', 39''$ en die van het eiland *Keppel* $174^{\circ}, 10', 24''$. LAPEYROUSE bepaalde de lengte der beide eilanden op $173^{\circ}, 56' W$: genomen derhalve dat de door LAPEYROUSE bepaalde lengte de ware zij, dan is het verschil der op den *Dolphiin* bepaalde lengte minder dan $\frac{1}{4}^{\circ}$.

De lengte van *Tinian* werd door vier reeksen van maanswaarnemingen bepaald. Twee reeksen van maansafstanden waren op de reede van *Tinian* den 27sten en 30sten September, eene reeks den 16den September, toen het schip zich $1^{\circ}, 26'$ in het oosten van *Tinian* bevond, en de vierde na het vertrek van *Tinian* $2^{\circ}, 15'$ in het westen van dit eiland gemeten. Uit de ze vier reeksen, die, gelijk men zich

uit de waarnemingen zelve overtuigen kan, gansch niet veel van elkander afwijken, berekende de sterrekundige WALES de reede van *Tinian* $145^{\circ}, 55', 25''$ O. De ware lengte is $145^{\circ}, 45' (*)$: het verschil bedroeg dienvolgens 10'. Bij de eilanden *Boscawen* en *Keppel* bedroeg hetzelfde 13': hoe zou men dan bij de *Pescadores* een' misflag van $2\frac{1}{2}^{\circ}$ kunnen aannemen? De lengte der *Pescadores* heeft de sterrekundige WALES uit op den 27sten Augustus en den 14den September gemeten maansafftanden afgeleid; op den eersten dag bevond het schip zich 5° in het oosten, en op den laatsten $16\frac{1}{2}^{\circ}$ in het westen van de *Pescadores*. De waarnemingen op den 27sten Augustus gaven voor de lengte dezer eilanden $192^{\circ}, 27', 30''$, en die van den 14den September $192^{\circ}, 51', 52''$: het gemiddelde is dus $192^{\circ}, 39', 4''$ of $167^{\circ}, 20', 56''$ O (†): het is gevolglijk volstrekt niet mogelijk dat de *Kutusoff-eilanden* en de *Pescadores* eenerlei zijn. Volgens berigten, die KOTZEBUE op dit eiland kreeg, ligt juist in het westen eene eilandengroep, die zij *Bigini* noemen en onbetwistbaar de *Pescadores* moeten zijn.

Den 1sten Januarij 1816 ontdekte hij een bewoond, laag, met hout bewasfen eiland, hetwelk van het noorden naar het zuiden drie mijlen lang en drie-

(*) ESPINOSA, *Memorias sobre las observaciones etc.* vol. II. pag. 5.

(†) *Astronomical observations made in the voyages of BYRON, WALLIS, etc.* pag. 12.

drievierde mijl breed is. Deszelfs breedte werd op $10^{\circ}, 8', 27''$ N, en deszelfs lengte op $189^{\circ}, 4', 46''$ bepaald. Hetzelve kreeg den naam van *Nieuwjaars-eiland*; de inboorlingen noemen hetzelve *Miady*. Den 4den Januarij ontdekte men eene groep van eilanden, die een' kring vormden, welke een meer insloot, dat zevenentwintig mijlen lang en twaalf breed is, en naar hetwelk twee ingangen leiden; die, door welchen de *Rurick* er inzeilde, was slechts vijftig vademen, en die, door welchen hij er uitzeilde, honderdvijftig vademen wijd. De Luitenant KOTZEBUE onthield zich tot den 7den Februarij op de eilanden dezer groep, die uit vijfenzestig eilanden bestaat, en den naam van den Graaf ROMANZOFF kreeg. De breedte der ankerplaats bij het eiland *Otdia*, het oostelijkste en tevens ook het grootste eiland dezer groep, is $9^{\circ}, 28', 9''$ N, de lengte uit driehonderd maansaffanden $189^{\circ}, 43', 45''$. Deze groep beslaat in eene oostlijke en westelijke rigting eene ruimte van dertig mijlen; dezelve breedte bedraagt nagenoeg tien mijlen.

Eene tweede, insgelijks kringvormige groep kreeg den naam van den gewezen Minister der marine, den Admiraal TSCHISCHAGOFF. Derzelver lengte bedraagt van het noord-westen naar het zuid-oosten vierentwintig en hare breedte slechts vier mijlen. De breedte van het midden dezer groep, die door de inwoners *Enegup* wordt genaamd, is $9^{\circ}, 6'$; de lengte $189^{\circ}, 56'$ W.

Den 10den Februarij ontdekte men eene derde groep, welke de inboorlingen *Kawen* noemen, en even als de twee vorigen gevormd is. In eene

noordwestelijke en zuid-oostelijke rigting is deze groep drieëndertig mijlen lang; hare grootste breedte is dertien mijlen. Daar zich hier tusfchen de koraalriffen eene pasfage bevond, zeilde de Luitenant KOTZEBUE het basfin in. Het grootste eiland dezer groep, hetwelk den naam *Arakshoff* kreeg, is twee en eene vierde mijl lang en drievierde mijl breed, en ligt op $8^{\circ}, 54', 21''$ N en $189^{\circ}, 11'$ W; het zuid-oostelijkfte eiland op $8^{\circ}, 29', 30''$ en $188^{\circ}, 49'$.

Eene vierde groep, die uit tweeëndertig eilanden bestaat, en door de inboorlingen *A-ur* genaamd wordt, kreeg den naam van den tegenwoordigen Minister der marine, den Marquis DE TRAVERSEY. Zij heeft in eene noord-westelijke en zuid-oostelijke rigting eene uitgestrektheid van dertien mijlen; hare grootste breedte bedraagt zes mijlen. De breedte der ankerplaats is $8^{\circ}, 42'$ N, de lengte $188^{\circ}, 48'$ W.

Eene vijfde groep, die men den 1ften Maart ontdekte, wordt door de inwoners *Ailu* genaamd; zij is vijftien mijlen lang en vijf breed. De Luitenant KOTZEBUE vond eene opening tusfchen de riffen, die de eilanden, welke een' kring vormen, verbinden en het meer in het midden omvatten, en zeilde er in. Het noordelijkfte eiland dezer groep, die den naam *Krusenstern* kreeg, *Caperniur*, ligt op $10^{\circ}, 27', 15''$ en $190^{\circ}, 00'$ W.

Eene zesde groep op $9^{\circ}, 51', 30''$ N en $190^{\circ}, 46', 50''$, door de inboorlingen *Ligiep* genaamd, kreeg den naam des Admiraals Graaf HAYDEN.

Deze zes groepen, mitsgaders de vier groepen

Ar-

Arno, *Mediuero*, *Mille* en *Bigar*, die gezamenlijk noordelijker liggen, maar door den Luitenant KOTZEBUE niet bezocht konden worden, vormden de keten *Radack*. Volgens het zeggen der inboorlingen loopt in het westen van deze, op een' afstand van omtrent een' graad, eene tweede keten parallel met en geheel gelijk aan de keten *Radack*, dat is in eene bijna noordelijke en zuidelijke rigting. Deze westelijke keten, die uit negen groote eilandengroepen en drie enkele eilanden bestaat, noemen de inboorlingen *Ralick*. Aan derzelve bestaan is geheel niet te twifelen, naardien alle berigten, die de Luitenant KOTZEBUE van de inwoners bekwam, toen hij zich bij deze eilanden ophield, niet alleen in den afstand, maar ook in de rigting volkomen met elkander overeenstemden. De reiziger derhalve, wien het onderzoek van dezen grooten archipel opgedragen mogt worden, kan onbescroomd op de ontdekking der keten *Ralick* rekenen, wanneer hij zich naar de kaart rigt, die de Luitenant KOTZEBUE volgens de hem medegedeelde berigten vervaardigd heeft, en in zijne reisbeschrijving geplaatst is (*). Hij zelf miste ze, daar gedurende een' onstuimigen nacht een sterke stroom hem waarschijnlijk zoo snel naar het westen gedreven had, dat hij deze keten doorfneed, zonder een van de daartoe behoorende eilanden te zien. Zonder groot tijdverlies ware het hem niet

mo-

(*) Hiervoor blz. 239.

mogelijk geweest tegen den pasfaat en tegen den stroom terug naar het oosten te laveren.

De vraag is thaus, of de door den Luitenant KOTZEBUE beschreven groepen eene nieuwe ontdekking of reeds vroeger bekend geweest zijn. Het antwoord is, dat het zeer waarschijnlijk is dat zij door den Luitenant KOTZEBUE het eerst zijn gezien geworden, gelijk ik dit hier zal trachten te bewijzen. Vergelijkt men de ligging der door den Kapitein MARSHALL in 1788 met het schip *Scarborough* ontdekte *Chattam-* en *Calvert-eilanden* tusschen 9° en 10° der breedte, mitsgaders de door den Kapitein BISHOP met het schip *Nautilus* in 1779 dusgenoemde *Bas's Reef tied islands* en *Bishop junction islands*, welke laatste onbetwistbaar met de *Chattam-* en *Calvert-eilanden* eenerlei zijn, dan kon men ligt het besluit opmaken, dat de door KOTZEBUE tusschen den 9° en 10° ontdekte eilanden eenzelvig met genen zijn; maar naardien wij weten dat in het westen van de keten *Radack*, juist op dezelfde breedte, insgelijks groepen van eilanden liggen, is het ten minsten even zoo mogelijk dat Kapitein MARSHALL de westelijke en niet de oostelijke eilanden gezien heeft. Dit ware dan ook het geval met de groep *Ailu*, die volgens KOTZEBUE op 10°, 28' ligt, en gevolgljik met de breedte der op MARSHALLS kaart aangeduide eilanden *Tindal* en *Watts* (*) naauwkeurig overeenstemt. Dat op den

Scar-

(*) In het verslag der reis van het schip *Scarborough* wordt

Scarborough en den *Nautilus* de eilanden der keten *Ralick*, en niet die der keten *Radack* gezien geworden zijn, schijnt ook de omstandigheid waarschijnlijk te maken, dat LANGEMUI, een chef der groep *Ailu*, den Luitenant KOTZEBUE zeide dat verscheiden jaren geleden een schip met blanke menschen de groep *Odja*, de grootste der keten *Ralick* had aangedaan, van welken de inboorlingen ijzer hadden ingehandeld. Een dergelijk bezoek kon zich ondertuschen niemand op de eilanden der keten *Radack* herinneren; ook wist men dat voor vele jaren een schip de eilanden *Bigini*, die de noordelijkste groep der keten *Ralick* zijn, en, gelijk ik vroeger gezegd heb, naar alle waarschijnlijkheid de eilanden, die WALLIS voor de *Pescadores* hield, was voorbijgezeild; en zoo ware het waarschijnlijk dat den Luitenant KOTZEBUE inderdaad de eer der ontdekking van de door hem beschreven eilanden toekomt, waarbij nog de omstandigheid komt dat het door hem dus genoemde *Nieuwjaars-eiland* noch op den *Scarborough* noch op den *Nautilus* is gezien geworden.

Maar al kon men ook bewijzen dat de Luitenant KOTZEBUE niet de eerste ontdekker dezzer eilanden is, dan kan hem toch de verdienste niet betwist worden van ons het eerst met derzelve ware ligging be-

wordt geene melding gemaakt van de eilanden *Tindal* en *Watts*; ook hebben noch ARROWSMITH noch ESPINOSA ze op hunne kaarten aangewezen.

bekend gemaakt te hebben. Ook was deze ontdekking niet toevallig; hij heeft, hetgeen veel verdiens-
telijker is dan onverwacht een eiland te ontmoeten,
de eilanden, die in deze streek op de kaarten zijn
aangeduid, opgezocht en zes weken besteed om ze
met de grootste naauwkeurigheid op te nemen. Men
zal uit zijn berigt gezien hebben welk een' moed en
welk eene bekwaamheid hij getoond heeft in het
naauwkeurig onderzoeken van deze zonderling ge-
vormde eilanden, en welke gevaren hij heeft getrot-
scheerd, om in de bijna hermetisch gesloten basins te
dringen. Hij is de eerste zeeman, die het gewaagd
heeft deze door korallen omringde meeren te beva-
ren, en ik geloof niet mij aan partijdigheid schuldig
te maken, wanneer ik beweer dat zoowel bij het
onderzoek dezer gevaarlijke eilanden als bij het we-
deropzoeken der voor den zeeman even gevaarlijke
eilanden van SCHOUTEN EN ROGGEVEEN, de Luite-
nant KOTZEBUE zulk een' onverschrokken moed en
zulk eene groote volharding, verbonden met zooveel
zeemansbekwaamheid, heeft getoond, dat hij in dit
opzicht wel naast den beroemden FLINDERS geplaatst
kan worden. De ontdekking van het eiland *Radack*
is ook in zoover belangrijk, als zij ons met een
volk bekend gemaakt heeft, dat onbetwistbaar het
zachtaardigste en heminnenswaardigste van alle bewo-
ners der *Zuid-zee* is; en ik geloof geen onredelijken
wensch te koesteren; dat het ganschlijke onderzoek
van dezen grooten archipel aan niemand anders op-
gedragen mogt worden dan aan hem, die zich in
zulk

zulk een' hoogen graad de liefde en het kinderlijk vertrouwen dezer goedhartige lieden verworven heeft, die hem als hunnen weldoener vereeren, en die hem bij zijn vertrek zoo dringend baden terug te komen.

Op de reis van de *Radack-eilanden* naar *Unalaska* deed de Luitenant KOTZEBUE de eilanden aan, die in 1807 door het Engelsch fregat *Cornwallis* ontdekt werden, en die men thans op de kaarten onder den naam van *Cornwallis-eilanden* aanduidt. Hij vond dat zij uit tien kleine door klipriffen met elkander verbonden eilanden bestaan. De breedte van het midden heeft hij op $14^{\circ}, 42' N$, en de lengte op $169^{\circ}, 3', 30'' O$ bepaald. Ik heb elders aangetoond dat deze eilanden waarschijnlijk het *Gaspar rico* der Spaansche reizigers zijn.

Den 20sten October deszelfden jaars, op de reis van de *Sandwich-eilanden* naar *Radack*, zocht de Luitenant KOTZEBUE eene groep van kleine eilanden op, die den 14den December 1807 door het Engelsche fregat *Cornwallis* ontdekt werden, en op de kaarten den naam voeren van *Smiths-eilanden*, naar den Engelschen Kapitein SMITH, die sedert eenige jaren bezig is met het opnemen der kusten aan de *Middellandsche Zee*, en in het jaar 1807 op het fregat *Cornwallis* als Luitenant diende. Van deze zeer gevaarlijke eilanden, die tot op verscheiden mijlen door ondiepten omringd zijn, en op welken de *Rurick* bijna gestoten had, heeft de Luitenant KOTZEBUE

BUE eene bijzondere kaart geleverd (*); volgens zijne waarnemingen liggen zij op $16^{\circ}, 45', 36''$ N en $169^{\circ}, 39', 20''$ W. Dat deze eilanden dezelfden zijn, die in 1786 door *Don JOZE CAMISARES* op zijne reis van *Sanblas* naar *Manilla* ontdekt geworden zijn, zal ik op eene andere plaats aantoonen.

Dit zijn voornamelijk in een hydrographisch opzicht de voornaamste resultaten der reis van den Heer KOTZEBUE in de eigenlijke *Zuid-zee*; echter kan ik niet onvermeld laten, dat zijn atlas de door hem zelve opgenomen plans van twee zeer veilige en tot heden geheel onbekende havens in de *Zuid-zee* bevat (†). De eene is de Haven *Hana-rura*, op het eiland *Wahu*, een der *Sandwich-eilanden*; de andere is op het eiland *Guaham*, die den naam van *La Calderona de Apura* heeft, en volgens KOTZEBUES waarnemingen op $13, 26', 41''$ N en $144^{\circ}, 50', 6''$ O ligt, in zoover aan die van *Hana-rura* gelijkvormig, dat beiden door klippen gevormd worden.

Ik

(*) Dezelve wordt echter in het oorspronkelijke werk niet gevonden, waaruit wij overigens alle kaarten en platen hebben overgenomen, en zelfs de hier achtervolgende Poolkaart merkelyk verbeterd en met de ontdekkingen van andere reizigers aangevuld, met de hulp der verdienselijke Heeren van BAARSEL, vader en zoon.

VERT.

(†) Wat baat deze vermelding, daar de schrijver ze toch in zijn oorspronkelijk werk niet mededeelt?

VERT.

Ik vind geene noodzakelijkheid om hier iets te zeggen wegens de ontdekkingen en naarsporingen van den Heer KOTZEBUE in de *Berings-straat*; men vindt een voldoende verslag deswegens in zijne reisbeschrijving.

Asce, den $\frac{28}{24}$ Julij 1829.

KRUSENSTERN.

EINDE DES TWEEDEN DEELS.

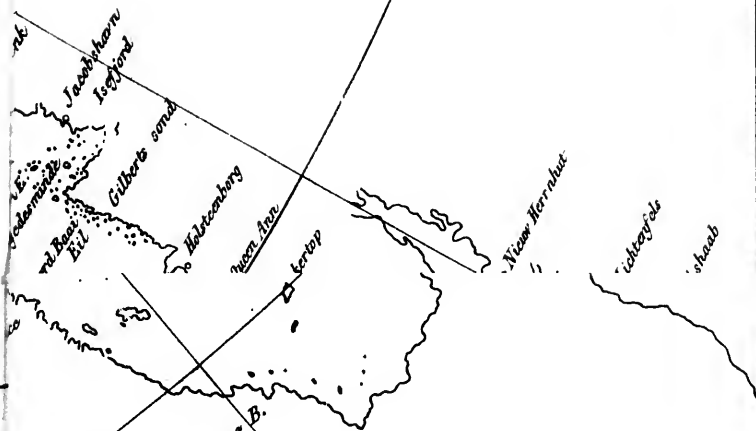
VE

E I

Academy

VE

E L A N D

B E R I N G S E E

- ~ Koers van de Hecla en den Griep naar de Lancaster sond.
- ~ Terugtocht van de Hecla en den Griep.
- ~ Koers van den Rurick naar de Berings straat.
- ~ ~ ~ ~ ~ Strokking van het ijs op de reis naar de Lancaster sond.
- ~ ~ ~ ~ ~ Strokking van het ijs bij de terugreis.

75°

70°

35'

40'

45'

65'

Vit de Originele kaarten te zamengevoeld en gegraveerd door C. van Baarsel 3^e Zoon.

W. E. PAUL
OF HUNNE R

ATLAN

U

S

I

P

E

N

O

O

R

D

A

M

A
L
I
S
K
A

T
S
C
H
U
N
S
C
H
I

T
R
A
I
T

K
O
T
Z
E
B
U
E
S
L
A
N
D

N
O
R
D
E
R
S
O
N
D

N
O
O
R
D
E
R

N
O
R
D
E
R

S
T
I
L
L
E
R

V
E
R
E

N
O
R
D
E
R

G. v. Luadit

Tschuktsche Land

S. Jancowicz

S. Jancowicz

S. Jancowicz

S. Jancowicz

S. Jancowicz

S. Jancowicz

S. Jancowicz

S. Jancowicz

S. Jancowicz

S. Jancowicz

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

K. Malmgren

150° 145° 140° 135° 130° 125° 120°

ALGEMEENE KAART.

DER ONTDEKKINGEN VAN

W. E. PARRY EN O. VON KOTZEBUE.

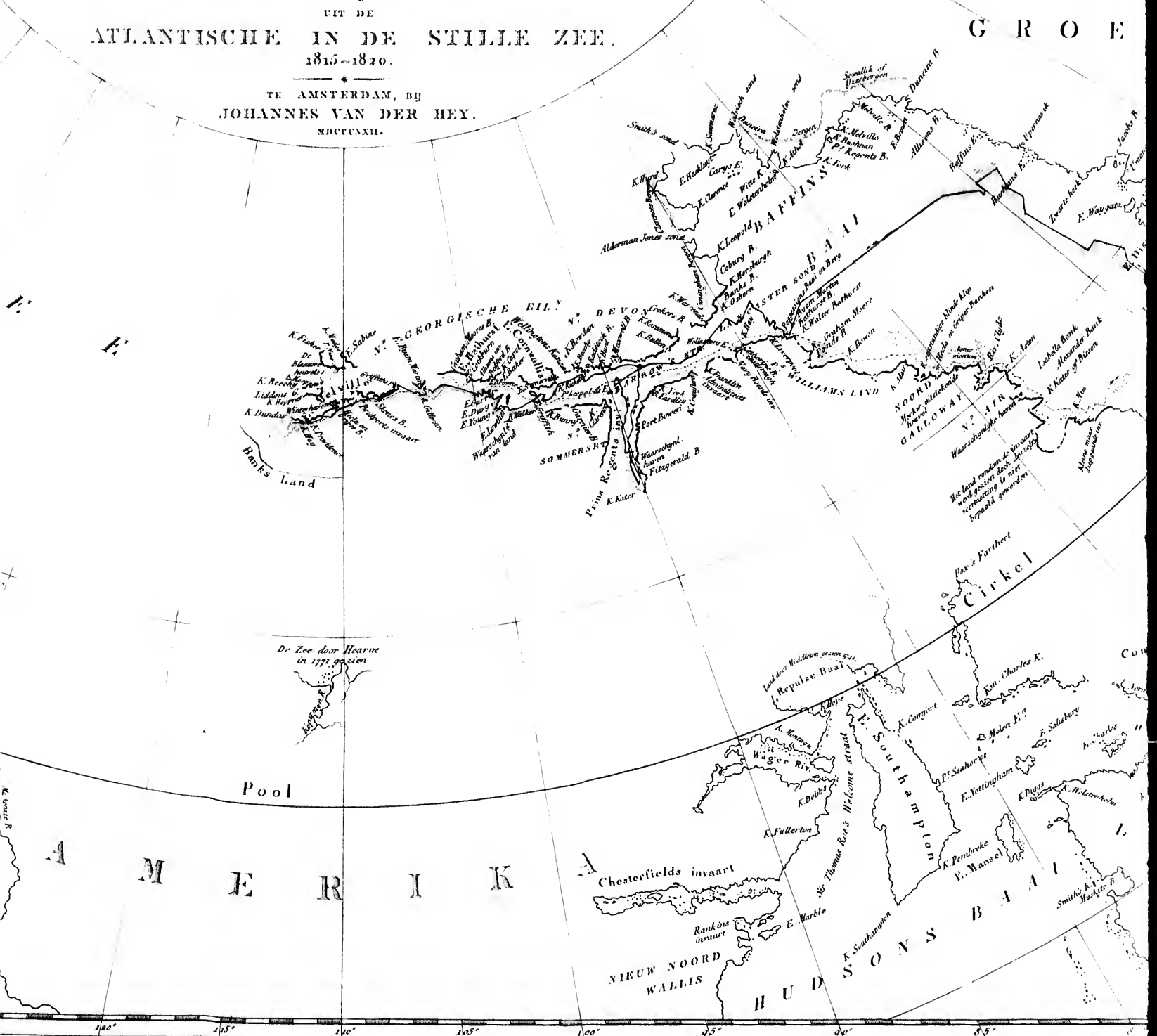
OP HUNNE REIZEN TER OPSORING VAN EENE NOORD-WESTELIJKE
EN NOORD-OOSTELIJKE DOORVAART

UIT DE

ATLANTISCHE IN DE STILLE ZEE.

1815--1820.

TE AMSTERDAM, BIJ
JOHANNES VAN DER HEY.
MDCCLXXII.

KAART.

INGEN VAN

VON KOTZEBUE.

VAN EENE NOORD-WESTELIJKE

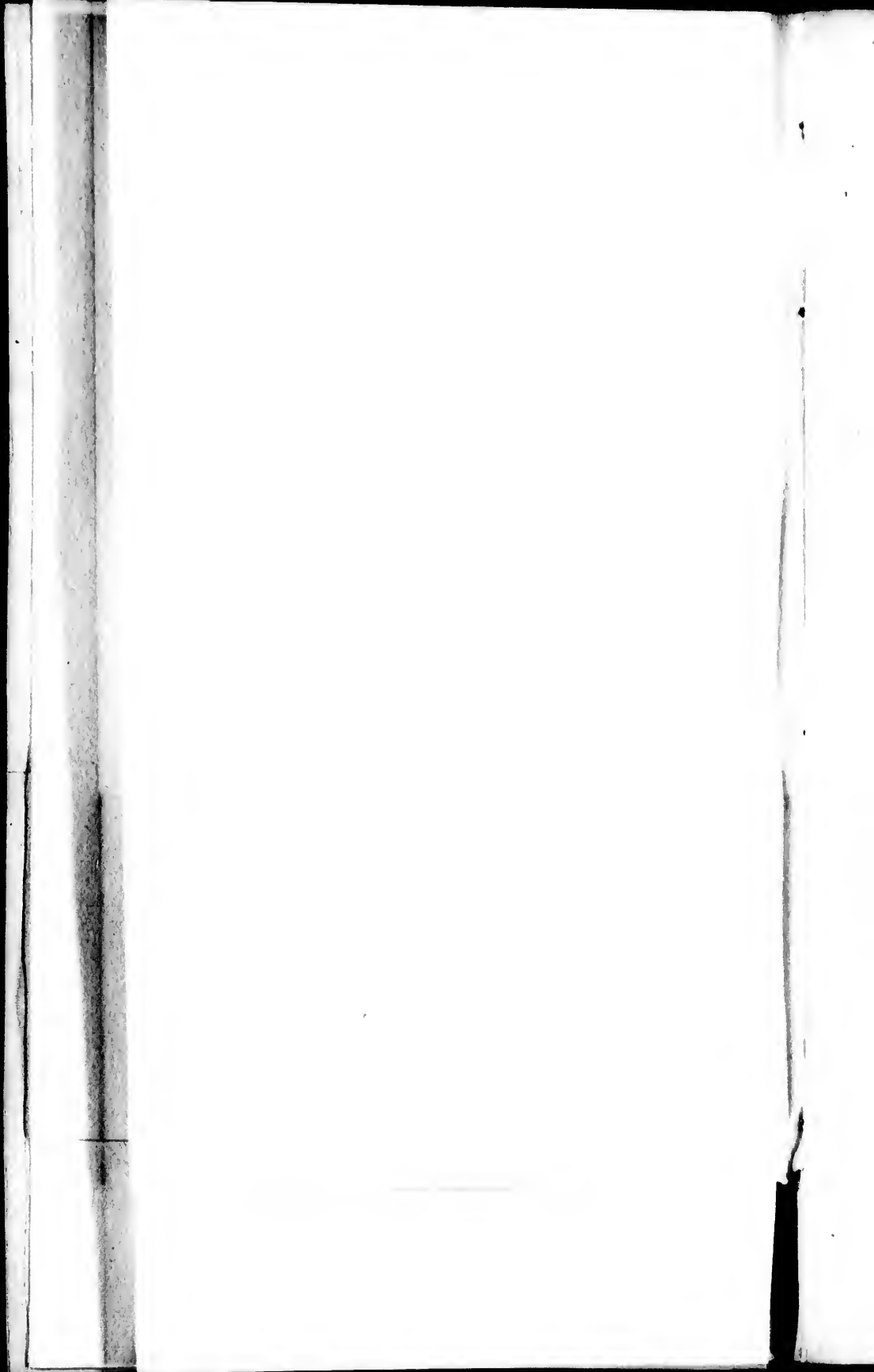
DE DOORVAART

DE STILLE ZEE.

AM, by
DER HEY.

Greenwich.

O. VON KOTZEBUE'S
ONTDEKKINGSREIS
IN DE
ZUID-ZEE.
II.

O. VON KOTZEBUE'S
ONTDEKKINGSREIS
IN DE
ZUID-ZEE.
II.

